

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “เทศบาลนครปากเกร็ดกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติด” เกิดจากความกังวลใจของผู้ศึกษาว่า ยาเสพติดจะกลับมาแพร่ระบาดอีกครั้ง ผู้วิจัยเคยรับราชการในตำแหน่ง ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีภาระหน้าที่สำคัญในการบริหารจัดการให้ตำรวจทุกคนร่วมคิดร่วมใจ ร่วมประสาน ร่วมทำงานกับทุกภาคส่วน และประชาชน ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดภายใต้การบริหารงานของผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี จากการประเมินผลของรัฐบาล เมื่อพ.ศ.2547 จังหวัดนนทบุรี ได้รับรางวัลชนะเลิศ จากรัฐบาลเป็นจังหวัดตัวอย่าง ของการบริหารจัดการการแก้ไข ปัญหาเสพติด

จังหวัดนนทบุรีมีสภาพพื้นที่เป็นทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท การแพร่ระบาดของยาเสพติด มีทั้งผู้เสพ ผู้ค้ารายย่อย เป็นแหล่งสะสมยาเสพติด และเป็นเส้นทางผ่านของยาเสพติดรายใหญ่ โดยเฉพาะยาบ้า ปัญหาเสพติดมีความรุนแรงต่อเนื่องมา จนเมื่อ พ.ศ.2544 รัฐบาล ประกาศสงครามกับยาเสพติด ยึดหลัก “ผู้เสพนำไปรักษา ผู้ค้าดำเนินคดีขั้นเด็ดขาด” ทำให้ปัญหาเสพติดลดน้อยลงอยู่ในระดับควบคุมได้ แต่ปัญหาจะต้องยึดพื้นที่ ไม่ให้ผู้เสพติดหวนกลับ และปราศจากผู้ค้า บทบาทสำคัญในการยึดพื้นที่คือ ประชาชนในพื้นที่นั้นต้องให้ความร่วมมือ องค์กรบริหารงานส่วนท้องถิ่น จึงมีบทบาทสำคัญเพราะ มีความใกล้ชิดกับประชาชนและประชาชนจะอยู่ดีมีสุขจะต้องปราศจากยาเสพติด

ผู้ศึกษาวิจัย เลือกศึกษา เทศบาลนครปากเกร็ด ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีประชากรมาก มีพื้นที่ติดกับกรุงเทพมหานคร โดยศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการแก้ไข ปัญหาเสพติด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยการสนับสนุนและให้ความร่วมมือ จากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายของเทศบาลนครปากเกร็ด จากข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอปากเกร็ด และกลุ่มเพื่อน ๆ ที่ร่วมศึกษาทั้ง สถาบันพระปกเกล้า และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

ผู้ศึกษาวิจัยกราบขอพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ได้ให้คำปรึกษาแนะนำมา โดยตลอดระยะเวลาการศึกษาวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานศึกษาวิจัยเรื่องนี้ จะเป็นประโยชน์ กับผู้ทำหน้าที่แก้ไข ปัญหาเสพติด และจะเป็นประโยชน์กับองค์กรลักษณะเดียวกัน นำไปพัฒนาการทำงาน

บุญเลิศ นันทวิสิทธิ์

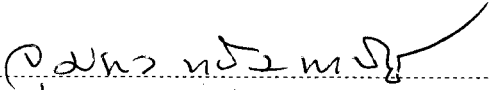
มีนาคม 2551

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ เทศบาลนครปากเกร็ดกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ปัญหาเสาพิศ
ชื่อและนามสกุล พลตำรวจตรีบุญเลิศ นันทวิสิทธิ์
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้แล้ว

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข)

ประธานกรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช)

กรรมการ

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ อนุมัติให้รับการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิตแขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

วันที่ 29 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2551

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ เทศบาลนครปากเกร็ดกับกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน
การแก้ไขปัญหาเสาพิศ

ผู้ศึกษา พลตำรวจตรี บุญเลิศ นันทวิสิทธิ์ **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข **ปีการศึกษา** 2550

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเทศบาลนครปากเกร็ดซึ่งมี ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ ในการแก้ไขปัญหาเสาพิศ (2) ศึกษาถึงขั้นตอนต่างๆ ของการทำงานของเทศบาลนครปากเกร็ดในการแก้ไขปัญหาเสาพิศ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักในการศึกษาประชากรวิจัยคือ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ของเทศบาลนครปากเกร็ด จำนวน 204 คน และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร จำนวน 4 คน ฝ่ายนิติบัญญัติ จำนวน 18 คน และฝ่ายตุลาการ จำนวน 23 คน รวมทั้งสิ้น 45 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจากเอกสาร โดยการพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า (1) กระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเทศบาลนครปากเกร็ดในการแก้ไขปัญหาเสาพิศ คือ ฝ่ายบริหารจะทำการกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาเสาพิศให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ ฝ่ายตุลาการนำนโยบายการแก้ไขปัญหาเสาพิศที่ฝ่ายบริหารกำหนดไปจัดทำเป็นแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่างๆ และฝ่ายนิติบัญญัติ พิจารณาแผนงานโครงการ กิจกรรมต่างๆ เพื่อทำการอนุมัติงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาเสาพิศ (2) เทศบาลนครปากเกร็ดมีขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาเสาพิศ คือ การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะเสาพิศ ซึ่งมีหัวหน้าและเจ้าหน้าที่จากฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ และฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นคณะกรรมการ โดยมีหน่วยงานของแต่ละฝ่ายปฏิบัติงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้กำหนดและได้รับการอนุมัติงบประมาณให้การดำเนินงาน

คำสำคัญ เทศบาลนครปากเกร็ด การมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัญหาเสาพิศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ประเด็นปัญหาที่จะศึกษา	6
วัตถุประสงค์ที่ศึกษา	7
ขอบเขตของการศึกษา	7
รูปแบบวิธีการศึกษา	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง	10
ทฤษฎีการมีส่วนร่วม และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน	19
แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย	29
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น และการกระจายอำนาจ	39
แนวคิดของเทศบาลนครปากเกร็ดกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต	52
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	54
กรอบแนวคิดในการศึกษา	68
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	70
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	71
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
การวิเคราะห์ข้อมูล	74
การนำเสนอผลการศึกษา	74
ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลนครปากเกร็ด	75

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการการศึกษาวิจัย	81
การวิเคราะห์โครงสร้างและการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด	82
การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร	88
การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายนิติบัญญัติ	100
การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายตุลาการ	112
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	123
สรุปการศึกษา	123
อภิปรายผลการศึกษา	130
ข้อเสนอแนะ	133
บรรณานุกรม	137
ภาคผนวก	141
ก แบบสัมภาษณ์	142
ข อำนาจหน้าที่ และภารกิจของเทศบาลนครปากเกร็ด	152
ค กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาเทศบาล	157
ง พระราชบัญญัติเทศบาลฉบับที่ 13 พ.ศ. 2546 มาตรา 1-49	163
ประวัติผู้ศึกษา	176

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรฝ่ายธุรการ ซึ่งเป็นพนักงานเทศบาล ตามหน่วยงาน	71
ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด	76
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนฝ่ายบริหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามเพศ	91
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนฝ่ายบริหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามอายุ	91
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนฝ่ายนิติบัญญัติที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามเพศ	103
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนฝ่ายนิติบัญญัติที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามอายุ	103
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนฝ่ายธุรการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามเพศ	114
ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนฝ่ายธุรการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามอายุ	114

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	69
ภาพที่ 3.1 แสดงแผนที่เทศบาลนครปากเกร็ด	75
ภาพที่ 3.2 ของโครงสร้างขององค์การเทศบาลนครปากเกร็ด	78

บทที่ 1

บทนำ

1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาหาเสพติดเป็นภัยคุกคามต่อสังคมไทย ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น แม้ว่าในระยะที่ผ่านมาทุกรัฐบาลจะพยายามหาทางแก้ไขปัญหา โดยการกำหนดนโยบายและแผน ที่ชัดเจนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการป้องกันและปราบปรามอย่างเต็มที่แต่ก็มีลักษณะต่างฝ่ายต่างทำ เน้นการดำเนินงานทั้งเชิงรับและขาดความยืดหยุ่น รวมทั้งยังไม่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมมากนัก ประกอบกับปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดและแพร่กระจายของยาเสพติดยังคงดำรงอยู่และขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เช่น ปัญหาเชิงโครงสร้างทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแหล่งอบายมุข เช่น สถานบริการ และสถานบันเทิงเรีงรมย์ต่าง ๆ ส่งผลทำให้ปัญหาเสพติดยิ่งขยายตัว กลายเป็นภัยคุกคามที่กัดกร่อนบ่อนทำลายสังคมไทยมากยิ่งขึ้น และส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางทั้งต่อตัวบุคคลและสังคมโดยรวม โดยเฉพาะกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกาย จิตประสาท และทำลายสมองของเด็กเยาวชน และแรงงานที่เป็นพลังที่สำคัญในอนาคต ซึ่งเป็นยุคเศรษฐกิจใหม่ที่ต้องการสติปัญญาและความรู้เป็นฐานในการพัฒนา และกระทบต่อความอบอุ่น ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชนและความสงบสุขของสังคม ตลอดจนกระทบถึงชื่อเสียงและเกียรติภูมิของประเทศไทย

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาล(สมัย พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี)ได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยใช้หลัก **“การป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพติดต้องได้รับการบำบัดรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษโดยเด็ดขาด”** และได้จัดให้มีการประชุมระดมความคิดเพื่อเอาชนะยาเสพติดที่จังหวัดเชียงรายรวมทั้งการออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 119/2544 **“เรื่องแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด”** ประกอบด้วย 9 แนวทาง และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 120/2544 ควบคู่กับการเร่งรัดการดำเนินงานทั้งด้านการป้องกัน การปราบปราม และการบำบัดรักษาอย่างจริงจัง

แม้จะมีการออกนโยบายหรือมาตรการต่างๆ ในระดับประเทศเพื่อแก้ไขปัญหายาเหล่านี้อย่างต่อเนื่องแล้วก็ตาม แต่นับวันปัญหายาเสพติดของประเทศไทยได้ทวีความรุนแรง และขยายตัวไป

ทุกพื้นที่ แม้ว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้พยายามเร่งรัดการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและต่อเนื่องมาตลอด แต่เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นมิมีมูลเหตุจูงใจสูงมากในเรื่องของเงินตอบแทนหรือผลกำไร ทำให้ผู้กระทำผิดเล็งผลเลิศว่าคุ้มต่อการเสี่ยงและไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายแม้ว่ากฎหมายหลักที่ใช้บังคับอยู่ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตไว้ก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดีกฎหมายดังกล่าวก็ยังมีช่องว่างที่ไม่สามารถนำตัวการใหญ่ซึ่งเป็นนายทุนผู้อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติดมาลงโทษได้ เจ้าหน้าที่มักจะจับกุมปราบปรามได้เฉพาะผู้กระทำผิดรายย่อย ได้แก่ผู้ลักลอบค้าเลี้ยงหรือผู้ค้ารายย่อยเท่านั้น เนื่องจากขาดพยานหลักฐานที่จะเชื่อมโยงไปถึงผู้ค้ารายใหญ่หรือนายทุน เพราะนักค้ายาเสพติดได้พัฒนาจิตความสามารถเป็นองค์กรอาชญากรรม และขยายตัวออกไปสู่ระดับประเทศในรูปของอาชญากรรมสากล มีการดำเนินการอย่างลับซับซ้อน ยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานให้เพียงพอแก่การพิจารณาสั่งลงโทษของศาลได้แม้ในบางครั้งอาจจะจับกุมและศาลลงโทษ แต่ก็ไม่สามารถปราบปรามได้อย่างเด็ดขาด เนื่องจากนายทุนค้ายาเสพติดยังมีเงินที่ได้จากผลกำไรจำนวนมากและนำไปใช้ในการวิ่งเต้นคดี เพื่อให้ตนพ้นโทษหรือได้รับความสะดวกสบายขณะถูกจับกุมหรืออาจดำเนินการค้ายาเสพติดอีกเมื่อพ้นโทษออกมาแล้ว

นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และ ฉบับที่ 10 ได้ให้ความสำคัญระดับสูงต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยบรรจุเป็นแนวทางหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพและการคุ้มครองทางสังคมด้วยการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดให้ได้ผลจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดวิธีดำเนินงานใหม่ โดยจะต้องเร่งปลูกกระแสสังคมให้ประชาชนคนไทยมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดในเชิงข้อมูลทางลึกและบังเกิดจิตสำนึกที่จะร่วมป้องกันแก้ไขปัญหา ซึ่งจะต้องดำเนินการในลักษณะที่เป็นองค์กรรวมและบูรณาการ เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว ชุมชนและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคมเข้ามามีบทบาทในการป้องกันแก้ไขปัญหามากขึ้นภายใต้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน โดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหายุ่งยากและยึดพื้นที่เป็นหลัก รวมทั้งให้ความสำคัญมากขึ้นแก่การป้องกัน โดยการสร้างภูมิคุ้มกันแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไปเพื่อลดความต้องการ (อุปสงค์) ด้านยาเสพติดควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และการปราบปรามอย่างจริงจังเอาจังเพื่อลดปริมาณ (อุปทาน) ยาเสพติด ส่วนการกำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการต่างๆ จะต้องมีความหลากหลาย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

ผลจากการระดมความคิดเห็นในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และจากการระดมความคิดเห็นเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากประชาชนทั่วประเทศ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล สามารถสรุปได้คือ คน ครอบครัว และชุมชนจะต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข มีคุณธรรม มีความเอื้ออาทร มีภูมิคุ้มกัน อยู่ในสังคมที่เข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติด และโดยที่ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทุกชั้นตอน

เนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) และ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 -2554) จะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการปรับเปลี่ยน วิถีคิด และวิถีดำเนินงาน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใหม่รวมทั้งการปูพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่วิสัยทัศน์ระยะยาวที่วางไว้ จึงได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สำคัญ ๆ ไว้ดังนี้

- 1) ให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ทุกชุมชน มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด รวมทั้งมีจิตสำนึกที่ร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน
- 2) ดูแลป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชาชนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด รวมทั้งกลุ่มเสี่ยงโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก เยาวชน และกลุ่มแรงงานในห้างไกลยาเสพติด
- 3) ให้ผู้ใช้ ผู้เสพติดทุกคนมีโอกาสได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพในรูปแบบที่ หลากหลายและสามารถคืนกลับสู่ครอบครัว ชุมชน อย่างมีความสุข
- 4) สกัดกั้น ปราบปรามผู้ผลิต ผู้ขนส่ง ผู้ค้า และผู้ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง เต็มขนาด รวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กระทำความผิดรายใหญ่ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง
- 5) หุดยั้งความรุนแรงและควบคุมการแพร่ระบาดของยาเสพติดในแต่ละพื้นที่

โดยจังหวัดนนทบุรี ได้รับเป็นการยกย่องจาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เมื่อครั้งดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี)ให้เป็น 1 ใน 3 จังหวัดตัวอย่าง ในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศ โดยมีจังหวัดเชียงรายและกาฬสินธุ์ร่วมอยู่ด้วย แต่สภาพปัญหาในปัจจุบันมีการกลับมาแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติดอีกครั้ง ถึงแม้จะยังไม่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างปกติสุขของประชาชนก็ตาม เมื่อดูจากสถิติการจับกุมคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ผ่านมาเริ่มมากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องทบทวนวิธี คิด ปฏิบัติ และสร้างกระแสสังคมให้ทุกคนตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดและมีจิตสำนึกที่จะต้องร่วมมือกันป้องกันแก้ไขปัญหายาอย่างจริงจัง

อีกครั้ง โดยเน้นการแก้ไขปัญหาในลักษณะ “องค์กรวม-ครบวงจร” ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยให้ “ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา” และยึด “พื้นที่” เป็นเป้าหมายการดำเนินงาน ทั้งด้านการป้องกัน ปรามปราม และบำบัดรักษา ตามแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2549-2554)

อำเภอปากเกร็ดเป็น 1 ใน 6 อำเภอของจังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีพื้นที่อยู่ติดกับกรุงเทพมหานคร และเคยมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างรุนแรงมาก่อน โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด สภาพสังคมเป็นสภาพสังคมเมือง มีประชากรแฝงเป็นจำนวนมาก มีปัญหายาเสพติดมาโดยตลอด ถึงแม้จะได้รับการแก้ไขอยู่ในขั้นควบคุมได้ แต่ปัจจุบันกลับมีการแพร่ระบาดอีกและมีลักษณะเหมือนเดิมคือแพร่ระบาดไปตามชุมชน กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มวัยรุ่น จนถึงเด็กนักเรียน มีคดีเกี่ยวเนื่องกับยาเสพติดเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำและมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นคดีเกี่ยวกับทรัพย์ ลัก วิ่ง ชิง ปล้น จนกระทั่งคดีทำร้ายร่างกายเนื่องจากราคารายาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้าที่มีการแพร่ระบาดในพื้นที่มีราคาสูง ถึง เม็ดละ 350 บาท กลุ่มผู้เสพจึงต้องหาเงินด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อมาซื้อยาเสพติดให้ได้ การปรามปรามทางเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงไม่สามารถที่จะทำการปรามปรามผู้จำหน่าย ผู้เสพได้หมดสิ้น เนื่องจากมีผู้แทนในการจำหน่ายผู้เสภเกิดขึ้นมาใหม่เสมอ เทศบาลนครปากเกร็ดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ได้ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติดมาโดยตลอด โดยมีนโยบายชัดเจนมีงบประมาณสนับสนุนเพื่อให้ทุกฝ่ายในองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีการเฝ้าติดตามบุคคลที่เคยติดยาเสพติด โดยให้ผู้นำแต่ละชุมชน กรรมการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่ในห้วงเวลาที่รัฐบาลประกาศสงครามกับยาเสพติดปี พ.ศ. 2546 ปัญหายาเสพติดน้อยลงมากแต่ในปัจจุบันมีการหวนกลับมาแพร่ระบาดอีก (อ้างใน ข้อมูลการบรรยายสรุปสถานการณ์ยาเสพติด ของตำรวจภูธรจังหวัดนนทบุรี 2549)

สภาพปัญหาของเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของเทศบาลนครปากเกร็ด มีปัญหายาเสพติดที่เคยรุนแรงในการแพร่ระบาดมาก่อนซึ่งมีแนวโน้มจะกลับไปสู่สภาพเดิม จึงเป็นที่น่าสนใจเป็นพิเศษและตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ 16 พุทธศักราช 2540 มีเจตนารมณ์ที่มุ่งหวังให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปกครองภายในระบอบประชาธิปไตยทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ และนอกจากนี้ยังได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจด้านการปกครองไปสู่ท้องถิ่น ตาม มาตรา 75 วรรค 1 ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติ ตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลจากระบบของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกันรวมทั้งจัดระบบงานราชการ

และงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน” มาตรา 76 ยังได้บัญญัติไว้อีกว่า “ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ” ซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดหมวด 5 แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมาตรา 78 กำหนดว่า “ รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณสุขปโภค และสาธารณสุขการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น ”

นอกจากนี้ในด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ยังได้ระบุไว้ในหมวด 9 รวมจำนวน 9 มาตรา อันเริ่มตั้งแต่มาตรา 282 ถึงมาตรา 290 ซึ่งโดยรวมแล้วพบว่ามาตราทั้งหมดกล่าวถึง การที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงิน การคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยรัฐบาลเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายใต้กรอบของกฎหมายเท่านั้น

มาตรา 284 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2540 ได้ให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยบัญญัติว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมี ความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ” จะเห็นได้ว่าการจัดปรับบทบาทอำนาจของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้บริบทของการกระจายอำนาจ และเพื่อให้มีการพัฒนาการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องจึงให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ โดยได้กำหนดว่าอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย

- 1) การกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง
- 2) การจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ
- 3) การจัดให้มีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งทำหน้าที่ตาม 1) และ 2) ประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และผู้ทรงคุณวุฒิ ในลักษณะ “ไตรภาคี” โดยมีจำนวนเท่ากันและ คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ในการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการต่อไป

ปัจจุบันแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ได้รายงานให้สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทราบ เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2543 และ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ตามลำดับ และแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2544 แล้วนั้น จึงนับได้ว่าแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 เป็นแนวทาง และจุดเริ่มต้นของพัฒนาการของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ฉะนั้นสรุปได้ว่าปัญหาเสพติดเป็นปัญหาของสังคม จึงเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมให้เข้มแข็ง เทศบาลนครปากเกร็ดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีปัญหาเสพติดรุนแรงมาก่อนและเชื่อว่าน่าจะกลับมารุนแรงอีก จึงเห็นควรศึกษาเพื่อที่จะทราบว่าหน้าที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทั้งการกำหนดนโยบาย กำหนดงบประมาณต่าง ๆ นั้น มีผลต่อการแก้ไขปัญหาเสพติดในท้องถิ่นนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด และจะเป็นแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับท้องถิ่นอื่น ๆ อีกทั้งแก้ไขข้อบกพร่องและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาเสพติดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

2 , ประเด็นปัญหาที่ศึกษา

ต้องการศึกษาว่า เทศบาลนครปากเกร็ด ที่แยกออกตามโครงสร้างเป็นฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ มีกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเทศบาลนครปากเกร็ด ซึ่งมีฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายธุรการ ในการแก้ไขปัญหาเสพติด
2. เพื่อศึกษาถึงขั้นตอนต่างๆของการทำงานของเทศบาลนครปากเกร็ดในการแก้ไขปัญหาเสพติด

4. ขอบเขตการศึกษา

4.1 **ด้านพื้นที่** ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดของเขตเทศบาลนครปากเกร็ด

4.2 **ด้านบุคคล** ทำการศึกษาจากประชากร ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายธุรการของเทศบาลนครปากเกร็ด

4.3 **ด้านเวลา** ทำการศึกษาตั้งแต่รัฐบาลประกาศสงครามยาเสพติด พ.ศ. 2546 - 2549

4.4 **ประเด็นศึกษา** ต้องการศึกษาว่า เทศบาลนครปากเกร็ด ที่แยกออกตามโครงสร้างเป็นฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายธุรการ มีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างไร

5. รูปแบบวิธีการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการหลายวิธี ดังนี้

5.1 การ สังเกตการณ์ โดยไม่มีส่วนร่วม

5.2 การสัมภาษณ์ เจาะลึก จากกลุ่มตัวอย่างของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายธุรการของเทศบาลนครปากเกร็ด

5.3 การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ทางทฤษฎีและจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดโครงสร้าง การแบ่งส่วนราชการ การจัดบุคลากรของหน่วย ตัวบทกฎหมาย ข้อบังคับระเบียบคำสั่งข้อกำหนด รายงานการประชุม เอกสารเผยแพร่ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเสพติด

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 กระบวนการมีส่วนร่วมของการเมืองของเทศบาลนครปากเกร็ดมีกระบวนการอย่างไร มีขั้นตอนอย่างไรบ้าง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุง

6.2 ปัจจัยสำคัญต่างๆ เช่น โครงสร้าง ตัวบุคคล และ งานที่กระทำ มีผลต่อการแก้ไขปัญหาเสพติด มีข้อแตก ข้อดีข้อด้อยข้อเสีย อย่างไร

6.3 เาผลการศึกษานี้ไปใช้ประโยชน์ กับหน่วยงานอื่น หรือ องค์กร อื่น ที่มีการบริหารงานลักษณะเดียวกัน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด

7. นิยามศัพท์

7.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของประเทศไทย มี 3 รูปแบบ คือ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล โดยจัดระดับชั้นของเทศบาล ออกเป็น เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาล และองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา

7.2 เทศบาลนครปากเกร็ด หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็น 1 ใน 3 ของรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย ในการศึกษาี้ หมายถึงเทศบาลนครอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

7.3 กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่ศึกษาหมายถึง ขั้นตอนต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติด ซึ่งมี ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และ ฝ่ายตุลาการ

7.4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองต่างๆไป หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ตามความสมัครใจ ซึ่งสมาชิกในสังคมมีส่วนในการเลือกผู้ปกครองประเทศ โดยทางตรงหรือทางอ้อม ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ รวมทั้งการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การหาข่าว การอภิปราย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม การบริจาคเงินและการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลักษณะความกระตือรือร้นของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น

7.5 การแก้ไขปัญหา หมายถึง การปฏิรูป การปฏิสังขรณ์ การบูรณาการแก้ ปัญหาต่างๆ ให้ดีขึ้น ซึ่งในการศึกษานี้ เน้นการแก้ไขปัญหายาเสพติดกฎหมาย และนโยบายในการป้องกันปัญหาเสพติด

7.6 ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยการกิน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใด ๆ แล้วจะ

ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ในลักษณะสำคัญ และในการศึกษานี้ เน้นยาเสพติดประเภทเมทแอมเฟตามีน หรือ ยาบ้า เป็นหลัก ในส่วนของยาเสพติดประเภทอื่น ก็ไม่ได้ละเว้น

7.7 ฝ่ายบริหาร ของเทศบาลนครปากเกร็ด หมายถึง นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษา และเลขานุการนายกเทศมนตรี ของเทศบาลนครปากเกร็ด

7.8 ฝ่ายนิติบัญญัติ ของเทศบาลนครปากเกร็ด หมายถึง สมาชิกสภาเทศบาลทุกคน ประธานสภา และรองประธานสภา เทศบาลนครปากเกร็ด

7.9 ฝ่ายธุรการ ของเทศบาลนครปากเกร็ด หมายถึง ข้าราชการประจำ ซึ่งมี ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล และหัวหน้างานทุกฝ่าย รวมตลอดทั้งพนักงานเทศบาล ยกเว้น ลูกจ้าง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “เทศบาลนครปากเกร็ด กับกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการแก้ไขปัญหาเสพติด” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาประกอบ การศึกษาในครั้งนี้ คือ

1. แนวคิดและทฤษฎี

1.1 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น และการกระจายอำนาจ

1.5 แนวคิดการบริหารของเทศบาลนครปากเกร็ดกับกระบวนการมีส่วนร่วม

ทางการเมือง

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

3. กรอบแนวคิด

1. แนวคิดและทฤษฎี

1.1 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.1.1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นหัวข้อการศึกษาที่สำคัญในทางรัฐศาสตร์ ทั้งนี้เพราะเมื่อมีการปกครองขึ้นในสังคมหนึ่งความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายที่ปกครองกับฝ่ายที่ถูก ปกครองย่อมเกิดขึ้น ดังนั้นการทำความเข้าใจถึงที่มาของรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงนับได้ว่า มีความสำคัญ วิวัฒน์ เอี่ยม ไพรวิน และอมร รักษาสัตย์ (2544) (อ้างใน บุญเสริม นาคสาร, 2546) เสนอว่าเมื่อพิจารณาวิวัฒนาการของรัฐและการปกครองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทำให้สามารถแบ่ง ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายที่ปกครองกับฝ่ายที่ถูกปกครองได้ 3 รูปแบบโดยสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบความสัมพันธ์แบบผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง (Ruler and Ruled)

เป็นลักษณะที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในแง่ของการมีโอกาสในการตัดสินใจทางการเมือง น้อยมากถึงไม่มีเลย ซึ่งสมบัติ ชำรงชัยวงศ์ (2542: 316) เรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน

ระบอบอำนาจนิยมโดยมีทิศทางของความสัมพันธ์เป็นทางเดียวคือประชาชนเป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติตามผู้ปกครองเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช และระบอบเผด็จการ เป็นต้น

2.รูปแบบความสัมพันธ์แบบการปกครองโดยผู้แทน (Representative Government) มีหัวใจอยู่ที่ “อำนาจอธิปไตย” ซึ่งเป็นของประชาชนทุกคน อำนาจนี้จะถูกใช้ผ่านตัวแทนที่ได้รับเลือกจากประชาชนโดยผ่านกระบวนการเลือกภายใต้ระบบการแข่งขัน อย่างไรก็ตาม อำนาจที่ตัวแทนได้รับนั้นมีขอบเขตจำกัด มีเงื่อนไข และประชาชนมีสิทธิที่จะเรียกคืนอำนาจนั้นได้ ผลที่ตามมาคือความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนแบบ ผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง เปลี่ยนมาเป็นแบบการปกครองระบอบผู้แทนตามไปด้วย

3.รูปแบบความสัมพันธ์ของการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participative Politics) หลักการสำคัญของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมยึดหลักพื้นฐานที่ว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ที่แท้จริงดังนั้นประชาชนจึงควรสามารถใช้อำนาจได้เสมอแม้ว่าได้มอบอำนาจให้กับผู้แทนของประชาชนไปใช้ในฐานะที่เป็นตัวแทนแล้วก็ตาม ซึ่งการจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองการปกครองยังขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญอย่างน้อยอีก 3 เรื่อง (เจริญ คัมภีร์ภาพ, 2548) ได้แก่ การรับรองสิทธิเสรีภาพของพลเมือง การมีองค์กรตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระและมีประสิทธิภาพตลอดทั้ง ประชาชนมีทางเลือกและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างจริงจัง

1.1.2 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการได้ให้ความหมายต่อแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยไว้หลายประการ อาทิ Milbrath (1965) (อ้างใน อลงกรณ์ คูตระกูล. 2549.) เสนอว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นหมายถึง กิจกรรมทั้งหลายของประชาชนแต่ละบุคคลที่ต้องการมีอิทธิพลผลักดันให้เกิดผลทางการเมืองตามต้องการ และยังรวมถึงกิจกรรมที่เป็นการยอมรับสนับสนุนในเชิงพิธีการด้วย ผู้ที่ยอมรับรัฐบาลจะแสดงออกโดยการปรับพฤติกรรมตนเองตามคำสั่งหรือข้อเรียกร้องของรัฐบาล แต่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยก็จะพยายามก่ออิทธิพลผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขใหม่ การมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงมีทั้งที่เป็นการต่อต้าน เช่น เดินขบวนประท้วงการก่อจลาจล เป็นต้น และทั้งที่เป็นการสนับสนุน เช่น การให้ความร่วมมือในการเสียดภาษี เป็นต้น

McClosky (1968: 252-253) (อ้างใน สุจิต บุญบงการ 2537.) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ตามความสมัครใจ ซึ่งสมาชิกในสังคมมีส่วนในการ

เลือกผู้ปกครองประเทศ โดยทางตรงหรือทางอ้อม ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ รวมทั้งการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การหาข่าว การอภิปราย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเข้าร่วมประชุม การบริจาคเงินและการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลักษณะความกระตือรือร้นของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น รวมถึงการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ ผู้ลงคะแนนเสียงตามบัญชี การเขียนและกล่าวสุนทรพจน์ การรณรงค์หาเสียง การแข่งขันเป็นเจ้าหน้าที่ตรวจและเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ เช่น การเสียภาษี การเสียสิทธิ การเป็นทหาร และหน้าที่ด้านตุลาการ เป็นต้น

Weiner (1971: 161-164) (อ้างใน สุจิต บุญบงการ 2537.) ได้ให้ความหมาย “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” (Political Participation) หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐ หรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะเข้าไปในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม

จากนิยามของแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ยกมาข้างต้น เห็นได้ว่าเป็นนิยามที่เน้นให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกระบวนการทางการเมือง (Political Process) หรือเป็นกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ของบุคคลในสังคม แต่ต้องไม่ลืมว่า การพิจารณาว่าแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายของการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยก็นับว่ามีความสำคัญเช่นกัน ในฐานะที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญอย่างหนึ่งของความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย (สมบัติ ชำรงชัญวงศ์, 2542) หรืออาจกล่าวได้ว่า สังคมที่เรียกว่าเป็นสังคมที่พัฒนาแล้วทางการเมืองคือสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงนั่นเอง อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยนี้จะเน้นเฉพาะการมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นกระบวนการทางการเมืองเท่านั้น

1.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการวิจัยของ Milbrath and Goel (1977) (อ้างใน อลงกรณ์ คูตระกูล ,2549.) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่

1. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (Environmental Stimuli) ได้แก่ ระบบสังคม (Social System) และสภาพการณ์ทางการเมือง (Political Settings) ปัจจัยด้านนี้อาจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

2. ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) ได้แก่ พันธุกรรม แรงขับ ความต้องการทางบุคลิกภาพ ความต้องการทางจิตใจและร่างกาย และความเชื่อและทัศนคติทางการเมือง

Burkhart et al (1972) (อ้างใน รังสิมันต์ บุญบรรณานนท์, 2537: 28-29) เสนอปัจจัยที่ทำให้บุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

1. ความต้องการที่จะเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น
2. ความต้องการที่อยากจะรู้จักกับบุคคลสำคัญ
3. ความต้องการที่จะทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ สังคม หรือกลุ่มของตน
4. ความต้องการได้มาซึ่งอำนาจ
5. ความต้องการได้มาซึ่งอิทธิพล
6. ความต้องการมีเกียรติและศักดิ์ศรี
7. ความต้องการที่จะตอบสนองสถานะทางจิต
8. ความต้องการรายได้ที่สูงขึ้น

ตัวแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ Rush (1992) (อ้างใน อลงกรณ์ คูตระกูล, 2549.) ซึ่งให้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จะเห็นว่าตามความคิดของ Rush สถานการณ์เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจที่จะมีหรือไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยในสถานการณ์หนึ่งๆ ได้แก่ บุคคลจะมีการกลั่นกรองเชิงการรับรู้ผ่านทาง การใช้ความรู้ ค่านิยม และทัศนคติของตัวเอง และอาจจะมีสิ่งกระตุ้นทางการเมืองเข้ามาเป็นสิ่งที่สร้างแรงจูงใจในการตัดสินใจ นอกจากนี้ทรัพยากรและทักษะที่แต่ละคนมีอยู่รวมทั้งบุคลิกภาพของแต่ละปัจเจกก็มีผลต่อการตัดสินใจที่มีหรือไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นกัน ท้ายที่สุดเมื่อบุคคลตัดสินใจที่จะมีหรือไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองแล้วผลลัพธ์จากการตัดสินใจดังกล่าวจะเป็นข้อมูลย้อนกลับไปเป็นประสบการณ์ต่อการกลั่นกรองเชิงการรับรู้ของบุคคลนั่นเอง

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2542: 335) ได้สรุปรวมบทบาทของปัจเจกชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากผลการวิจัยของนักวิชาการต่างๆ จำนวนมาก ซึ่งชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลในฐานะปัจเจกได้ดังนี้

1. ปัจจัยความสนใจหรือความผูกพันกับการเลือกตั้งหรือการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
2. ปัจจัยการประกาศตัวสังกัดพรรคการเมือง โดยผู้ที่ประกาศตัวว่าสังกัดพรรคการเมืองจะมีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงกว่าผู้ที่มิได้ประกาศตัว

3. ปัจจัยอายุ คือ ผู้ที่มีอายุมากหรือผู้อาวุโสมีแนวโน้มจะเข้าสังกัดพรรคการเมืองมากกว่าผู้มีอายุน้อยหรือคนหนุ่มสาว

4. ปัจจัยความนิยมตัวบุคคลในการแข่งขันทางการเมือง ถ้าบุคคลใดมีความนิยมตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งในการแข่งขันทางการเมืองย่อมต้องการที่จะให้ผู้ที่ตนพอใจได้รับเลือกตั้งดังนั้นจึงมีความแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่ไม่ได้นิยมในตัวบุคคลใดเป็นพิเศษ

5. ปัจจัยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับความผูกพันทางการเมือง

6. ปัจจัยเพศ โดยเพศชายจะมีจิตใจเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ทางการเมืองมากกว่าเพศหญิงซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ที่ทำให้เพศชายเป็นเพศที่เป็นผู้นำในทุกๆด้าน ส่วนเพศหญิงถูกอบรมขัดเกลาให้เป็นผู้ตาม

1.1.4 รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันว่ารูปแบบการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมีอยู่มากมายและแตกต่างกันไปในแต่ละระบบการเมือง ตามความคิดเห็นของ (Milbrath, 1965 อ้างใน สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2542) โดยพื้นฐานแล้วการมีส่วนร่วมทางการเมืองทำให้สามารถแบ่งคนในสังคมออกได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ๆคือ กลุ่มที่ไม่สนใจทางการเมือง กับกลุ่มที่สนใจทางการเมือง สำหรับผู้ที่สนใจทางการเมืองนั้นเมื่อนำเอาการใช้ทรัพยากรและความพยายามในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเข้ามาเป็นข้อพิจารณาทำให้สามารถแบ่งระดับสูงต่ำของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้เป็น 3 กลุ่มเรียงตามลำดับการใช้ทรัพยากรและความพยายามน้อยไปหามาก ได้แก่ กลุ่มผู้สนใจทางการเมือง กลุ่มผู้กระทำการกิจกรรมปรับเปลี่ยนทางการเมือง และกลุ่มผู้ต่อสู้ทางการเมือง อย่างไรก็ตามการเป็นสมาชิกของกลุ่มทั้งสามนี้มีได้มีลักษณะคงที่ หากแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ อยู่ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับปัจจัยกระตุ้นหรือต่อต้านที่บุคคลได้รับ

กรอบแนวคิดว่าด้วยลำดับขั้นของการเกี่ยวพันทางการเมือง (The Hierarchy of Political Involvement) ที่เสนอโดย Milbrath มีฐานคติที่สำคัญอยู่สองประการ (Milbrath, 1965 อ้างใน สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2542: 326) คือ (1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งมีแนวโน้มที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทางการเมืองอื่นๆด้วย และ (2) ความเกี่ยวพันทางการเมืองมีลักษณะเป็นลำดับขั้น นั่นคือ บุคคลที่อยู่ในลำดับขั้นของการเกี่ยวพันทางการเมืองเดียวกันมีแนวโน้มที่จะมีกิจกรรมทางการเมืองเหมือนกัน ผู้ที่มีลำดับขั้นของการเกี่ยวพันทางการเมืองในลำดับสูงจะครอบคลุมกิจกรรมทางการเมืองในลำดับที่ต่ำกว่าด้วย

นอกเหนือไปจากตัวแบบของ Milbrath แล้ว ยังมีรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองอื่นๆ อีกด้วย อาทิ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เสนอโดย Verba and Nie (1975: 57-58) ที่ประกอบด้วยรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1 การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทำให้ประชาชนมีอิทธิพลเหนือผู้นำในแง่ที่ว่าป็นแรงกดดันให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตน คะแนนเสียงเป็นเสมือนอาวุธของประชาชนทำให้มีอำนาจควบคุมรัฐบาล ดังนั้น บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญในหน้าที่ของพลเมือง มีความสำคัญในบรรทัดฐานของสังคม และวิถีการดำรงชีวิตในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน อย่างไรก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่ที่ไปลงคะแนนเสียงนั้นอาจไม่เห็นความสำคัญของการกระทำของตนต่อผลทางการเมืองก็เป็นได้ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ อาจไม่ได้เข้าเกี่ยวข้องกับการเมืองในรูปแบบอื่นใดเลย และผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองบางส่วน จะพบว่าเมื่อไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้วก็จะยุติเพียงเท่านั้น และการเลือกตั้งที่ไม่สามารถมีขึ้นได้ บ่อยครั้งก็เท่ากับเป็นข้อจำกัดที่ทำให้บุคคลไม่อาจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

2 กิจกรรมชุมชน (Community Activities) คือ การสร้างกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาสังคม เป็นการเข้าร่วมกับกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งอาจจัดตั้งเป็นองค์การที่ทำงานเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะแต่ไม่ใช่องค์การของรัฐบาล

3. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Contacting Official) หมายถึง การกระทำของบุคคลในลักษณะที่เป็นการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ได้มาหรือปกป้องผลประโยชน์บางอย่างของตนหรือกลุ่มของตนถือว่าการมีส่วนร่วมแบบคับแคบ (Parochial Participation)

4. การล็อบบี้ (Lobbying) คือ ความพยายามของบุคคลในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำทางการเมืองโดยหาทางที่จะมีอิทธิพลในการตัดสินใจหรือกำหนดนโยบายของฝ่ายบริหาร

5. การประท้วง (Protest) เป็นการต่อต้านการตัดสินใจทางการเมืองในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม

6. การเป็นผู้สื่อสาร (Communicators) หมายถึง การที่บุคคลจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การส่งจดหมายแสดงความสนับสนุนต่อผู้นำทางการเมืองในการดำเนินการที่เห็นว่าเหมาะสมถูกต้อง การส่งคำประท้วงต่อการดำเนินการที่เห็นว่าไม่ดี การให้ข่าวสารทางการเมืองแก่เพื่อนบ้าน การแสดงความคิดเห็นของตนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล การเขียนจดหมายแสดงความเห็นของตนต่อหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนต่างๆ

สำหรับนักวิชาการไทย บุญเสริม นาคสาร (2546) ได้สรุปลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ 4 ลักษณะ คือ

1. การเรียกคืนอำนาจ โดยการถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่ง (Recall) เป็นการควบคุมการใช้อำนาจของผู้แทนของประชาชนในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองแทนประชาชน หากปรากฏว่า ผู้แทนของประชาชนใช้อำนาจในฐานะ “ตัวแทน” มิใช่เป็นไปเพื่อหลักการที่ถูกต้อง หรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมที่แท้จริง ในทางตรงกันข้าม กลับเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ โดยทุจริต หรือเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถเรียกร้องอำนาจที่ได้รับมอบไปนั้นกลับคืนมาโดย การถอดถอน/ปลดออกจากตำแหน่งได้

2. การริเริ่มเสนอนโยบาย (Initiatives) เป็นการทดแทนการทำหน้าที่ของผู้แทนของประชาชน หรือเป็นการเสริมการทำหน้าที่ของตัวแทนประชาชน ประชาชนสามารถเสนอนโยบาย ร่างกฎหมาย รวมทั้งมาตรการใหม่ๆ เองได้ หากว่าตัวแทนของประชาชนไม่เสนอหรือเสนอแล้วแต่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน

3. การประชาพิจารณ์ (Public Hearings) เป็นการแสดงออกของประชาชนในการเฝ้าตรวจสอบและควบคุมการทำงานของตัวแทนของประชาชน ในกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือฝ่ายบริหารเตรียมออกกฎหมายหรือกำหนดนโยบายหรือมาตรการใดๆ ก็ตามอันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงและผลดีผลเสีย ก่อนการออกหรือบังคับใช้กฎหมาย นโยบาย หรือมาตรการนั้นๆ ได้

4. การแสดงประชามติ (Referendum) ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายสำคัญ หรือการออกกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถเรียกร้องให้รัฐรับฟังมติของประชาชนเสียก่อนที่จะตรากฎหมาย หรือดำเนินการสำคัญๆ โดยการจัดให้มีการลงประชามติเพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่อันเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

ไมรอน ไวน์เนอร์ (อ้างใน เสน่ห์ นนทะโชติ. 2524) ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ไว้ต่างๆ กันในขอบเขตความสนใจต่างๆ ดังนี้

1. การกระทำในเชิงสนับสนุนและเรียกร้องต่อผู้นำรัฐบาล
2. ความพยายามที่สำเร็จผลในการส่งผลกระทบต่อการทำงานของรัฐบาล หรือในการเลือกผู้นำในวงการรัฐบาล

3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึงถึง การกระทำของพลเมืองที่ได้รับการรับรองว่าถูกต้องตามกฎหมาย

4. นักคิดแนวประชาธิปไตยบางกลุ่มเห็นว่า การมีตัวแทน (Representation) เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหมาะสมที่สุด สำหรับสังคมขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อนมาก เพราะประชาชนนับล้านคนย่อมไม่สามารถเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการของรัฐบาลได้โดยตรงอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ความห่างเหินทางการเมือง (Alienation) ก็อาจถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความห่างเหินทางการเมืองเป็นความรู้สึกอย่างรุนแรงที่จะไม่เข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมือง เนื่องจากเห็นว่าแม้เข้ายุ่งเกี่ยวก็ไม่ทำให้เกิดผล มองไม่เห็นประโยชน์ของกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งแตกต่างจากความเฉยชาเมินเฉยทางการเมือง (Apathy) กล่าวคือ การขาดความสนใจสิ้นเชิง และไม่กระทำการใดๆทางการเมืองเลย

6. ผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participant) หมายถึง ผู้ที่กระตือรือร้นที่จะเข้าเกี่ยวข้องทางการเมือง เช่น การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง เป็นสมาชิกพรรคการเมือง และสนใจกับปัญหาสาธารณะ ฯลฯ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายนี้ อาจรวมถึงกิจกรรมที่ไม่ชัดเจนเท่าการลงคะแนนเสียง บางครั้งแม้จะไม่ไปลงคะแนนเสียง แต่มีการติดตามข่าวสารการเมือง อดเอียงแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาทางการเมือง ก็ถือว่ามีส่วนร่วมทางการเมือง

7. การกระทำที่ “ต่อเนื่องอย่างคงเส้นคงวา” (Persistence Continuum) ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่มีความเป็นสถาบันและมีการจัดตั้ง หรืออาจเป็นการกระทำที่ประทุขึ้นทันทีทันใด

8. ความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของระบบราชการและข้าราชการ

9. ในบางความหมาย การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึงเฉพาะกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อการเมืองระดับชาติเท่านั้น

10. การกระทำที่มีลักษณะเป็นการกระทำทางการเมือง (Political Act)

สำหรับในความเห็นของ ไมรอน ไวเนอร์ (Weiner, M. 1971) (อ้างใน อลงกรณ์ คูตระกูล, 2549.) เองนั้น อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า “ การปฏิบัติการโดยสมัครใจใดๆ (any voluntary action) ที่ไม่ว่าจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ มีการจัดองค์กรหรือไม่ก็ตาม จะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง และจะใช้วิธีที่ถูกต้องโดยได้รับการยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม การกระทำนั้นมุ่งประสงค์ที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การ

บริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมือง ไม่ว่าจะป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น”

จากความหมายนี้ ไมรอน ไวน์เนอร์ (Weiner, M. 1971) ได้เน้นประเด็นสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3 ประเด็น คือ ต้องเป็นการกระทำ (Action) มิได้หมายรวมถึงทัศนคติหรือความรู้สึกด้วย ประการที่สอง หมายเฉพาะกิจกรรมหรือการกระทำที่เป็นไปได้โดยสมัครใจ (Voluntary) จึงไม่รวมไปถึงการกระทำที่ไม่ได้เป็นไปโดยสมัครใจ เช่นการถูกเกณฑ์ทหาร หรือการเสียภาษี และประการที่สาม การใช้ความหมายนี้ต้องมีข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่า ในระบบการเมืองนั้น ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลด้วย

เซอร์เบิร์ต แมคคอสกี (อ้างใน เสน่ห์ นนทะโชติ. 2524) ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การกระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อมีส่วนในการคัดเลือกผู้ปกครองและการกำหนดนโยบายสาธารณะ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การให้ความสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในด้านการเงิน การติดต่อกับผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ยังรวมถึง การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียงช่วยในการรณรงค์หาเสียงและสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

ฮันติงตัน และ โดมิงเกซ (อ้างใน เสน่ห์ นนทะโชติ. 2524) ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง “กิจกรรม หรือการกระทำของประชาชน ที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นไปได้ทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลวทั้งที่สมัครใจและไม่สมัครใจ รวมถึง การเลือกตั้ง การร่วมในการรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาล การประท้วง และการใช้กำลังรุนแรง”

ในผลงานอีกชิ้นหนึ่งของ ฮันติงตัน ซึ่งเสนอร่วมกับ โจน เอ็ม เนลสัน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่น่าสนใจไว้ดังนี้

“การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมของประชาชนแต่ละคนที่มีความมุ่งหมายเพื่อจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล” โดยฮันติงตันได้พิจารณาถึงแง่มุมที่สำคัญของนิยามนี้ในการกำหนดขอบเขตความหมายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นหมายถึง เฉพาะการกระทำ ไม่รวมถึงทัศนคติ เป็นการกระทำของผู้มีส่วนร่วมที่เป็นพลเมืองธรรมดา ไม่ใช่

นักการเมืองอาชีพ เช่น ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองกิจกรรมทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นประชาชนธรรมดา นั้น จะมีลักษณะเป็นช่วง ๆ ไม้ต่อเนื่อง (Intermittent) เป็นกิจกรรมที่ไม่เต็มเวลา (Part-time) และเป็นบทบาทรองจากบทบาทอื่น ๆ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังหมายความเฉพาะการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้ที่มีความชอบธรรมในการตัดสินใจแบ่งสรรคุณค่าที่มีอยู่จำกัดในสังคม ไม่รวมถึงการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อกดดันหรือมีอิทธิพลต่อกลุ่มอื่นๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล และไม่ว่ากิจกรรมหรือการกระทำนั้นจะสำเร็จผลหรือไม่ก็ถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง ลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจเป็นไปได้ด้วยความสำนึกของตนเอง หรือถูกชักจูงระดมพลังให้เข้าร่วมก็ได้

1.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.2.1 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ติน ปรัชญพฤทธิ (2532, 642-643) ได้จำแนกทฤษฎีการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy)

1) ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative)

ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำ และถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งหรือถอดถอนผู้นำ เป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันกับการบริหารงานที่ดี อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้ เน้นเฉพาะการวางโครงสร้างสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรอย่างแท้จริง ผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจ ได้แก่ บรรดาผู้นำต่าง ๆ ที่เสนอตัวเข้ามาสมัครรับเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นเพียงไม้ประดับเท่านั้น

2) ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory democracy)

ทฤษฎีนี้การมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแค่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้ง หรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย ยิ่งกว่านั้น ทฤษฎีนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษ และพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบนั้นคือการ ไม่ยอมให้มีส่วนร่วมที่นับว่าเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพของผู้ตาม

1.2.2 รูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วม

อคิน รพีพัฒน์ (2527, 101) ได้กล่าวถึงแนวการพิจารณารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาใน 2 ลักษณะประกอบด้วย

1. รูปแบบของการมีส่วนร่วม อาทิ เช่น เป็นการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะเกรงใจใคร หรือถูกบังคับเข้ามาทำงาน เพราะมีสิ่งจูงใจเฉพาะหน้า เช่น ถ้ามาช่วยขุดดินสร้างเขื่อน จะได้รับของแจก เช่น ปลาซาร์ดีนคนละกระป๋อง หรือเข้ามามีส่วนร่วม โดยเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนั้น และอยากเข้าร่วมทำ เพราะเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่จะก่อประโยชน์ระยะยาวให้กับตนเอง

2. ช่วงจังหวะที่คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ในงานที่รัฐบาลจัดขึ้น เช่น โครงการสร้างงานในชนบทที่เคยทำด้วยกัน สามารถแบ่งการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกแนวทางการวางแผนพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานในกิจกรรมพัฒนาตามแผนการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนาการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลได้ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดปี

ส่วนที่ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีขั้นตอนอย่างไรนั้น พิจารณาได้จากความเห็นของ อักบายานี (Agbayani 1979 อ้างถึงใน อภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง 2524 , 46) ซึ่งได้จัดลำดับขั้นของการมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

- การร่วมประชุม
- การออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
- การตีปัญหาให้กระจ่าง
- การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา
- การออกเสียงเลือกตั้ง
- การบริจาคเงิน
- การบริจาควัสดุ
- การช่วยเหลือด้านแรงงาน
- การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ถูกต้อง
- การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ

- การทำงานกับตัวนำการเปลี่ยนแปลง

เจมส์ คี ปีนทอง (2526, 272-273) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 4
ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ในแง่ของหลักการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน นับได้ว่าเป็นแนวคิดที่จะนำประชาชนให้บังเกิดความศรัทธาในตัวเอง (Self reliance) มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self confidence) ความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of belonging) ในการดำเนินงานโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ความสามารถ และประสิทธิภาพในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย โดยที่สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การค้นหาปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การพิจารณาตัดสินใจแก้ไขปัญหา การร่วมปฏิบัติและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง

1.2.3 กระบวนการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนานั้น ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน กระบวนการมีส่วนร่วมนั้นมีหลายระดับ ตั้งแต่การถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การค้นหาปัญหา การวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน การวางแผนร่วมกัน โดยชาวบ้านเพื่อชาวบ้าน การปฏิบัติตามแผนมีการทำงานร่วมกัน และการประเมินผลร่วมกัน (ปรีดา ประพฤติชอบ, 2530 อ้างถึงใน ไพรัตน์ ฤทธิประเสริฐ 2540, 16) ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องหรือใกล้เคียงกับที่ อคิน รพีพัฒน์ (2531, 49) และบัณฑิต อ่อนดำ (2528 อ้างถึงใน ทศพล กฤตยพิสิฐ 2537, 13) ได้กล่าวถึง กระบวนการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการพัฒนา ซึ่งเป็น การวัดเชิงคุณภาพออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนตลอดจนมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงาน และการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปแล้วนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย เป็นการประเมินผลการหน้าเป็นระยะ ๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอด

ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา การตัดสินใจ เป็นส่วนสำคัญที่จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้กระทำการตัดสินใจ ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนา จึงจะถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพราะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของประชาชน/องค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถกำหนดความต้องการที่แท้จริงในการแก้ปัญหาของชุมชนด้วยตนเองได้ ทั้งนี้ ในทางปฏิบัตินั้น ประชาชนอาจไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพราะมีข้อจำกัดหลายประการ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนชนบท ในรูปกลุ่ม/องค์กรชุมชนนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของกระบวนการกลุ่ม ซึ่งสามารถจำแนกขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน วิเคราะห์ชุมชน ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนร่วมกัน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้สภาพของชุมชน วิถีชีวิต สังคม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน

2. เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในขั้นการวางแผนการพัฒนาหลังจากได้ข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนแล้ว และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาปัญหา สาเหตุของปัญหาเรียบร้อยแล้วก็นำมาอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ การกำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

3.เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการพัฒนา หรือเป็นขั้นตอนปฏิบัติการตามแผนที่วางได้ไว้ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยการสนับสนุนด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน รวมทั้งการเข้าร่วมในการบริหารงาน การประสานขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4.เป็นขั้นการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนา ซึ่งขั้นตอนนี้ประชาชนมีส่วนร่วมในการใช้ความสามารถในการนำเอาผลจากกิจกรรมมาใช้ให้เกิดผลประโยชน์ได้อย่างเต็มที่เป็นการพัฒนาศักยภาพของประชาชน /องค์กรชุมชนในการพึ่งตนเองให้สูงขึ้นและควบคุมทางสังคม

5.เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดการแจกจ่ายผลประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนาในชุมชนในพื้นที่ที่เท่าเทียม เสมอภาคกัน

6.เป็นขั้นตอนที่การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการพัฒนาที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดอย่างไร เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที และนำข้อผิดพลาดไปเป็นบทเรียนในการดำเนินการต่อไป

จากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในงาน/กิจกรรมพัฒนาของชุมชนทุกขั้นตอนนี้ อยู่บนพื้นฐานการตัดสินใจร่วมกันของประชาชนในรูปกระบวนการกลุ่มหรือรูปองค์กรชุมชน จะเป็นส่วนสำคัญที่จะสามารถพัฒนาชุมชนให้ถึงขั้นพึ่งพาตนเองได้ นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเสริมสร้างให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถที่จะบริหารจัดการพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.4 การมีส่วนร่วมของประชาชน (Popular Participation)

ในที่ประชุมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ณ องค์การสหประชาชาติ เมื่อปี ค.ศ.1975 (อ้างใน เสน่ห์ งามริก. 2540) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่ไม่อาจกำหนดนิยามความหมายเดียวที่ครอบคลุมได้ เพราะความหมายของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็ตาม หากจะให้เข้าใจชัดแล้วการนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่ง ๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตามก็ตีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ขยายความการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าครอบคลุมประเด็นดังนี้

1.การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรม ซึ่งนำไปสู่และมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาและเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2.การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้อง โดยสมัครใจและเป็นประชาธิปไตยในกรณีดังนี้

2.1 การเอื้อให้เกิดการพัฒนา

2.2 การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2.3 การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบาย การวางแผน
ดำเนินการ โครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

3.เมื่อพิจารณาในแง่นี้ การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างส่วนที่ประชาชนลงแรงและทรัพยากรเพื่อพัฒนา กับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนลงแรงดังกล่าว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติจะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้

4.การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจผิดแผกแตกต่างกันไป ตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบาย และโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชากร การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

การพิจารณาการมีส่วนร่วมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา อาจนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการปลดปล่อยมนุษย์จากโชครวนผูกพันให้เป็นอิสระในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง ดังมีผู้นิยามว่า โดยพื้นฐานแล้ว การมีส่วนร่วมหมายถึง การปลดปล่อยประชาชนให้หลุดพ้นจากการเป็นผู้รับผลจากการพัฒนาและให้กลายเป็นผู้กระทำในกระบวนการเปลี่ยนแปลงและการเข้าสู่ภาวะทันสมัย อย่างไรก็ตาม ได้มีผู้ให้ความหมายคำว่า การมีส่วนร่วม ที่หลากหลาย และมีความแตกต่างกันไปตามความเข้าใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะได้แยกพิจารณานิยามความหมายของคำดังกล่าวในแต่ละบริบทดังนี้

เสน่ห์ จามริก (2540, 20) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนคือการให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วม ต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหาร่วมในการเลือกวิธีการ และวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหา ร่วมในการดำเนินงานตามแผน และร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ และหมายถึงการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมจัดทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น และเป็นการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ

นอกจากนี้ในกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของตัวเอง ตัดสินใจใช้ทรัพยากร ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527, 2) มีความเห็นที่สอดคล้องใกล้เคียงกันว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง สิทธิของประชาชนต่อการตัดสินใจนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรร (Allocation) และการใช้ประโยชน์ (Utilization) ของทรัพยากรเพื่อการผลิต ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ประชาชนต้องเข้าร่วมในการวางแผนเพื่อการกินดีอยู่ดี และสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เข้าถึงซึ่งการพัฒนาให้คนจน ได้รับประโยชน์เพื่อการผลิต การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะด้วย และการมีส่วนร่วมคือการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ทางการจัดการบริการทางการเมือง เพื่อกำหนดความต้องการของชุมชนของตน

การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดกระบวนการ และ โครงสร้างที่ประชาชนสามารถที่จะแสดงออก ซึ่งความต้องการของตน การจัดลำดับความสำคัญ การเข้าร่วมในการพัฒนา และได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้น โดยเน้นการให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ประชาชนในชนบท และเป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจเพื่อตนเอง ทั้งนี้โดยมิใช่การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก ตามนิยามที่กล่าวถึงนี้ การมีส่วนร่วมทางของประชาชน ในฐานะสมาชิกของสังคม ไม่ว่าจะในบริบทของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองหรือวัฒนธรรม ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงพัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตของตนเอง เป็นตัวของตนเอง ในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากร ที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี

ปารีชาต วลัยเสถียร (2542, 138-139) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมใน 2 ลักษณะกล่าวคือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ เช่น การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยที่โครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นสองประเภทคือ

- 2.1 การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง โดยประชาชนหรือชุมชน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และ

การกระจายทรัพยากรของชุมชน อันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

2.2 การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดการทรัพยากร โดยอยู่ในมาตรฐานเดียวกันและประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายกว้างซึ่งมักจะคาบเกี่ยวกับกับการพัฒนานั้นก็คือ การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายการตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจ ให้แก่ประชาชน/กลุ่ม/องค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ สามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรีและสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชน/ชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ และประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระ การทำงานต้องเน้นในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน เนื่องจากพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้ ทั้งนี้ การจะเกิดสภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนตามความหมายที่กล่าวถึงข้างต้น จะต้องเกิดสภาพการณ์หรือเงื่อนไขสำคัญคือการมีความตระหนักและความเห็นพ้องต้องกันของประชาชนที่มีจำนวนมากพอต่อการริเริ่มโครงการ/กิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใดเพื่อที่จะการเปลี่ยนแปลงที่เป็นความต้องการของส่วนรวม ทั้งนี้ ความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกชน บุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามารับผิดชอบเพื่อการดำเนินการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ โดยมีลักษณะเป็นการกระทำผ่านกลุ่ม หรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ (กรรณิการ์ ชมดี, 2524)

1.2.5 แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการพัฒนาทางการเมือง

ในจำนวนปัญหาที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาทางการเมือง คือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) เมื่อพิจารณาจากขอบเขตและความหมายของการพัฒนาทางการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมกันของประชาชน ความสามารถของระบบการเมืองที่จะดูดซึมกลุ่มทางสังคมต่าง ๆ ที่มีความต้องการเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล การพัฒนาประชาธิปไตย ตลอดจนการเสริมสร้างระบบการเมือง

สมัยใหม่ ทั้งหมดนี้มีส่วนเกี่ยวพันกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น ซึ่งในการศึกษานี้ จะกล่าวถึงในส่วนของ พัฒนาการทางการเมืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในระดับท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้หลายนัย มีทั้งความหมายที่เป็นเรื่องของพฤติกรรมทางการเมือง โดยที่ตั้งใจกดดันรัฐบาลโดยตรง เป็นเรื่องของการแสดงออกทางการเมืองโดยเสรีหรือสมัครใจเท่านั้น บางคนเห็นว่าการมีส่วนร่วมแบบถูกระดมด้วย อย่างไรก็ตามความหมายที่กล่าวกันมาข้างต้นนี้สามารถนำมากล่าวอย่างกระชับว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงกิจกรรมที่บุคคลมีจุดประสงค์เพื่อมีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล ความหมายที่มีลักษณะที่น่าสนใจหลายประการ คือ (สุจิต บุญบงการ. 2537)

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายนี้เป็นเรื่องของกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในที่นี้ไม่ใช่เป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึก หรือความเชื่อทางการเมือง เรายอมรับว่า ทัศนคติทางการเมืองมีผลต่อรูปแบบหรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่ไม่ใช่เป็นกิจกรรม ดังนั้นเราจึงต้องแยกออกให้ชัดเจนเพื่อป้องกันความสับสนในการวิเคราะห์

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เราใช้สำหรับบุคคลธรรมดาส่วน นักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองนั้น การเกี่ยวข้องกับการเมืองเรียกได้ว่าเป็นงานอาชีพของเขา เป็นเรื่องของการมีบทบาททางการเมือง (Political Role) ในส่วนนี้บางทีเราก็ประสบความสำเร็จในการแยกว่าใครเป็น “บุคคลธรรมดา” ใคร “เป็นนักการเมือง” สมาชิกพรรคผู้ทำงานให้กับพรรค ข้าราชการ จะถือว่าเป็นคนธรรมดาหรือนักการเมือง จะถือว่าเป็นส่วนร่วมทางการเมืองหรือมีบทบาททางการเมือง อย่างไรก็ตามเราอาจถือลักษณะงานการเมืองที่บุคคลทำอยู่เป็นตัวกำหนดได้อย่างกว้าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นบทบาทของบุคคล ซึ่งไม่ได้ทำงานหรือมีอาชีพทางการเมือง ถ้าเขาเป็นสมาชิกพรรคแต่ไม่ได้ทำงานการเมืองเป็นหลัก บทบาททางการเมืองของเขาอาจมีเพียงไปลงคะแนนเสียงหาเสียงให้กับผู้สมัครของพรรคของตนเป็นครั้ง ๆ ไป ดังนี้เรียกได้ว่า เป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ถ้าเขาลงสมัครรับเลือกตั้งและทำงานการเมืองตลอดเวลาหรือเป็นผู้นำทางการเมือง กิจกรรมทางการเมืองของเขาคือว่าเป็นเรื่องของบทบาททางการเมือง

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของการแสดงออก เพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ ถ้านักศึกษาชุมชนประท้วงในมหาวิทยาลัยเพื่อไต่ถามสิทธิการบดออกจากตำแหน่ง จะไม่ใช่เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองจนกว่านักศึกษาจะใช้การประท้วงนี้กดดันรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมืองให้ช่วยบีบบังคับให้อธิการบดีลาออก ดังนั้น การมี

ส่วนร่วมทางการเมืองจึงควรเป็นเรื่องของความพยายามที่จะมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล สนับสนุนรัฐบาลเปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาล ปกป้องหรือเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นไปได้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย สันติหรือรุนแรง ความประสงค์ที่จะผลักดันรัฐบาลนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งสร้างหรือริเริ่มขึ้นจากตัวผู้มีส่วนร่วมเอง แต่อาจจะมาจากผู้อื่นรวม ทั้งจากผู้นำทางการเมืองเองได้ด้วย

4. การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลเปลี่ยนแปลงต่อการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์คัดค้านรัฐบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมซึ่งมักมีอำนาจทางการเมืองไม่มากนักและไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลาและทุก ๆ เรื่อง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือว่าเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของระบบการเมืองสมัยใหม่ ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนมักมีความตื่นตัวหรือสนใจในทางการเมืองสูงกว่าในระบบจารีตประเพณี อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของระบบการเมืองสมัยใหม่ ซึ่งในระบบการเมืองประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลายรูปแบบ แต่ทุกรูปแบบเป็นเรื่องของความสมัครใจ ปราศจากการบังคับ รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจมีตั้งแต่รูปแบบเล็ก ๆ แคบ เช่น การแสดงความคิดเห็น การอภิปรายทางการเมือง การเขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นถึงนักการเมือง ไปจนถึงรูปแบบที่มีน้ำหนักกว้างขวางขึ้น เช่น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การช่วยผู้สมัครณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การชุมนุมประท้วง การเดินขบวน การวิ่งเต้น เพื่อให้ผู้นำทางการเมืองออกกฎหมายหรือยอมรับนโยบายที่ตนเรียกร้อง ตลอดจนการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองกลุ่มหรือองค์การทางการเมืองทั้งหลาย

กล่าวโดยสรุปคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจเป็นไปได้ทั้งจุดหมายและวิธีการของการพัฒนาที่เป็นจุดมุ่งหมายนั้นเป็นเพราะความเชื่อที่ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นลักษณะสำคัญของสังคมที่พัฒนาแล้ว ดังนั้น เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก็ต้องพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีผลให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองและนำไปสู่การขยายตัวของการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ซึ่งในการศึกษาในส่วนของพัฒนาการทางการเมืองในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพียงทำเสนอแนวคิดในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น ถ้าพัฒนาการทางการเมืองในระดับประเทศเปลี่ยนไปในทิศทางใด ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นก็จะไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้อาจใช้เวลาคาบเกี่ยวกับ 2 รัฐบาล แต่โดยรวมแล้วภาพลักษณ์ของพัฒนาการทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้น มิได้เปลี่ยนแปลงไป

จากเดิมมากนัก ดังนั้น การศึกษานี้จึงเน้นที่แนวคิดและทฤษฎีของการมีส่วนร่วมและพัฒนาการทางการเมือง มากกว่าที่จะใช้การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในปัจจุบันมาเป็นตัววัดผลการศึกษา

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย (democracy) คือแนวคิดที่เชื่อว่าประชาชนมีสิทธิที่จะปกครองตนเอง ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดก่อนหน้า ที่เชื่อว่าประชาชนมีชีวิตอยู่เพื่อเสริมสร้างบารมีหรือความมั่งคั่งให้กับกษัตริย์ หรือมีชีวิตตามความต้องการของพระเจ้า การเปลี่ยนกระบวนทัศน์นี้เป็นผลจากยุคแสงสว่างการนำแนวคิดประชาธิปไตยมาใช้จริงนั้นมีลักษณะเป็นขั้นเป็นตอน จากประชาธิปไตยเชิงรูปแบบ ไปเป็นประชาธิปไตยเชิงเสรี และเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม แม้ว่าประเทศส่วนใหญ่ในโลกเป็นประเทศประชาธิปไตย แต่บางประเทศก็เป็นแค่ในนาม บางประเทศเป็นประชาธิปไตยที่ไม่มีเสรีภาพ บางประเทศเป็นประชาธิปไตยเชิงเสรี และบางประเทศก็พัฒนาไปเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ที่ประชาชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของรัฐบาล และมีกิจกรรมทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอประชาธิปไตยนั้น กล่าวได้ว่ามีความหมายทั้งในแง่อุดมการณ์หรือลัทธิความคิดทางการเมือง และความหมายในเชิงระบอบการปกครอง โดยเป็นที่ประจักษ์กันทั่วไปว่า ระบอบการปกครองที่สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีกลไกเงื่อนไขรองรับศักดิ์ศรี สิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกันของบุคคลในสังคมคือการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่ถือว่าประชาชนคือเจ้าของอำนาจ

คำว่า “ประชาธิปไตย” มาจากภาษากรีกโบราณว่า “Democratia” เป็นคำผสมระหว่างคำว่า “Demo” หมายถึง ประชาชนหรือสาธารณชนทั่วไป นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ กล่าวถึงคำว่า demo หรือ demos ว่ามี 2-3 ความหมาย ความหมายแรกหมายถึง ประชาชนหรือสาธารณะชน ดังกล่าวไปแล้ว อีกความหมายหนึ่งคือ ชายฉกรรจ์ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ไม่ได้เป็นทาส มีอิสระ และได้แสดงตนว่าสามารถทำหน้าที่ปกป้องนครรัฐของตนเองได้

ส่วนอีกความหมายหนึ่งคือสภาประชาชน หรือ “ekklesia” ซึ่งเป็นที่รวมของรายชื่อประชาชนทั้งหลาย) อีกคำหนึ่งที่ประกอบคือ “cratia” ที่มีความหมายถึง ระบอบการปกครอง อันอาจจะสรุปความหมายของประชาธิปไตยได้จากสุนทรพจน์อันลือเลื่องของประธานาธิบดีลินคอล์น อดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาที่ว่า ประชาธิปไตยคือการปกครอง “ของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อ

ประชาชน” ที่ถือว่าอำนาจหน้าที่ในการปกครองประเทศจะต้องมาจากประชาชน หรือได้รับความยินยอมจากประชาชน โดยจะมีการกำหนดวิธีการที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวไว้

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) หมายถึง การมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง ตลอดจนการกำหนดวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ไม่ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ ตามระบอบการเมืองการปกครองที่ไม่ไปก้าวท้าวหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวมการมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอาจจะจำแนกเป็น 3 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมในระดับเบื้องต้น เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง, ร่วมพูดคุยอภิปรายเรื่องราวทางการเมืองและสถานการณ์ปัจจุบัน, ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอเรื่องราวหรือประชาพิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในทางการเมือง, รวมกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง, เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

2. การมีส่วนร่วมในระดับกลาง เช่น ร่วมเดินขบวนเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม, ร่วมปราศรัยในการชุมนุมเรียกร้องเรื่องราว, ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอให้ฝ่ายที่มีอำนาจตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง, ร่วมอดข้าวประท้วงหรือร่วมกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเรียกร้อง

3. การมีส่วนร่วมในระดับสูง เช่น ร่วมลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา, ร่วมก่อตั้งพรรคการเมือง, ร่วมก่อตั้งรัฐบาล

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิธีการกระจายอำนาจและทรัพยากรต่าง ๆ ที่ไม่เท่าเทียมกันอันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและวิธีการที่ประชาชนเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อคน

โดยที่กล่าวถึงข้างต้น ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จึงหมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุก ๆ คน ได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพล และจัดเป็นกระจายอำนาจและเปิดต่อการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปหลักการหรือองค์ประกอบสำคัญของคำว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

1. การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและการบริหาร
2. เน้นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ในระหว่างประชาชนให้เท่าเทียมกัน
3. อำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน
4. เพิ่มการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

5. มีความยืดหยุ่นได้ กล่าวคือ มีโครงสร้างการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีความโปร่งใสและคำนึงถึงความต้องการทรัพยากรของผู้มีส่วนร่วม

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนมีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

แคทท์ (Catt 1999, 39-56) ได้เสนอไว้ว่า องค์ประกอบและเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดของความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม คือ

1. ทุกคนสามารถยกประเด็นปัญหาใดปัญหาหนึ่งขึ้นมา เพื่อกำหนดเป็นวาระของการประชุม สามารถเสนอทางเลือกและมีส่วนร่วมในการเลือกหรือการตัดสินใจสุดท้ายได้

2. เป็นการประชุมที่ทุกคนสามารถพูดคุยกันได้อย่างทั่วถึง (face-to-face meeting)

3. มีการปรึกษาหารือ หรืออภิปรายประเด็นปัญหาที่หยิบยกมาพิจารณากันอย่างกว้างขวาง ทุกคนต้องการมีส่วนร่วมในการอภิปราย และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

4. มีแนวโน้มที่พยายามจะให้เกิดความเห็นพ้อง (consensus) ร่วมกันในการตัดสินใจที่พิจารณา

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจการลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่ร้ายแรงที่สุด” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมและช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของของสาธารณชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน และส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงานหากมีการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและให้ผู้บริหารที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของ

ประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง

กล่าวโดยสรุป ระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากจะช่วยให้การตัดสินใจของผู้เสนอโครงการหรือรัฐบาลมีความรอบคอบ และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังเป็นการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลให้มีความ โปร่งใส (Transparency) ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน (Responsiveness) และมีความรับผิดชอบหรือสามารถตอบคำถามของประชาชนได้ (Accountability) อีกด้วย ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

การเมืองภาคประชาชน หรือ ประชาธิปไตยทางตรง คือ การเคลื่อนไหวของประชาชนเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะโดยตรง โดยไม่ผ่านทางตัวแทนของพรรคการเมือง หรือหน่วยงานราชการ การเมืองภาคประชาชนเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งย้ำแนวคิดที่ว่า "การเมืองไม่ใช่แค่การเลือกตั้ง"

ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) โดยทั่วไปมักเรียกว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยที่มีลักษณะตรงข้ามกับประชาธิปไตยแบบทางตรง หรือเป็นประชาธิปไตยแบบทางอ้อม (Indirect Democracy)

ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน เป็นระบอบการเมืองที่ให้ประชาชนเลือกผู้แทนของตนเข้าไปบริหารและตัดสินใจแทนตน เป็นระบอบการปกครองที่ประชาชนมอบอำนาจอธิปไตยให้ผู้แทนที่เขาเลือกตั้งเข้าไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งของรัฐ เป็นผู้ใช้อำนาจดังกล่าวแทน โดยมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แน่นอน เช่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ 6 ปี สำหรับสมาชิกวุฒิสภา

ในประเทศประชาธิปไตยส่วนใหญ่ที่ได้ยึดถือหลักการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

1. อำนาจนิติบัญญัติ
2. อำนาจบริหาร
3. อำนาจตุลาการ

การเลือกตั้งผู้แทนมักใช้เพื่ออำนาจในสองประการแรก คืออำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร เช่นตัวอย่างประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ประชาธิปไตยแบบตัวแทนดังกล่าวนี้มีปัญหาพื้นฐานพอที่จะกล่าวถึงได้ใน 2 ประการประกอบด้วย

1. ปัญหาความเป็นตัวแทนของผู้แทนราษฎรที่อาจจะไม่ได้สะท้อนความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เนื่องจากการเบี่ยงเบนผลการเลือกตั้งหรือด้วยวิธีการอื่นเช่น การซื้อเสียง การโกงการเลือกตั้ง (election fraud) ประการหนึ่ง

2. ปัญหาความโน้มเอียงที่ผู้แทนราษฎรจะตัดสินใจประการใดประการหนึ่ง โดยเฉพาะในกระบวนการทางนิติบัญญัติ ที่จะเป็นการเอื้อต่อกลุ่มผลประโยชน์ และหลายกรณีที่ผลการตัดสินใจนั้นยังเกิดผลเสียหายแก่ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งก็เป็นผลสืบเนื่องจากการการขาดความสำนึกเกี่ยวกับการเป็นตัวแทนของปวงชน อันเป็นปัญหาในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเฉพาะตัวของผู้แทนด้วยประการหนึ่ง

1.3.1 กระบวนการประชาธิปไตย

ในปัจจุบันสิ่งที่ทำลายประการหนึ่งของทุกสังคมก็คือ การสร้างระบบการปกครองที่ยอมรับว่าสิทธิของปัจเจกบุคคลเป็นรากฐานสำคัญยิ่งประการหนึ่งในการสร้างผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชน นอกจากนี้การสร้างระบบการปกครองดังกล่าวไม่ใช่เป็นสิ่งที่จะคุกคามรัฐหรือสังคม ในปัจจุบันกล่าวได้ว่าระบบประชาธิปไตยเป็นระบบที่มีข้อเสียน้อยที่สุดและเป็นระบบเดียวที่จะทำให้เกิด คุณภาพระหว่างการให้ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวมได้ การขับเคลื่อนของกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในทศวรรษที่ผ่านมาอย่างมั่นคงน่าจะเป็นการยืนยันได้เป็นอย่างดีถึงความสำคัญของแนวคิดดังกล่าว

คำจำกัดความของประชาธิปไตยที่ใช้กันทั่วไป คือ เป็นระบบที่เน้นการให้เสรีภาพส่วนบุคคล ไม่ใช่เป็นคำจำกัดความที่เน้นกระบวนการหรือขั้นตอนต่าง ๆ ที่รัฐพึงกระทำ นักวิชาการหลายท่านจะให้คำจำกัดความประชาธิปไตยว่าเป็น “ระบบที่ปกป้องเสรีภาพส่วนบุคคลและของกลุ่มเป็นอย่างดี” ทั้งยังกำหนดขอบเขตสำหรับประชาสังคม (Civil Society) และพื้นที่ส่วนตัวของสมาชิกอย่างชัดเจน โดยที่รัฐพึงละเมิดไม่ได้ (Przeworski, 1988: 3)

อย่างไรก็ดีประชาธิปไตยไม่ใช่หลักประกันอย่างเบ็ดเสร็จที่จะก่อให้เกิดสันติภาพและความมั่นคงของประเทศทั้งนี้ เพราะหากรัฐบาลอ่อนแออาจนำไปสู่สถานการณ์ที่องค์กรต่าง ๆ ของรัฐประสบความล้มเหลวในการรักษาความสงบของสังคม สังคมมีการชักใยไปในทางไม่ดี และมีการฉ้อราษฎ์บังหลวงเกิดขึ้นได้ กล่าวได้ว่าความล้มเหลวในระบบการปกครองที่อ้างว่าเป็นตัวแทนของประชาชนเป็นสิ่งที่น่าวิตกกังวลและน่าท้อใจสำหรับประชาชนอย่างที่สุด เราได้เห็นหลายตัวอย่างในประวัติศาสตร์ ยุคปัจจุบันของความล้มเหลวทางการเมืองแบบนี้ ซึ่งตาม

มาด้วยการแสวงหาเอกลักษณ์ของชาติที่มีลักษณะเป็นการแบ่งแยกสังคมออกเป็นชาติพันธุ์ต่าง ๆ หรือการยึดถือหลักคำสอนแบบเก่า (Fundamentalism) หรือการไม่อดทนต่อความแตกต่างในสังคม ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนแต่นำมาซึ่งความแตกแยกและขัดแย้งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เพื่อหลีกเลี่ยงความล้มเหลวดังกล่าว ประชาชาติจำเป็นต้องเสริมสร้างสถาบัน กระบวนการและกลไกต่าง ๆ ให้แข็งแกร่งเพื่อเอื้ออำนวยให้พลเมืองสามารถมีส่วนร่วมในการ กำหนดวาระของชาติ อันจะบังเกิดความก้าวหน้าทางสังคม และเศรษฐกิจต่อไป

การปกครองแนวธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นความพยายามในการเสริมสร้างสถาบันประชาธิปไตยให้แข็งแกร่ง โดยการพัฒนาสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและ พัฒนาให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ความพยายามนี้มีพื้นฐานมาจากความเชื่อมั่นว่าภาวะ ความหลากหลายในสังคมนั้นจะสามารถแสดงออกได้ว่าเป็นรูปธรรมโดยผ่านกลไกของสถาบัน ประชาธิปไตยที่เอื้ออำนวยให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและมีส่วนร่วมใน กระบวนการเมืองธรรมาภิบาลจะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องมีกระบวนการและสถาบันทางประชาธิปไตย ในทุกระดับของสังคม จากระดับสภาท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับชาติ ไปจนถึงระดับระหว่าง ประเทศอันจะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการรับฟังเสียงของประชาชน ให้มีการหาข้อยุติในเรื่อง ขัดแย้งต่าง ๆ โดยสันติและให้มีการสร้างความเห็นพ้องต้องกัน (Consensus) ในการนำพาสังคมไป สู่ความก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ในปัจจุบันมีหลายประเทศที่กำลังดำเนินการเพื่อเสริมสร้างสถาบัน ประชาธิปไตยให้แข็งแกร่ง เช่น องค์กรรัฐสภา องค์กรยุติธรรมต่าง ๆ และองค์กรที่ใช้การเลือกตั้ง เป็นแนวทางปฏิบัติทั้งนี้เพื่อเกื้อหนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการปกครองกว้างขวาง ยิ่งขึ้น และเพื่อให้เกิดการถ่วงดุล และการตรวจสอบทางการเมืองในระบบ

นอกจากนี้ รัฐบาลต่าง ๆ ยังพยายามแสวงหาความชอบธรรมทางการเมือง โดยกระบวนการเลือกตั้งมากขึ้นและพยายามที่จะสนองตอบความต้องการของประชาชนที่ แสดงออกในการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น และในขณะที่กระบวนการเลือกตั้งได้รับการ เสริมสร้างให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้นจะทำให้ส่วนของรัฐสภาที่ทำหน้าที่ออกกฎหมายและเป็นตัวแทนของ ประชาชนแข็งแกร่งตามไปด้วย

1.3.2 เงื่อนไขที่จะทำให้เกิดการเมืองระบอบประชาธิปไตย

แม้จะมีการกล่าวกันว่าประเทศไทยดำเนินไปในแนวทางประชาธิปไตยมา ประมาณ 100 ปีแล้ว (Maisrikrod, 1999: 402) แต่ยังมีเงื่อนไขสำคัญที่จะต้องพิจารณาถ้าจะให้ระบบ นี้มีเสถียรภาพและมีการบูรณาการที่ดี หลักฐานจากการศึกษาความล้มเหลวของประชาธิปไตยใน

รอบ 100 ปีที่ผ่านมาชี้ว่ามีเงื่อนไขสำคัญบางเงื่อนไขที่จะทำให้การเมืองแบบประชาธิปไตยมีความยั่งยืน (Linz, 1978: 3-124) แต่เงื่อนไขพวกนี้จะไม่ค่อยพบในปัจจุบัน คือ

1) รัฐจะต้องมีความชอบธรรมรวมทั้งความชอบธรรมในเชิงภูมิศาสตร์ และรัฐธรรมนูญด้วย คือ ประชาชนส่วนใหญ่ ต้องยอมรับว่าพรมแดน และระบบที่รัฐกำหนดไว้ เป็นสิ่งถูกต้องแล้ว มิฉะนั้นจะเกิดการคุกคามอย่างรุนแรงต่อการเมืองแบบประชาธิปไตย คือ จะเกิดการปฏิวัติแล้วก็ปฏิวัติซ้อน เกิดการแบ่งแยกดินแดนและสงครามกลางเมือง ทั้งนี้ ถ้าประชาชนไม่ยอมรับในการจัดระเบียบองค์กรของรัฐ

2) การมีประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพจำเป็นต้องไม่มีการคุกคามอย่างร้ายแรงต่อการยอมรับอิทธิพลและอำนาจของรัฐ เช่น ไม่เกิดกองทัพหรือกองกำลังส่วนบุคลลขึ้นในสังคม

3) การเมืองแบบประชาธิปไตยที่ประชาชนยอมรับ จำต้องมีสมานฉันท์ที่มั่นคงและกว้างขวางทั่วสังคมในเรื่องกฎและกติกากำหนดการปฏิบัติราชการทางการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีความรักกันอย่างกว้างขวางในหมู่ประชาชนต่อกระบวนการของระบบ รวมทั้งมีการยึดมั่นในการปกครองโดยหลักกฎหมาย

4) ในการจะให้การเมืองแบบประชาธิปไตยมีความยั่งยืนได้นั้น พรรคการเมืองที่ ชนะการเลือกตั้งมาเป็นรัฐบาล จำต้องจำกัดขอบเขตหรือขนาดการเปลี่ยนแปลงในนโยบายรัฐบาลมิให้ มีมากเกินไป

5) เงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งสำหรับการเมืองแบบประชาธิปไตยคือ ต้องมีประชาสังคมที่ประกอบไปด้วยหลากหลายกลุ่ม

6) ยกเว้นในบางกรณี เช่น มาเลเซีย เราอาจกล่าวได้ว่าการเมืองแบบประชาธิปไตยจะมีความยั่งยืนได้ ยากในสังคมที่มีความแตกแยก มีความตึงเครียดระหว่างภูมิภาค ในประเทศหรือมีความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ด้านวัฒนธรรม และด้านศาสนา โดยเฉพาะถ้ามีความไม่เท่าเทียมกันทางวัตถุเพิ่มอีกปัจจัยหนึ่ง

7) การมีวิ กฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ในอดีตได้ทำให้ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมที่มีอยู่แล้วเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเอื้ออำนวยให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างฉับพลัน

ในการพิจารณาเงื่อนไขดังกล่าวประยุกต์กับกรณีประเทศไทยได้มากน้อยเพียงใด เราพบว่า

ประการแรก ถ้าพิจารณาข้อที่ว่าความชอบธรรมของรัฐในด้านการเมือง ภูมิศาสตร์ และรัฐธรรมนูญเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวงจรการปฏิวัติ ปฏิวัติซ้อน การแบ่งแยก

ดินแดน และสงครามกลางเมืองที่อาจตามมานั้น ปรากฏว่าในทศวรรษที่ผ่านมาในประเทศไทยการปฏิวัติ และความวุ่นวายยุ่งยากทางการเมืองที่เกี่ยวข้องได้ลดลงอย่างไม่เคยมียุคใดในประวัติศาสตร์ไทยดูเหมือนว่าวัฏจักรความไร้เสถียรภาพทางการเมืองที่มีขึ้นตอนการปฏิวัติ แล้วมีเสถียรภาพพระยะหนึ่งแล้วกลับไปมีการปฏิวัติใหม่ดังในช่วงก่อนหน้าปี พ.ศ.2535 ได้สิ้นสุดลงแล้วกระบวนการเมืองและบทบาทของกลุ่มทหารในเมืองเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2520 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้นำทางการเมืองไทยเริ่มผ่อนคลายท่าทีทางการเมืองมาเป็นแบบเสรีนิยมมากขึ้น จะเห็นได้ชัดเจนถ้าดูการเมืองในช่วงปี พ.ศ.2520 - 2534 ประเทศไทยมีผู้นำรัฐบาลเป็นอดีตนายพล 3 คน ซึ่งกล่าวได้ว่ามีท่าทีทางการเมืองที่ค่อนข้างประนีประนอม และอุดมการณ์ประชาธิปไตยเริ่มจะเป็นที่นิยมมากขึ้นในหมู่ประชาชนและเหล่าทหาร ประจวบกับว่าช่วงนี้มีแรงกดดันจากภายนอกประเทศให้มีการปฏิรูประบบการเมืองด้วย ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าความพยายามใด ๆ ในอนาคตที่จะให้ทหารมีบทบาททางการเมืองสูงคงจะถูกคัดค้านอย่างแข็งขันขึ้น

ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ.2523 เป็นต้นมา ในฝ่ายทหารเองได้มีบางส่วนที่มีท่าทีเปิดกว้างการเมืองโดยเรียกร้องให้ไทยมีระบอบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ทำให้กลุ่มทหารสูญเสียอิทธิพลในรัฐบาลมากขึ้นเรื่อย ๆ ผลก็คือฝ่ายทหารไม่สามารถหาพลังมาสนับสนุนตนในการเผชิญหน้ากับกลุ่มผลประโยชน์ที่มีจำนวนมากและพยายามเพิ่มบทบาทในกระบวนการเมืองประการที่สอง เงื่อนไขที่จำเป็นถ้าจะมีประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพคือ ต้องไม่มีการคุกคามอิทธิพลและอำนาจของรัฐอย่างร้ายแรงจากองค์กรภายนอก ตัวอย่างเช่นจากกองกำลังหรือกองทัพส่วนบุคคล ในกรณี ที่กองทัพดังกล่าวได้ถือกำเนิดหรือมีบทบาทในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตย การสลายกองทัพดังกล่าวหรือการผนวกเข้าไปในกองทัพประจำการของระบอบใหม่ได้สำเร็จ จะมีผลมากในการเสริมสร้างเสถียรภาพของประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นใหม่

ในประเทศไทย เคยมีกองกำลังเดียวที่เป็นเสมือนกองกำลังส่วนบุคคลและมีความแข็งแกร่งพอที่จะต่อต้านรัฐบาลได้อย่างต่อเนื่อง แต่กองกำลังนี้ได้รับการสนับสนุนน้อยมากและอยู่ ได้ไม่นาน นั่นก็ คือกองกำลังของพรรคคอมมิวนิสต์ แห่งประเทศไทย (พคท.) ซึ่งมีความก้าวหน้าทางการเมืองอย่างช้ามาก กล่าวคือในปี พ.ศ.2485 ตอนที่มีการประชุมใหญ่ครั้งแรกของพรรค ปรากฏว่าสมาชิกพรรคส่วนใหญ่เป็นคนที่ไม่ได้เกิดในประเทศไทยในที่สุด ปี พ.ศ.2527 ฝ่ายทหารก็ประกาศว่าการต่อสู้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้สิ้นสุดลงแล้ว เพราะได้กำจัดพวกต่อต้านที่ไม่ได้เป็นคนไทยได้หมด และตั้งแต่ปี พ.ศ.2530 เป็นต้นมา รัฐบาลก็ไม่ได้ถือว่าการก่อการร้ายของพคท. ซึ่งรุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ไทยเป็นปัญหาอีกต่อไปเพราะ พคท. และขบวนการก่อการร้ายอื่นๆ ได้สูญหายตายจากไปจากเวทีการเมืองแล้วหรือไม่ก็ลดกิจกรรมลงจนแทบจะถึงระดับต่ำสุด (Thomson, 1994:487-500)

ประการที่สาม เนื่องจากเงื่อนไขหนึ่งของประชาธิปไตย คือสังคมในวงกว้างจะต้องมีศรัทธาและภักดีต่อกระบวนการทำงานแบบประชาธิปไตย พรรคการเมืองที่ฝ่ายแพ้การเลือกตั้งต้องยอมรับผลของการเลือกตั้งและยอมรับในสถานภาพ “ฝ่ายค้านที่ภักดี” (Loyal Opposition) กล่าวคือต้องไม่หันไปเข้ากับฝ่ายต่อต้านประชาธิปไตยไม่จู่ที่จะล้มประชาธิปไตยโดยใช้กลวิธีทางประชาธิปไตยเองหรือไม่หันไปใช้ความรุนแรง และในกรณี ที่ประชาธิปไตยเกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากการถ่ายโอนอำนาจจากระบบอำนาจนิยมของฝ่ายขวา (Right-Wing Authoritarianism) กลุ่มการเมืองฝ่ายขวาที่เคยสนับสนุนระบอบเก่าต้องเปลี่ยนมายึดติดกับค่านิยมของประชาธิปไตย ในขณะเดียวกัน ฝ่ายซ้ายก็ต้องให้พันธะสัญญาว่าจะเลิกใช้กำลังทางทหารและหันมาใช้ในการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือในการแสวงหาอำนาจ (Przeworski, 1988: 59-80) ถ้าไม่มีการเปลี่ยนวิธีการทางการเมืองมาเป็นการใช้กติกาเดียวกันทั้งสองขั้วการเมือง ประชาธิปไตยก็จะไม่สามารถทำงาน หรือมีเสถียรภาพได้

ประการที่สี่ การทำให้การเมืองแบบประชาธิปไตยมีความยั่งยืนขึ้นอยู่กับความยับยั้งชั่งใจของพรรคที่ชนะการเลือกตั้งว่าจะไม่วางนโยบายที่เน้นการเปลี่ยนแปลงมากเกินไปเพราะถ้ารัฐบาลใหม่วางนโยบายที่ก่อให้เกิดการขัดแย้งมากและทำให้กลุ่มสังคมสำคัญ ๆ เสียผลประโยชน์อย่างรุนแรง ก็จะเป็นการคุกคามการเมืองแบบประชาธิปไตยเหมือนกัน

ประการที่ห้า ประชาสังคม (Civil Society) เป็นสังคมที่มีการจัดการตนเองในหมู่บุคคลและองค์กรอาสาสมัครต่าง ๆ ทำกิจกรรมด้านวัฒนธรรมการเมืองหรือเศรษฐกิจโดยไม่มีการควบคุมโดยตรงจากรัฐ ตัวอย่างของกลุ่มต่าง ๆ ก็เช่นกลุ่มเยาวชน สหภาพแรงงาน องค์กรทางธุรกิจ กลุ่มผู้บริโภค และกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ซึ่งทั้งหมดมุ่งที่จะกดดันและพยายามจำกัดอำนาจของรัฐอันเป็นการเสริมสร้าง และย้ำแนวปฏิบัติแบบจัดการตนเองโดยวิถีทางประชาธิปไตยในบริบทของสังคมที่มีความสลับซับซ้อน (Dahl, 1985: 8-23)

ถ้าหากเราเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักสำคัญของประชาธิปไตย เราสามารถกล่าวได้ว่าประเทศไทยกำลังขับเคลื่อนอย่างมั่นคงไปสู่ระบอบประชาธิปไตย กลุ่มอำนาจสำคัญ ๆ ในสังคมไทยทั้งฝ่ายทหาร นักธุรกิจ เจ้าของกิจการ และชนชั้นกลาง ล้วนแต่เห็นพ้องต้องกันว่าไทยควรมีประชาธิปไตยเป็นจุดมุ่งหมายและบรรทัดฐานทางการเมือง

การพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยการกระจายรายได้และทรัพยากรทางเศรษฐกิจไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของสังคม ทำให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์อิสระขึ้นหลากหลายชั้น ในขณะเดียวกันการพัฒนาทางการเมืองที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการเมืองมากขึ้น ทำให้กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เติบโตเข้มแข็งขึ้น จนกระทั่งในปัจจุบันมีกลุ่มอำนาจหลายกลุ่มที่มีอิทธิพลพอที่จะคานอำนาจของ

กลุ่มทหารได้สำเร็จ อย่างไรก็ตามแม้อำนาจและสิทธิต่าง ๆ ของฝ่ายทหารจะน้อยลง ฝ่ายทหารก็ยังคงเป็นกลุ่มทางสังคมและการเมืองที่ทรงพลังอยู่ แต่เขาทราบดีถึงความจำเป็นที่จะต้องทำงานทางการเมืองร่วมกับประชาชนที่นับวันจะมีการศึกษาสูงขึ้นเรื่อย ๆ และมีความเข้าใจในสิทธิของตนในระบบการเมืองมากขึ้นทุกวัน รวมทั้งเข้าใจในสิทธิในแง่การแสดงออกในรูปแบบการเลือกตั้งหรือในรูปแบบการลุกขึ้นของมวลชนเพื่อต่อสู้เรียกร้อง (Popular Uprising)

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในที่สุดก็ได้นำไปสู่การแสดงพลังของกลุ่มพลังทางสังคมให้สถาบันบัญญัติพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญที่มีจุดมุ่งหมายที่จะถ่ายโอนอำนาจบางส่วนให้แก่ประชาชนชนชั้นกลาง ไม่ว่าจะเป็กลุ่มที่มุ่งต่อสู้ความยุติธรรมหรือกลุ่มที่แสวงหาเงินทอง ล้วนต้องการรัฐบาลที่จะเป็นตัวแทนของเขาและรับผิดชอบต่อเขา และต้องการโอกาสทางการเมืองที่เท่าเทียมกันสำหรับทุกฝ่าย นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในเมืองและชนบทในกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ค่านิยมนับถือศักดิ์ศรีอันอ่อนลงและทำให้ความเชื่อทางพุทธศาสนาที่ว่า คนที่มีตำแหน่งสูง ๆ มีสิทธิที่จะได้เช่นนั้นเพราะเขาได้สะสมทำบุญไว้ในอดีตถูกบั่นทอนลง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในรอบสิบกว่าปีมานี้ประชาสังคมในไทยจะแข็งแกร่งขึ้นจนสามารถท้าทายอำนาจทางสังคมการเมืองเก่าได้แต่ “การเมืองโดยใช้เงินซื้อ” (Money Politics) ก็กลับมีพลังสูงขึ้นด้วย ฉะนั้น แม้ประชาสังคมจะมีฐานะแข็งแกร่งขึ้นแต่ก็จืดจางอ่อนอยู่ดีเมื่อเผชิญกับพลังของกลุ่มทุนซึ่งมีรากฐานในแง่สถาบันมายาวนานกว่า (Pathmanand, 2001)

ประการที่หก เป็นได้มากที่ประชาธิปไตยในสังคมพหุภาคีจะล้มเหลวถ้าไม่สามารถหาข้อยุติในความขัดแย้งต่าง ๆ โดยผ่านวิถีทางการเมืองหรือทางสถาบัน หรือถ้าไม่มีฉันทามติในสังคมว่าจะระงับปัญหาและแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในสังคมให้ลดลง (Tilly, 1973: 425-427)

ประเทศไทยปลอดจากการคุกคามภายนอกและภายในที่ร้ายแรง เช่น ไม่มีการแบ่งแยกทางเชื้อชาติเผ่าพันธุ์และด้านศาสนาดังที่มีในประเทศประชาธิปไตยเกิดใหม่หลายประเทศ โดยเฉพาะในทวีปแอฟริกาและยุโรปตะวันออก นักวิชาการได้ระบุถึงปัจจัยที่ทำให้ไทยประสบความสำเร็จในเรื่องการศึกษา การมีฉันทามติในสังคม การจัดระบบสังคมเป็นขั้น ๆ ด้านศาสนา (Smalley, 1994) นอกจากนี้นโยบายของรัฐไทยที่พยายามสนับสนุนชนกลุ่มน้อยและชาวเขาให้มีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ได้ดึงให้ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้มีพื้นที่ในกระแสมืองหลักของประเทศซึ่งมีผลทำให้ไทยสามารถหลีกเลี่ยงภาวะเผชิญหน้าและภาวะไร้เสถียรภาพโดยไม่ต้องมีค่าใช้จ่าย ที่มักจะเป็นผลพวงของความขัดแย้งกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยไม่เคยมีข้อขัดแย้งทางภาษาหรือเชื้อชาติอย่างเช่นในรัฐคิวเบกของแคนาดา และไม่เคยมีข้อกังขาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยว่าจะไปมี ความจงรักภักดีต่อกลุ่มการเมืองนอกประเทศหรือรัฐอื่นอย่างเช่นที่เกิดขึ้นกับคนจีนในอินโดนีเซีย วิธีการที่ทำให้ไทยประสบความสำเร็จในแง่นี้คือประชาชนคนไทยจะยอมรับชนกลุ่ม

น้อยว่าเป็นคนชาติเดียวกันและเปิดโอกาสให้ เขามี บทบาทในระบบวัฒนธรรม สังคม และ การเมืองในประเทศ (Thomson, 1996:392-404)

ประการสุดท้าย วิกฤติการณ์ที่ร้ายแรงจะเป็นตัวกระตุ้นให้ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมมีมากขึ้น และจะไม่เป็นตัวเกื้อหนุนประชาธิปไตย นอกจากนี้วิกฤติการณ์ที่เกิดในโลกที่สามจะมีผลกระทบมากกว่าที่เกิดในประเทศอุตสาหกรรมมาก (UNDP, 1992) ไม่เคยมีวิกฤติการณ์ครั้งใดในประวัติศาสตร์ไทยที่จะมีผลรุนแรงเท่ากับการล่มสลายของเศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ.2540 วิกฤติครั้งนี้เป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิรูประบบประชาธิปไตยและการนำการปกครองแนวธรรมาภิบาลมาใช้ ผลพวงที่ไม่ได้คาดฝันประการหนึ่งของวิกฤติการณ์คือ ทำให้คนเห็นคุณค่าของประชาธิปไตยเพราะภายหลังจากนั้นเขาเริ่มเข้าใจว่าปัญหาที่เป็นสาเหตุของวิกฤติ นั้น ไม่สามารถแก้ไขได้ถ้าประชาชน กลุ่มคนที่มีความรับผิดชอบ และกลุ่มวิชาชีพต่างๆ ในประเทศไม่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ (Bunbongkarn, 1999: 54-68)

กล่าวโดยสรุป ก็คือการเมืองไทยโดยเฉพาะระบบพรรคการเมืองยังอยู่ในสภาพเปราะบางแม้ว่าปัญหาการขาดเสถียรภาพจากการจัดตั้งรัฐบาลผสม (Coalition) จะคลายลง แต่สภาพการแบ่งพรรคแบ่งพวกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ภายในพรรคการเมืองใหญ่ ทำให้ยังมีอาจแน่ใจว่าเสถียรภาพในรัฐสภาจะยั่งยืนได้นานเพียงใด ในขณะที่เกณฑ์ปฏิบัติทางการเมืองที่เน้นใช้เงินเป็นเครื่องมือก็มีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลมากขึ้น สภาพทั้งหมดนี้ยังคงปรากฏอยู่ อย่งไรก็ตาม การปรับประเทศไทยให้เข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยถือได้ ว่าประสบความสำเร็จขึ้นเป็นลำดับและตอนนี้ยังไม่มีสัญญาณใด ๆ ที่บ่งบอกว่าการเดินหน้าสู่ระบอบประชาธิปไตยจะพลิกผันถอยหลังคืนสู่สภาพเดิมในเร็ววัน

ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนลงทุนอย่างต่อเนื่องในสังคมของตนโดยการมีส่วนร่วมในกระบวนการเมืองเพื่อกำหนดวาระแห่งชาติ การที่ประชาชนมีความผูกพันในวาระแห่งชาติเป็นสิ่งที่จำเป็นถ้าจะให้มีความสันติภาพและเสถียรภาพทางสังคมซึ่ง 2 อย่างหลังนี้จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น และการกระจายอำนาจ

1.4.1 การปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองโดยใช้หลัก การกระจายอำนาจคือรัฐมอบอำนาจให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นรับไปบริหาร โดยให้ประชาชนปกครองกันเองในประเทศไทยนับตั้งแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ได้จัดให้มี 4 รูปแบบ คือ

1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด(อบจ.) มีโครงสร้างบริหารคือสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และ นายกองการบริหารส่วนจังหวัด โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้กำกับดูแล

องค์การบริหารส่วนจังหวัด คือหนึ่งในหน่วยการปกครองของประเทศ ไทยการจัดรูปแบบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้มีการปรับปรุงแก้ไขและวิวัฒนาการตามลำดับ โดยจัดให้มีสภาจังหวัดขึ้นเป็น ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2476 ตามความในพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ฐานะของสภา จังหวัด ขณะนั้น มีลักษณะเป็นองค์กรแทนประชาชน ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือแนะนำแก่ คณะกรรมการจังหวัด ยังมีได้มีฐานะเป็นนิติบุคคลที่แตกต่างหากจากราชการบริหารส่วนภูมิภาค หรือเป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย ต่อมาในปี พ.ศ. 2481 ได้มีการตรา พระราชบัญญัติสภาจังหวัด พ.ศ. 2481 ขึ้น โดยมีความประสงค์ที่จะแยกกฎหมายที่เกี่ยวกับสภา จังหวัดไว้โดยเฉพาะสำหรับสาระสำคัญของพระราชบัญญัตินั้น ยังมีได้มีการเปลี่ยนแปลงฐานะ และบทบาทของสภาจังหวัดไปจากเดิม กล่าวคือ สภาจังหวัดยังคงทำหน้าที่เป็นสภาที่ปรึกษาของ คณะกรรมการจังหวัดเท่านั้น จนกระทั่งได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ แผ่นดิน พ.ศ. 2495 ซึ่งกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบบริหารราชการส่วนจังหวัดของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ โดยตรงแทน คณะกรรมการจังหวัดเดิม โดยผลแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทำให้สภาจังหวัดมีฐานะเป็นสภาที่ ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด

แต่เนื่องจากบทบาทและการดำเนินงานของสภาจังหวัดในฐานะที่ ปรึกษา ซึ่งคอยให้คำแนะนำและควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของจังหวัด ไม่สู้จะได้ผลสมตามความ มุ่งหมายเท่าใดนัก จึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะปรับปรุงบทบาทของสภาจังหวัด ให้มีประสิทธิภาพโดย ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนในการปกครองตนเองยิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. 2498 อันมีผลให้เกิด องค์การ บริหารส่วนจังหวัด ขึ้นตามกฎหมายโดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล แยกจากจังหวัด ในฐานะที่เป็น ราชการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ต่อมาได้มีการประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กำหนดให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง

2) เทศบาล มีโครงสร้างบริหารคือสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล

เทศบาล เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น การปกครองรูปแบบ เทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย

ซึ่งเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเริ่มจากการจัดตั้งสุขาภิบาล
 กรุงเทพฯ ร.ศ.116 (พ.ศ. 2440) โดยมีพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ. 116 ในส่วนภูมิภาค
 มีการตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาล ทำลอม ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2448) ขึ้นมีวิวัฒนาการเรื่อย ๆ
 มาจนถึงปี พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้มีการ กระจายอำนาจการปกครองที่
 สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

โดยมีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นในปี พ.ศ. 2476 โดยมีการตรา
 พระราชบัญญัติ จัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 มีการยกฐานะสุขาภิบาลขึ้นเป็นเทศบาลหลายแห่ง
 ต่อมาได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงยกเลิก กฎหมายเกี่ยวกับเทศบาลหลายครั้ง จนในที่สุดได้มีการตรา
 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ยกเลิกพระราชบัญญัติเดิม ทั้งหมดขณะนี้ยังมีผลบังคับใช้ซึ่งมี
 การแก้ไขครั้งสุดท้าย โดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 จากวิวัฒนาการรูปแบบ
 การปกครองท้องถิ่นจนถึงปัจจุบัน มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ยกเลิกการ
 ปกครองท้องถิ่น รูปสุขาภิบาลจนหมดสิ้น ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาล
 เป็นเทศบาล พ.ศ.2542 ทำให้มีเทศบาลในปัจจุบันทั้งสิ้น จำนวน 1,164 แห่ง

การปกครองท้องถิ่นได้เริ่มต้นมาเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว แต่การ
 ปกครอง ท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นรูปใดก็ยังไม่เข้มแข็งพอแต่พอจะเป็นหลักได้บ้างก็คือการปกครอง
 ท้องถิ่นรูปแบบของกรุงเทพมหานคร และเทศบาลเท่านั้น ซึ่งรัฐบาลหลายรัฐบาลได้พยายามที่จะ
 พัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับประเทศไทยอยู่หลายครั้ง โดยมี การทดลองรูปแบบเมืองพัทยาแต่ก็
 ไม่ได้ผลเท่าที่ควรจึงกลับมาดำเนินการในรูปแบบเทศบาล โดยให้เมืองพัทยบริหารตาม รูปแบบ
 ของเทศบาลนคร ในปัจจุบันนี้กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติไว้
 ในมาตรา 78 ให้ สามารถรวมการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดให้เป็นท้องถิ่นขนาดใหญ่ทั้งจังหวัดได้
 ดังนี้

" มาตรา 78 รัฐต้องกระจายอำนาจให้ ท้องถิ่นพึงตนเองและตัดสินใจใน
 กิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขปโภคและสาธารณสุขการ ตลอดทั้ง
 โครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั่วประเทศรวมทั้งพัฒนาจังหวัด
 ที่มีความพร้อมให้ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของ
 ประชาชนในจังหวัดนั้น"

เทศบาลในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามจำนวนประชากร
 และรายได้ของเทศบาลนั้นๆ ในพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 มาตรา 9,10,11 ได้
 กำหนดขนาดเทศบาลดังนี้

1. มาตรา 9 เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีการประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย

2. มาตรา 10 เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตาม พระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อ และเขตของเทศบาลไว้ด้วย

3. มาตรา 11 เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้ พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลนคร พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อ และเขตของเทศบาลไว้ด้วย

3) องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) มีโครงสร้างบริหารคือสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมี นายอำเภอเป็นผู้กำกับดูแล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีชื่อย่อเป็นทางการว่า อบต. มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็น ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 โดยยกฐานะจากสภาตำบล ที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท

รูปแบบองค์การ

องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกององค์การบริหารส่วนตำบล

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้น โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น กรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้าน ให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีมีเพียงสองหมู่บ้าน ให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละสามคน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกององค์การบริหารส่วนตำบล หนึ่งคน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการบริหาร อบต. (ม.58) ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

อำนาจหน้าที่ของ อบต.

อบต. มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3 พ.ศ.2542)

1. พัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา 66)
2. มีหน้าที่ต้องทำตามมาตรา 67 ดังนี้
 - 1) จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก
 - 2) การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่ง
 - 3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
 - 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 - 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ
 - 7) คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ
- สิ่งแวดล้อม
- 8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ
- วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย
3. มีหน้าที่ที่อาจทำกิจกรรมในเขต อบต. ตามมาตรา 68 ดังนี้
 - 1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร
 - 2) ให้มีและบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
 - 3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
 - 4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ
 - สวนสาธารณะ
 - 5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์
 - 6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
 - 7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ

8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ อบต.

10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

12) การท่องเที่ยว

13) การผังเมือง

อำนาจหน้าที่ตามแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้ อบต. มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา 16 ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มี และบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขโรค และการก่อสร้างอื่น ๆ
5. การสาธารณสุข
6. การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและจัดการศึกษา

สิ่งแวดล้อม

8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และ

ผู้ด้อยโอกาส

11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม

อันดีของท้องถิ่น

12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มี และบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา

15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน

16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
 17. การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
 18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
 19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
 20. การจัดให้มี และควบคุมสุสาน และฌาปนสถาน
 21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
 22. การจัดให้มี และควบคุมการฆ่าสัตว์
 23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย
โรงพยาบาล และสาธารณสุขสถานอื่น ๆ
 24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 25. การผังเมือง
 26. การขนส่ง และการวิศวกรรมจราจร
 27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
 28. การควบคุมอาคาร
 29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกัน
และรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน
 31. กิจอื่นใด ที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่ระ
กกรรมการประกาศกำหนด
- ประเภทของ อบต.
- ปัจจุบันมีการแก้ไขประเภทของ อบต.แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ 1.อบต.ขนาดใหญ่ 2.อบต.ขนาดกลาง 3.อบต.ขนาดเล็ก แต่เดิมนั้น อบต. แบ่งออกตามลำดับได้เป็น 5 ประเภท และมีจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ ประจำปี 2543 ดังนี้
อบต. ชั้นที่ 1	จำนวน อบต. 74 แห่ง
อบต. ชั้นที่ 2	จำนวน อบต. 78 แห่ง
อบต. ชั้นที่ 3	จำนวน อบต. 205 แห่ง
อบต. ชั้นที่ 4	จำนวน อบต. 844 แห่ง
อบต. ชั้นที่ 5	จำนวน อบต. 5,196 แห่ง
อบต. ชั้นที่ 5 จัดตั้งใหม่ (14 ธันวาคม 2542)	จำนวน อบต. 349 แห่ง

รวม อบต. ทั่วประเทศทั้งสิ้นจำนวน 6,746 แห่ง
โครงสร้างองค์กรของ อบต.

อบต. มีสภาตำบลอยู่ในระดับสูงสุด เป็นผู้กำหนดนโยบายและกำกับดูแล
กรรมการบริหาร ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้อำนวยการบริหารงานองค์การบริหาร
ส่วนตำบล และมีพนักงานประจำที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ทำงานประจำวันโดยมีปลัด
และรองปลัด อบต. เป็นหัวหน้างานบริหาร ภายในองค์กรมีการแบ่งออกเป็นหน่วยงานต่างๆ ได้
เท่าที่จำเป็นตามภาระหน้าที่ของ อบต.แต่ละแห่งเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนใน
พื้นที่ที่รับผิดชอบอยู่ เช่น

- สำนักปลัดเทศบาล
- กองการคลัง
- กองการสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม
- กองการศึกษา
- กองสวัสดิการสังคม
- กองวิชาการ และแผนงาน
- สำนักการช่าง

อ้างอิง

- พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และที่
แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 3 พ.ศ.2542

4) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่มีฐานะเป็นทบวง
การเมืองและนิติบุคคล มี 2 แห่งคือกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

- กรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างบริหารคือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
สภากรุงเทพมหานคร และสภาเขต มาจากการเลือกตั้งของประชาชน

- เมืองพัทยา มีโครงสร้างบริหารคือ สภาเมืองพัทยา นายกเมืองพัทยา

1.4.2 การกระจายอำนาจ

การบริหารงานประเทศที่สามารถเรียกได้ว่ามีหลักธรรมาภิบาลย่อมเกี่ยวข้อง
องกับการกระจายอำนาจทางการปกครอง เพราะแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญอันเป็น
ประโยชน์ต่อสังคมส่วนร่วม การกระจายอำนาจคือการถ่ายโอนอำนาจ และความรับผิดชอบ
เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสาธารณะจากส่วนกลางไปยังองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรกึ่ง
อิสระ และ/หรือภาคเอกชน รูปแบบการกระจายอำนาจนั้นมีหลากหลายแนวทาง โดยที่การกระจาย
อำนาจที่มีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดประโยชน์ คือส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับท้องถิ่นที่มักจะถูกละเลยจากระบบการเมือง รวมทั้งกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น ผู้ยากไร้ สตรีชนกลุ่มน้อย

การกระจายอำนาจให้เกิดประสิทธิผลนั้นจำเป็นต้องใช้กระบวนการเข้าถึงข่าวสาร และแหล่งข้อมูลระหว่างหน่วยงานระดับต่าง ๆ ของรัฐจากส่วนกลางจนถึงระดับท้องถิ่น การกระจายอำนาจทำให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การจัดการและการให้บริการขององค์กรที่รับผิดชอบ ซึ่งจะเป็นผลให้การบริหารจัดการที่ดีประสบผลสำเร็จ

การกระจายอำนาจสามารถมีได้ในด้านต่าง ๆ กัน ทั้งทางด้านประเด็นการเมือง การบริหารการจตุตถภิภำย และด้านธุรกิจ โดยจะต้องมีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน เพราะการกระจายอำนาจมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะเช่น การกำหนดนโยบาย ซึ่งการทำให้เห็นภาพความแตกต่างกันของรูปแบบการกระจายอำนาจมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดมิติต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจแต่ละรูปแบบมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประชาชนให้เกิดประสิทธิภำพมากขึ้น การกระจายอำนาจก็ช่วยลดกระบวนการสลับซับซ้อนทางราชการและทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความเข้าใจในสภาพและความต้องการของท้องถิ่นมากขึ้น นอกจากนี้การกระจายอำนาจยังช่วยให้รัฐมนตรีจากส่วนกลางจัดบริการให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึง ก่อให้เกิดกลุ่มตัวแทนทางซึ่งมีความหลากหลายทางการเมือง เชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมในการดำเนินการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ และลดภาระของส่วนกลางในเชิงนโยบายและวางแผนที่ผ่านมาการกระจายอำนาจยังคงมีข้อบกพร่องบางประการ ซึ่งทำให้เกิดค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันเกิดจากการขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนจากส่วนกลาง นอกจากนี้ศักยภาพการบริหารและดำเนินงานก็มีผลทำให้การให้บริการประชาชนในบางพื้นที่มีข้อด้อยทางด้านประสิทธิภำพและประสิทธิผล การถ่ายโอนความรับผิดชอบไปยังองค์กรส่วนท้องถิ่นจะต้องมีความพร้อมทางด้านการเงินและมีการจัดสรรเงินและให้บริการเท่าเทียมกัน บางครั้งการกระจายอำนาจทำให้ การประสานงานของส่วนกลางมีความซับซ้อนยิ่งกว่าเดิม และการดำเนินงานมักจะตกอยู่ในกำมือของคนระดับนำ นอกจากความไม่เชื่อกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับเอกชนทำให้ความร่วมมือในการกระจายอำนาจในระดับท้องถิ่นไม่ประสบผลสำเร็จด้วย

ในมุมมองของสำนักงานประมำณถือว่าการจัดสรรงบประมาณของส่วนกลาง จะค้ำนึ่งถึงภารกิจขององค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นสำคัญ จุดประสงค์เพื่อลดช่องว่างระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะการคลังแตกต่างกัน และกระตุ้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งตนเองทางการคลังเป็นการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส

วนท้องถิ่นสามารถให้บริการสาธารณะที่มี มาตรฐานตามที่รัฐกำหนด ซึ่งมีผลต่อการแบ่งลักษณะ ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตามโครงสร้างของรายได้ องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กได้ รับการจัดสรรรายได้ 6 ล้านบาทลงมา ขนาดกลางจะมีรายได้ตั้งแต่ 6 ล้านบาท ถึง 20 ล้านบาท องค์ การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่มีรายได้ 20 ล้านบาทขึ้นไป ในขณะที่เทศบาลขนาดเล็กกำหนดให้ มีรายได้ ต่ำกว่า 20 ล้านบาท เทศบาลขนาดกลางกำหนดให้รายได้ 20 ล้านบาทขึ้นไป และ เทศบาล ขนาดใหญ่มีรายได้ตั้งแต่ 100 ล้านบาท ขึ้นไป

ความสมดุลของการกระจายอำนาจกับการรวมอำนาจที่ เหมาะสมสำคัญ อย่างยิ่งการบริหารของรัฐให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ไม่ใช่งานทุกอย่างจะสามารถ กระจายอำนาจได้ถึงแม้ว่าส่วนกลางจะให้อำนาจองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ก็ยังคงบทบาทในการ กำกับดูแลไว้ ทั้งยังต้องสร้างหรือรักษา “สถานภาพมั่นคง” โดยให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหรือ ภาคเอกชนรับผิดชอบงานด้านบริหารมากขึ้น กระทรวงโดยมากมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและ สนับสนุนการกระจายอำนาจด้วยการพัฒนานโยบายระดับชาติ ระเบียบการกระจายอำนาจ การ เสริมสร้างศักยภาพขององค์กรท้องถิ่นสำหรับการทำหน้าที่ในบทบาทใหม่ ความสำเร็จของการ กระจายอำนาจมักจะขึ้นอยู่กับการจัดฝึกอบรมให้กับข้าราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ความ ช่วยเหลือด้านเทคนิคเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับองค์กรส่วนท้องถิ่น บริษัทเอกชนและกลุ่มองค์กร เอกชนท้องถิ่นในส่วนการวางแผนการคลัง และการจัดการ

จุดประสงค์ทางการเมืองการปกครองนั้นมีเพื่อเพิ่มการสนองตอบความต้องการ ของประชาชนและการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นควบคู่ไปกับจุดประ สังก์ทางเศรษฐกิจเพื่อการตัดสินใจที่ดีกว่าเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรส่วนรวม

ประชาชนจะมี ความเต็มใจที่จ่ายค่าธรรมเนียมใช้บริการของท้องถิ่นหรือไม่ นั้น มีปัจจัย อย่างน้อย 5 ปัจจัย ช่วยให้การกระจายอำนาจประสบความสำเร็จ

- กรอบแนวคิดการกระจายอำนาจอย่างน้อยต้องมีความสอดคล้องกันระหว่าง การคลังท้องถิ่นและอำนาจการจัดเก็บภาษีกับความรับผิดชอบในการให้บริการรูปแบบต่าง ๆ เพื่อ ให้นักการเมืองท้องถิ่นรับผิดชอบสิ่งที่ตนตัดสินใจและสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน

- ชุมชนท้องถิ่นจะต้อง ได้รับทราบต้นทุนของบริการและทางเลือกในการ รับบริการ รายละเอียดแหล่งที่มาและ แหล่งที่มา เพื่อการตัดสินใจให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย การ จัดทำงบประมาณแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งให้การกระจายอำนาจประสบความสำเร็จ

- จะต้องมีแนวทางที่ชุมชนสามารถแสดงความรู้สึกที่มีต่อนักการเมืองเพื่อ สร้างแรงจูงใจให้เกิดความเชื่อถือต่อการมีส่วนร่วม

- จะต้องมีระบบ ความน่าเชื่อถือ ซึ่งข้อมูลข่าวสารไปถึงประชาชนและโปร่งใส่ทำให้ชุมชนสามารถตรวจสอบการทำงานขององค์การส่วนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแสดงความเห็นได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้เจ้าหน้าที่องค์การส่วนท้องถิ่นเต็มใจทำงานตอบสนองชุมชน
- เครื่องมือในการกระจายอำนาจเกี่ยวกับกรอบแนวคิดทางกฎหมายและสถาบัน โครงสร้างการรับผิดชอบในการให้บริการและระบบการจัดเก็บภาษีระหว่างองค์กรภาครัฐออกแบบเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง

1.4.3 การกระจายอำนาจในประเทศไทย

ในระยะเริ่มแรก การกระจายอำนาจจะเป็นเรื่องของชนชั้นนำ (elite) หรือชนปกครอง มากกว่าที่จะเป็นเรื่องของประชาชนทั่วไป รูปแบบการปกครองท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นเทศบาล สุขาภิบาลองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือแม้แต่องค์การบริหารส่วนตำบล จึงเป็นตามความคิดของผู้มีอำนาจหลังปี พ.ศ. 2475 เหตุผลเพื่อให้สอดคล้องกับการปกครองของรัฐหรือของประเทศ และการปกครอง และการปกครองส่วนท้องถิ่นในขณะนั้นไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการกระจายอำนาจเพราะว่าอำนาจการตัดสินใจ การบริหาร ยังคงขึ้นอยู่กับส่วนกลาง ต่อมารัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ยังคงรวมอำนาจไว้ที่ ส่วนกลางถึงแม้ว่าจะมีนโยบายส่งเสริมการกระจายอำนาจ ในทางปฏิบัติแล้วเป็นการเพิ่มรูปแบบขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความหลากหลาย (วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น 2545: 50-53) การกระจายอำนาจในระยะต่อมาเริ่มมีการกล่าวถึงมากขึ้นรัฐบาลของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (14 มีนาคม 2518- 20 เมษายน 2519) มองว่าการกระจายอำนาจ โดยเฉพาะการบริหารงานส่วนท้องถิ่นจะต้องให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยเร็วซึ่งมีกลไกที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1.กระจายอำนาจการบริหาร ไปสู่ท้องถิ่น โดยให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางในการบริหารอย่างแท้จริง

2.ส่งเสริมการบริหารท้องถิ่นโดยสภาตำบล

จากที่กล่าวมาข้างต้นรัฐบาลชุดนี้เชื่อว่าแผนการกระจายอำนาจจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเริ่มจากตำบล แล้วขึ้นไปสู่อำเภอและจังหวัด แล้วประกอบกับแผนรวมในระดับชาติซึ่งแตกต่างกับการกำหนดนโยบายจากส่วนกลาง การดำเนินงานในลักษณะนี้รัฐบาลจะให้สภาตำบลเป็นหน่วยงานขั้นต้นในการพัฒนาประชาธิปไตยและเศรษฐกิจ อำนาจหน้าที่รับผิดชอบจะมีอย่างเต็มที่ เช่น

1.การกำหนดแผนพัฒนาตำบลทั้งระยะสั้นและระยะยาว พร้อมทั้งจัดทำงบประมาณและติดตามผลการปฏิบัติงาน

2. มีอำนาจในการเก็บภาษีบำรุงท้องที่
3. การบริการสาธารณสุขและสถานีอนามัย
4. ควบคุมและดำเนินการสำรวจและปักหลักเขต เพื่อเอกสารสิทธิในที่ดินของเกษตรกรเพื่อทำการออกให้ครบถ้วนภายในระยะเวลา 4 ปี และเมื่อครบถ้วนแล้ว จะมอบหมายให้ตำบลนั้นดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามแผนรวมของราชการส่วนกลางต่อไปทันที
5. เข้าร่วมในการบริหารการศึกษาของตำบล
6. ดำเนินการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในตำบล (ตระกูล มีชัย และจุมพล หนีม-พานิช 2545: 69-71)

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534-2544 จากการเรียกร้องผลักดันให้มีการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นนับตั้งแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญปีพุทธศักราช 2540 ที่มี การกำหนดรูปแบบการบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นและการกำหนดให้มีการเพิ่มรายได้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีขั้นตอน ดังนี้

- การออกพระราชบัญญัติกำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด มาจากการเลือกตั้งโดยอ้อม
 - การเพิ่มจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบลยังผลให้มีองค์การบริหารส่วนตำบล 6,000 กว่าแห่งครอบคลุมพื้นที่เกือบทั้งประเทศ
 - การยกฐานะสุขาภิบาลทั่วประเทศเป็นเทศบาลตำบล
 - การกำหนดให้นายกเมืองพัทยาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน
 - การกำหนดให้นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองและเทศบาลนครมาจากการเลือกตั้งโดยตรง และให้นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงในปี 2550
 - การยกฐานะเทศบาลเมืองมาเป็นเทศบาลนครทั่วประเทศ 20 แห่ง
- นอกจากนี้ยังผลให้มีการก่อตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการกระจายอำนาจโดยเฉพาะเช่น สำนักงานการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดตั้งสมาคมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับต่าง ๆ เช่น สมาคม อบต. แห่งประเทศไทย สมาพันธ์ปลัด อบต.แห่งประเทศไทย สมาคม อบต. แห่งประเทศไทย เป็นต้น

หัวใจสำคัญของการกระจายอำนาจอยู่ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 5 มาตรา 78 ซึ่งระบุว่า “รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นให้ทั่วถึง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณเทศในท้องถิ่นให้

ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น” (วุฒิสาร ตันไชย 2545: 1)

กฎหมายอีกฉบับที่รองรับรัฐธรรมนูญข้างต้นคือ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 สารสำคัญของพระราชบัญญัตินี้อยู่ที่มาตรา 30 ว่าด้วยการกำหนดให้มีการถ่ายโอนงานบริการสาธารณะในลักษณะการดำเนินการซับซ้อนระหว่างหน่วยราชการส่วนกลางกับองค์การส่วนท้องถิ่นจัดสรรรายได้ให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา 4 ปี ทั้งนี้ยังครอบคลุมไปยังภารกิจที่รัฐจัดให้ บริการในเขตขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและมีผลกระทบต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและหน้าที่ความรับผิดชอบตามนโยบายที่รัฐได้มอบหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจ 2544) พร้อมกันนี้ในมาตราเดียวกันของวรรค 4 กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าด้วยเรื่องของการจัดสรรภาษี อากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องกับภารกิจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภายในปี พ.ศ.2544 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมียาได้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของรัฐบาลส่วนกลาง และจะต้องมียาได้เพิ่มขึ้นในสัดส่วนต่อรายได้ของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ภายในปี พ.ศ. 2549 พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของตนเองได้มากขึ้น โดยหน่วยงานราชการส่วนกลางยังคงรับผิดชอบภารกิจในระดับมหภาค หากภารกิจบางอย่างเกินขีดความสามารถขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การกำหนดนโยบายการออกกฎหมาย องค์การบริหารราชการส่วนกลางจะให้คำปรึกษาด้านวิชาการตลอดจนการติดตามและประเมินผลเท่าที่จำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจ 2544: 38)

นับตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน โดยสรุปประเด็นสำคัญต่าง ๆ ไว้ดังต่อไปนี้

1. การกระจายอำนาจมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญว่าด้วยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล รวมไปถึงพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจอย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติข้างต้นก่อให้เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มอำนาจเก่าโดยเฉพาะกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

2. การตรวจสอบการดำเนินการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดประสิทธิภาพและมักถูกขัดขวางจากผู้มีอิทธิพล แนวทางป้องกันและแก้ไขเพื่อให้การตรวจสอบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วยวิธีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านทราบถึงวิธีการที่จะเข้าไปทำการตรวจสอบพร้อมทั้งให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่ประชาชนเมื่อมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

3.หน่วยงานราชการส่วนกลางยังคงไม่เชื่อมั่นในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้การกระจายอำนาจไม่เป็นองค์รวมในการบริหารงาน

4.องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นมักถูกมองว่าเป็นเรื่องของการแสวงหาผลประโยชน์ จึงทำให้นายทุนหรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลเข้ามามีส่วนในการบริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น ขณะเดียวกันชุมชนก็ไม่ได้เห็นความสำคัญของการกระจายอำนาจเป็นเรื่องของทุกคน

เพื่อให้การกระจายอำนาจเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ (วุฒิสาร ตันไชย 2545) ได้มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๑ ควรมีการกำหนดบทบาท และโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างชัดเจน

๑ การกระจายอำนาจมีความเกี่ยวข้องกับทุกหน่วยงาน ไม่ใช่อำนาจหน้าที่รับผิดชอบขององค์กรหนึ่ง เพื่อให้การบริหารระหว่างองค์กรหรือภายในองค์กรเดียวกัน มีความเป็นเอกภาพ

๑ หัวใจสำคัญของการกระจายอำนาจไม่ได้อยู่ที่โครงสร้างหรือรูปแบบ แต่อยู่ที่การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก

1.5 แนวคิดของเทศบาลนครปากเกร็ดกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด

เทศบาลนครปากเกร็ดมีรูปแบบการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดตามแนวทางของจังหวัดนนทบุรีและสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลโดยตลอด ทั้งยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหา และมาตรการการดำเนินงาน และมีรูปแบบและระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนในส่วนของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กลยุทธ์ในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การยึดและควบคุมพื้นที่

การยึดและควบคุมพื้นที่ถือเป็นยุทธศาสตร์ ในการแก้ไขปัญหาเสพติดที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการลดผู้เสพให้ได้อย่างถาวร ซึ่งจะเป็นการลดอุปสงค์ (Demand) ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ปัญหาเสพติด โดยผสมผสานมาตรการทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัดรักษาเข้าด้วยกัน และปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ คือ “ในแต่ละพื้นที่ต้องรู้ให้ชัดเจนว่าใครเป็นคนเสพ ใครเป็นคนค้า” เพื่อจะแก้ปัญหาได้ถูกต้อง ดังนั้นการค้นหาผู้เสพ ผู้ค้าให้ได้ในแต่ละพื้นที่ จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการดำเนินการยุทธศาสตร์การยึดและควบคุมพื้นที่ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจหลักของการดำเนินการ ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.5.1 การเตรียมพื้นที่ โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1. พื้นที่ตำบล นอกเขตเทศบาล โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายออกเป็นตำบล ทั้งนี้เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในฐานะเจ้าของพื้นที่
2. พื้นที่ชุมชนในเขตเทศบาล โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายออกเป็นชุมชน เพื่อให้เทศบาลได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในฐานะเจ้าของพื้นที่

1.5.2 การเตรียมเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่จากส่วนราชการที่จะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบหลัก ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจ สาธารณสุข และปกครอง โดยมีแนวทางการดำเนินการดังนี้

- 1) ตั้งชุดวิทยากรผสมเป็นชุดวิทยากรหลักในการจัดทำค่ายบำบัดในโครงการทางใหม่ชีวิตใหม่ ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 20 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจ 10 คน และเจ้าหน้าที่ปกครอง 3 คน
- 2) ตั้งชุดวิทยากรกระบวนการ ทำหน้าที่ในการปลุกเร้าและเข้าไปสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งเข้าไปช่วยรวมตัวกับแกนนำหมู่บ้าน/ชุมชน ตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของหมู่บ้านและชุมชนให้ได้อย่างน้อย 10-20 คน
- 3) ตั้งตำรวจประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน โดยจัดเป็นภารกิจพิเศษใหม่ให้ข้าราชการตำรวจทุกคนในพื้นที่จะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด โดยทุกหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่จะต้องมีตำรวจประสานงาน เพื่อเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ในระดับตำบลทุกตำบลจะมีนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรและปลัดอำเภอ เป็นพี่เลี้ยงคอยควบคุมดูแลประสานอีกส่วนหนึ่ง
- 4) นายอำเภอ มอบหมายให้ปลัดอำเภอเป็นฝ่ายปกครองในการประสานงานกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและการรวมตัวกันตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน

1.5.3 การเตรียมชุมชน

1) ตำบลนอกเขตเทศบาล กำหนดให้มีการรวมตัวกันของผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกับประชาชนในหมู่บ้านนั้น ๆ อย่างน้อย 10 คนขึ้นไปเพื่อเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

2) ชุมชนในเขตเทศบาล คัดเลือกกรรมการชุมชนร่วมกับประชาชนในชุมชนนั้น ๆ รวมตัวกันเป็นคณะกรรมการชุมชนในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

จะเห็นได้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น เริ่มต้นจากคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชนที่ได้รับการอบรมปลูกฝังถึงความเข้มแข็งให้ชุมชน และการคัดเลือกกลั่นกรองผู้เสพผู้ค้ำในพื้นที่ รวมทั้งวิธีการควบคุมตรวจสอบผู้ที่ผ่านการบำบัดยาเสพติดแล้วในชุมชน และเพื่อให้การดำเนินการในระดับพื้นที่บรรลุผลอย่างจริงจัง จึงมีตรวจและ

ติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการในระดับจังหวัดอีกชั้นหนึ่ง ประกอบกับการประชุมร่วมกับแกนนำในแต่ละหมู่บ้านโดยตรง เพื่อให้กำลังใจ ปลุกเร้า สอบถามข้อมูลและแก้ไขปัญหายุ่งยากที่อาจจะเกิดขึ้น จะเห็นได้ว่า การยึดและควบคุมพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น นับเป็นยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับชุมชนที่ได้ผลดีตลอดมา

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงเป็นหลักการพื้นฐานและทำให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหายาด้วยตนเอง โดยที่ไม่ต้องรอรับนโยบายหรือคำสั่งจากรัฐฝ่ายเดียว เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีทรัพยากร สภาพแวดล้อม การสะสมทางภูมิปัญญาตลอดจนเงื่อนไขและปัจจัยที่แตกต่างกันอันมีผลให้ความต้องการและแนวทางการจัดการประ โยชน์สุขของแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันไป ด้วย การส่งเสริมให้แต่ละท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้ตามสมควรจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสอดคล้องกับความเหมาะสมกับความเป็นจริงภายในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นตื่นตัวต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของท้องถิ่นเอง อันน่าจะเกิดผลดีต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด มากกว่าที่รัฐเป็นผู้กำหนดหรือควบคุม เพราะการดำเนินการของรัฐโดยทั่วไปย่อมผ่านทางเจ้าหน้าที่ของส่วนกลางซึ่งจะมีบทบาทหรือทัศนคติที่มุ่งรักษาประโยชน์ของรัฐจนอาจละเลยความต้องการและความจำเป็นที่แท้จริงของแต่ละท้องถิ่น หรืออาจทำได้เพียงการเข้ามากำกับดูแลในระดับจังหวัดอีกระดับหนึ่งเท่านั้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีความสำคัญต่อกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับชุมชนเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจและศึกษาความหมาย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ให้ละเอียดยิ่งขึ้น

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ธัญนันท์ ชนมณีโรจน์ และคณะ 2544. ศึกษาเรื่องแนวโน้มการป้องกันยาเสพติดของประเทศไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาถึงการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ปฏิบัติแล้วในช่วง พ.ศ. 2535-2539 (2) ศึกษาถึงการดำเนินงาน แผนการประเมินผล ผลที่คาดว่าจะได้รับตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ซึ่งผู้เชี่ยวชาญกำลังปฏิบัติอยู่ และจะดำเนินการในช่วง พ.ศ. 2540-2544 (3) ศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มการป้องกันยาเสพติดของประเทศไทย ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้เชี่ยวชาญซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดในช่วง พ.ศ. 2535 จนถึงขณะทำการเก็บ

ข้อมูล จำนวน 24 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ สัดส่วน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ในช่วง พ.ศ. 2535-2539 ผู้เชี่ยวชาญมีการดำเนินงานมากที่สุดโดยบริการสนเทศและเผยแพร่ ผลต่อกลุ่มเป้าหมายคือ ส่วนใหญ่จะมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติด มีเจตคติต่อต้าน ธุรกิจเอกชนหลายแห่งมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันยาเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่องเยาวชนในสถานศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดกันเองส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุดคือ ได้รับงบประมาณจำกัด ได้รับน้อยและบางครั้งไม่ต่อเนื่อง

สำหรับช่วง พ.ศ. 2540-2544 ผู้เชี่ยวชาญมีการดำเนินงานที่สำคัญ ๆ เพิ่มขึ้น โดยมีการดำเนินงานมากที่สุดยังคงเป็นการบริการสนเทศและเผยแพร่ ซึ่งส่วนใหญ่มีแผนการประเมินผลโดยแต่งตั้งคณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบเพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยที่ปฏิบัติงานในสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นระยะๆ ประเมินกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมตามแผนงาน และให้หน่วยงานในสังกัดรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ รวมถึงสำรวจสภาพปัญหายาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายผลที่คาดว่าจะได้รับส่วนมากคือ กลุ่มเป้าหมายต่างๆ มีความตระหนักต่อปัญหายาเสพติด มีส่วนร่วมในการดำเนินงานในชุมชนของตนเองมากขึ้นผู้เชี่ยวชาญจะทราบสภาพปัญหาในกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาวางแผนการดำเนินงานและกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการอบรมแล้วมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่คาดว่าจะพบมากที่สุดยังคงเป็นเรื่องของงบประมาณเช่นเดิม และยังคงขาดวัสดุ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์เพื่อใช้ในการดำเนินงานด้วย

ผลการวิจัยแนวโน้มการป้องกันยาเสพติดของประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) พบดังนี้

1. แนวความคิดหลักในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของประเทศไทยคาดว่าจะยังคงเป็นรูปแบบจิตวิทยา-สังคม เช่นเดิม
2. เป้าหมายการดำเนินงานที่ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่าควรมี คือ
 - เน้นงานป้องกันยาเสพติดให้ครอบคลุมกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา ให้เยาวชนมีความสามารถในการดำเนินงานกันเองได้ โดยมีครู-อาจารย์ เป็นที่ปรึกษา ประสานงานกับองค์กรชุมชน
 - ขยายการจัดตั้งองค์กรชุมชนในพื้นที่ เพื่อดำเนินงาน ในงานป้องกันยาเสพติด โดยประสานงานกับสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ในชุมชน ให้มีจำนวนมากขึ้นทั่วทุกจังหวัด โดยภาครัฐให้การสนับสนุน

ให้ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนทั่วไปถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด ตลอดจนกระบวนการป้องกันยาเสพติด โดยผ่านสื่อทุกประเภทและผ่านช่องทางตามระบบการปกครองท้องถิ่น

3. ยุทธศาสตร์การป้องกันยาเสพติด ควรแบ่งออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

- ยุทธศาสตร์การป้องกันในเชิงกว้าง ควรยึดหลักการดำเนินงานแบบองค์รวม มีการป้องกันปัญหาอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงกับปัญหาเสพติด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีการประสานการทำงานให้สอดคล้องกัน ดำเนินงานในรูปของเครือข่าย ขยายความร่วมมือจากทุกฝ่าย

- ยุทธศาสตร์การป้องกันในเชิงพื้นที่ ควรสร้างและพัฒนาองค์กรประชาชนในพื้นที่ให้มีความเข้มแข็ง สามารถดำเนินงานป้องกันยาเสพติดได้ด้วยตนเอง รัฐเป็นเพียงผู้ประสานงานและให้การสนับสนุนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

4. กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน ควรแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มเป้าหมายในสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมายในชุมชน กลุ่มเป้าหมายในสถานประกอบการ และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

5. มาตรการและรูปแบบส่วนใหญ่ที่ควรนำมาใช้คือ

- มาตรการกิจกรรมทางเลือก โดยมีรูปแบบกิจกรรม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสังคม

- มาตรการทางการศึกษา

- มาตรการบริการสนเทศและเผยแพร่ โดยรูปแบบที่ควรนำมาใช้มากที่สุด คือ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดผ่านสื่อทุกชนิด

6. องค์กรภาครัฐควรมีบทบาทในการป้องกันยาเสพติดมากที่สุด โดยให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ แก่ภาคเอกชน องค์กรประชาชน และกลุ่มต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินงานป้องกันยาเสพติดได้อย่างเข้มแข็ง ส่วนภาครัฐลดบทบาทลงเป็นเพียงพี่เลี้ยง

7. แนวทางการประเมินผลการดำเนินงาน ควรมีดังนี้

- ตรวจสอบสภาพการใช้จ่ายของประชาชนทั่วไป และในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ก่อนและหลังดำเนินงาน เพื่อเปรียบเทียบว่ามีการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นหรือลดลง

- สร้างเกณฑ์หรือกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานไว้ให้ชัดเจน

- วิจัยประเมินผลการดำเนินงาน

- พิจารณาการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของปัญหาอื่น ๆ ที่สืบเนื่องกับยาเสพติด

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับส่วนมากคือ จำนวนผู้ติดยาเสพติดรายใหม่ลดลง และประชาชนทั่วไปตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด เกิดกระแสต่อต้านการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

9. ปัญหาและอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดจากการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีดังนี้

- ด้านกฎหมาย ส่วนใหญ่เห็นว่าผู้มีอำนาจไม่ได้นำกฎหมายมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายที่มีอยู่มีขั้นตอนมาก การพิจารณาคดีล่าช้า และสภาพปัญหาเสพติดจะเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว กฎหมายที่มีอยู่จะไม่ทันต่อเหตุการณ์

- ด้านงบประมาณ จะได้รับลดลง

- ด้านบุคลากร บุคลากรของรัฐมีไม่เพียงพอ

- ด้านการประสานงาน ยังไม่ดีพอ แต่ละองค์กรต่างรักษาผลประโยชน์ของตนเอง มีการปฏิบัติงานบนพื้นที่เดียวกัน ทำให้งานซ้ำซ้อน

ศราวุธ ศรีประเสริฐ ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้แนวคิดทฤษฎี คือ 1. การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล 2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 3. ปัจจัยของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปลายมาศ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยใช้ประชากรในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลปลายมาศ

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในเขตเทศบาล อาชีพ ประโยชน์ที่ได้รับจากเทศบาล ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปลายมาศ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอุดมการณ์ประชาธิปไตย

สิทธิณัฐ ประพุทธนิติสารและคณะ (2546) ศึกษาเรื่อง โครงการการถอดบทเรียนความสำเร็จของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด แบบครบวงจรและยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเงื่อนไขและกระบวนการที่เกิดในชุมชน ที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหายาเสพติด แบบครบวงจรและยั่งยืน และจัดทำคู่มือหรือแนวทางในการประยุกต์ใช้ในชุมชนชนบท โดยได้ทำการศึกษาที่ บ้านบวคเตย ต.โป่งแยงนอก อ.แม่อิม ที่เป็นชุมชนชาวม้ง และบ้านไร่แดง ตำบลขัว

นาง อ. สารภี จ. เชียงใหม่ ที่เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ตามที่สำนักงาน ป.ป.ส. ได้คัดเลือกจากหลายชุมชนที่มีปัญหาด้านสารเสพติดมาก่อน และในปัจจุบันประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้

ผลการศึกษาพบว่า เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การแก้ปัญหายาเสพติด โดยองค์กรชุมชนประสบความสำเร็จได้แก่ สถานการณ์ปัญหารุนแรงและกระทบกับทุกคน หน่วยงานใช้ยุทธศาสตร์ใช้ชุมชนเป็นฐานในการแก้ไข มีความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานผสมหลายมาตรการ ผู้นำและกรรมการมีความเข้มแข็งและทำงานอย่างเต็มที่ มีผู้นำและกรรมการใช้จุดแข็งในชุมชน ใช้ความเป็นแซ่สกุลช่วยเหลือครอบครัวคณะกรรมการและทุกครอบครัวให้ความร่วมมือในการเฝ้าเวรยามและปราบปราม มีกฎหมายหมู่บ้านที่ชาวบ้านที่ช่วยกันร่างขึ้นมาและปฏิบัติอย่างจริงจัง ตำรวจฝ่ายมวลชนได้เข้ามาช่วยเหลืออย่างจริงจัง และมีการช่วยด้านจิตใจและอาชีพ

แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ได้แก่ การจัดเวทีประชาสังคมในหมู่บ้านเพื่อปรึกษาหารือวางแผนการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ร่วมสร้างกลุ่มกลไกแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยเฉพาะให้เข้มแข็ง (ทีมเฉพาะกิจ) หาประสบการณ์เรียนรู้ในและนอกชุมชน ประสานความร่วมมือภายในชุมชนเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด ใช้ทรัพยากรในหมู่บ้าน ทูตทางสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น ความเป็นเครือญาติ มีการส่งเสริมกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน เช่น การส่งเสริมกิจกรรมของเยาวชน และการอบรมกลุ่มชาวบ้าน/องค์กรชาวบ้านในหมู่บ้านและผู้ปกครองเด็ก เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การแก้ปัญหายาเสพติดโดยองค์กรชุมชนประสบความสำเร็จได้แก่ มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเริ่มจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน หรือคนในชุมชนเอง ที่มีความเข้าใจ ใจกว้าง เริ่มแก้ไขปัญหายาในลักษณะของการเรียนรู้และเข้าใจชุมชนเป็นองค์รวม มีการส่งเสริมประชาสังคม จัดวางบทบาทที่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่รัฐ นักพัฒนา และชุมชน ภาครัฐหรือนักพัฒนาเอกชน ไม่มีการ “ชี้นำ” แต่สนับสนุนเชิงกระบวนการให้ชุมชนได้ดึงศักยภาพที่มีอยู่ เพื่อเรียนรู้ในการค้นหาสาเหตุ วางแผนป้องกันแก้ไขปัญหายา โดยใช้กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด จากการระดมความคิดในเวที ซึ่งต้องใช้เวลาและยึดหยุ่นตามสถานการณ์ มีกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะเวทีพูดคุย ประชุม เป็นเครื่องมือการสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายา ได้เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมได้นำศักยภาพที่มีอยู่ ช่วยระดมความคิดแก้ไขปัญหายา สร้างบรรยากาศที่ให้โอกาส ให้เกียรติ เคารพซึ่งกันและกัน มีการอาศัยใจของคนที่ยากแก้ไขปัญหายา เห็นร่วมกันว่าเป็นความเดือดร้อนจากการได้ประสบปัญหาด้วยตนเอง มีความผูกพันมีพันธะสัญญาในการร่วมมือแก้ไขปัญหายาด้วยกัน มีการเชื่อมประสานทรัพยากรในชุมชนและนอกชุมชนให้เข้ามาแก้ไขปัญหายาได้อย่างสอดคล้อง ไม่เกิดความขัดแย้ง และมีการประเมิน ตรวจสอบ ปรับปรุง และขยายผลอย่างต่อเนื่อง

พนัส พงศ์สุพันธ์ และคณะ (2542) ศึกษาเรื่อง การจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เน้นระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีแนวคิดที่ว่า สมาชิกชุมชนมีศักยภาพในการร่วมกันค้นหาปัญหา และทุนของชุมชน สามารถตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อการแก้ปัญหา และพัฒนาชุมชน ในลักษณะพึ่งตนเองได้ วัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วย การศึกษา และวิเคราะห์กระบวนการจัดประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง และศึกษาผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการมีส่วนร่วม และพึ่งตนเองของสมาชิกชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนน่าอยู่ วิธีการศึกษาเจาะจงเลือกพื้นที่ 12 ตำบล ใน 10 อำเภอ ซึ่งประชาชนมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมภาคประชาสังคม และเคยได้รับทุนสนับสนุนจาก กองทุนเพื่อสังคม จัดให้มีการประชุมปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม เพื่อจัดทำแผนแม่บทชุมชน ตำบลละ 5 ครั้ง ด้วยเทคนิคต่างๆ เพื่อให้เกิดการร่วมคิด จากภูมิปัญญา และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกชุมชน จนเกิดเป็นแผนแม่บทชุมชน

ผลการศึกษาปรากฏว่า สมาชิกชุมชนสามารถร่วมกันเรียนรู้ รู้จักชุมชนตนเองมากขึ้น จากการย้อนอดีต การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง การมองอนาคตชุมชน รู้ปัญหาและทุนของชุมชน สามารถร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางแก้ไข ร่วมกันตัดสินใจในทุกขั้นตอน จนเกิดแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง เพื่อพัฒนาชุมชนน่าอยู่ เกิดการจัดตั้งสภาชุมชน และคณะกรรมการบริหาร เป็นเสมือนสัญญาประชาคม

ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ได้แก่ การได้แกนนำจากชุมชนที่เป็นนักพัฒนา และมีความเสียสละ การจัดประชุมตามพื้นที่ และเวลาที่ชุมชนกำหนด เทคนิคการประชุมที่สร้างการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมหลายแบบ และแรงจูงใจจากนโยบายรัฐบาล ในเรื่องกองทุนหมู่บ้าน อุปสรรค ได้แก่ ขาดความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชาวบ้านบางส่วนไม่ร่วมมือ สมาชิกบางส่วนขาดประชุม ความไม่เข้าใจการเก็บข้อมูล ที่มหาวิทยาลัยมีความเข้าใจ ในกระบวนการไม่ตรงกัน ระยะเวลาดำเนินงานเร่งรัดมากเกินไป และขาดความเชื่อมโยงของข้อมูลต่างๆ ทำให้การระบุปัญหา และศักยภาพอาจไม่สมบูรณ์ องค์กรที่ดี กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในทุกขั้นตอน เป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้สามารถ นำศักยภาพของสมาชิกชุมชน ให้แสดงออกมา จนเกิดแผนแม่บทที่ตรงกับความต้องการ ของชุมชนได้อย่างชัดเจน

โกวิท พวงงาม (2543) ศึกษาเรื่อง การศึกษาภารกิจ อบต. และความเข้มแข็งของประชาคมตำบลในการจัดการกับปัญหาสุขภาพของชุมชนระดับตำบล มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสำรวจโครงการหรือกิจกรรมในแผนพัฒนาตำบล 5 ปี ของ อบต. โดยเฉพาะแผนพัฒนาตำบล ประจำปี 2541-2542 ในการสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินการจัดการปัญหาสุขภาพชุมชน เพื่อสำรวจ

ถึงภารกิจ อบต.และประชาคมตำบลในการเคลื่อนไหวเพื่อดำเนินการมีส่วนร่วมรับผิดชอบการจัดการปัญหาสุขภาพ ชุมชน และสำรวจถึงความจำเป็นและความต้องการพื้นฐานของ อบต.และประชาคมตำบลต่อการจัดการปัญหาสุขภาพชุมชนตลอดจนศึกษาเงื่อนไขปัจจัยบางประการที่ก่อให้เกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในแนวทางประชาคมตำบล เพื่อจัดการปัญหาด้านสุขภาพชุมชน ลักษณะการวิจัยเป็นการวิจัยสำรวจภาคสนามที่มีหน่วยในการศึกษาวิจัย (Unit of Analysis) ได้แก่ อบต. ทั่วประเทศ ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 อบต.กระจายอยู่ทั่วทุกภาค โดยมีประชากร (Populations) ที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแทน อบต.ที่เป็นประธานกรรมการบริหาร อบต. กรรมการบริหาร อบต. สมาชิกสภา อบต. พนักงานอบต. (ปลัด อบต.) และตัวแทนกลุ่ม องค์กรชุมชนในพื้นที่ อบต.เครื่องมือในการศึกษาวิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการประชุมอภิปรายแบบสนทนากลุ่ม (Focus Groups Discussion)รวมทั้งใช้การศึกษาเป็นกรณีเฉพาะ (Case Study) จำนวน 3 อบต. โดยคัดเลือกจากอบต.ที่มีเงื่อนไขปัจจัยบางประการที่ก่อให้เกิดความร่วมมือและมีส่วนร่วมในแนวทางประชาคมตำบลเพื่อการจัดการปัญหาด้านสุขภาพชุมชน

ผลการศึกษาวิจัย ปรากฏว่า ผลการสำรวจโครงการหรือกิจกรรมในแผนพัฒนาตำบลของ อบต. ในปี 2541-2542พบว่า มีโครงการหรือกิจกรรมด้านสุขภาพชุมชน ร้อยละ 36จากจำนวนโครงการที่อยู่ในแผนพัฒนาตำบลและการปฏิบัติตามแผนพัฒนาตำบลที่ปรากฏอยู่ในข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและรายจ่ายเพิ่มเติมของ อบต. ประจำปีงบประมาณ 2541-2542มีการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมด้านสุขภาพชุมชน ร้อยละ 30จากจำนวนโครงการในข้อบังคับงบประมาณทั้งหมดซึ่งในบรรดาโครงการที่ดำเนินการจัดทำส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดเล็กและเป็นโครงการที่ อบต. ให้เงินสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการสำรวจภารกิจ อบต.และประชาคมตำบลในการเคลื่อนไหวเพื่อดำเนินการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการปัญหาสุขภาพชุมชน พบว่า ภารกิจ อบต. กับการจัดการปัญหาสุขภาพชุมชน โดยภาพรวมพบว่า มีการดำเนินกิจกรรมครอบคลุมภารกิจทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพการอนามัยชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพิบาลชุมชน ด้านการป้องกันโรคการบริการสาธารณสุขมูลฐาน และการสาธารณสุขปฐมภูมิ รวมถึงการพัฒนาแหล่งน้ำทั้งนี้ ในการดำเนินภารกิจของ อบต. ดังกล่าวไว้วิธีดำเนินการให้เงินงบประมาณสนับสนุนหน่วยงานอื่น ๆ ทำกิจกรรมด้านสุขภาพชุมชน เช่น สนับสนุนการซื้อเวชภัณฑ์ยาแก่สถานีอนามัยซื้อเครื่องพ่นหมอกควันกำจัดขุยลาย ตรวจสอบสุขภาพประชาชน กำจัดโรคพิษสุนัขบ้า สนับสนุนอาหารกลางวันและอาหารเสริมแก่ศูนย์พัฒนาเด็ก และกิจกรรมที่ อบต.เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมเองตามขีดความสามารถที่แตกต่างกันออกไป เช่นรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด โรคเอดส์ ป้องกันและควบคุมโรคติดต่อต่าง ๆ กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การให้ความรู้ด้านสุขภาพควบคุมสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ อบต. สัญจรด้านสุขภาพ กิจกรรมการประกอบอาหารและ

โภชนาการกิจกรรมแปรรูปสมุนไพรและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ ส่วนภารกิจของกลุ่มองค์กรชุมชน ที่เคลื่อนไหวในแนวทางประชาคมตำบล พบว่า การดำเนินกิจกรรมมีลักษณะใกล้เคียงกับ อบต. ยกเว้น อบต. ที่มีกลุ่มองค์กรชุมชนเข้มแข็ง การดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพชุมชนส่วนใหญ่มีความหลากหลายเช่น กิจกรรมการรณรงค์ให้มีการดูแลผู้สูงอายุ การแปรรูปสมุนไพรการออกทรัพย์เพื่อส่งเสริมกิจกรรมอาชีพ การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม น้ำเน่าเสีย มลพิษ ตลอดจนงานทำการเกษตรทางเลือกเป็นต้น ผลการสำรวจความจำเป็นและความต้องการขั้นพื้นฐานของ อบต. และกลุ่ม องค์กร ชุมชน ปรากฏว่า เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่า ปัญหาสาเหตุติดปัญหาโรคติดต่อ และ โรคระบาด ปัญหาการเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย ปัญหามลพิษต่างๆ และปัญหาการขาดแคลนน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภคเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มองค์กรชุมชนมีความจำเป็นและความต้องการเพิ่มเติมในด้านความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสุขภาพชุมชนและด้านการดูแลและจัดการสวัสดิการสังคม แก่เด็ก ผู้สูงอายุคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนด้านกิจกรรมสุขภาพชุมชนทางเลือก เงื่อนไขปัจจัยบางประการที่ก่อให้เกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในแนวทางประชาคมตำบลเพื่อจัดการปัญหาสุขภาพชุมชน ได้แก่ความเป็นชุมชนของ อบต. วิสัยทัศน์ของ คณะผู้บริหาร อบต. ทั้งด้านความคิดความตั้งใจ การประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย งบประมาณและการแสวงหารายได้ของอบต. ผู้นำชุมชนและความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนศูนย์การศึกษาและการเรียนรู้ของชุมชน ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชนระดับตำบล ควรทดลองให้มีตัวอย่าง ชุมชนสุขภาพระดับตำบลที่แสดงถึงการผนึกกำลังร่วมมือกันระหว่างภาคประชาชน (กลุ่ม องค์กรชุมชน) องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน และหน่วยงานราชการที่ปฏิบัติงานอยู่ในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบลเพื่อส่งเสริมสุขภาพชุมชนระดับตำบลร่วมกันและให้ปรับสถานีนามัยให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านสุขภาพ และให้กลุ่มองค์กรชุมชนระดับตำบลร่วมกันรณรงค์ให้ความรู้เรื่องสุขภาพชุมชนในระดับตำบลหมู่บ้าน ส่วนข้อเสนอแนะต่อ อบต. ให้ร่วมกันสร้าง ความเป็นชุมชน อบต.การกำหนดให้มีส่วนสาธารณสุขในการแบ่งส่วนบริหารของสำนักงาน อบต.และให้พัฒนาทักษะบุคลากรเฉพาะด้านสุขภาพชุมชน ที่สำคัญ อบต. กับสถานีอนามัยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตลอดจนกลุ่มองค์กรชุมชนต้องร่วมมือและมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดภารกิจด้านสุขภาพชุมชนระดับตำบลเพื่อเตรียมงานการกระจายอำนาจด้านสุขภาพชุมชนให้แก่ อบต. และชุมชนในอนาคต

สมมาศ อิมธีระนนท์ และคณะ (2544) ศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัด/มัสยิด และ โรงเรียน เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสาเหตุติดในกลุ่มนักเรียนเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ พื้นที่เป้าหมาย คือ โรงเรียนและชุมชนรอบๆ โรงเรียน ประชา

บำรุง โรงเรียนมุสลิมวิทยา (ประชาอุปลักษณ์) อำเภอตะโหนด และ โรงเรียนศรีบรรพตพิทยาคม อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม และการศึกษาข้อมูลรายงานของสถานศึกษา วัด/มัสยิด การวิเคราะห์ข้อมูลเน้นการวิเคราะห์เนื้อหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า มีนักเรียนส่วนหนึ่งเคยทดลองใช้สารเสพติดที่ผิดกฎหมาย ได้แก่ สารระเหย ไบกระเทียม กัญชา และยาบ้า ซึ่งเป็นการทดลองใช้ แต่ในปัจจุบันไม่มีพฤติการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้มีนักเรียนประมาณครึ่งหนึ่งที่ระบุว่ามีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในชุมชนที่ตนเองอาศัย อีกทั้งนักเรียนเกือบทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดในระดับสูง มีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเชิงบวกในระดับสูง และมีทักษะชีวิตเบื้องต้นในระดับสูง

ผลการศึกษารูปแบบแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัด/มัสยิด และ โรงเรียน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มนักเรียน พบว่า

1. พื้นที่โรงเรียนประชาบำรุง อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง รูปแบบการดำเนินงานร่วมกัน อันเกิดจากความผูกพันของบุคคลกับองค์กรในชุมชน ทั้งในส่วนของบ้าน วัดและโรงเรียน ซึ่งมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทุกคนในชุมชนช่วยกันสร้างบ้าน สร้างวัด สร้างโรงเรียน ดังนั้น บ้าน วัด และ โรงเรียนจึงเป็นของทุกคนในชุมชน การดำเนินงานร่วมกันในพื้นที่นี้มีวัดเป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือซึ่งตั้งแต่ปี 2538 ได้จัดตั้งเป็นสภากานวัดตะโหนด มีหลักการบริหารการทำงานในองค์กรตามรูปแบบสากล มีฝ่ายสภา ฝ่ายบริหาร และฝ่ายที่ปรึกษา สภากานวัด ตะโหนด เป็นจุดรวมของบ้าน วัด และ โรงเรียน การดำเนินงานของสภากานวัดตะโหนด จะเกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นี้ รวมทั้งกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในกลุ่มนักเรียน

นอกจากรูปแบบแนวทางการดำเนินงานร่วมกันที่เกิดขึ้นภายใต้องค์กรสภากานวัดตะโหนด แล้ว โรงเรียนประชาบำรุงยังมีการจัดองค์กร โดยการจัดตั้งทีมงานคณะกรรมการโรงเรียนสีขาว ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ แกนนำนักเรียน ผู้นำศาสนา และผู้นำชุมชน เข้ามาดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มนักเรียน โรงเรียนประชาบำรุงเป็นการเฉพาะ ซึ่งทีมงานคณะนี้ส่วนหนึ่งเป็นทีมงานของสภากานวัดตะโหนดด้วย ดังนั้น แกนกลางในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่นี้ บางกิจกรรม โรงเรียนเป็นแกนหลัก บางกิจกรรมสภากานวัดตะโหนดเป็นแกนหลัก และบางกิจกรรมหน่วยงานราชการในพื้นที่ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลตะโหนด และองค์การบริหารส่วนตำบลคลองใหญ่เป็นหน่วยงานหลัก

ซึ่งหน่วยงานหลักจะเป็นฝ่ายประสานความร่วมมือไปสู่ส่วนอื่นๆ โดยสรุปแล้วรูปแบบการประสานความร่วมมือในพื้นที่นี้มี 2 ลักษณะ คือ

(1) การประสานความร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ อาศัยความผูกพันทางด้านเครือญาติ ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เด็กนักเรียนทุกคนถือเป็นลูกหลานของคนในชุมชน ครูอาจารย์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคนในชุมชนนี้ และผู้อาวุโสผู้ใหญ่ในชุมชนช่วยกันดูแลเด็กเตือนให้ห่างไกลและปลอดภัยจากยาเสพติด

(2) การประสานความร่วมมืออย่างเป็นทางการ ภายใต้องค์กร สถานานวัตกรรม โหมค คณะกรรมการโรงเรียนสีขาวและองค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงหน่วยงานราชการระดับอำเภอและจังหวัด

2. พื้นที่โรงเรียนมุสลิมวิทยา (ประชานุบาลัมภ์) อำเภอตะโหมค จังหวัดพัทลุง เป็นรูปแบบการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานภายใต้หลักการศาสนาอิสลาม เนื่องจากโรงเรียนนี้ เริ่มต้นจากการเป็นโรงเรียนปอเนาะสอนศาสนาอิสลามแล้วพัฒนาเป็นโรงเรียนราษฎร์ศาสนาอิสลามและใช้หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการสามัญควบคู่ไปด้วย โต๊ะอิหม่าม โต๊ะครูจากมัสยิด ในพื้นที่เข้ามาเป็นครูสอนศาสนาให้กับโรงเรียน โรงเรียนกับมัสยิดเกือบเป็นหนึ่งเดียวกัน และมีการจัดกิจกรรมร่วมกัน โรงเรียนและมัสยิดเป็นแกนหลักในการประสานความร่วมมือจัดทำกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มนักเรียน โดยเน้นกิจกรรมด้านศาสนาอิสลาม โดยสรุปแล้วรูปแบบการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานในพื้นที่นี้มีลักษณะเด่นที่นักเรียนและประชาชนในพื้นที่ที่มีความศรัทธาในศาสนาอิสลาม มีความเชื่อมั่นและเชื่อถือในผู้นำศาสนา จึงเกิดความร่วมมือร่วมใจในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มนักเรียนด้วย

3. พื้นที่โรงเรียนศรีบรรพตพิทยาคม อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง เป็นรูปแบบการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างเป็นทางการ โรงเรียนเป็นแกนหลักในการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และหน่วยงานราชการในพื้นที่ การจัดทำกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มนักเรียน เกิดขึ้นภายใต้ความร่วมมือของบุคลากรภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูอาจารย์ และแกนนำนักเรียน เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นการดำเนินงานในพื้นที่โรงเรียนนี้ส่วนใหญ่ ได้รับความเกื้อหนุนจากโครงการพัฒนาระบบความร่วมมือของพหุภาคีและความสามารถของชุมชนในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (AFP) ซึ่งอาจารย์โรงเรียนศรีบรรพตพิทยาคม เป็นคณะกรรมการคณะทำงาน AFP อำเภอศรีบรรพตด้วย

จากการศึกษารูปแบบแนวทางการดำเนินงานระหว่างบ้าน วัด/มัสยิด และ โรงเรียน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในกลุ่มนักเรียน ทั้ง 3 กรณีศึกษา พบว่ามีองค์ประกอบและปัจจัยหลักที่ส่งเสริมให้ความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกัน ดังนี้

(1) ผู้นำ ทั้งผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และผู้นำโรงเรียน เป็นบุคคลที่ให้ความสำคัญกับปัญหาของส่วนรวม ชอบหลักการทำงานเป็นหมู่คณะ มีจิตใจยึดมั่นในหลักจริยธรรมหลักศาสนา เป็นนักจัดทำกิจกรรม และมีบารมีเป็นที่เชื่อถือศรัทธาของคนในชุมชน คุณสมบัติ เหล่านี้มีผลโดยตรงที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งในการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกัน

(2) กิจกรรมของพื้นที่ กิจกรรมอันเกิดจากการระดมความคิดเห็นของทุกส่วน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและคนส่วนใหญ่ จะเป็นกิจกรรมที่ร้อยรัดสร้างเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด/มัสยิด และ โรงเรียน ให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

(3) ศาสนา ความเชื่อมั่นศรัทธาในหลักศาสนา ส่งผลให้คนในชุมชนดำเนินชีวิตและมีทัศนคติ ที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เอื้อต่อการประสานความสามัคคีของคนในชุมชน เพื่อปกป้องชุมชนให้ห่างไกลจากสิ่งไม่ดีงาม

(4) วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีอยู่ตามความเชื่อในศาสนา เป็นสิ่งประสานเชื่อมคนในชุมชน ให้เป็นหนึ่งเดียวกัน เกิดการประสานความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด

(5) นโยบายของรัฐ ที่เน้นความสำคัญของชุมชน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา เป็นปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของหน่วยงานราชการ ที่เอื้ออำนวยให้มีการประสานงานกับทุกฝ่ายในชุมชน

(6) การมีบุคลากรเป็นคนท้องถิ่น ทั้งบุคลากรใน โรงเรียนและบุคลากรในหน่วยงานอื่นๆ ที่เป็นบุคคลในท้องถิ่น ซึ่งมีความผูกพันกับบ้านเกิดของตนเอง มีความสัมพันธ์ฉันท์เครือญาติกับคนในชุมชน ย่อมสร้างความสัมพันธ์ ประสานความร่วมมือกับบุคคล/หน่วยงานต่างๆ ได้ใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

ถนัด ไบยา และคณะ (2544) ศึกษาเรื่องสถานภาพและการพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมจังหวัดน่าน เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและเทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีวิธีการต่างๆ อาทิเช่น การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิด้านสถานการณ์ปัญหาอาชญากรรมของจังหวัดน่าน การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และระดมความคิดเห็นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การจัดเวทีเครือข่ายสัญจร การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ฯลฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลกลุ่มองค์กรชุมชน แบบสอบถามกลุ่มองค์กรชุมชน แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การประชุมอย่างสร้างสรรค์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม การจัดประชุมกลุ่มย่อย การจัดเวทีเสวนา และเวทีเครือข่ายชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เนื้อหาและบริบทที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน กิจกรรมการดำเนินงาน ปัจจัย/องค์ประกอบของการดำเนินงาน การเกิดกลุ่มเครือข่าย การเรียนรู้ของกลุ่มและเครือข่าย การลดลงของปัญหาสุขภาพเสพติด รวมทั้งสังเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมของจังหวัดน่าน

ผลจากการศึกษาพบว่า จังหวัดน่าน เป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มจังหวัดที่มีปัญหาสุขภาพเสพติดรุนแรง มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าไปในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน สถานบริการ นักศึกษา และเยาวชน ในทุกพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นที่ราบ พื้นที่สูง เขตเมือง หรือชนบทโดยเฉพาะพื้นที่ที่เขตเมือง จะมีการแพร่ระบาดมากที่สุด แม้จะมีการกวาดล้าง ตรวจค้น จับกุม ป้อนกันให้สุศึกษาการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ก็ไม่สามารถยับยั้งการแพร่ระบาดให้ลดน้อยลงไปได้ โดยเฉพาะปัญหาบ้า กลุ่มที่ใช้สารเสพติดส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชนวัยแรงงาน สาเหตุของการใช้สารเสพติดในกลุ่มวัยแรงงานนั้น เพราะต้องการทำงานให้มากขึ้น ภาวะงานหรืออาชีพบางอย่างที่ทำให้ต้องใช้ยาเสพติด หรือนายจ้างบางคนทำให้ถูกจ้างใช้ยาเสพติด เพราะความเชื่อที่ผิดๆ คิดว่าการใช้สารเสพติดจะช่วยให้มีพลังกำลัง และสามารถทำงานหนักได้มากขึ้น ส่วนสาเหตุของการใช้สารเสพติดในกลุ่มเยาวชนนั้นส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความอยากรู้ อยากลอง การทำตามแฟชั่น ทำตามเพื่อน และปัญหาครอบครัว โดยสภาพแวดล้อมที่มียาเสพติดจะเป็นปัจจัยเสริมที่ทำให้ปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้น การแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด จะต้องอาศัยการทำงานแบบพหุภาค ผ่านกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้กลไกการทำงานแบบเครือข่าย และแกนนำเด็กยามาหนุนเสริมพลังของชุมชนให้มีศักยภาพมากขึ้น จึงจะทำให้การแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดได้ผล

- การก่อเกิดขององค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด พบว่า เกิดขึ้นได้ 3 ลักษณะ คือ
 1. การผุดเกิดจากภายใน จากวิกฤตปัญหาสุขภาพเสพติดจึงเกิดการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหา
 2. การหนุนเสริมจากภายนอก เป็นการริเริ่มจากองค์กรภายนอก อาจจะเป็นภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ที่เข้ามาสนับสนุนให้ชุมชนรวมตัวกันแก้ไขปัญหา
 3. ความร่วมมือจากภายในและภายนอก ที่ร่วมกันแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด ซึ่งองค์กรภายนอกจะเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการก่อเกิดแบบใดก็ตาม หัวใจสำคัญ

อยู่ที่การมีส่วนร่วม กลไกการจัดการของชุมชน และความต่อเนื่อง โดยบทบาทของภาครัฐมีความสำคัญยิ่งในการสนับสนุนชุมชน โดยเฉพาะการปกครอง การปราบปราม และการบำบัดรักษา - กระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดขององค์กรชุมชนที่สำคัญ คือ

1. การสร้างการรับรู้ต่อปัญหาาร่วมกันของคนในชุมชน มีการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม การจัดเวทีชาวบ้าน การให้ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อสร้างกระแสการตื่นตัวและรับรู้ต่อปัญหามากขึ้น
2. เวทีชาวบ้านหรือเวทีประชาคม เพื่อให้คนในชุมชนได้ออกมาพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่จะนำไปสู่วิธีการแก้ไขปัญหายา
3. มาตรการทางสังคมและการเฝ้าระวังในชุมชน โดยการกำหนดกฎกติกา ร่วมกัน เพื่อใช้ห้ามปราบปรามสำหรับผู้ค้ำและผู้เสพ รวมทั้งมีการจัดตั้งเวรยาม การแบ่งละแวกคุ้ม คอยสอดส่องดูแลความเรียบร้อยภายในชุมชน
4. สร้างการเรียนรู้ ทักษะ และการแก้ไขปัญหายา โดยอาจจะใช้กระบวนการกลุ่ม เข้าค่าย การศึกษาดูงาน และทำกิจกรรมสาธารณะร่วมกัน
5. สร้างความเข้มแข็งระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน ให้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การสร้างอาชีพการสร้างสัมพันธภาพของคน ในครอบครัวและชุมชน

ปัจจัยองค์ประกอบของความสำเร็จและล้มเหลวในการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สำคัญคือ ผู้นำ และ ภาวะการเป็นผู้นำ ทั้งผู้นำตามธรรมชาติ ผู้นำทางการ และผู้นำราชการ ต้องมีลักษณะฉลาด เป็นคนเห็นแก่ส่วนรวม เป็นคนติดต่อสื่อสารกับผู้คนรู้เรื่อง เป็นที่ยอมรับของสมาชิก มีความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยว และเป็นแบบอย่างที่ดี โดยบทบาทของผู้นำทางการจะมีส่วนสำคัญในระดับต้นๆ ความร่วมมือจากคนในชุมชน แรงสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมติดตามตรวจสอบ โดยเฉพาะการระดมทุนและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ อย่างเหมาะสม ความปลอดภัยและแรงจูงใจ โดยให้การคุ้มครองความปลอดภัย สร้างแรงจูงใจ และกำลังใจที่จะต่อสู้ กระบวนการแก้ไขปัญหายาต้องมีความหลากหลาย สอดคล้องต่อเนื่อง และมีการวัดประเมินผล ซึ่งเป็นกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบของพหุภาคี รวมทั้งนำเอาผู้เลิกเสพยามาเป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหายา นอกจากนี้สภาพแวดล้อมภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ก็จะมีผลต่อการแก้ไขปัญหายาด้วย เช่น ความรุนแรงของปัญหายาเสพติด แหล่งขาย แหล่งมั่วสุม แหล่งการพนัน เป็นต้น

- ลักษณะของเครือข่ายองค์กรชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตจังหวัดน่าน จะมีอยู่ 3 ลักษณะคือ

1. เครือข่ายทางการ ที่มีการจัดกลไกการทำงาน มีแกนกลางประสานงานระหว่างเครือข่าย มีสถานที่นัดพบปะกัน มีแผนงาน โครงการที่จะทำร่วมกันที่ชัดเจน แต่ยังคงใช้ความสัมพันธ์ในแนวราบ ความเป็นมิตร ความเป็นอาสาสมัคร ในการทำงาน of เครือข่าย
2. เครือข่ายการเรียนรู้ เป็นเครือข่ายที่พบปะกันเป็นครั้งคราว เพื่อสร้างการเรียนรู้ กิจกรรม การจัดการปัญหา และประเมินผลร่วมกัน
3. เครือข่ายสนับสนุนการเรียนรู้ เป็นเครือข่ายของคนทำงานที่มาพบกันด้วยกิจกรรมหรือบทบาทหน้าที่ และความรู้สึกร่วมกัน รู้สึกความเป็นพรรคเป็นพวก ที่ต้องสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จากแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น สามารถอธิบายถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่นและพัฒนาการต่างๆ ทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี เห็นได้จากแนวคิด “การยึดและควบคุมพื้นที่” ถือเป็นยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการลดผู้เสพยาให้ได้อย่างถาวร ซึ่งจะเป็นการลดอุปสงค์ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยผสมผสานมาตรการทั้งการป้องกันปราบปราม บำบัดรักษาเข้าด้วยกัน และปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ คือ “การค้นหาผู้เสพยา ผู้ค้า” ให้ได้ในแต่ละพื้นที่ จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการดำเนินการยุทธศาสตร์การยึดและควบคุมพื้นที่ โดยอาศัย “กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน” เป็นหัวใจหลักของการดำเนินการ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน มิใช่หมายถึงเฉพาะการเข้าร่วมในช่วงเวลาทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนเท่านั้น แต่กระบวนการการมีส่วนร่วมจะต้องเริ่มตั้งแต่การได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และในที่สุดจึงเข้าร่วมลงมือปฏิบัติ โดยบุคคลกลุ่ม ที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจปัญหาของชุมชนและตนเอง ตระหนักรู้ถึงสิทธิของตนเองที่มีต่อสิ่งนั้น ความรู้สึกเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่บุคคลได้รับข้อมูลใหม่ที่ช่วยเพิ่มอำนาจทางความคิด และมีโอกาสได้ร่วมวิเคราะห์ตัดสินใจในกระบวนการต่างๆ ทุกขั้นตอนด้วยตนเอง

ดังนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะคิดและตัดสินใจปัญหาด้วยตัวเขาเองก่อให้เกิดความรู้และจิตวิญญาณในการสร้างสรรค์สังคม การเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคม การเคารพสังคม วัฒนธรรมทางสังคมที่มีระบบระเบียบจะถูกสร้างขึ้น แต่ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของคนในสังคมหรือท้องถิ่นนั้น ๆ จะต้องเกิดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของการมีส่วนร่วมและการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคม อันจะทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เกิดขึ้นโดยแท้จริงและมั่นคง

3. กรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework)

ผู้เขียนได้สรุปแนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดทางทฤษฎี เพื่อใช้ในการศึกษาคั้งนี้ และนำมาใช้เป็นหลักและแนวทางในการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาในบทถัดไป

ตัวแปรต้น

ปัจจัยภายใน

ปัจจัยด้านโครงสร้างและหน้าที่ของเทศบาลนครปากเกร็ด

- โครงสร้างฝ่ายบริหาร
- โครงสร้างฝ่ายนิติบัญญัติ
- โครงสร้างฝ่ายธุรการ

ปัจจัยด้านระบบการทำงานในการแก้ไขปัญหาเสพติดของเทศบาลนครปาก

เกร็ด

- ระบบการทำงานในการแก้ไขปัญหาเสพติดฝ่ายบริหาร
- ระบบการทำงานในการแก้ไขปัญหาเสพติดฝ่ายนิติบัญญัติ
- ระบบการทำงานในการแก้ไขปัญหาเสพติดฝ่ายธุรการ

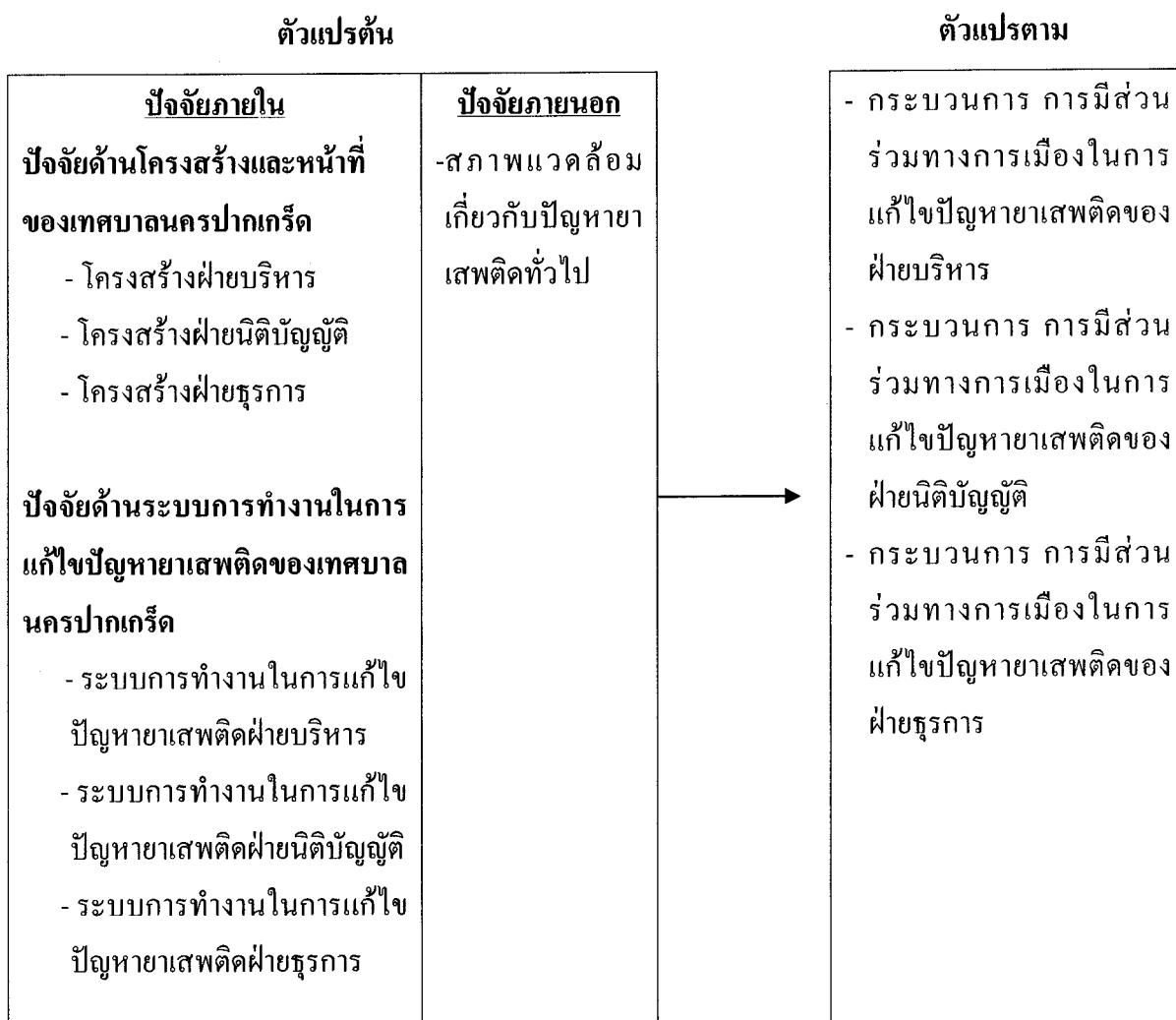
ปัจจัยภายนอก

สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับปัญหาเสพติดทั่วไป

ตัวแปรตาม

- กระบวนการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดของฝ่ายบริหาร
- กระบวนการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดของฝ่ายนิติบัญญัติ
- กระบวนการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดของฝ่ายธุรการ

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนของกรอบแนวคิดในการศึกษา จึงสรุปเป็นขั้นตอนในการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยในบทต่อไป ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยภาคสนาม (Survey Research) โดยการสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และ การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ประกอบด้วยการศึกษาจากตำราทางวิชาการ เอกสาร หนังสือราชการ นโยบาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง แผนงานและโครงการ ต่างๆ ของรัฐ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้อ้างอิงประกอบการศึกษา รวมทั้ง เอกสารเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเป็นต้น ตลอดจนได้สอบถามข้อมูล และ คำแนะนำของบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้ในการวิเคราะห์ แล้วหาบทสรุปและข้อเสนอแนะเพื่อให้สาระนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากที่สุด จึงได้ กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้แบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 3 แบบคือ 1) การสังเกตการณ์ของผู้ศึกษา 2) การวิจัยภาคสนาม (Survey Research) และ 3) การศึกษาวิจัยเอกสาร (Document Research) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 การสังเกตการณ์โดยไม่มีส่วนร่วมโดยผู้ศึกษา สังเกตจากพฤติกรรม ของ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ และจากสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบ

3.1.2 การวิจัยภาคสนาม (Survey Research) เป็นการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ โดย อาศัยการสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บและ รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

3.1.3 ใช้การศึกษาค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตำราทางวิชาการ หนังสือ เอกสาร หนังสือราชการ นโยบาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง แผนงานและโครงการต่างๆ ของรัฐ รายงานการ วิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้อ้างอิงประกอบการศึกษา ซึ่งได้วางกรอบโครงสร้างการ วิเคราะห์เป็นดังนี้

1) การวิเคราะห์จากโครงสร้างของเทศบาลนครปากเกร็ด และ ด้านการมี ส่วนร่วมทางการเมืองของ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ เทศบาลนครปากเกร็ด

2) การวิเคราะห์การแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด ตามแนวนโยบายของรัฐ

3.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาภาคสนาม

ในการศึกษานี้ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาภาคสนามโดยมีวิธีการหาข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

3.2.1 ประชากร

การเลือกพื้นที่ในการเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาประสงค์จะเก็บข้อมูลจากประชากรในเทศบาลนครปากเกร็ด โดยแบ่งออกเป็น 3 ฝ่ายดังนี้

- 1) ฝ่ายบริหาร มีจำนวน 9 คน ประกอบไปด้วย นายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน ,รองนายกเทศมนตรี จำนวน 4 คน และที่ปรึกษา นายกเทศมนตรี จำนวน 4 คน
- 2) ฝ่ายนิติบัญญัติ มีจำนวน 24 คน ประกอบไปด้วย ประธานสภาเทศบาล จำนวน 1 คน ,รอง ประธานสภาเทศบาล จำนวน 1 คน และสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน 22 คน
- 3) ฝ่ายธุรการ มีจำนวน 171 คน ประกอบด้วย หน่วยงาน และพนักงานเทศบาล ดังนี้ (ไม่รวมลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้าง)

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรฝ่ายธุรการ ซึ่งเป็นพนักงานเทศบาล ตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	พนักงานเทศบาล
สำนักปลัดเทศบาล	46
กองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	20
กองการคลัง	24
สำนักการช่าง	37
กองการศึกษา	11
กองวิชาการและแผนงาน	16
กองสวัสดิการสังคม	15
หน่วยตรวจสอบภายใน	2
รวม	171

3.2.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่าง

ใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ดุลยพินิจของผู้วิจัยในการกำหนดสมาชิกของกลุ่มประชากรที่จะมาเป็นสมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเชื่อว่าเหมาะสมกับการศึกษา

ในการศึกษาภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเป็นประชากรในเทศบาลนครปากเกร็ด ทั้ง 3 ฝ่ายข้างต้น สามารถแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้ดังนี้

- กลุ่มตัวอย่างฝ่ายบริหาร

ประกอบด้วย

1) นายวิชัย บรรดาศักดิ์	นายกเทศมนตรี
2) นายมนตรี ตั้งเจริญถาวร	รองนายกเทศมนตรี
3) นายบุญเสริม ปิ่นกาญจนนาวิ	รองนายกเทศมนตรี
4) นายจิรวัดน์ สว่างเนตร	รองนายกเทศมนตรี

จำนวนทั้งสิ้น 4 คน

- กลุ่มตัวอย่างฝ่ายนิติบัญญัติ

ประกอบด้วย

1) นายสมศักดิ์ พุ่มพวง	ประธานสภาเทศบาล
2) นายประดิษฐ์ พิทักษ์	รองประธานสภาเทศบาล
3) นายภาณุพันธ์ คุณวรรณะ	สมาชิกสภาเทศบาล
4) นายบุญปลุก เพ็ญศิริมงคล	สมาชิกสภาเทศบาล
5) นางสมถวิล เจริญจิตสวัสดิ์	สมาชิกสภาเทศบาล
6) นางวงเดือน โกษะโยธิน	สมาชิกสภาเทศบาล
7) นายสมศักดิ์ ลามอ	สมาชิกสภาเทศบาล
8) นายสมบัติ ยิ่งเจริญ	สมาชิกสภาเทศบาล
9) นายสมหวัง ลามอ	สมาชิกสภาเทศบาล
10) นายบุญเลิศ สิ้นลอย	สมาชิกสภาเทศบาล
11) นายสมพงษ์ หิรัญรัตน์	สมาชิกสภาเทศบาล
12) นายสมชาย โพธิ์เจริญ	สมาชิกสภาเทศบาล
13) นายสมพร เพรศพริ่ง	สมาชิกสภาเทศบาล
14) นายสมชาย บรรดาศักดิ์	สมาชิกสภาเทศบาล

15) นายสุนิพนธ์	นุกกลิ่น	สมาชิกสภาเทศบาล
16) นายทองใบ	เสรีฐอน	สมาชิกสภาเทศบาล
17) นายเบ็ม	จันทร์ฉาย	สมาชิกสภาเทศบาล
18) นายอดิศักดิ์	ทิพวรรณ	สมาชิกสภาเทศบาล
- จำนวนทั้งสิ้น 18 คน

- กลุ่มตัวอย่างฝ่ายธุรการ

ประกอบด้วย

1) นายเสรี	ทองเทศ	ปลัดเทศบาล
2) นายคนัย	สุวรรณย์	รองปลัดเทศบาล
3) นางเจียรนัย	ห้องสำเร็จ	หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล
4) นายสมศักดิ์	เสรีพันธ์พานิช	ผู้อำนวยการสำนักงานช่าง
5) น.ส.เพชรดา	เวชศรี	ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน
6) น.ส.กาญจนา	วิไลรัตน์	ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม
7) นางวิจนา	กรกชมาศ	ผู้อำนวยการกองการคลัง
8) นางดวงตา	สุวรรณวัฒน์	ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
9) น.ส.จิราพัช	พูนสิน	ร.ก.ผู้อำนวยการกองการศึกษา
10) พนักงานเทศบาล	ตามกองต่าง ๆ	ข้างต้น ฝ่ายละ 2 คน

จำนวนทั้งสิ้น 23 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาภาคสนาม จำนวน 47 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ใช้ประสบการณ์ของผู้ศึกษา ด้วยการเข้าสังเกตการณ์ โดยไม่มีส่วนร่วม ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวัด ดังนี้

3.3.1 ค้นคว้าจากตำราทางวิชาการ หนังสือ เอกสาร หนังสือราชการ นโยบาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ รายงานการวิจัยอื่น ๆ

3.3.2 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากแนวคิดทฤษฎี วิทยานิพนธ์ หนังสือ เอกสารต่าง ๆ

3.3.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาแบบสอบถามให้ครอบคลุม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์กรอบแนวคิดทฤษฎีของการศึกษาโครงสร้างแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลที่เป็นปัจจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ และระดับตำแหน่ง ในจำนวนที่พอเหมาะและมีศักยภาพเพียงพอที่จะให้ข้อมูลได้ในด้าน โครงสร้างของระบบการทำงานของ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และ ฝ่ายตุรการ

ส่วนที่ 2 เป็นการศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเทศบาลนครปากเกร็ด เกี่ยวกับนโยบายเกี่ยวกับยาเสพติด การประชาสัมพันธ์นโยบาย การจัดกิจกรรมส่งเสริมต่างๆ ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรม การตอบรับของประชาชน รวมทั้งงานด้านงบประมาณ การจัดสรรหน้าที่ดูแลปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด การติดตามประเมินผล แนวทางการแสวงหาความร่วมมือของประชาชน ประชาชนชุมชน รวมทั้งองค์กรต่างๆ และในแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 นี้ จะแบ่งออกเป็นคำถามของฝ่ายนโยบายและฝ่าย บริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุรการ ซึ่งมีคำถามที่แตกต่างกันแต่ยังคงครอบคลุมในเนื้อหาเดียวกัน

3.3.4 การทดสอบแบบสัมภาษณ์ ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อทดสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Contents Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหาว่ามีความถูกต้อง ครบถ้วนตามกรอบแนวคิดในการศึกษาและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดหรือไม่ พร้อมแก้ไขให้เหมาะสม จากนั้นนำไปปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้แบบสัมภาษณ์ที่มีคุณภาพใช้ในการศึกษาต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาจากเอกสารทางวิชาการต่างๆ ทฤษฎีและวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการศึกษาภาคสนาม โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ศึกษาได้นำผลการศึกษาทั้งหมดมาเพื่อเป็นแนวทางวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) และนำผลการศึกษาที่ได้มาประกอบกับการศึกษาภาคสนาม เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งผลการวิเคราะห์เอกสารและผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์โดยไม่มีส่วนร่วม มาทำการสรุปผล และจัดทำเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

3.5 การนำเสนอผลการศึกษา

การนำเสนอข้อมูลการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการบรรยาย อธิบาย พรรณนา และการวิเคราะห์โดยจัดลำดับการนำเสนอผลการศึกษาเชิงคุณภาพดังนี้

(1) การนำเสนอการวิเคราะห์ภาพรวมปัญหาเสพติดตั้งแต่ระดับประเทศจนถึงพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาคือเทศบาลนครปากเกร็ด โดยอ้างเหตุปัจจัยสำคัญแห่งปัญหา การสังเกตการณ์ และจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

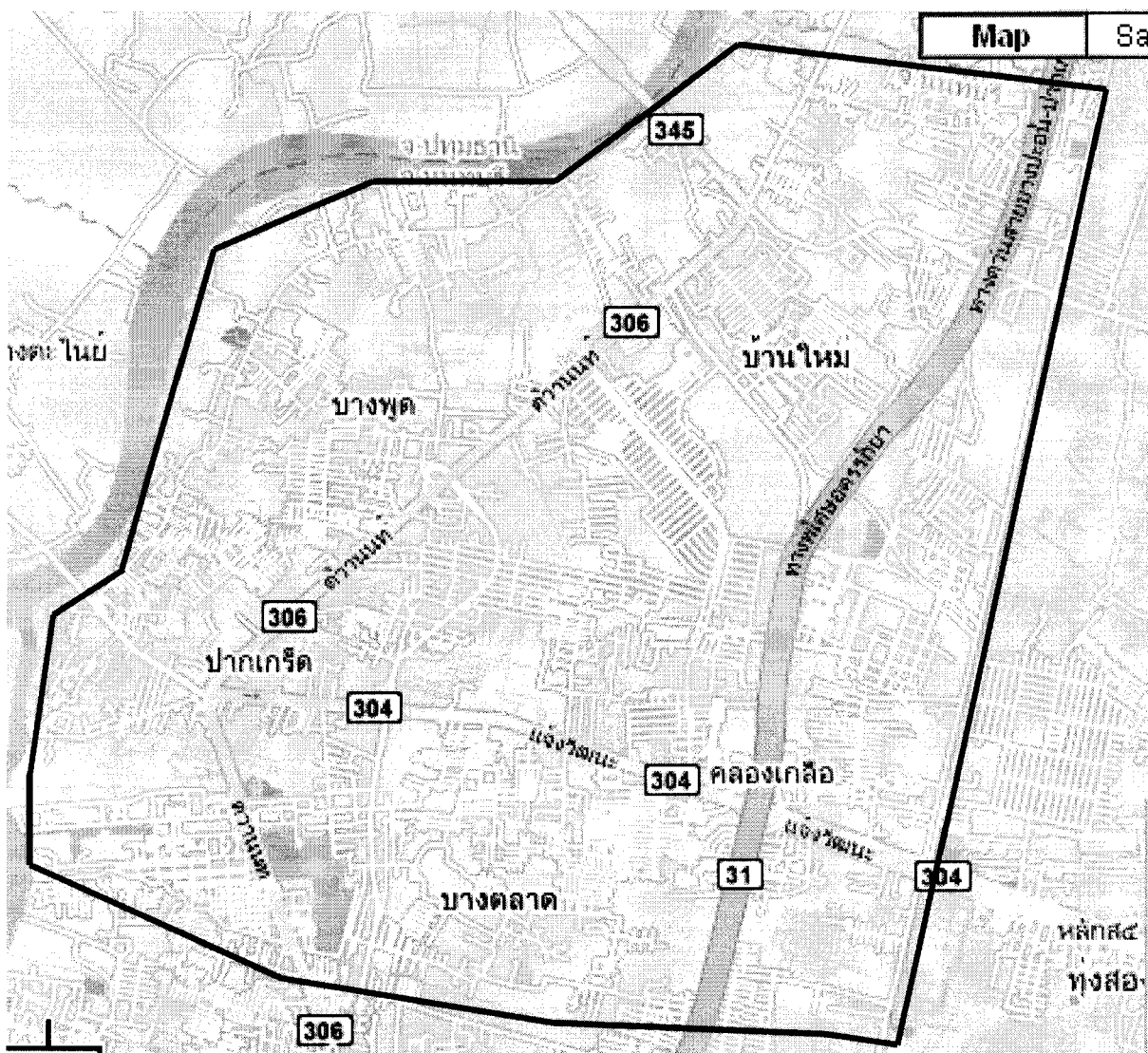
(2) กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุรการในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

(3) ผลการศึกษากลุ่มประชากรจากแบบสัมภาษณ์ จะนำมาจัดระบบข้อมูลและวิเคราะห์

(4) สรุปการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

3.6 ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลนครปากเกร็ด

3.6.1 พื้นที่รับผิดชอบ พร้อมแผนที่ เทศบาลนครปากเกร็ด ตั้งอยู่ในอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในส่วนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ระยะทางห่างจากจังหวัดนนทบุรี ประมาณ 10 กิโลเมตร ทำเลที่ตั้งเป็นปริมณฑล ติดกับกรุงเทพมหานคร ในอำเภอปากเกร็ดคือพื้นที่ของเทศบาลนครปากเกร็ด ครอบคลุมพื้นที่ 5 ตำบล คือ ตำบลปากเกร็ด ตำบลบางพูด ตำบลบางตลาด ตำบลคลองเกลือ และตำบลบ้านใหม่ รวม 34 หมู่บ้าน

แผนภาพที่ 3.1 แสดงแผนที่เทศบาลนครปากเกร็ด

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

ทิศใต้ ติดต่อ เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

ทิศตะวันตก ติดต่อ แม่น้ำเจ้าพระยา (ตำบลบางตะไนย์ อำเภอปากเกร็ด)

เทศบาลนครปากเกร็ด ปกครองพื้นที่ 36.04 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 5 ตำบล 34 หมู่บ้าน

3.6.2 ข้อมูลประชากร สภาพทางสังคมในเขตเทศบาล เป็นลักษณะการอพยพมาจากถิ่นอื่น เพื่ออยู่อาศัย และประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) คือแยกบ้านมาอยู่ตามคอนโด ทาวเฮ้าส์ หมู่บ้านจัดสรร เป็นพ่อแม่ลูกอยู่กันเพียงแค่นี้ พ่อแม่จึงมีบทบาทสำคัญที่สุดในการเลี้ยงดูลูก มีความพร้อมทางสถานศึกษาในเขตพื้นที่ในระดับสูง

ประชากรและการเคลื่อนย้าย ปัจจุบันในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด ณ วันที่ 1 เดือนมกราคม พ.ศ. 2550 มีประชากรทั้งสิ้น 167,464 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยต่อพื้นที่ของเทศบาล เท่ากับ 4,646.7 คนต่อตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด

ตำบล	หมู่บ้าน (จำนวน)	จำนวนประชากร	จำนวน (บ้าน)
ตำบลปากเกร็ด	5	35,075	16,296
ตำบลบางตลาด	10	49,072	17,276
ตำบลบางพลู	9	50,033	32,343
ตำบลคลองเกลือ	4	8,841	3,800
ตำบลบ้านใหม่	6	24,443	21,404
รวมทั้งสิ้น	34	167,464	91,119

ข้อมูลแสดงจำนวนประชากรของเทศบาลนครปากเกร็ด

ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2550

3.6.3 แผนผังโครงสร้างองค์กร

การบริหารงานรูปแบบนายกเทศมนตรีโดยตรง

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ. เทศบาล พ.ศ.2496 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 โดยกำหนดให้นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน โดยองค์การเทศบาล ประกอบด้วย สภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี

สภาเทศบาล

- สมาชิกสภาเทศบาล อยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง
- ประธานสภาเทศบาล และรองประธานสภาเทศบาล ดำรงตำแหน่งจนครบอายุของสภาเทศบาล

นายกเทศมนตรี

- เทศบาลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่ง ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น และมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้
- นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรี , ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี , เลขานุการนายกเทศมนตรี ตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด
- ก่อนนายกเทศมนตรีเข้ารับหน้าที่ให้ประธานสภาเทศบาลเรียกประชุมสภาเทศบาลเพื่อให้นายกเทศมนตรีแถลงนโยบายต่อสภาโดยไม่มีการลงมติ การประชุมเพื่อแถลงนโยบายของนายกเทศมนตรีให้กระทำโดยเปิดเผยและต้องจัดทำนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษรแจกให้สมาชิกสภาเทศบาลทุกคนที่มาประชุม รวมทั้งจัดทำรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาเทศบาลเป็นประจำทุกปี
- คำแถลงนโยบายของนายกเทศมนตรีและรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานให้ประกาศไว้โดยเปิดเผยที่สำนักงานเทศบาลด้วย
- การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตามที่กฎหมายกำหนดนั้น ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

3.6.4 **บุคคลากร ที่บรรจุตามโครงสร้าง** การบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด ประกอบด้วย

- 1) ฝ่ายบริหาร ได้แก่ นายกเทศมนตรี ,รองนายกเทศมนตรี และที่ปรึกษานายกเทศมนตรี
- 2) ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ ประธานสภาเทศบาล ,รองประธานสภาเทศบาล และสมาชิกสภาเทศบาล
- 3) **ข้าราชการประจำ** ได้แก่ พนักงานเทศบาล มีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาล ทำหน้าที่ธุรการ โดยรับนโยบายจากฝ่ายบริหารไปปฏิบัติ และดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน

แผนผังสำนักงาน

สำนักงานที่ตั้ง : สำนักงานเทศบาลนครปากเกร็ด เลขที่ 1 หมู่ 5 ถนนแจ้งวัฒนะ ต.ปากเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120

เทศบาลจะมี 1 อาคาร ประกอบด้วย 9 ชั้น

- ชั้นที่ 1 งานทะเบียนราษฎร มี หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลเป็นหัวหน้า
 - ชั้นที่ 2 ประกอบด้วย
 - ห้องนายกเทศบาล
 - ห้องรองนายก ซึ่งมี 4 คน
 - ห้องสำนักปลัดเทศบาล ประกอบด้วย
 - ปลัด
 - รองปลัด 1 คน
 - ห้องสำนักงาน
 - ชั้นที่ 3 กองคลัง มี ผอ.กองคลัง เป็นหัวหน้า
 - ชั้นที่ 4 ประกอบด้วย
 - กองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม
 - สำนักการช่าง
- ซึ่งแต่ละกองมี ผอ. เป็นหัวหน้า
- ชั้นที่ 5 ห้องประชุมเทศบาล

- ชั้นที่ 6 กองวิชาการและแผนงาน มี ผอ.เป็นหัวหน้า
- ชั้นที่ 7 ประกอบด้วย
 - กองการศึกษา
 - กองสวัสดิการสังคม
 - ซึ่งมี ผอ.เป็นหัวหน้า
- ชั้นที่ 8 และ 9 ยังไม่มีสำนักงาน (ว่าง)

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 47 คนในหน่วยงานของเทศบาลนครปากเกร็ด ตามระเบียบวิธีวิจัยที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ผ่านมา ประกอบกับการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลการศึกษา โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยแบ่งกรอบการวิเคราะห์ ออกเป็น 5 ส่วนคือ

1. การวิเคราะห์โครงสร้างและการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด
2. การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองฝ่ายบริหาร
3. การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายนิติบัญญัติ และ
4. การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายตุลาการ
5. การสังเกตการณ์โดยไม่มีส่วนร่วม

ซึ่งในการศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์เอกสารร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อที่จะทำความเข้าใจกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการแก้ไขปัญหาเสถียรภาพของเทศบาลนครปากเกร็ด ในศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ฝ่ายนิติบัญญัติ คือกลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล และ ฝ่ายบริหารคือ นายกเทศบาล และ รองนายกเทศบาล กับฝ่ายตุลาการเป็นการศึกษาว่าฝ่ายไหนทำงานอะไร และทำงานกันอย่างไรบ้าง ซึ่งข้อมูลจากความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการแก้ไขปัญหาเสถียรภาพของทั้งสามฝ่าย จำนวนกิจกรรมที่ทำ รวมทั้งจำนวนคนที่เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง สามารถนำมาเปรียบเทียบและใช้ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาได้เป็นอย่างดี จากนั้น จะได้บูรณาการความสัมพันธ์ของกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งสามฝ่ายฝ่ายเข้าด้วยกัน เพื่อนำสู่การวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาในบทที่ 5 ซึ่งข้อมูลทั้งหมดนี้ก็จะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยเช่นกัน

จากกรอบการวิเคราะห์ข้างต้นนี้ เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสถียรภาพ สร้างขึ้นโดยใช้ความรู้จากแนวคิด ทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมที่ได้นำเสนอไปแล้วเป็นฐานคิด กรอบการวิเคราะห์นี้เป็นเพียงการอธิบายกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสถียรภาพของเทศบาลนครปากเกร็ด ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ อย่างไรก็ตาม กรอบการ

วิเคราะห์นี้สามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างเต็มที่เมื่อผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่จริงแล้วพบว่าข้อมูลที่ได้ไม่สอดคล้องกับกรอบการวิเคราะห์นี้ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นมิได้ใช้กรอบการวิเคราะห์เป็นข้อจำกัดแต่ใช้เป็นแนวทาง (Guideline) ในการแสวงหาคำตอบของการวิจัยเท่านั้น (สุภางค์ จันทวานิช. 2546) นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้มิได้มุ่งหวังที่จะสร้างทฤษฎีหลัก (Grand Theory) หากแต่เป็นการสร้างทฤษฎีแบบติดดิน (Grounded Theory) ที่เน้นการสร้างข้อสรุปจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในแต่ละกรณีศึกษา ดังนั้น ข้อมูลที่เก็บได้จริงในพื้นที่ถือว่ามีความสำคัญมากที่สุด และในการศึกษาในบทที่ 4 นี้ ประกอบไปด้วย

- 4.1 การวิเคราะห์โครงสร้างและการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด
- 4.2 การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร
- 4.3 การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายนิติบัญญัติ
- 4.4 การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายตุลาการ
- 4.5 การสังเกตการณ์โดยไม่มีส่วนร่วม

4.1 การวิเคราะห์โครงสร้างและการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด

4.1.1 โครงสร้างเทศบาลนครปากเกร็ด

เทศบาลนครปากเกร็ดมีโครงสร้างการบริหารและอำนาจหน้าที่ของเทศบาลในรูปแบบของ “นายกเทศมนตรีโดยตรง” ชัดแนวการบริหาร โดย การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดสรรงบประมาณ เพื่อใช้ตามแผนงานและโครงการ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ซึ่งมีโครงสร้างการบริหารดังนี้

1) ฝ่ายบริหาร ได้แก่ นายกเทศมนตรี ซึ่งปัจจุบัน คือ นายวิชัย บรรดาศักดิ์ เป็นนายกเทศมนตรี จากผลการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2547 และคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2547 นายกเทศมนตรีสามารถแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีเพื่อเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาลตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย จำนวน 4 คน และมีที่ปรึกษาอีก 2 คน

2) ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาลที่มาจากการเลือกตั้ง 24 คน โดยแบ่งออกเป็น สมาชิกสภาเทศบาลนครปากเกร็ดจำนวน 4 เขต เขตละ 6 คน

3) ฝ่ายธุรการมีข้าราชการประจำ ได้แก่ พนักงานเทศบาล มีปลัดเทศบาล เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาล ทำหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ โดยรับนโยบายจากฝ่ายบริหารไปปฏิบัติ และดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน

เทศบาลนครปากเกร็ด เป็นเทศบาลขนาดใหญ่ โดยกำหนดโครงสร้างส่วนราชการ ตามแผนอัตรากำลัง 3 ปี (พ.ศ. 2546 -2548) ออกเป็น 7 ส่วนราชการ 1 หน่วยงาน คือ สำนักปลัดเทศบาล กองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองการคลัง สำนักการช่าง กองการศึกษา กองวิชาการและแผนงาน กองสวัสดิการสังคม และ 1 หน่วยงาน คือ หน่วยตรวจสอบภายใน โดยมีพนักงานและลูกจ้างรวม 703 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2548) ซึ่งในการศึกษานี้ได้มุ่งเน้นในส่วนของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายธุรการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหายาเสพติด และหน่วยงานที่มีส่วนสำคัญในการศึกษานี้คือ สำนักปลัดเทศบาล กองการศึกษา กองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองวิชาการและแผนงาน และ กองสวัสดิการสังคม

1) สำนักปลัด มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสารบรรณของเทศบาล งานของเลขานุการและงานประชุมสภาเทศบาล งานประชุมคณะเทศมนตรีและพนักงานเทศบาล งานสาธารณสุขกุศลของเทศบาลและหน่วยงานต่างๆ ที่ขอความร่วมมือ งานขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ งานการเจ้าหน้าที่ งานควบคุมเทศพาณิชย์ งานทะเบียนราษฎรและงานเลือกตั้ง งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง งานจัดทำคำสั่งและประกาศของเทศบาล งานรับเรื่องราวร้องทุกข์ งานดูแลรักษาจัดเตรียมและให้บริการเรื่องสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ การติดต่อและอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ภายในอาคารสำนักงาน

2) กองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการสุขาภิบาล และอนามัยสิ่งแวดล้อม การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ในเขตเทศบาล การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ แมลง พาหะนำโรค การป้องกันการติดยาและสารเสพติด การควบคุมการประกอบการค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพ การป้องกันและควบคุมแก้ไขเหตุรำคาญและมลภาวะ ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพการรักษาพยาบาล และงานด้านสาธารณสุขอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องภายในเขตเทศบาล

3) สำนักการช่าง มีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับงานรับเรื่อง การขออนุญาต ควบคุมการก่อสร้างตัดแปลง ต่อเติม รื้อถอน อาคารภายในเขตเทศบาล ให้ถูกต้องตามกฎหมายและการผังเมือง งานวิศวกรรม งานสถาปัตยกรรม ออกแบบและก่อสร้างอาคาร ถนน สะพาน ทางเท้า เขื่อน และสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ดูแลและจัดให้มีสวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อน

ใจของประชาชน การติดตั้งบำรุงรักษาไฟฟ้าสาธารณะ สัญญาณไฟจราจรภายในเขตเทศบาล เป็นต้น

4) กองการคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบ ควบคุมดูแลรับผิดชอบ การบริหารการเงิน การคลัง ในด้านการ รับ - จ่ายเงินของเทศบาล เช่น การจัดเก็บภาษีประเภทต่างๆ อาทิ ภาษีโรงเรือน และที่ดินภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ ค่าธรรมเนียมค่าปรับ และค่าใบอนุญาตต่างๆ ที่ กฎหมายกำหนด โดยมีการจัดทำและเก็บข้อมูลแผนที่ภาษี และทะเบียนทรัพย์สิน เพื่อใช้ในการจัดเก็บรายได้ของเทศบาล รวมทั้งดูแลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ เพื่อพัฒนาความเจริญให้แก่ท้องถิ่นในด้านต่างๆ

5) กองการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลเกี่ยวกับ การดำเนินงานด้านการ บริหารการศึกษาและวิชาการให้การศึกษาแก่เด็ก ในเขตเทศบาลทั้งระดับก่อนวัยเรียน วัยบังคับที่อยู่ใน ในเกณฑ์บังคับตามพระราชบัญญัติ การประถมศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษาจนถึงระดับ มัธยมศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน งานนิเทศการศึกษา งานเกี่ยวกับศาสนา งานส่งเสริมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนงานกีฬาและกิจกรรมนันทนาการของเยาวชน และประชาชนใน เขตเทศบาล

6) กองสวัสดิการสังคมมีหน้าที่ รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับ การสังคมสงเคราะห์ ประชาชน เด็ก เยาวชน คนชรา คนพิการทุพพลภาพ การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนการฝึกอบรม เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน การพัฒนาปรับปรุงชุมชนในเขตเทศบาลให้มีความเป็น ระเบียบเรียบร้อย มีความอยู่ดีกินดีตามความจำเป็นพื้นฐาน ของประชาชน

7) กองวิชาการและแผนงาน มีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับงานรวบรวมวิเคราะห์ บริการข้อมูลสถิติที่จำเป็นในการวางแผน และการประเมินผลตามแผนทุกระดับ การจัดทำ แผนพัฒนาเทศบาล

- ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยปัญหาในด้านการปกครอง การบริหาร การ ปฏิบัติงานของเทศบาลรวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาในเรื่องดังกล่าวให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเทศบาล โครงการพิเศษ และ ตามนโยบายของทางราชการ

- งานทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัย ปัญหาข้อกฎหมาย ร่างและ พิจารณาตรวจร่างเทศบัญญัติ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งที่เกี่ยวข้อง การจัดทำนิติกรรม รวบรวมข้อเท็จจริง พยานหลักฐานเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย งานสอบสวนตรวจพิจารณา ดำเนินการเกี่ยวกับวินัยพนักงานเทศบาล และการร้องทุกข์หรืออุทธรณ์

- รวบรวมข้อมูล สถิติ วิเคราะห์ เสนอแนะให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ รายจ่ายประจำปีของเทศบาล และงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

- งานเผยแพร่ข่าวสารของเทศบาล สนับสนุนผลงาน นโยบายของเทศบาล จังหวัด และรัฐบาล งานสารนิเทศ รวบรวมข้อมูลสถิติต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์

4.1.2 การบริหารงานการแก้ไขปัญหายาเสพติดเทศบาลนครปากเกร็ด

โครงสร้างศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดเทศบาลนครปากเกร็ด
เดิม

จากการศึกษาพบว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดของเทศบาลนครปากเกร็ด จากเดิมที่มีการปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละสายงาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 ที่รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศสงครามยาเสพติด และให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ และมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 29/2546 และ 30/2546 ลงวันที่ 28 มกราคม 2546 กำหนดแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับประเทศ ในแต่ละจังหวัดจะมีศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดระดับจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ในแต่ละอำเภอจะมีศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดระดับอำเภอ มีนายอำเภอเป็นประธาน ซึ่งศูนย์ระดับจังหวัด และอำเภอจะมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยในส่วนของเทศบาลนครปากเกร็ด ได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดเทศบาลนครปากเกร็ด ตามคำสั่งที่ 66/2550 โดยกำหนดโครงสร้างของศูนย์

คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย

1. นายกเทศมนตรี	ประธานกรรมการ
2. ปลัดเทศบาล	กรรมการ
3. รองปลัดเทศบาล	กรรมการ
4. ผู้อำนวยการสำนักงานช่าง	กรรมการ
5. ผู้อำนวยการกองการคลัง	กรรมการ
6. ผู้อำนวยการกองวิชาการและวางแผน	กรรมการ
7. ผู้อำนวยการกองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
8. ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม	กรรมการ
9. ผู้อำนวยการกองการศึกษา	กรรมการ
10. หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล	เลขานุการ

มีหน้าที่

- อำนาจการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่
- เห็นชอบแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่คณะทำงานฝ่าย

อำนาจการเสนอ

คณะทำงานฝ่ายต่างๆ

- 1) คณะทำงานฝ่ายอำนาจการ มีรองปลัดเทศบาล เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ รวม 11 คน
- 2) คณะทำงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ มี ผู้อำนวยการกองวิชาการและวางแผน เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการรวม 5 คน
- 3) คณะทำงานฝ่ายป้องกัน มีรองปลัดเทศบาล เป็นหัวหน้าคณะทำงาน ผู้อำนวยการกองทุกกอง และเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ รวม 15 คน

การปฏิบัติของศูนย์นี้เริ่มปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่ พ.ศ. 2546 เรื่อยมา แต่ในการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาเสพติดในเขตเทศบาลปากเกร็ดนั้นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงคือ ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะเสพติดจังหวัดนนทบุรี และ ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะเสพติดอำเภอนนทบุรี จะเป็นผู้กำหนดแผนและวิธีการการปฏิบัติตลอดจนประเมินผลการปฏิบัติการในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะเสพติดเทศบาลนครปากเกร็ดเป็นหน่วยสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาเสพติด

โครงสร้างศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะเสพติดเทศบาลนครปากเกร็ด

ปัจจุบัน

โครงสร้างศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะเสพติดเทศบาลนครปากเกร็ดเดิมนั้นได้ใช้แนวทางการปฏิบัติดังกล่าวมาตั้งแต่ พ.ศ. 2546 เรื่อยมา จนกระทั่งเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2550 จังหวัดนนทบุรีมีหนังสือด่วนที่สุด ที่ มท. 0837.3/631 ตามนโยบายรัฐบาลกำหนดให้การแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นวาระสำคัญ และสั่งการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ โดยให้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะเสพติดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลนครปากเกร็ดจึงได้ออกคำสั่งที่ 298/2550 จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะเสพติดเทศบาลนครปากเกร็ด โดยมีคณะกรรมการประกอบด้วย

1. นายกเทศมนตรีนครปากเกร็ด	ผู้อำนวยการ
2. รองนายกเทศมนตรีนครปากเกร็ด	รองผู้อำนวยการ
3. ประธานสภาเทศบาลนครปากเกร็ด	กรรมการ
4. ปลัดอำเภอปากเกร็ดที่ได้รับมอบหมาย	กรรมการ
5. ผู้แทนโรงเรียนปากเกร็ด	กรรมการ

6. ผู้แทนสถานีตำรวจภูธรอำเภอปากเกร็ด	กรรมการ
7. หัวหน้าศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลนครปากเกร็ด	กรรมการ
8. ประธานกรรมการชุมชนปากเกร็ดร่วมใจ 5	กรรมการ
9. ประธานกรรมการชุมชนบ้านใหม่สมานฉันท์3	กรรมการ
10. ประธานกรรมการชุมชนคลองเกลือเอื้ออารี1	กรรมการ
11. ผู้อำนวยการสำนักการช่าง	กรรมการ
12. ผู้อำนวยการกองการคลัง	กรรมการ
13. ผู้อำนวยการกองวิชาการและวางแผน	กรรมการ
14. ผู้อำนวยการกองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
15. ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม	กรรมการ
16. ผู้อำนวยการกองการศึกษา	กรรมการ
17. ปลัดเทศบาล	กรรมการและเลขานุการ
18. หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล
มีหน้าที่	กรรมการและรองเลขานุการ

- ดำเนินการด้านการเฝ้าระวังและติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหว สถานการณ์ ยาเสพติด โดยจัดให้มีข้อมูลในพื้นที่

- จัดให้มีหรือสนับสนุนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพหรือผู้ติด
- จัดให้มีหรือสนับสนุนกิจกรรมด้านสังคม การพัฒนาอาชีพเพื่อรองรับผู้ผ่านการบำบัด มิให้หวนกลับมาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

- จัดให้มีหรือสนับสนุนกิจกรรมเพื่อป้องกันกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กเยาวชนและกลุ่มแรงงาน

- ดำเนินการและประสานงานให้เกิดผลการปฏิบัติในเชิงบูรณาการตามแผนปฏิบัติการของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัด โดยร่วมกันส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชนหรือองค์กรภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง

- สนับสนุนการดำเนินงานของชุดวิทยากร ชุดชุมชนสัมพันธ์ และองค์กรประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบ ให้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นพลังในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

- รายงานผลการปฏิบัติงานและสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ให้ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดทราบทุกระยะ

- ดำเนินการอื่นๆตามที่ได้รับมอบหมาย

คณะทำงานฝ่ายต่างๆ

- 1) คณะทำงานฝ่ายอำนวยการ มีรองปลัดเทศบาล เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ รวม 12 คน
- 2) คณะทำงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ มี ผู้อำนวยการกองวิชาการและวางแผน เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการรวม 5 คน
- 3) คณะทำงานฝ่ายป้องกัน มีรองปลัดเทศบาล เป็นหัวหน้าคณะทำงาน ผู้อำนวยการกองทุกกอง และเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ รวม 15 คน

จะเห็นได้ว่ารูปแบบของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของเทศบาลนครปากเกร็ดรูปแบบปัจจุบัน ได้มอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่ และเป็นรูปแบบที่ใช้มาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

4.2 การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร

การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร เป็นข้อมูลจาก แผนพัฒนา ผลการดำเนินงานเทศบาลนครปากเกร็ดรวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ในส่วนของกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดนั้น จำเป็นต้องนำข้อมูลที่ได้มาจากข้อเท็จจริงจากผลการดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้งผลการดำเนินงานของเทศบาลนครปากเกร็ดมาประกอบกับผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างจาก แบบสัมภาษณ์ ในการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

4.2.1 ผลการศึกษาวิจัยเอกสาร

นโยบายของคณะผู้บริหารเทศบาลนครปากเกร็ดในแผนยุทธศาสตร์การ พัฒนาเทศบาลนครปากเกร็ด พ.ศ.2548-2553 ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด และ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่สำคัญประกอบด้วย

- นโยบายเร่งด่วนของเทศบาลนครปากเกร็ด เพื่อตอบสนองนโยบายของ รัฐบาล ในระดับชุมชน ได้แก่ นโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน สร้างความเข้มแข็งชุมชนตาม ขนาดประชากร การร่วมมือกับภาครัฐในการปราบปรามยาเสพติด ส่งเสริมการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี การป้องกันและปราบปรามทุจริตและประพฤติมิชอบ และส่งเสริมบทบาทผู้นำชุมชน ตามกระบวนการประชาสังคม

- นโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ ผู้แทนประชาคมเมืองและคณะกรรมการชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล แผน ชุมชน โดยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ให้ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ปัญหา รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ภายในชุมชน ส่งเสริม

ให้เกิดการพัฒนาตามแนวทางของชุมชน โดยให้ชุมชนเสนอโครงการพัฒนาชุมชนและบริหาร
กันเอง ภายใต้ภารกิจที่พึงสนับสนุนได้

จากข้อมูลการสำรวจของเทศบาลนครปากเกร็ดเกี่ยวกับปัญหาความต้องการของ
ประชาชนในพื้นที่ แนวทางการแก้ไขปัญหาและศักยภาพในการแก้ไขปัญหของเทศบาลนครปาก
เกร็ด โดยการออกแบบสอบถามให้กับประชาชนทุกชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษา
ทุกระดับและองค์กรเอกชนในพื้นที่ รวมทั้งการเก็บข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีประชาคมจัดทำแผน
ชุมชนในทุกตำบลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการที่แท้จริงรวมทั้งข้อเสนอแนะ
และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ และการวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาของ
เทศบาลจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ ซึ่งเป็นกรขยายมิติในการมองปัญหา ความต้องการที่มีอยู่ และทำ
ให้เห็นแนวในการพัฒนาได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการและแนวทาง
แก้ไขรวมทั้งการวิเคราะห์ศักยภาพของเทศบาลนครปากเกร็ดด้วย จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
เทศบาลนครปากเกร็ด พ.ศ.2548-2553 ได้มีการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด ไว้ดังนี้

1. จัดให้มีโครงการส่งเสริมสถาบันครอบครัว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับ
สถาบันครอบครัว
2. รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของสถาบัน
ครอบครัว
3. ให้ความรู้แก่เยาวชนเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด
4. สนับสนุนหน่วยงาน สถานศึกษาที่จัด โครงการแก้ปัญหายาเสพติดทั้งทางด้าน
งบประมาณและวิชาการ

และในส่วนการวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการและแนวทางแก้ไขในด้าน การเมือง
และการมีส่วนร่วมของประชาชน มีอยู่ 2 ปัญหาดังนี้

1. ปัญหาและความต้องการในส่วนของประชาชนขาดความรู้และขาดสำนึกใน
การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งมี
แนวทางแก้ไข คือ

- 1.1 ประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ในการให้ความรู้ทางการเมือง
แก่ ประชาชน นักเรียน นักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ไม่ใช่ทำเฉพาะช่วงที่จะมีการเลือกตั้ง

- 1.2 รณรงค์สร้างจิตสำนึกทางการเมือง ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของ
ตนเองในระบบการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามระบอบประชาธิปไตย

- 1.3 จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครรณรงค์ให้ความรู้เรื่องการเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิ
เลือกตั้งและวิธีการลงคะแนนเสียง และจัดอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครรณรงค์

1.4 ประชาสัมพันธ์งานประชุมสภาเทศบาล การแถลงนโยบายผู้บริหารเทศบาลให้ประชาชนรับทราบอย่างต่อเนื่องและร่วมรับฟัง

2. ปัญหาและความต้องการในส่วนประชาชนขาดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาท้องถิ่น มีแนวทางแก้ไขคือ

2.1 สร้างโอกาสและช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นทางการเมือง เช่น การจัดเสวนาร่วมกันระหว่างนักการเมือง ชุมชนและเทศบาล

2.2 เปิดตู้ ปณ.หรือตั้งตู้รับข้อมูลปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะของประชาชนบริเวณศูนย์การค้าหรือชุมชน

2.3 ทำแบบสอบถามความคิดเห็นความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นต่างๆ

2.4 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวในการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาพื้นที่ต่างๆ ของเทศบาลให้ประชาชนทราบอย่างชัดเจนและทั่วถึง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและรู้สึกอยากมีส่วนร่วม

จากข้อมูลของเทศบาลนครปากเกร็ดข้างต้นจะเห็นได้ว่า เทศบาลนครปากเกร็ดได้มีการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลไว้ได้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ โดยพิจารณาความสอดคล้องของโครงการพัฒนากับนโยบายของผู้บริหารเทศบาลนครปากเกร็ดที่ได้แถลงต่อสภาเทศบาล รวมทั้งวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนา และการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีสำหรับโครงการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อจัดทำเป็นรายงานการติดตามและประเมินผลภาพรวมของความสำเร็จในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาในยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งในส่วนนี้ก็ได้มีการนำเอาผลการศึกษางานบางส่วนมาประกอบการวิเคราะห์ร่วมกับผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มตัวอย่าง ฝ่ายบริหารคือ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี

4.2.2 ผลการศึกษาวิจัยภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการศึกษาวิจัยภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างฝ่ายบริหารเทศบาลนครปากเกร็ดซึ่งประกอบด้วย นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี จำนวนทั้งสิ้น 4 คน ซึ่งมีข้อสังเกตว่าผู้บริหารที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเสพติดคือ นายวิชัย บรรดาศักดิ์ นายกเทศมนตรีรับผิดชอบด้วยตนเองในฐานะผู้อำนวยการศูนย์ ส่วนรองนายกเทศมนตรีอีก 4 คนรับผิดชอบด้านสวัสดิการสังคม, ด้านการช่าง, ด้านการศึกษา และด้านการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม แต่มีส่วนร่วมในกิจกรรมในฐานะรองผู้อำนวยการศูนย์ ได้ผลการสัมภาษณ์ มีดังนี้

ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างฝ่ายบริหาร

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนฝ่ายบริหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามเพศ

เพศ		
เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	4	100
หญิง	-	-
รวม	4	100

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนฝ่ายบริหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามอายุ

อายุ		
ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
41 – 50 ปี	3	75
51 - 60 ปี	1	25
รวม	4	100

จากการสัมภาษณ์ นายวิชัย บรรดาศักดิ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลนครปากเกร็ด และเป็นประธานศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดเทศบาลนครปากเกร็ด ปรากฏผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“ การบริหารงานเทศบาลนครปากเกร็ด มีผมเป็นหัวหน้า มีรองนายก 4 คนเป็นผู้ช่วยเหลือในด้านต่างๆ และยังมีเลขาธิการนายกเทศมนตรีและที่ปรึกษาเป็นผู้ช่วยในการทำงาน สภาพปัญหายาเสพติดในเขตปากเกร็ดต้องยอมรับว่าเขตปากเกร็ดถือเป็นแหล่งชุมชนเมืองมีคนอาศัยอยู่หนาแน่นยิ่งเดี๋ยวนี้ความเจริญต่างๆรวมทั้งการขยายตัวเข้ามาเร็วมากหมู่บ้านต่างๆสร้างกันมากมีคนเข้ามาอยู่อาศัยเต็มไปหมด ปัญหาก็ตามมาทุกเรื่อง เทศบาลต้องเข้าไปดูแลทุกเรื่องทั้งความเป็นอยู่ถนน หนทาง ขยะ น้ำเสียทุกเรื่องที่เป็นเรื่องของชาวบ้านต้องเข้าไปดูแล เรื่องยาเสพติดก็เหมือนกันมันมีมานานแล้วเมื่อก่อนไม่มากเท่าไรใครคนที่ยังไม่มากนักยังพอดูแลกันได้ดูแลดูแลกันเอง แต่ช่วงสัก 10 ปีหลังมันระบาดมากดูแลกันไม่ทั่วถึงและมีคนจากที่อื่นเข้ามาด้วย รัฐบาลสมัยนายกทักษิณได้ประกาศสงครามยาเสพติดในช่วงแรกมีการตั้งศูนย์อำนวยการมีผมเป็นประธานศูนย์แต่การทำงานช่วงแรกมีศูนย์จังหวัด กับอำเภอเป็นหลักเราเป็นฝ่ายสนับสนุน แต่มาปีนี้ให้ทางเทศบาลเป็นหน่วยหลักเลยตั้งศูนย์มาเราเอาหน่วยงานทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องในปากเกร็ดเข้ามา

ร่วมกันทำงานทั้งอำเภอ ตำรวจ ครู สาธารณสุขและประชาชนชุมชนและทำงานกันเทศบาล สนับสนุนงบประมาณเต็มที่ ความจริงเราสนับสนุนการทำงานเรื่องยาเสพติดมานานแล้วนะไม่ใช่เพิ่งมาสนับสนุน ตั้งแต่เริ่มประกาศสงครามแรกๆแล้วเราสนับสนุนมาโดยตลอด พวกเราทั้งรองนายก สมาชิกสภาทุกคนช่วยกันเต็มที่และยังบอกไปให้หน่วยงานอื่นเช่น ตำรวจ อำเภอ ครู หมอ ให้เสนอโครงการมาพวกเราสนับสนุนเต็มที่ เรายังกำหนดเรื่องยาเสพติดเป็นนโยบายของเทศบาล และเราเอาไปหาเสียงด้วย ปากเกร็ดเราโชคดีที่ทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายนายกเรื่องนี้ช่วยกันไม่ขัดแย้งกัน มีงานอะไรก็ออกไปช่วยกันทำ ต้องบอกว่างบประมาณด้านยาเสพติดเราสนับสนุนถือว่ามากเป็นอันดับต้นๆเลยเมื่อเทียบกับที่อื่นและทุกคนสนับสนุนด้วย”

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างสรุปผลได้ ดังนี้

1) ด้านโครงสร้างและระบบการทำงานของเทศบาลนครปากเกร็ด

คำถามเรื่อง “โครงสร้างการบริหารงานที่สำคัญของฝ่ายบริหารเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างได้ตอบตรงกัน คือ เทศบาลนครปากเกร็ดเป็นเทศบาลนครมีนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้ง โดยตรงเป็นหัวหน้าคณะผู้บริหาร และนายกเทศมนตรีแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีจำนวน 4 คนเป็นผู้ช่วยในการบริหารงานและรับผิดชอบงานต่างๆตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย และมีเลขานุการนายกเทศมนตรีและ ที่ปรึกษาในการบริหาร โดยฝ่ายบริหารจะเป็นผู้กำหนดและรับผิดชอบในการบริหารงานเทศบาล โดยมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบกำหนด

คำถามเรื่อง “มีแนวความคิดอย่างไรเป็นกรณีพิเศษในการบริหารองค์กรให้ถูกใจประชาชน” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีแนวความคิดใกล้เคียงกันในการบริหารองค์กร โดยเอาความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย บริหาร และมุ่งเน้นการพัฒนา การแก้ไขปัญหา การให้บริการที่ดีแก่ประชาชน ตามพันธกิจในการแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาล และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการบริหาร

โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีแนวคิดที่ นอกจากเอาความต้องการ และปัญหาของประชาชนในพื้นที่แล้ว ก็จะต้องเอาการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายในที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาปรับปรุงการบริหารอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

คำถามเรื่อง “ในพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ดมีปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นคล้ายกันว่า ปัญหายาเสพติดในเขตเทศบาลนครปากเกร็ดมีการแพร่ระบาดในชุมชนเขตเทศบาลนครปากเกร็ดอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นเขตชุมชนเมือง และมีประชากรหนาแน่น ตลอดจนประชากรแฝงที่เข้ามาอยู่ และมีการ

เคลื่อนย้ายตลอดเวลายากในการควบคุม โดยเฉพาะปัจจุบันเริ่มจะมีการแพร่ระบาดเพิ่มมากขึ้น หลังจากทีนโยบายในการปราบปรามของภาครัฐน้อยลงจากเดิม

คำถามเรื่อง “นโยบายเกี่ยวกับยาเสพติด ท่านได้ชูแคมเปญใดบ้าง ในการหาเสียงก่อนการเลือกตั้ง” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกัน คือ เน้นการให้ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วม กับภาครัฐ และทุกองค์กร ในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติด และสนับสนุนให้แต่ละชุมชนเป็นชุมชนปลอดยาเสพติด และเป็นชุมชนเข้มแข็ง โดยผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนสนับสนุน ติดตามผู้ที่ติดยาเสพติดแต่ละชุมชนให้กลับคืนสู่สังคม โดยการหาอาชีพ โดยการบำบัดฝึกออาชีพ

คำถามเรื่อง “เมื่อได้รับเลือกตั้ง ได้รับนโยบายจากหน่วยเหนือมาอย่างไรบ้าง มีความเข้าใจมากน้อยเพียงใดเพื่อกำหนดเป็นนโยบายของเทศบาล” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกัน คือมีความเข้าใจเป็นอย่างดีจากนโยบายหน่วยเหนือ โดยเฉพาะเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินการ ป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด โดยให้สนับสนุนภาครัฐอย่างเต็มที่ ทั้งด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ การติดตามดูแลผู้ติดยาเสพติด และให้ความสำคัญกับนโยบายปราบปรามยาเสพติดในลำดับต้น กำหนดไว้ในการแถลงนโยบายอย่างชัดเจน และมีกิจกรรม โครงการรองรับในทุกชุมชนเพื่อเป็นการป้องกัน และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อห่างไกลยาเสพติด

โดยมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วน มีความเข้าใจว่า ปัญหาเสพติดนั้น เป็นหน้าที่ของภาครัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายปกครอง เป็นต้น เทศบาลเพียงเป็นผู้ให้งบประมาณสนับสนุนเท่านั้น

คำถามเรื่อง “วิธีการนำนโยบายเหล่านั้นสู่การปฏิบัติ” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบเป็นแนวทางเดียวกัน คือ วิธีการนำนโยบายมาสู่การปฏิบัติ คือการแปลงนโยบายต่างๆ มาเป็นโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น โครงการติดตาม และให้อาชีพกับผู้ติดยาเสพติดให้กลับคืนสู่สังคมได้ โครงการทางใหม่ชีวิตใหม่ ซึ่งเป็นโครงการบำบัดผู้ติดยาเสพติดโดยร่วมกับทางภาครัฐ โครงการโรงงานสีขาวปลอดยาเสพติด โครงการโรงเรียนสีขาว โครงการฝึกออาชีพ โครงการลานกีฬาตามชุมชนต่างๆ โครงการแข่งขันกีฬาระหว่างชุมชน โดยเทศบาลนครปากเกร็ดจะดำเนินการ โครงการที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยมีทั้งที่เทศบาลดำเนินการเองและสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐอื่นๆเป็นผู้ดำเนินการโดยทางเทศบาลเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ ตลอดจนมีการระดมความคิดเห็นจากประชาชนตามชุมชนต่าง ๆ มากำหนดเป็นโครงการในการดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยให้หน่วยงานในความรับผิดชอบของเทศบาลที่รับผิดชอบเรื่องใดก็จะให้หน่วยงานนั้นรับผิดชอบจัดทำโครงการและดำเนินการตามนโยบายนั้น ๆ

โดยมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนให้ความเห็นว่า วิธีการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ นั้น ขึ้นอยู่กับตัวผู้กำหนดโครงการที่จะกำหนดวิธีการปฏิบัติในแต่ละโครงการอย่างไร ระยะเวลาใด ตามตาราง และงบประมาณที่กำหนดไว้ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ เท่านั้น

คำถามเรื่อง “ท่านมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างไรบ้าง” กลุ่มตัวอย่างบางส่วนตอบใกล้เคียงกัน ยกตัวอย่างเช่น “กำหนดให้การแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นนโยบายหลัก ให้ความสำคัญในการแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาล โดยให้หน่วยงานในความรับผิดชอบ และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ทำโครงการในการแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นแผนงานประจำปี และนำเสนอต่อสภาเทศบาลเพื่ออนุมัติงบประมาณ ซึ่งจะกำหนดให้มีการติดตามประเมินผลตามระยะเวลาที่กำหนด”

โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีแนวคิดคล้ายกันว่า ทุกคนต้องร่วมกันมีส่วนร่วมในการนำนโยบายในการแก้ไขปัญหาเสพติด มาสู่การปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดโครงการต่าง ๆ รองรับนโยบาย เพื่อให้สามารถที่จะแก้ไขปัญหได้อย่างเป็นรูปธรรม และเข้าถึงทุกชุมชน และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยการสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร ร่วมวางแผนโครงการ ร่วมปฏิบัติตามโครงการของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ในการแก้ไขปัญหาเสพติดในทุก ๆ ด้าน

2) ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำถามเรื่อง “บุคลากรในองค์กรของท่านเข้าใจปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างตอบคล้ายคลึงกัน คือ บุคลากรทุกคนในองค์กรเข้าใจปัญหาเสพติดอย่างดีเนื่องจากเป็นนโยบายระดับชาติ ที่ทุกรัฐบาลก็ต้องให้ความสำคัญทั้งการป้องกันและปราบปราม โดยทุกคนเข้าใจ ให้ความสำคัญกับปัญหาอย่างจริงจัง และมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

คำถามเรื่อง “มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่อย่างไรบ้าง” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใกล้เคียงกัน คือ มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาเสพติดไว้ โดยทางฝ่ายบริหารจะกำหนดการแก้ไขปัญหาเสพติดไว้เป็นนโยบายของทางเทศบาล และจะจัดให้มีโครงการต่าง ๆ ทั้งที่หน่วยงานของเทศบาลดำเนินการเอง เช่น การแข่งขันกีฬาระหว่างชุมชน การส่งเสริมฝีมือแรงงาน ลานกีฬาในชุมชน และให้การสนับสนุนหน่วยงานของรัฐอื่นเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา เช่น โครงการติดตามฟื้นฟูผู้รับการบำบัดยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โครงการทางใหม่ชีวิตใหม่ของฝ่ายปกครอง ตำรวจสาธารณสุข เป็นต้น โดยจะดำเนินการนำเสนอสภาเทศบาลเพื่อพิจารณาจัดสรรงบประมาณประจำปีเพื่อดำเนินการตามนโยบาย

คำถามเรื่อง “การได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานมากขึ้นเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกัน คือ ได้รับความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติงานเป็นอย่างดี

โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วนตอบว่า ยังมีเจ้าหน้าที่บางส่วนที่เห็นเรื่องการแก้ไขปัญหาสาเหตุคิดเป็นเรื่องปกติที่จะต้องทำทุกปี โดยให้ความสำคัญน้อยลง และไม่ต่อเนื่อง

คำถามเรื่อง “ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบปัญหาสาเหตุอย่างไรบ้าง” กลุ่มตัวอย่างตอบเหมือนกัน คือ ฝ่ายบริหาร โดยนายกเทศมนตรี ได้มีการแบ่งหน้าที่ให้ รองนายกเทศมนตรี รับผิดชอบงานด้านสาเหตุโดยเฉพาะเพื่อเป็นเอกภาพ โดยมีหน่วยงานในเทศบาลเป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติตามส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ในหน่วยงานของตน และยังมีสมาชิกสภาเทศบาลแต่ละเขตเป็นผู้ช่วยคอยดูแลรับผิดชอบในเขตของตัวเอง มีผู้นำและกรรมการชุมชนเป็นผู้ช่วยในการดำเนินการ และทุกคนเป็นกรรมการในศูนย์อำนวยการ

คำถาม เรื่อง “ผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ไปแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสาเหตุหรือไม่อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกัน คือ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรีที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนสมาชิกสภาแต่ละเขตจะดำเนินการตาม โครงการและแผนงานที่ได้เสนอไว้และร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นออกดำเนินการตามโครงการที่เสนอไว้ และมีการประชุมร่วมกับประชาชนในเขตรับผิดชอบเป็นประจำตลอดเวลาเพื่อรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วนตอบว่า ผู้ที่มีหน้าที่บางคนที่จะต้องลงพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาสาเหตุ ไม่ให้ความสำคัญ และใส่ใจเท่าที่ควรเนื่องจากคิดว่าจะต้องปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ทุกปี และบางส่วนมุ่งเน้นในการหาเสียงมากกว่าที่จะแก้ปัญหาในด้านนี้ จึงทำให้ปัญหาสาเหตุกลับมาแพร่ระบาดในชุมชนเพิ่มมากขึ้น

คำถามเรื่อง “ได้รับความร่วมมือจากประชาชนชุมชน องค์กรเอกชนอื่นๆเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกัน คือ ได้รับความร่วมมือจากองค์กรเอกชนเป็นอย่างดี ส่วนความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนนั้นกลุ่มตัวอย่างเห็นต่างกัน คือ ส่วนหนึ่งเห็นว่าประชาชนให้ความร่วมมือดี แต่ส่วนหนึ่งเห็นว่าประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือเนื่องจากเห็นว่าโครงการต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นนั้นไม่ที่จะสามารถแก้ไขปัญหาสาเหตุได้ เป็นเพียงโครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้งบประมาณเท่านั้น และเจ้าหน้าที่ก็ไม่จริงใจที่จะแก้ไขปัญหา โดยต่อเนื่องจะปฏิบัติเพียงระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น และชุมชนที่เป็นชุมชนเมืองบางส่วนจะให้ความร่วมมือน้อยเนื่องจากแต่ละครอบครัวไม่มีความใกล้ชิดกัน ไม่รู้จักครอบครัวอื่นในชุมชน ของตนเอง ประกอบกับเป็นประชากรแฝง ที่มาเช่าพักอาศัยเท่านั้น

คำถามเรื่อง “มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนตระหนักถึงภัยยาเสพติดหรือไม่อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายคลึงกัน คือ ได้มีการเผยแพร่ข่าวสารทั้งมีการจัดทำป้ายประกาศตามชุมชน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ออกทำการเผยแพร่ข้อมูล รวมทั้งให้ความรู้แก่ประชาชน โดยจัดตั้งงบประมาณสนับสนุนด้วย

โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วนตอบว่า การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารนั้นจะมีแต่เพียงรัฐบาล หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องที่มีการเผยแพร่ทางโทรทัศน์ หรือวิทยุ โดยทางเทศบาลยังไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดเท่าที่ควร ไม่ทั่วถึงในทุกชุมชน

คำถามเรื่อง “มีการจัดสัมมนาทางวิชาการเรื่องยาเสพติดให้กับบุคลากรของท่านหรือไม่เพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบเหมือนกันคือ ได้มีการจัดสัมมนาให้กับบุคลากรโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง

โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า ยังมีการจัดสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดน้อยเกินไป และเนื้อหายังเป็นเนื้อหาเดิม ๆ กับทุก ๆ ปี ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปของสังคม

คำถามเรื่อง “ส่งเสริมให้บุคลากรได้ร่วมสัมมนาหรือไปศึกษาปัญหา ยาเสพติดจากที่อื่นหรือไม่เพียงใด” กลุ่มตัวอย่างตอบเหมือนกันคือ ให้การส่งเสริมให้ไปร่วมสัมมนา กับหน่วยงานอื่นโดยตลอด ตามที่มีหน่วยงานอื่น ๆ ให้เข้าร่วมสัมมนา

คำถาม เรื่อง “วิธีการประชาสัมพันธ์กระบวนการแก้ไขยาเสพติดมีหรือไม่อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกัน คือ มีการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ การเดินขบวนรณรงค์ในการปราบปรามยาเสพติด โดยทำการประชาสัมพันธ์ ให้เข้าถึงทุกชุมชนอย่างต่อเนื่อง และการเข้าร่วมประชุมกับประชาชนในชุมชนทุกชุมชน

โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า การประชาสัมพันธ์ยังขาดความต่อเนื่องและทั่วถึงเป็นเพียงการติดป้ายประกาศตามชุมชนเท่านั้น ไม่เข้าถึงประชาชนในชุมชน ไม่มีจุดที่น่าสนใจ หรือจุดเด่น ทำให้ประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร

คำถามเรื่อง “มีการประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยอื่นหรือไม่อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ มีการประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องโดยตลอดทั้ง ตำรวจ ฝ่ายปกครอง สาธารณสุข สถานศึกษา สถานประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นการขอบุคลากร เครื่องมืออุปกรณ์ ตลอดจนให้มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ แสดงความคิดเห็น โดยจะทำงานแก้ไขปัญหาร่วมกัน และยังสนับสนุนงบประมาณให้แก่หน่วยงานอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาโดยจัดทำเป็นโครงการเพื่อจัดสรรงบประมาณสนับสนุนทุกปี

คำถามเรื่อง “ได้รับความร่วมมือมากน้อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างตอบเหมือนกันคือได้รับความร่วมมืออย่างดีมาโดยตลอดจากทุกหน่วยงาน

คำถามเรื่อง “วิธีการจัดการงบประมาณในการแก้ไขปัญหาเสพติดมีอย่างไรบ้าง” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกัน คือ การจัดการงบประมาณได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับนโยบายปราบปรามยาเสพติด โดยทางเทศบาลได้ตั้งงบประมาณไว้สำหรับโครงการต่างๆ ในการดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาเสพติด โดยมีทั้งโครงการของเทศบาลดำเนินการเอง และตลอดจนตั้งงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการของหน่วยงานอื่น เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายสาธารณสุข เป็นประจำทุกปี แต่ถ้างบประมาณส่วนนี้หมด จะมีเงินสำรองฉุกเฉินอีกส่วนหนึ่งเฉพาะ

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า การอนุมัติงบประมาณเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเสพติดนั้น ค่อนข้างจะไม่รัดกุมขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากบางโครงการเกิดประโยชน์น้อยต่อชุมชน ขาดการประเมินผลที่เป็นรูปธรรม

คำถามเรื่อง “ได้รับการสนับสนุนทุนทรัพย์จากภาคเอกชน องค์กรภาครัฐอื่นหรือไม่เพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกัน คือ เนื่องจากเทศบาลนครปากเกร็ดเป็นเทศบาลใหญ่มีงบประมาณเพียงพอ จะได้รับการสนับสนุนเป็นสถานที่ ตัวบุคคล หรืออุปกรณ์ต่างๆ บ้างบางครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่จะให้การสนับสนุนทุกส่วนภาคที่ขอรับการสนับสนุนในการดำเนินการ

คำถามเรื่อง “การติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาเสพติด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกัน คือ มีการประเมินผลการแก้ไขปัญหาเสพติดตลอดเวลา โดยกองวิชาการและแผนงานจะทำการประเมินผลทุกปี นอกจากนี้จะมีการออกแบบสอบถามประชาชนในพื้นที่ และยังมีการออกไปพบปะประชาชนร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและฝ่ายปกครอง และสมาชิกสภาเทศบาล ตามชุมชนต่างๆ เดือนละอย่างน้อย 1 ครั้ง

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า การติดตามประเมินผลของเทศบาลเกี่ยวกับเรื่องการแก้ไขปัญหาเสพติดนั้น ไม่มีมาตรฐานในการติดตามประเมินผลเท่าที่ควร ส่วนมากเป็นแบบสอบถาม ในแต่ละชุมชน ไม่ครอบคลุม และชัดเจน และเป็นหน่วยงานเดียวกันเองที่ประเมินผล ไม่มีหน่วยงานกลางที่ประเมินเพื่อจะให้เห็นภาพอย่างแท้จริง ว่าโครงการต่างๆ นั้น บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

3) ผลแห่งปัจจัยด้านต่าง ๆ ของกระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติด

คำถามเรื่อง “ท่านคิดว่ากระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติในปัจจุบันเป็นอย่างไรและมีแนวโน้มอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า กระบวนการแก้ไขและระเบียบปฏิบัติคืออยู่แล้ว แต่ควรปรับปรุงแก้ไขด้านการลงโทษให้รุนแรงและรวดเร็วขึ้น

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า ทุกวันนี้ยาเสพติดมีการแพร่ระบาดเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากกระบวนการกฎหมาย บทลงโทษ เกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด ไม่เด็ดขาด ไม่รุนแรง เช่น ผู้เสพยาผู้ติดมีโทษน้อยลง เน้นการบำบัดมากเกินไป สถานที่บำบัดไม่เพียงพอและไม่มีประสิทธิภาพ พอพ้นโทษออกมาส่วนใหญ่ก็จะกลับหวนมาเสพยาอีก และมาตรการยึดทรัพย์สินหน่วยงานภาครัฐมีการยึดทรัพย์สินน้อยเนื่องจากกระบวนการและขั้นตอนตรวจสอบมีอย่างซับซ้อนและล่าช้า

คำถามเรื่อง “นโยบายของหน่วยเหนือในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงว่า นโยบายที่หน่วยเหนือกำหนดชัดเจน และต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับปัญหายาเสพติดเป็นอย่างมาก โดยตลอดทุกปี แต่ยังไม่มียะไรแปลกใหม่เพิ่มเติม ทำให้บางครั้งเกิดความไม่กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติ

คำถามเรื่อง “การแก้ไขปัญหายาโดยการควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติดของหน่วยงานของท่านเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยเหมือนกันว่า การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติดนั้นจะเป็นงานที่ทางภาครัฐรับผิดชอบโดยตรง เพียงแต่เทศบาลจะเป็นผู้สนับสนุนในด้านต่าง ๆ ที่ทางภาครัฐร้องขอมาอย่างเต็มที่ และแสวงหาความร่วมมือกับประชาชนเพื่อเป็นการช่วยเหลืองานของทางภาครัฐ

คำถามเรื่อง “วิธีการแก้ไขปัญหายาโดยการแก้ไขปัญหายาผู้เสพยา ผู้ติดยาของหน่วยงานของท่านเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกันว่า ทางเทศบาลนอกจากสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้งบประมาณสนับสนุนการบำบัดผู้เสพยาแล้ว ทางเทศบาลก็ให้ความสำคัญ โดยร่วมกับชุมชนลงไปช่วยติดตามแจ้งข่าวสารแก่เจ้าหน้าที่ และยังมีโครงการพัฒนาฝึกออาชีพและหางานให้แก่ผู้ได้รับการบำบัดให้กลับคืนสู่สังคมและคอยช่วยติดตามพฤติกรรมอีกส่วนด้วย

แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า วิธีการเรื่องนี้ไม่มีการพัฒนารูปแบบการปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปเป็นรูปแบบเดิม ที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำทำให้ไม่เกิดความน่าสนใจ และประสิทธิภาพลดน้อยลง รวมทั้งผู้ที่เคยผ่านกระบวนการ

บ่าบัดมาแล้ว ก็ยังกลับมาเข้าสู่กระบวนการเดิม ๆ ที่เคยผ่านมาแล้ว จึงทำให้ผู้เสพ หรือผู้ติด ชินกับวิธีการเดิม จึงไม่สามารถที่จะเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้

คำถามเรื่อง “วิธีการแก้ไขปัญหาโดยการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสหรือกลุ่มเสี่ยง เข้าไปใช้ยาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ ทางเทศบาลมีการดำเนินการโดยมีการเข้าไปให้ความรู้แก่นักเรียนในสถานศึกษา สถานประกอบการ และตามชุมชนต่างๆ โดยใช้หน่วยงานของเทศบาลที่มีอยู่โดยทำเป็นโครงการให้ความรู้แก่กลุ่มเสี่ยง และยังมีการสนับสนุนเรื่องงบประมาณให้แก่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และสนับสนุนเจ้าหน้าที่ตำรวจเช่น โครงการ ครูแดร์ หรือ D.A.R.E. (Drug Abuse Resistance Education) เข้าไปสอนเด็กเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานศึกษา เป็นต้น และยังมีกิจกรรมโครงการที่ให้นักเรียนในชุมชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากที่สุด เช่น มีการจัดแข่งขันกีฬา พัฒนาอาชีพ จัดหางาน

คำถามเรื่อง “วิธีการแก้ไขปัญหาโดยการบริหารจัดการ การแก้ปัญหา ยาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกัน คือ การบริหารจัดการให้การแก้ไขปัญหายา ทางเทศบาลได้มีการกำหนดนโยบายการแก้ปัญหาเป็นนโยบายหลักของเทศบาล และให้ความสำคัญ โดยฝ่ายปฏิบัติ และฝ่ายต่างจะต้องลงไปร่วมกับชุมชนและเจ้าหน้าที่รัฐส่วนอื่นค้นหาสภาพปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหายา และนำมาจัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหายาให้ครบวงจรและนำเข้าสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหายา โดยเทศบาลจะร่วมกับทุกส่วนภาคเพื่อแก้ไข โดยเทศบาลจะดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนงบประมาณหน่วยงานอื่นด้วย และนำไปเป็นแผนปฏิบัติงานของเทศบาล และพิจารณางบประมาณเพื่อดำเนินการ และมีการติดตามประเมินผล

แต่มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า การบริหารจัดการของเทศบาลในการแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น ยังขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหารเพียงไม่กี่คน ไม่มีความยืดหยุ่น และรวดเร็ว ส่วนหนึ่งคิดเพียงว่าเป็นการเพิ่มคะแนนเสียงให้กับกลุ่มของตัวเอง และตัวเอง ทำให้การบริหารไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหายาได้เท่าที่ควร

คำถามเรื่อง “กระบวนการจัดการ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างตอบแตกต่างกัน โดยบางส่วนเห็นว่า เทศบาลนครปากเกร็ดมีงบประมาณเพียงพอในการบริหาร ดังนั้นกระบวนการจัดการเรื่อง คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนวิธีการ สามารถดำเนินการได้ และได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน กรณีใดไม่เพียงพอสามารถขอรับการสนับสนุนได้ตลอด และสนับสนุนงบประมาณไปยังหน่วยงานอื่นๆ เพื่อร่วมกันปฏิบัติเป็นอย่างดี

แต่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า กระบวนการจัดการยังไม่มีวามละเอียดรอบคอบ และเหมาะสมกับสภาพความต้องการ สภาพปัญหา โดยบางโครงการมีการใช้งบประมาณไปมากกว่าผลที่จะได้รับทำให้โครงการนั้นไม่มีประสิทธิภาพ หรือบางโครงการจำนวนคน วัสดุ อุปกรณ์ ที่เข้าไปดำเนินการในการปฏิบัติไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เนื่องจากบางพื้นที่เป็นที่พักอาศัยในแนวตั้ง เช่น คอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนต์ เป็นต้น มีประชากรแฝงอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น เมืองทองธานี จำเป็นจะต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ คน เงิน ที่มากกว่าพื้นที่ ชุมชนอื่นหลายเท่า ซึ่งเห็นว่ายังขาดการตรวจสอบสภาพแวดล้อมของสังคม ให้เป็นปัจจุบัน

คำถามเรื่อง “ท่านพึงพอใจมากน้อยเพียงใดในการแก้ไขปัญหาหายาเสพติดของเทศบาลนครปากเกร็ด” กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า มีความพึงพอใจอย่างมากในการแก้ไขปัญหา

แต่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า พึงพอใจในระดับปานกลางเนื่องจากปัญหาหายาเสพติดในปัจจุบัน ได้กลับมาแพร่ระบาดในแต่ละสังคมอีก และโครงการต่าง ๆ ก็เป็นโครงการเดิม ๆ ที่เคยปฏิบัติในทุกปี ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า ข้อมูลจากผลการดำเนินงานของเทศบาลนครปากเกร็ด ข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และข้อมูลจากแบบสอบถาม นั้นต่างก็มีความสัมพันธ์กัน สามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปสรุปผลเพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

4.3 การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายนิติบัญญัติ

ในส่วนของการวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายนิติบัญญัติ นั้นประกอบด้วยการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์ ฝ่ายนิติบัญญัติประกอบด้วย ประธานสภา รองประธานสภา และสมาชิกสภาเทศบาลอีกส่วนหนึ่งจะได้ผลการวิเคราะห์จากการศึกษาเอกสาร ทั้งผลการปฏิบัติงาน แผนพัฒนาเทศบาล รวมทั้งเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ผลการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.3.1 ผลการศึกษาวิจัยเอกสาร

จากการที่ได้ทำการศึกษามาแล้วพบว่า นโยบายของคณะผู้บริหารเทศบาลนครปากเกร็ดในแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาเทศบาลนครปากเกร็ด พ.ศ.2548-2553 ที่เกี่ยวข้องกับ การแก้ไขปัญหาหายาเสพติด และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นนโยบายเร่งด่วนของเทศบาลนครปากเกร็ด เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ในระดับชุมชน ได้แก่ นโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจน สร้างความเข้มแข็งชุมชนตามขนาดประชากร การร่วมมือกับภาครัฐในการปราบปรามยาเสพติด ส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การป้องกันและปราบปรามทุจริตและประพฤติมิชอบ และส่งเสริมบทบาทผู้นำชุมชน ตามกระบวนการประชาสังคม นโยบายส่งเสริม

การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้แทนประชาคมเมืองและคณะกรรมการชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล แผนชุมชน โดยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ปัญหา รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ภายในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตามแนวทางของชุมชน โดยให้ชุมชนเสนอโครงการพัฒนาชุมชนและบริหารกันเอง ภายใต้ภารกิจที่พึงสนับสนุนได้

จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลนครปากเกร็ด พ.ศ.2548-2553 ได้มีการวางแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด ไว้ดังนี้

1. จัดให้มีโครงการส่งเสริมสถาบันครอบครัว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว
2. รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัว
3. ให้ความรู้แก่เยาวชนเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด
4. สนับสนุนหน่วยงาน สถานศึกษาที่จัด โครงการแก้ปัญหายาเสพติดทั้งทางด้านงบประมาณและวิชาการ

ในส่วนของความต้องการและแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมของสภาเทศบาลนครปากเกร็ด ซึ่งตามกฎหมายแล้ว ฝ่ายนิติบัญญัติ คือสภาเทศบาล มีหน้าที่ในการอนุมัติงบประมาณในการจัดทำโครงการต่างๆ ของฝ่ายบริหาร ตลอดจนการอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของทางเทศบาล จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า ฝ่ายนิติบัญญัติของสภาเทศบาลนครปากเกร็ด ต่างก็ให้ความร่วมมือกับฝ่ายบริหารเป็นอย่างดีในการอนุมัติงบประมาณต่างๆ เพื่อสนับสนุน การดำเนินการตามโครงการต่างๆ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมของท้องถิ่น โดยเฉพาะงบประมาณสนับสนุน โครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตพื้นที่นั้น พบว่างบประมาณสนับสนุนในเรื่องนี้ ที่ส่วนราชการต่างๆ และชุมชนขอรับการสนับสนุนมา ก็จะได้รับความร่วมมือตอบสนองเป็นอย่างดี จากทั้งทางฝ่ายบริหาร และ ฝ่ายนิติบัญญัติของสภาเทศบาลนครปากเกร็ด ซึ่งเรื่องการสนับสนุนงบประมาณด้านการมีส่วนร่วม ฝ่ายนิติบัญญัติสภาเทศบาลนครปากเกร็ด สมาชิกสภาทั้ง 24 คน จะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันโดยสมาชิกเขตที่มาจากการเลือกตั้งเขตใดก็จะคอยดูแลรับผิดชอบในพื้นที่เขตนั้น โดยจะคอยดูแลรับผิดชอบในเขตของตัวเองและนำปัญหาตลอดจนข้อมูลและความต้องการของประชาชนเข้าสู่สภา และร่วมประชุมกับประชาชนในเขตนำเสนอความต้องการของประชาชนเข้าสู่สภาเพื่อนำไปแก้ไขหรือจัดเป็นโครงการต่างๆ ให้กับประชาชน และมีหน้าที่ในการพิจารณางบประมาณประจำปีของสภาเทศบาลเพื่ออนุมัติงบประมาณประจำปี ซึ่งจากการสัมภาษณ์ และตัวผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมในบางครั้งพบว่า

สมาชิกรัฐสภาเทศบาลมีการอภิปรายและนำข้อมูลตลอดนำเสนอเรื่องยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง และงบประมาณด้านยาเสพติดที่ฝ่ายบริหารนำเสนอเข้าสู่สภาปรากฏว่าสมาชิกรัฐสภาเทศบาลทั้งสองกลุ่มให้การสนับสนุนงบประมาณด้านยาเสพติดมาโดยตลอดไม่มีการตัดงบประมาณด้านยาเสพติดและให้การสนับสนุนทุกโครงการในด้านยาเสพติดโดยตลอด นอกจากนี้สมาชิกรัฐสภาเขตต่างๆจะร่วมกันเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการลงไปดำเนินการตามกิจกรรม และโครงการต่างๆในเขตพื้นที่หากมีโครงการยาเสพติดลงไปในพื้นที่ใด สมาชิกรัฐสภาเทศบาลเขตนั้นจะเข้าร่วมกับเจ้าหน้าที่ตลอดจนหน่วยงานอื่นที่ขอสนับสนุนงบประมาณ ดำเนินการหากมีกิจกรรมจะได้รับความร่วมมือจากสมาชิกรัฐสภาเขตไปร่วมทุกครั้งเช่นการร่วมประชุมชุมชนติดตามผู้บำบัดที่ผ่านโครงการทางใหม่ชีวิตใหม่ทางสมาชิกรัฐสภาฯ เขตพื้นที่นั้นๆ จะไปร่วมทุกครั้ง ทั้งการดำเนินการโครงการ การติดตามผู้บำบัด หรือการฝึกอาชีพ นอกจากนี้สมาชิกรัฐสภาฯ เขตยังจะร่วมประชุมกับกรรมการชุมชนตลอดจนประชาชนในเขตเพื่อรับฟังและช่วยกันวิเคราะห์ข้อมูลในปัญหาด้านยาเสพติดเพื่อกำหนดเป็นโครงการหรือกิจกรรมต่างๆเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ

ในส่วนของ ด้านเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการซึ่งเป็นข้าราชการประจำและลูกจ้างของเทศบาลนครปากเกร็ด จะมีหน้าที่ในการแปลงนโยบายของฝ่ายบริหารนำมาสู่การปฏิบัติ เมื่อฝ่ายบริหารได้กำหนดนโยบายออกมาเกี่ยวกับนโยบายทางด้านยาเสพติดหน่วยงานต่างๆทั้ง 7 หน่วยงานก็จะทำการกำหนดกิจกรรมและโครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่แต่ละฝ่ายรับผิดชอบเป็นแผนงาน โครงการนำเสนอของงบประมาณประจำปี โดยสำนักปลัดเทศบาลเป็นศูนย์กลางรวบรวมโครงการและกิจกรรมจากกองงานต่างๆ และจัดทำโครงการที่สมาชิกรัฐสภาเขตที่ได้รวบรวมความต้องการของประชาชนจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรม ตลอดจนรวบรวมโครงการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำโครงการมาเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณด้านยาเสพติด นำมาบูรณาการเพื่อเป็นแผนงานด้านยาเสพติดโดยรวมของเทศบาลนครปากเกร็ดประจำปี และจัดทำงบประมาณเสนอฝ่ายบริหารพิจารณาและนำเสนอเข้าสู่สภาเทศบาลเพื่อพิจารณาอนุมัติงบประมาณประจำปี เมื่องบประมาณได้รับการอนุมัติจากสภาเทศบาล ฝ่ายธุรการจะดำเนินการตามโครงการและกิจกรรม ต่างๆที่ได้ผ่านการเห็นชอบจากสภา และติดตามการปฏิบัติ และจะมีการประเมินผลโครงการและกิจกรรมต่างๆที่ได้ดำเนินการ และนำผลการประเมินผลเข้าสู่สภาเพื่อรับทราบผลการประเมินโครงการต่างๆเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการปีต่อไป

4.3.2 ผลการศึกษาวิจัยภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการศึกษาวิจัยภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างฝ่ายนิติบัญญัติเทศบาลนครปากเกร็ดซึ่งประกอบด้วย ประธานสภา รองประธานสภา และ สมาชิกสภาเทศบาล จำนวนทั้งสิ้น 18 คน ปรากฏผลดังนี้

ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างที่ฝ่ายนิติบัญญัติ

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนฝ่ายนิติบัญญัติที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามเพศ

เพศ		
เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	16	89.99
หญิง	2	11.11
รวม	18	100

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนฝ่ายนิติบัญญัติที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามอายุ

อายุ		
ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
31- 40 ปี	3	16.67
41- 50 ปี	8	44.44
51- 60 ปี	6	33.33
61-70 ปี	1	5.56
รวม	18	100

จากการสัมภาษณ์นายสมศักดิ์ พุ่มพวง ประธานสภาเทศบาลนครปากเกร็ด และเป็นกรรมการ ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดเทศบาลนครปากเกร็ด ปรากฏผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“สภาเทศบาลนครปากเกร็ดมีสมาชิกสภาจากการเลือกตั้ง 24 คน แบ่งเป็น 4 เขต เขตละ 6 คน โดยสมาชิกได้ทำการเลือกผมเป็นประธานสภา และมีรองประธาน ทำหน้าที่ในการประชุม โดยสภาเทศบาลทำหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. เทศบาล แต่ถ้าจะพูดกัน ไม่เป็นทางการแล้วสมาชิกสภาเทศบาลจะมีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดต้องลงไปดูแลชาวบ้าน

ทุกเรื่องชาวบ้านเดือนร้อนเรื่องอะไรก็จะมาหาเราก่อน ต้องสนองตอบชาวบ้านให้ได้มากที่สุด และก็เอาความต้องการชาวบ้านไปเสนอฝ่ายบริหารเพื่อเขียนโครงการด้านต่างๆ ท่างบประมาณเสนอเข้าสภาเพื่ออนุมัติ เรื่องยาเสพติดก็เช่นกันเทศบาลเราได้ทำกันมานานแล้วตั้งแต่ก่อนรัฐบาลทักษิณ ประกาศสงครามยาเสพติด เราสนับสนุนงบประมาณให้หน่วยงานที่ของบมาโดยตลอด และสมาชิกสภาทุกคนจะลงไปช่วยกันทำด้วย ชุมชนไหนมีงานใครว่างจะลงไปช่วยกับชาวบ้านทำ และสมาชิกสภาเราโชคคืออย่างแม้ว่าจะมาจาก 2 กลุ่มแต่การทำงานเราคุยกันก่อนไม่เคยขัดแย้ง โดยเฉพาะเรื่องยาเสพติดนี้ทุกคนสนับสนุนหมดไม่คัดค้านหรือโต้แย้ง ทุกคนจะสนับสนุนหมด คุณได้จากงบด้านยาเสพติดของเทศบาลเราสนับสนุนงบด้านยาเสพติดปีละไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท ซึ่งเมื่อก่อนศูนย์ต่อสู้ยาเสพติดทางเทศบาลเป็นผู้ช่วย แต่มาตอนหลังนี้ให้เทศบาลเป็นตัวหลัก ผมก็เข้าไปเป็นกรรมการอยู่ด้วย ทางเทศบาลยังต้องเข้าไปทำงานด้านนี้มากขึ้นผลักดันโครงการต่างๆเข้าสู่สภา ดึงหน่วยงานต่างๆและชุมชนเข้ามาร่วมกันต่อสู้เรื่องยาเสพติด เราได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆเช่น ตำรวจ อำเภอ สาธารณสุข ชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านนี้สำคัญมาก เนื่องจากเทศบาลเราเป็นเทศบาลใหญ่มีงบสนับสนุนได้อย่างดี และพวกเราทำงานด้านยาเสพติดกันมาหลายปีแล้วทำให้งานด้านยาเสพติดเราได้ผลค่อนข้างดี”

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างฝ่ายนิติบัญญัติสรุปผลการสัมภาษณ์ดังนี้

1) ด้านโครงสร้างและระบบการทำงานของเทศบาลนครปากเกร็ด

คำถามเรื่อง “โครงสร้างการบริหารงานที่สำคัญของฝ่ายนิติบัญญัติเทศบาลนครปากเกร็ดเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างได้ตอบเหมือนกัน คือ ฝ่ายนิติบัญญัติเทศบาลนครปากเกร็ดมี สมาชิกสภาเทศบาลนครปากเกร็ดจำนวนทั้งสิ้น 24 คน มาจากการเลือกตั้งจำนวน 4 เขต เขตละ 6 คน และทำการคัดเลือกกันเองให้ดำรงตำแหน่งประธานสภา 1 คน รองประธานสภา 1 คน

คำถามเรื่อง “มีแนวความคิดอย่างไรเป็นกรณีพิเศษในการบริหารองค์กรให้ถูกใจประชาชน” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกัน คือ ในการบริหารองค์กรเนื่องจากสมาชิกสภาเทศบาลจะเป็นผู้ที่สัมผัสและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงต้องให้ความสำคัญต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นแนวทางหลักในการบริหาร และมุ่งเน้นการพัฒนา การแก้ไขปัญหา การให้บริการที่ดีแก่ประชาชน ตามพันธกิจที่ทางเทศบาลแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการบริหาร และติดตามตรวจสอบการปฏิบัติของฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติ และตลอดจนเสนอแนะความต้องการของประชาชนแก่ฝ่ายบริหาร ซึ่งปัญหา ยาเสพติดก็เป็นปัญหาหลักของประชาชนในชุมชนที่จะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า สมาชิกสภาเทศบาลบางคนจะเข้าไปไม่ถึงถึงปัญหาของแต่ละชุมชน เนื่องจากจะเข้าไปรับรู้ปัญหาเฉพาะแต่กลุ่มบุคคลที่สนับสนุนตน หรือที่เป็นฐานเสียงให้แก่ตนเอง และบางกลุ่มจะคอยคัดค้าน หรือเห็นตรงข้าม สมาชิกสภาเทศบาลที่เป็นเสียงส่วนมากแม้ความเห็นบางอย่างเป็นประโยชน์ต่อคนหมู่มากก็ตาม

คำถามเรื่อง “ในพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ดมีปัญหาสุขภาพจิตมากน้อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ ปัญหาสุขภาพจิตมีการแพร่ระบาดในชุมชนเขตเทศบาลนครปากเกร็ดอยู่ในระดับมีปัญหาค่อนข้างมาก หาซื้อยาเสพติดได้ง่าย เนื่องจากเป็นเขตชุมชนเมืองมีประชากรหนาแน่น มีประชากรแฝงพักอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และบางชุมชนเป็นชุมชนแออัด และประกอบกับการแก้ไขปัญหของภาครัฐส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการปราบปรามจับกุมผู้เสพ ผู้ค้า ตามกระบวนการกฎหมาย ไม่มีวิธีการป้องกันที่อย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง

คำถามเรื่อง “ท่านเข้าใจในนโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดมากน้อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างตอบคล้ายกันคือ ทุกคนเข้าใจในนโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นปัญหาในระดับประเทศที่ต้องมีการป้องกันและปราบปรามให้หมดไปจากสังคม และต้องรีบแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

คำถามเรื่อง “นโยบายเกี่ยวกับยาเสพติด ท่านได้รู้แคมเปญใดบ้าง ในการหาเสียงก่อนการเลือกตั้ง” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกันคือ นโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นหนึ่งในนโยบายที่ทุกคนได้ใช้ในการหาเสียง ร่วมกับนโยบายอื่น เนื่องจากเป็นปัญหาที่ทุกชุมชนประสบอยู่ตลอด โดยเน้นการให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติด และสนับสนุนให้แต่ละชุมชนเป็นชุมชนปลอดยาเสพติด และเป็นชุมชนเข้มแข็ง โดยผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนสนับสนุน ติดตามผู้ที่ติดยาเสพติดแต่ละชุมชนให้กลับคืนสู่สังคม โดยการหาอาชีพ โดยการบำบัดฝึกออาชีพ เน้นยาเสพติดต้องหมดไปจากชุมชน

คำถามเรื่อง “ท่านได้นำปัญหาสุขภาพจิตเข้าอภิปรายในสภาเทศบาลบ้างหรือไม่ และฝ่ายนิติบัญญัติมีความคิดเห็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ ได้นำปัญหาสุขภาพจิตเข้าอภิปรายตลอดจนเสนอแนะวิธีการแก้ไขและยังมีการเสนอ โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนต้องการ และยังได้มีการอภิปรายในการพิจารณางบประมาณ โครงการที่เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิต ทุกคนในสภาเทศบาลสนับสนุนการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตตามโครงการและกิจกรรมที่ฝ่ายบริหารเสนอ

คำถามเรื่อง “ได้มีการอบรมสัมมนาเพื่อเข้าใจนโยบายและจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อนำสู่การปฏิบัติหรือไม่” กลุ่มตัวอย่างตอบต่างกันคือ บางคนไม่ได้เข้ารับการ

อบรมสัมมนาเพราะไม่ได้มีหน้าที่โดยตรง แต่บางคนมีส่วนในการเสนอกิจกรรมและโครงการต่างๆ

กลุ่มตัวอย่างบางคนไม่เห็นด้วยในการใช้งบประมาณสนับสนุนหน่วยงานอื่นมากเกินไปควรทำเองเพื่อประชาชนจะได้เห็นผลงาน แต่บางคนตอบว่าควรให้หน่วยงานอื่นที่ขาดแคลนเพราะถือว่าเป็นเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งสุดท้ายทุกคนสนับสนุนงบประมาณและบางครั้งการจัดสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดมีเจตนาแอบแฝงในการหาเสียงสร้างฐานเสียงให้กับตนเอง หรือกลุ่มของตนเอง มากเกินไปทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายที่แท้จริงในการแก้ไขปัญหาเสพติด

คำถามเรื่อง “ท่านมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างตอบต่างกันคือ บางคนมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่เท่ากันขึ้นกับกิจกรรมที่สำคัญและมีเวลาพอส่วนใหญ่ได้ศึกษาปัญหาพร้อมกับประชาชนในชุมชน มีการตรวจสอบประเมินผลและนำข้อมูลไปอภิปรายในสภา

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น เป็นการมีส่วนร่วมทั้งกระบวนการตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการคิดเสนอนโยบาย โครงการ นำไปปฏิบัติและติดตามผลโดยตลอด ไม่ใช่เพียงแต่เอาโครงการไปปฏิบัติเท่านั้น

คำถามเรื่อง “ฝ่ายนิติบัญญัติได้ให้การสนับสนุนหรือคัดค้านนโยบายการแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างตอบเหมือนกันคือทุกคนให้การสนับสนุน ไม่มีผู้ใดคัดค้านในตัวนโยบาย แต่จะมีการคัดค้านในบางครั้งที่เจตนาแอบแฝงในเรื่องการเมืองคือ มีการสร้างฐานเสียง คะแนนเสียง ให้กับตนเอง หรือพวกพ้อง มากเกินไป

คำถาม เรื่อง “วิธีการประชาสัมพันธ์นโยบายเกี่ยวกับยาเสพติด” กลุ่มตัวอย่างบางส่วนตอบคล้ายกันคือ มีการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ การเดินขบวนรณรงค์ในการปราบปรามยาเสพติด โดยทำการประชาสัมพันธ์ ให้เข้าถึงทุกชุมชนอย่างต่อเนื่อง

โดยมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า การประชาสัมพันธ์นโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดของเทศบาล มีน้อยไม่ทั่วถึงในทุกชุมชน จะมีเพียงการปิดป้ายประกาศเป็นส่วนใหญ่ ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องในทุก ๆ สื่อ เพื่อให้ครอบคลุมในทุกชุมชน

2) ปัจจัยด้านกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำถามเรื่อง “บุคลากรในองค์กรของท่านมีความเข้าใจในปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงไร” กลุ่มตัวอย่างตอบใกล้เคียงกันคือ บุคลากรในองค์กรทุกคนมีความเข้าใจต่อนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติด โดยกำหนดให้นโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดเป็นนโยบาย

เร่งด่วนและกำหนดลำดับความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ และจัดให้มีโครงการและแผนงานสนับสนุนนโยบายอย่างชัดเจน และมีรายงานผลงานประจำปีทุกปี

คำถามเรื่อง “มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือไม่อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกัน คือ มีกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน เป็นประจำ แต่กิจกรรมต่าง ๆ ไม่ทั่วถึงทุกชุมชน และไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากไม่ต่อเนื่อง ไม่พอกับความต้องการของประชาชนในแต่ละชุมชน เพียงแต่สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดบางส่วนเท่านั้น

โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า การจัดกิจกรรมเป็นเพียงการดำเนินการตามโครงการ เพื่อใช้งบประมาณเท่านั้น ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหายาได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ แต่จัดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนรู้ว่าเทศบาลมีกิจกรรมในการแก้ไขปัญหายาเท่านั้น เป็นการหวังผลทางการเมือง

คำถามเรื่อง “มีการแบ่งหน้าที่ให้จัดการกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างไร และท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากน้อยเพียงไร เต็มใจให้ความร่วมมือเพียงไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ สมาชิกสภาเทศบาลแต่ละเขตเป็นผู้คอยดูแลรับผิดชอบในเขตของตัวเอง และเข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่เกือบทุกครั้ง เพราะเป็นการสร้างกระแสความศรัทธา และทุกคนเข้าใจให้ความร่วมมือ

โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น จะเป็นแค่การไปร่วมพิธีเปิด และปิดเท่านั้น ไม่ได้ลงไปปฏิบัติ หรือมีส่วนร่วมในการคิด เสนอกิจกรรม เลย จึงได้สามารถที่จะเข้าร่วมปฏิบัติในกิจกรรมนั้น ๆ ได้เพราะไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริง

คำถามเรื่อง “ผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ไปแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือไม่อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกันคือ สมาชิกสภาแต่ละเขตจะดำเนินการตามโครงการและแผนงานที่ได้เสนอไว้และร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นออกดำเนินการตามโครงการที่เสนอไว้ และมีการประชุมร่วมกับประชาชนในเขตรับผิดชอบเป็นประจำตลอดเวลาเพื่อรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนขอความร่วมมือจากประชาชนด้านต่าง ๆ

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า เป็นการหวังผลทางการเมืองมากกว่าที่จะมุ่งหวังในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง

คำถามเรื่อง “ได้รับความร่วมมือจากประชาชนชุมชน องค์กรเอกชน อื่นๆ เพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า “ได้รับความร่วมมือจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นอย่างดี ส่วนภาคเอกชนให้ความร่วมมือบ้างในบางครั้ง”

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า ประชาชนจะให้ความร่วมมือต่างกัน ตามแต่สภาพชุมชน ถ้าเป็นชุมชนเมืองก็ไม่ค่อยจะได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร ซึ่งแตกต่างกัน ชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ดั้งเดิมจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด แต่องค์กรเอกชนจะ ให้ความร่วมมือเฉพาะในส่วนที่เป็นประโยชน์กับองค์กรนั้น ๆ

คำถามเรื่อง “มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนตระหนักถึงภัย ยาเสพติดหรือไม่อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า เทศบาลนครปากเกร็ดได้มีการเผยแพร่ ข่าวสารทั้งมีการจัดทำป้ายประกาศตามชุมชน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ออกทำการเผยแพร่ ข้อมูล รวมทั้งให้ความรู้แก่ประชาชน โดยจัดตั้งงบประมาณสนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ ด้วย

โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วน เห็นด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารนั้น มีน้อย ไม่ทั่วถึง มีเพียงป้ายประกาศถึงพิษภัย โทษที่เกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งไม่น่าสนใจ และไม่ทั่วถึงในทุก ชุมชน

คำถามเรื่อง “มีการจัดสัมมนาทางวิชาการเรื่องยาเสพติดให้กับบุคลากร ของท่านหรือไม่เพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า มีการจัดสัมมนาเป็นประจำทุกปี โดยให้ ความรู้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ในเทศบาล

แต่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า ถึงแม้จะมีการจัดสัมมนา ก็เป็นเพียงจัด เพื่อใช้งบประมาณเท่านั้น ไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากไม่สามารถที่จะให้ความรู้เพิ่มเติม ให้กับผู้ที่เข้ารับการสัมมนาได้ เนื่องจากไม่ได้การสัมมนาในรูปแบบใหม่เพียงแต่เอาการสัมมนาใน รูปแบบเดิม ๆ ที่มีในทุกปีมาจัดสัมมนาใหม่

คำถามเรื่อง “ส่งเสริมให้บุคลากรได้ร่วมสัมมนาหรือไปศึกษาปัญหา ยาเสพติดจากที่อื่นหรือไม่เพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ ให้การส่งเสริมให้ บุคลากรในหน่วยไปร่วมสัมมนากับหน่วยงานอื่นโดยตลอด

โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า การส่งบุคลากรไปร่วมสัมมนา ไม่ทั่ว ถึงกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน และบางครั้งส่งผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไปร่วมสัมมนา และยังเห็นว่าน้อย ครั้งที่หน่วยงานอื่นจะเชิญไปร่วมสัมมนา

คำถาม เรื่อง “วิธีการประชาสัมพันธ์กระบวนการแก้ไขยาเสพติด หรือไม่อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกันคือ มีการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ แต่จะ

เพียงให้รับรู้ถึงโทษทัณฑ์ พิษภัยเท่านั้น ไม่มีการเผยแพร่กระบวนการในการแก้ไขปัญหาดังแต่การเริ่มจากสถาบันครอบครัว การศึกษา หรือการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

คำถามเรื่อง “มีการประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยอื่นหรือไม่อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ การประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน จะมีในทุกโครงการ กิจกรรม เพื่อเป็นการร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาสาเหตุเนื่องจากเป็นปัญหาที่ทุก ๆ ฝ่ายต้องร่วมกันแก้ไข ทั้งบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการในการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหา

คำถามเรื่อง “ได้รับความร่วมมือมากน้อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างตอบเหมือนกันคือ ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะภาครัฐ

คำถามเรื่อง “วิธีการจัดการงบประมาณในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างไรบ้างในสภามีการแถลงอภิปรายเห็นด้วยมากน้อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกัน คือ การจัดการงบประมาณได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับนโยบายปราบปรามยาเสพติด โดยถือเป็นนโยบายหลักของเทศบาล จะต้องรวดเร็วรัดกุม และรอบคอบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งมีการแถลงอภิปรายในสภาเทศบาล และส่วนใหญ่เห็นด้วยกับงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ

คำถามเรื่อง “ได้รับการ สนับสนุน ทุนทรัพย์จากภาคเอกชน องค์กร ภาครัฐอื่นหรือไม่เพียงใด” กลุ่มตัวอย่างตอบเหมือนกันคือ เทศบาลนครปากเกร็ดเป็นเทศบาลใหญ่ มีงบประมาณ มีบ้างบางครั้ง ที่ได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน แต่จะให้การสนับสนุนทุกส่วน ภาคที่ขอรับการสนับสนุนในการดำเนินการ

คำถามเรื่อง “การติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหายาเสพติด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกันคือ ทุกคนไม่ค่อยพอใจการประเมินผลเพราะไม่เป็นรูปธรรม มีแค่แถลงผลที่ได้กระทำตามโครงการแต่ไม่มีตัวชี้วัด และการประเมินไม่มีหน่วยงานกลางที่มาประเมิน และเมื่อประเมินเสร็จไม่มีการนำมาปรับแก้

คำถามเรื่อง “เสียงข้างมากในสภามีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับนโยบายและวิธีปฏิบัติในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของหน่วยท่าน” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่านโยบายและวิธีการปฏิบัติเหมาะสม และมีความพอใจในนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติด

โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า มีนโยบายที่ดี แต่วิธีการปฏิบัตินั้น จะเน้นแต่การสนับสนุนงบประมาณ และ ปฏิบัติไม่ต่อเนื่อง ไม่ครอบคลุมกับทุกชุมชน และไม่สามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างยั่งยืน

3) ปัจจัยด้านต่าง ๆ ของกระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติด

คำถามเรื่อง “ท่านคิดว่ากระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติในปัจจุบันเป็นอย่างไรและมีแนวโน้มอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกัน คือ กระบวนการแก้ไข ตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติคืออยู่แล้ว ควรเพิ่มโทษผู้ค้าให้รุนแรง มีมาตรการยึดทรัพย์ที่เป็นรูปธรรม และรวดเร็วมากกว่าปัจจุบัน เพราะเมื่อพ้นโทษออกมาก็กลับมาค้าอีก และให้ดำเนินการกับผู้เสพ หรือผู้ติดยา ให้มีการบำบัดที่เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีบทลงโทษที่รุนแรงมากกว่าปัจจุบัน พร้อมทั้งมีการฝึกอาชีพ หางานให้ทำ เพื่อไม่ให้หวนกลับมาพึ่งยาเสพติดอีก

คำถามเรื่อง “นโยบายของหน่วยงานเหนือในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างเห็นต่างกันคือ บางส่วนเห็นว่าซ้ำซ้อน บางส่วนเห็นว่าดีแล้ว โดยกล่าวว่า นโยบายที่หน่วยงานจัดหลายหน่วยงานซ้ำซ้อน แต่ของศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัดนนทบุรีมีความชัดเจนและต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับปัญหายาเสพติดเป็นอย่างมาก

คำถามเรื่อง “การแก้ไขปัญหายาโดยการควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติดของหน่วยงานของท่านเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกันคือ ในการควบคุมตัวยาและผู้ค้ายานั้น หน่วยงานเทศบาล จะเป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนภาครัฐ เนื่องจากเป็นหน้าที่ของภาครัฐโดยตรง ส่วนเทศบาลจะมีส่วนในการกำหนดนโยบาย สนับสนุนงบประมาณ ในทุก ๆ ด้าน นำเสนอสภาพปัญหาที่แท้จริงตามแต่ละชุมชน ซึ่งมีสภาพสังคมที่แตกต่างกัน และต้องมีวิธีการดำเนินการปฏิบัติที่แตกต่างกันด้วย

คำถามเรื่อง “วิธีการแก้ไขปัญหายาโดยการแก้ไขปัญหายาผู้เสพ ผู้ติดยาของหน่วยงานของท่านเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ ฝ่ายเทศบาลและชุมชนจะช่วยติดตามแจ้งข่าวสารแก่เจ้าหน้าที่และร่วมมือในการนำผู้เสพไปทำการบำบัด สนับสนุนงบประมาณในการบำบัด และยังมีโครงการพัฒนาฝึกอาชีพและหางานให้แก่ผู้ได้รับการบำบัดให้กลับคืนสู่สังคมและคอยช่วยติดตามพฤติกรรมอีกส่วนด้วย

คำถามเรื่อง “วิธีการแก้ไขปัญหายาโดยการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสหรือกลุ่มเสี่ยง เข้าไปใช้ยาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ ทางเทศบาลมีการดำเนินการ โดยมีการเข้าไปให้ความรู้แก่นักเรียนในสถานศึกษา สถานประกอบการ และตามชุมชนต่างๆ โดยใช้หน่วยงานของเทศบาลที่มีอยู่โดยทำเป็นโครงการให้ความรู้แก่กลุ่มเสี่ยง และยังมีการสนับสนุนเรื่องงบประมาณให้แก่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และสนับสนุนเจ้าหน้าที่ตำรวจเช่น โครงการ ครูแดร์ หรือ D.A.R.E. (Durg Abuse

Resistance Education) เข้าไปสอนเด็กเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมกีฬาของแต่ละชุมชนเพื่อให้มีการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นต้น

คำถามเรื่อง “วิธีการแก้ปัญหาโดยการบริหารจัดการ การแก้ปัญหา ยาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า วิธีการในการจัดการ การแก้ปัญหา ยาเสพติดนั้น เทศบาลมีวิธีการในการบริหารจัดการ โดยทุกฝ่ายจะต้องเห็นว่าเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นเรื่องที่ต้องรีบแก้ไขโดยเร็ว ซึ่งต้องให้ความสำคัญในลำดับต้น ๆ ของนโยบายต่าง ๆ จึงจำเป็นจะต้องมีการจัดบุคลากร ทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งงบประมาณที่เหมาะสมอยู่ตลอด

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า จะต้องมีการยืดหยุ่นในวิธีการ หรือระเบียบการปฏิบัติ เพราะว่าปัญหา ยาเสพติดนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตามแต่สภาพของแต่ละชุมชนที่แตกต่างกัน

คำถามเรื่อง “กระบวนการจัดการ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่า เทศบาลนครปากเกร็ดมีงบประมาณเพียงพอในการบริหาร ดังนั้นกระบวนการจัดการเรื่อง คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนวิธีการสามารถดำเนินการได้และได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน กรณีใดไม่เพียงพอสามารถขอรับการสนับสนุนได้ตลอด และสนับสนุนงบประมาณไปยังหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อร่วมกันปฏิบัติเป็นอย่างดี

คำถามเรื่อง “ท่านพึงพอใจมากน้อยเพียงใดในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของเทศบาลนครปากเกร็ด” กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความพึงพอใจอย่างมากในการแก้ไขปัญหาของเทศบาลเนื่องจากว่าครอบคลุมในทุกกระบวนการในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการให้การสนับสนุนและร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนยังไม่พอใจในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของเทศบาลเนื่องจากเห็นว่าปัจจุบันปัญหา ยาเสพติดในแต่ละชุมชนกลับมาแพร่ระบาดอีกซึ่งค่อนข้างจะรุนแรงเพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่สามารถจะแก้ไขปัญหาได้ มีเพียงแต่วิธีการ โครงการเดิมที่ใช้เป็นปัจจุบันทุกปี ไม่มีการปรับเปลี่ยนให้เป็นที่ไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า ข้อมูลจากผลการดำเนินงานของเทศบาลนครปากเกร็ด ข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และข้อมูลจากแบบสอบถาม นั้นต่างก็มีความสัมพันธ์กัน สามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปสรุปผลเพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

4.4 การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายธุรกิจ

ในส่วนของกระบวนการวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายธุรกิจ นั้นประกอบด้วยการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์ ฝ่ายธุรกิจ

ประกอบด้วย ปลัดเทศบาล ,รองปลัดเทศบาล ,หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล , ผู้อำนวยการสำนักงานช่าง ,ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน ,ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ,ผู้อำนวยการกองการคลัง ,ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ,ผู้อำนวยการกองการศึกษา และพนักงานเทศบาลตามกองต่าง ๆ และอีกส่วนหนึ่งจะได้ผลการวิเคราะห์จากการศึกษาเอกสารปรากฏผลการวิจัยดังนี้

4.4.1 ผลการศึกษาวิจัยเอกสาร

จากการศึกษาจากเอกสาร ด้านการจัดองค์กรและโครงสร้างของเทศบาลนครปากเกร็ด และอำนาจหน้าที่ ผู้ศึกษาพบว่า ฝ่ายธุรการเทศบาลนครปากเกร็ดเป็นข้าราชการประจำและลูกจ้าง มีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของพนักงานเทศบาล มีรองปลัดเทศบาล 2 นาย เป็นผู้ช่วย โดยรับนโยบายจากฝ่ายบริหารไปปฏิบัติ และดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผนตามแผนอัตรากำลัง 3 ปี (พ.ศ. 2546 -2548) แบ่งส่วนราชการออกเป็น 7 ส่วนราชการ 1 หน่วยงาน คือ สำนักปลัดเทศบาล กองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองการคลัง สำนักการช่าง กองการศึกษา กองวิชาการและแผนงาน กองสวัสดิการสังคม และ 1 หน่วยงาน คือ หน่วยตรวจสอบภายใน โดยมีพนักงานและลูกจ้างรวม 703 คน ฝ่ายธุรการจะมีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาเสพติด กล่าวคือ ฝ่ายธุรการจะเป็นฝ่ายปฏิบัติการของเทศบาลนครปากเกร็ด จะมีหน้าที่ในการรับนโยบายจากฝ่ายบริหาร นโยบายของรัฐบาลด้านยาเสพติด นโยบายของจังหวัดนนทบุรีด้านยาเสพติด ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนนทบุรี มาเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติออกมาเป็นโครงการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ส่วนราชการที่รับผิดชอบด้านต่างๆนำไปปฏิบัติ และประสานงานกับหน่วยงานข้างเคียงเพื่อร่วมบูรณาการในการแก้ไขปัญหาเสพติดให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้รับมอบหมาย โดยการจัดทำโครงการและกิจกรรมต่างๆจะจัดทำเป็นโครงการตามแผนงานและนำเสนอต่อฝ่ายบริหารเพื่อนำเสนอต่อสภาเทศบาลเพื่อพิจารณาและอนุมัติเป็นงบประมาณประจำปี และดำเนินการตามแผนงาน โครงการกิจกรรม ตามที่ได้รับการอนุมัติจากสภาเทศบาล โดยมีส่วนราชการที่มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาเสพติด คือ สำนักปลัดเทศบาล กองการศึกษา กองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองวิชาการและแผนงาน และ กองสวัสดิการสังคม

1) สำนักปลัด มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสารบรรณของเทศบาล ในด้านการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดสำนักปลัดจะเป็นแกนสำคัญในการดำเนินการ โดยจะเป็นหน่วยหลักในการประสานงานส่วนราชการในสังกัดเทศบาลนครปากเกร็ด โดยจะมีหน้าที่รับนโยบายจากทางเทศบาลและมาเพื่อดำเนินการแปลงนโยบายด้านยาเสพติดมาเป็นแผนงานโครงการ กิจกรรมต่างๆ โดยจะประสานงานส่วนราชการของเทศบาลที่แต่ละส่วนจัดทำโครงการ

ต่างๆที่รับผิดชอบ ตลอดจนประสานหน่วยราชการข้างเคียงที่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาเสพติดที่จะต้องปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อจัดทำโครงการมาเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากทางเทศบาล และทางสำนักปลัดจะรวบรวมโครงการ และกิจกรรม ต่างๆ และบูรณาการโครงการ เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายบรรลุผล และจัดทำเป็นงบประมาณประจำปีเสนอต่อฝ่ายบริหารเพื่อนำเข้าสู่สภาเทศบาลเพื่อพิจารณาและอนุมัติงบประมาณ

2) กองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการสุขาภิบาล และอนามัยสิ่งแวดล้อม การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ในเขตเทศบาล เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีหน้าที่ในการป้องกันการติดยาและสารเสพติด จะทำหน้าที่เผยแพร่ให้ความรู้แก่ประชาชนในพิษภัยของยาเสพติด และมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำผู้ติดยาไปทำการบำบัดและติดตามผลการบำบัด

3) กองสวัสดิการสังคมมีหน้าที่ รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับ การสังคมสงเคราะห์ประชาชน การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนการฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น การฝึกอบรมแก่ประชาชนทั่วไปเพื่อให้งานทำ มีการฝึกอบรมให้แก่ผู้ผ่านการบำบัด เป็นต้น

4) กองการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการบริหารการศึกษาและวิชาการให้การศึกษาแก่เด็ก ในเขตเทศบาลทั้งระดับก่อนวัยเรียน วัยบังคับที่อยู่ในเกณฑ์บังคับตามพระราชบัญญัติ การประถมศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน งานนิเทศการศึกษา งานเกี่ยวกับศาสนา งานส่งเสริมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนงานกีฬาและกิจกรรมนันทนาการของเยาวชน และประชาชนในเขตเทศบาล มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยจะให้ความรู้ด้านยาเสพติดแก่นักเรียนและประชาชนตลอดจนจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อให้ประชาชนทราบถึงพิษภัยยาเสพติด

5) สำนักการช่าง มีหน้าที่รับผิดชอบ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้แก่ จัดให้มีสวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน และลานกีฬาตามชุมชน เป็นต้น

6) กองการคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบ ควบคุมดูแลรับผิดชอบ การบริหารการเงินการคลัง ในด้านการ รับ – จ่ายเงินของเทศบาล ดูแลการใช้จ่ายเงินงบประมาณ รวมทั้งงบประมาณด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วย

7) กองวิชาการและแผนงาน มีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับงานรวบรวมวิเคราะห์ บริการข้อมูลสถิติที่จำเป็นในการวางแผน และการประเมินผลตามแผนทุกระดับ การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล

กองวิชาการและแผนงานนี้จะมีหน้าที่ติดตามประเมินผลการดำเนินการตามโครงการยาเสพติดและทำความเข้าใจและข้อเสนอแนะต่อเทศบาลนครปากเกร็ด

4.4.2 ผลการศึกษาวิจัยภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการศึกษาวิจัยภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างฝ่ายธุรการเทศบาลนครปากเกร็ดซึ่งประกอบด้วย ปลัดเทศบาล ,รองปลัดเทศบาล ,หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล , ผู้อำนวยการสำนักงานช่าง ,ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน , ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม ,ผู้อำนวยการกองการคลัง ,ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ,ผู้อำนวยการกองการศึกษาและพนักงานเทศบาลตามกองต่าง ๆ อีก กองละ 2 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 23 คน ได้ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ

ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่างฝ่ายธุรการ

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนฝ่ายธุรการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามเพศ

เพศ		
เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	8	34.78
หญิง	15	65.22
รวม	23	100

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนฝ่ายธุรการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามอายุ

อายุ		
ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
31 - 40 ปี	4	17.39
41 - 50 ปี	11	47.83
51 -60 ปี	8	34.78
รวม	23	100

จากการสัมภาษณ์ นายเสรี ทองเทศ ปลัดเทศบาลนครปากเกร็ด กรรมการและเลขานุการศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดเทศบาลนครปากเกร็ด ปรากฏผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“เจ้าหน้าที่ของงานธุรการเทศบาลนครปากเกร็ดจะเป็นข้าราชการประจำ และลูกจ้าง มีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาล ทำหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ โดยรับนโยบายจากฝ่ายบริหารไปปฏิบัติ เทศบาลนครปากเกร็ด เป็นเทศบาลขนาดใหญ่ มีหน่วยงานในความรับผิดชอบ 7 ส่วนราชการ 1 หน่วยงาน คือ สำนักปลัดเทศบาล กองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองการคลัง สำนักการช่าง กองการศึกษา กองวิชาการและแผนงาน กองสวัสดิการสังคม และ 1 หน่วยงาน คือ หน่วยตรวจสอบภายใน โดยมีพนักงานและลูกจ้างรวม 703 คนการปฏิบัติตามนโยบายด้านยาเสพติดนั้นเมื่อเทศบาลมีนโยบายมา เราจะให้แต่ละกองว่ากองใดเกี่ยวข้องกับนโยบายใดก็ให้กองนั้นไปดำเนินการ โดยมีสำนักปลัดเป็นแม่จรรวบรวมแผนงานและโครงการที่จะต้องทำรวมทั้งประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวบรวมเพื่อจัดทำเสนอต่อสภาเทศบาล แต่ต้องยอมรับว่างานของเทศบาลก็มีภารกิจประจำมากอยู่แล้ว เราก็ต้องพยายามทำงานทั้งงานที่ต้องบริการประชาชนด้านอื่น ๆ และงานที่มอบหมายมาให้อีก โดยเฉพาะในช่วงหลังนี้ได้มอบหมายให้เทศบาลเป็นหลักในการทำหน้าที่ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดทำให้เราต้องรับผิดชอบมากขึ้น แต่เราก็ได้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการทำงาน แต่ส่วนใหญ่เราจะเป็นตัวคอยประสานและสนับสนุนงบประมาณให้ แต่เจ้าหน้าที่ของเราก็คอยสนับสนุนเต็มที่ แต่งานบางอย่าง เช่น การปราบปรามก็ต้องให้ตำรวจทำ ด้านการบำบัดก็ให้สาธารณสุขทำ เราก็จะคอยสนับสนุน ของเราเองอะไรที่เป็นงานของเราเราก็ทำ แต่โดยภาพรวมแล้วถือว่าช่วยกันทำเต็มที่”

จากการสัมภาษณ์กลุ่มอย่างสรุปผลได้ดังนี้

1) ด้านโครงสร้างและระบบการทำงานของเทศบาลนครปากเกร็ด

คำถามเรื่อง “โครงสร้างการบริหารงานที่สำคัญของฝ่ายธุรการเทศบาลนครปากเกร็ดเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างได้ตอบเหมือนกันคือ เกี่ยวกับฝ่ายธุรการ เป็นข้าราชการประจำ มีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาล ทำหน้าที่บริหารงานทั่วไป โดยรับนโยบายจากฝ่ายบริหารไปปฏิบัติ และดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน มีรองปลัดเทศบาลเป็นผู้ช่วย แบ่งส่วนราชการในความรับผิดชอบออกเป็น ออกเป็น 7 ส่วนราชการ 1 หน่วยงาน คือ สำนักปลัดเทศบาล กองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองการคลัง สำนักการช่าง กองการศึกษา กองวิชาการและแผนงาน กองสวัสดิการสังคม และ 1 หน่วยงาน คือ หน่วยตรวจสอบภายใน โดยมีพนักงานและลูกจ้างรวม 703 คน

คำถามเรื่อง “ลักษณะงานของท่านมีส่วนสนับสนุนที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายคือ งานธุรการมีหน้าที่อำนวยการมีส่วนสำคัญอย่างมากในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน เนื่องจากฝ่ายบริหารเป็นผู้กำหนดนโยบาย ส่วนทางงานธุรการจะแปลงนโยบายมาเป็นโครงการต่างๆ และเป็นฝ่ายที่นำ

นโยบายไปปฏิบัติตลอดจนตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติ ซึ่งทางฝ่ายบริหารของเทศบาลได้ กำหนดให้นโยบายด้านยาเสพติดเป็นนโยบายสำคัญและเร่งด่วน เป็นหน้าที่ของสำนักปลัดเทศบาล จะจัดทำโครงการด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับนโยบาย และออกคำสั่งให้ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติตามโครงการ

คำถามเรื่อง “หน่วยงานใดที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบเรื่องยาเสพติด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นคล้ายกันคือ หน่วยงานของสำนักงานปลัด ,สำนักงานการช่าง , กองวิชาการและแผนงาน ,กองสวัสดิการสังคม ,กองการคลัง ,กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และ กองการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามคำสั่งของเทศบาล

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า หน่วยงานทุกหน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบ ในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยสามารถเข้ามามีส่วนในการกำหนดโครงการ วางแผนขั้นตอนในการปฏิบัติได้ เพื่อให้โครงการต่าง ๆ เกิดความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

คำถามเรื่อง “ในพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ดมีปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบเหมือนกันคือ ปัญหาเสพติดเริ่มมีการแพร่ระบาดในชุมชน เขตเทศบาลนครปากเกร็ดอยู่ในระดับมีปัญหาค่อนข้างมาก

คำถามเรื่อง “ท่านมีส่วนทำความเข้าใจกับคนในองค์กรอย่างไร ในการแก้ไขปัญหาเสพติด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกันคือ เทศบาลนครปากเกร็ดมีนโยบายชัดเจนในการแก้ไขปัญหาเสพติด มีการประชุมเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติดเพื่อทำความเข้าใจทั้งในระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติทุกระดับชั้น มีการชี้แจงการปฏิบัติตามโครงการของแต่ละสาขางาน

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า ยังขาดการให้ความรู้เพิ่มเติมประสิทธิภาพในการทำงาน การอบรมสัมมนาที่มีเนื้อหาปรับเปลี่ยนใหม่ตามสภาพแวดล้อมของสถานการณ์ยาเสพติดที่เปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลา

คำถามเรื่อง “คนในองค์กรท่านให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกัน คือ ทุกคนในองค์กรให้ความร่วมมือดี แต่ขาดความต่อเนื่อง และเอาใจใส่ เนื่องจากมีการทำงานเป็นระบบข้าราชการ ซึ่งมีความล่าช้า ขาดความตั้งใจที่แท้จริง จะเป็นเพียงการปฏิบัติตามคำสั่ง และกำหนดการในการปฏิบัติเท่านั้น

คำถามเรื่อง “ฝ่ายบริหารมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างไรเหมาะสมเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า นโยบายของฝ่ายบริหารไม่มีการปรับปรุงให้ตรงกับปัญหา สภาพแวดล้อม และสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นเพียงนโยบายแบบเดิม ๆ เท่านั้น ไม่ครบถ้วนในกระบวนการแก้ไขของปัญหาเสพติด เพียงแต่มุ่งเน้นการให้การสนับสนุนงบประมาณกับภาครัฐ หรือไม่ก็เป็นนโยบายที่มีผลต่อคะแนนเสียงของฝ่ายบริหารเท่านั้น ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า ฝ่ายบริหารมีนโยบายในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดโดยมีการกำหนดไว้เป็นนโยบาย โดยให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และร่วมมือสนับสนุนภาครัฐและองค์กรเอกชนต่างๆร่วมกันเข้าไปทำการแก้ไขปัญหาในชุมชน มีการนำผู้เสพยาไปทำการบำบัด และมีการช่วยกันติดตามผู้รับการบำบัด และทำการฝึกอาชีพ และมีการเผยแพร่พิษภัยยาเสพติดทั้งในโรงเรียนและตามชุมชนสถานประกอบการต่างๆ โดยได้กำหนดเป็นโครงการไว้ชัดเจน มีความเหมาะสม

คำถามในเรื่อง “ มีการจัดโครงการต่าง ๆ มารองรับนโยบายหรือไม่ อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างตอบเหมือนกันคือ แต่ละกองจะมีการจัดทำโครงการและกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา ยาเสพติดตามนโยบายของฝ่ายบริหาร โดยแผนกใดรับผิดชอบด้านใดก็จะจัดกิจกรรมของแต่ละงานที่รับผิดชอบ เช่นกองสวัสดิการสังคมจะมีการจัดแข่งกีฬาระหว่างชุมชน กองการศึกษาจะมีกิจกรรมให้ความรู้แก่นักเรียน เป็นต้น โดยแต่ละแผนกจะจัดทำกิจกรรมและโครงการด้านยาเสพติดไว้ทุกปี นอกจากนี้ยังมีโครงการตามที่เป็นนโยบายของรัฐบาลสั่งการลงมา และมีโครงการของหน่วยงานข้างเคียงเช่น ฝ่ายปกครอง สาธารณสุข ตำรวจที่ทำงานร่วมกันอีก

คำถามเรื่อง “วิธีการปลุกกระดมพวชน รวมถึงแผ่นดินเพื่อสร้าง กระแสอย่างไร ในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกันคือ ทำประชาสัมพันธ์โครงการตามสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนรับรู้รับทราบ และนำโครงการที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเข้าไปปฏิบัติกับทุกชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนเป็นผู้นำ มีภาครัฐเป็นผู้ดูแลเทศบาลเป็นผู้สนับสนุน อย่างต่อเนื่อง จริงจัง แต่ไม่เสมอภาคทุกชุมชนเพราะบางชุมชนให้ความร่วมมือน้อย และแต่ละชุมชนมีสภาพทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป การติดตามประเมินผลใช้วิธีการรายงานการปฏิบัติตามแผน ไม่ได้ประเมินผลเชิงวิชาการ เพื่อนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาแก้ไขปรับปรุง ผู้นำชุมชนส่วนมากให้ข้อมูลกับตำรวจเพื่อนำผู้ที่ติดยาในแต่ละชุมชนเข้าบำบัดและฝึกอาชีพ และปราบปรามจับกุมผู้ค้า ประสานให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการ ให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน

คำถาม เรื่อง “วิธีการประชาสัมพันธ์นโยบายเกี่ยวกับยาเสพติด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกันคือ มีการประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ การเดินขบวนรณรงค์ในการปราบปรามยาเสพติด โดยทำการประชาสัมพันธ์ ให้เข้าถึงทุกชุมชนเดือนละครั้ง

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า การประชาสัมพันธ์ ของเทศบาลยังไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีเพียงการติดป้ายประชาสัมพันธ์ ตามชุมชนให้รู้ถึงพิษภัยและโทษทัณฑ์ของยาเสพติด แต่ไม่ทั่วถึงทุกชุมชน ไม่มีเนื้อหาที่ชักจูงใจ

คำถามเรื่อง “ท่านมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด มากน้อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกันคือ การมีส่วนร่วมมากตั้งแต่การมีส่วนร่วม

ในการกำหนดนโยบาย โครงการ ขั้นตอนการปฏิบัติตามโครงการ รวมทั้งการติดตามผลการปฏิบัติ และการให้ข้อมูลข่าวสารกับภาครัฐในการปราบปรามตามแต่ละชุมชน

2) ปัจจัยด้านกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำถามเรื่อง “บุคลากรในองค์กรของท่านมีความใส่ใจปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงไร และให้ความร่วมมือเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างตอบเหมือนกันคือ บุคลากรในองค์กรทุกคนมีความเข้าใจอย่างคืด่อนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติด และให้ความร่วมมืออย่างดี

คำถามเรื่อง “มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพหรือไม้อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ เมื่อฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ระดมความคิด ระดมคน ทุกคนจะเข้าร่วมจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามโครงการการพิจารณางบประมาณ ซึ่งหน่วยงานได้รับผิดชอบเรื่องใด กิจกรรมใดก็จะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการตามที่ได้เสนอไว้ และหากมีกรณีมีโครงการใดเร่งด่วน หรือมีการสั่งการเป็นพิเศษหน่วยงานที่รับผิดชอบงานนั้นก็จะเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งโครงการที่เสนอไว้เป็นการดำเนินการตามงบประมาณประจำปี

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า การจัดกิจกรรมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น จะไม่มีความต่อเนื่อง และไม่ครบถ้วนในทุกกระบวนการในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งต้องเริ่มจากสถาบันครอบครัว สภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม จนถึงการนำผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งผู้เสพ ผู้ค้า ให้สามารถเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดให้ได้ และสามารถกลับเข้ามาอยู่ในสังคมได้

คำถามเรื่อง “การแบ่งหน้าที่ในการจัดการแก้ปัญหายาเสพติดเป็นอย่างไร ผู้ได้รับมอบหมายให้ความร่วมมือมากน้อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า แต่ละแผนกงานมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงก็ต้องทำ การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดก็จะแบ่งความรับผิดชอบตามงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้ได้รับมอบหมายให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

คำถามเรื่อง “มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือไม่” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ ทางเทศบาลจะจัดให้มีการประชุมร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่เทศบาล สมาชิก สภา และภาครัฐ กับประชาชนในชุมชนเพื่อติดตามสอบถามปัญหายาเสพติด และความต้องการของชุมชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

คำถามเรื่อง “ได้รับความร่วมมือจากประชาชนเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ ในโครงการที่มีประโยชน์ต่อชุมชน และเกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหายา จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นอย่างดี แต่ถ้าโครงการใดเป็นโครงการที่มีการเมืองแอบแฝง หรือเป็นการสร้างกระแสความนิยมหวังผลคะแนนเสียง ประชาชนจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือ แต่จะให้ความร่วมมือเฉพาะกลุ่มที่สนับสนุนกลุ่มการเมืองนั้น ๆ เท่านั้น

คำถามเรื่อง “มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนตระหนักถึงภัยยาเสพติดหรือไม่อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนตระหนักถึงภัยยาเสพติดนั้น ไม่ครอบคลุมในทุกชุมชนแต่จะเป็นเพียงการติดป้ายประกาศไว้ตามริมถนนบ้างบางส่วนเท่านั้น ขาดความน่าสนใจ และเป็นปัจจุบัน

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐ ทั้งตำรวจ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จะมีเอกสาร แผ่นพับ ไปแจกจ่ายตามชุมชนให้ประชาชนตระหนักถึงภัยยาเสพติด ได้ทั่วถึงและเป็นปัจจุบันมากกว่าที่เทศบาลดำเนินการ

คำถามเรื่อง “มีการจัดสัมมนาทางวิชาการเรื่องยาเสพติดในหน่วยงานของท่านหรือไม่เพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกันคือ มีการจัดสัมมนาบุคลากรภายในแต่ไม่ต่อเนื่อง และได้ครอบคลุมทุกคน ไม่มีการพัฒนาเนื้อหาในการสัมมนา และวิธีการที่ใช้ในการสัมมนาทำให้การสัมมนาแต่ละครั้งไม่น่าสนใจ และไม่มีประสิทธิภาพ

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า เทศบาลจะเน้นการจัดสัมมนานอกสถานที่ โดยให้ประชาชนในแต่ละชุมชนร่วมไปสัมมนาด้วย โดยเฉพาะประชาชนชุมชน กรรมการชุมชน เนื่องจากมีการเมืองแอบแฝง โดยจะเน้นการไปพักผ่อนหรือเที่ยว มากกว่าการไปสัมมนาเพื่อให้ได้ความรู้

คำถามเรื่อง “ส่งเสริมให้บุคลากรได้ร่วมสัมมนาหรือไปศึกษาปัญหา ยาเสพติดจากที่อื่นหรือไม่เพียงใด” กลุ่มตัวอย่างตอบเหมือนกันคือ มีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปร่วมสัมมนา กับหน่วยงานอื่น โดยตลอด

คำถามเรื่อง “วิธีการประชาสัมพันธ์กระบวนการแก้ไขยาเสพติดหรือไม่อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ การประชาสัมพันธ์ จะเน้นเพียงแต่การให้ประชาชนรับรู้ถึงโทษทัณฑ์ และพิษภัยของยาเสพติดเท่านั้น และเป็นเพียงการติดป้ายประกาศไว้เท่านั้น ไม่ทั่วถึง และไม่ค่อยมีการประชาสัมพันธ์ต่างสื่อต่าง ๆ

คำถามเรื่อง “มีการประสานงานขอความร่วมมือกับหน่วยอื่นหรือไม่อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกันคือ มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยตลอดมี ฝ่ายปกครอง สาธารณสุข สถานศึกษา สถานประกอบการ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจ จะทำงานแก้ไขปัญหาร่วมกันมากที่สุด และทางฝ่ายบริหารเทศบาลยังสนับสนุนงบประมาณให้แก่หน่วยงานอื่น ๆ ด้วย

คำถามเรื่อง “ได้รับความร่วมมือมากน้อยเพียงใด” กลุ่มตัวอย่างตอบเหมือนกันคือ ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากทุกหน่วยงาน

คำถามเรื่อง “วิธีการจัดการงบประมาณในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างไรบ้าง” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดการงบประมาณฝ่ายบริหารมีงบประมาณที่จัดไว้เฉพาะเรื่องการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยเฉพาะ โดยฝ่ายบริหารจะถือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องรีบดำเนินการแก้ไข โดยกลุ่มตัวอย่างจะดำเนินการตามนโยบายที่ทางฝ่ายบริหารกำหนดไว้ และจัดทำโครงการต่าง ๆ ตามนโยบายที่ทางฝ่ายบริหารมอบให้ตามแต่ละสายงาน และยังนำความเห็นของประชาชนที่เสนอมา ตลอดจนสมาชิกสภาเทศบาลร้องขอมา กำหนดเป็นโครงการด้านต่าง ๆ เพื่อนำเสนอฝ่ายบริหารเพื่อเข้าสู่การพิจารณาของสภาเทศบาล เมื่อสภาเทศบาลเห็นชอบ จะนำไปปฏิบัติ และติดตามประเมินผล

คำถามเรื่อง “ได้รับการสนับสนุนทุนทรัพย์จากภาคเอกชน องค์กรภาครัฐอื่นหรือไม่เพียงใด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ เทศบาลนครปากเกร็ดเป็นเทศบาลใหญ่มีงบเพียงพอ จึงไม่ค่อยได้ขอรับการสนับสนุนจากภาคเอกชน แต่จะให้การสนับสนุนทุกส่วนภาคที่ขอรับการสนับสนุนในการดำเนินการ

คำถามเรื่อง “มีการติดตามประเมินผลหรือไม่ อย่างไร” กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นต่างกันคือ บางส่วนเห็นว่า ในทุกโครงการน่าจะมีการติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่านี้ และให้องค์กรส่วนกลางเป็นผู้ประเมินผลของแต่ละโครงการ

บางส่วนเห็นว่า การติดตามประเมินผล จะมีทุกโครงการแต่เมื่อประเมินแล้ว ไม่ได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงหรือปรับใช้ให้เกิดความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) ปัจจัยด้านต่าง ๆ กระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติดในด้านต่าง ๆ

คำถามเรื่อง “ท่านคิดว่ากระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติดตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติในปัจจุบันเป็นอย่างไรและมีแนวโน้มอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ กระบวนการแก้ไข ตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ ค่อนข้างจะมีแนวโน้มที่ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่กลัวเกรง เนื่องจากมีบทลงโทษน้อย และกระบวนการในการบำบัดผู้เสพติดไปจนถึงการลงโทษ นั้นไม่ค่อยจะมีประสิทธิภาพที่จะสามารถทำให้ผู้เสพติดยุ่งเกี่ยวได้

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า ดีอยู่แล้วขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติ และผู้ใช้กฎหมาย

คำถามเรื่อง “นโยบายของหน่วยเหนือในการแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า นโยบายจากหน่วยเหนือมีเหมือนกันทุกปี ในการแก้ไขปัญหาเสพติด แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกกระบวนการในการแก้ไขปัญหา

คำถามเรื่อง “การแก้ไขปัญหาโดยการควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติดของหน่วยงานของท่านเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า การควบคุมตัวยา และผู้ค้ายานั้นจะเป็นหน้าที่ของทางภาครัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่วนเทศบาลจะเป็นผู้ให้การสนับสนุน ทั้งงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร ร่วมให้การแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน เพื่อให้ได้มาถึงข้อมูลข่าวสารในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

คำถามเรื่อง “วิธีการแก้ไขปัญหาโดยการแก้ไขปัญหาผู้เสพ ผู้ติดยาของหน่วยงานของท่านเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างบางส่วนตอบใกล้เคียงกันคือ ทางเทศบาลและชุมชนเป็นฝ่ายสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ อำเภอ สาธารณสุข และเทศบาลช่วยสนับสนุนงบประมาณ และนอกจากนั้นทางเทศบาลยังมีโครงการ ในการแก้ไขปัญหา ผู้เสพ ทั้งการบำบัด การมีกิจกรรมกีฬา พัฒนาอาชีพ และจัดหาอาชีพ และมีการติดตามพฤติกรรมเมื่อผู้เสพ ผู้ติดยา กลับเข้าสู่สังคม

กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า วิธีการแก้ไขปัญหายาของเทศบาล ยังไม่ครบ ทั้งกระบวนการในการแก้ไขปัญหา เป็นเพียงการแก้ไขเมื่อมีผู้เสพ หรือผู้ติดยาแล้วเท่านั้น แต่ไม่มีการป้องกันกลุ่มเสี่ยงในการไม่ให้เข้ามายุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดที่เป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง

คำถามเรื่อง “วิธีการแก้ไขปัญหาโดยการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสหรือกลุ่มเสี่ยง เข้าไปใช้ยาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคล้ายกันคือ เทศบาลจะจัดโครงการ กิจกรรม ต่าง ๆ เพื่อป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสหรือกลุ่มเสี่ยง โดยส่วนใหญ่จะร่วมกับทางภาครัฐ ทั้งทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานศึกษา ปกครอง สาธารณสุข เช่น มีการดำเนินการโดยมีการเข้าไปให้ความรู้แก่นักเรียนในสถานศึกษา หรือ โครงการ ครูแดร์ หรือ D.A.R.E. (Drug Abuse Resistance Education) . (Drug Abuse Resistance Education) เข้าไปสอนเด็กเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานศึกษา เข้าไปให้ความรู้ และตรวจสอบสารเสพติดในสถานประกอบการ และตามชุมชนต่าง ๆ โดยทำเป็นโครงการให้ความรู้แก่กลุ่มเสี่ยง มีการฝึกอาชีพ รวมทั้งการสนับสนุนเรื่องงบประมาณองค์กรภาครัฐ และเอกชน สนับสนุนเจ้าหน้าที่ตำรวจเช่น เป็นต้น

โดยกลุ่มตัวอย่างบางส่วนเห็นว่า การแก้ไขปัญหายังไม่ต่อเนื่อง หรือเป็นรูปธรรม จะเป็นเพียงแค่การไปร่วมกับทางภาครัฐดำเนินการ และสนับสนุนงบประมาณเท่านั้น

คำถามเรื่อง “กระบวนการจัดการ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบใกล้เคียงกันคือ จะพิจารณาตามแต่ความสำคัญของแต่ละโครงการ และผลที่จะได้รับว่าโครงการใดจะต้องใช้ทรัพยากรในด้านใดบ้าง แต่จะต้องมีความรวดเร็ว และสามารถที่จะยืดหยุ่นในวิธีการได้ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข

ปัญหาหาเสพติด กรณีใดไม่เพียงพอ หรือไม่บุคลากรที่มีความสามารถเพียงพอ ก็สามารถขอรับการสนับสนุนได้ตลอดจากหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน และสนับสนุนงบประมาณไปยังหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อร่วมกันปฏิบัติเป็นอย่างดี โดยทางเทศบาลจะกำหนดงบประมาณไว้สำหรับนโยบายด้านการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นการเฉพาะ

คำถามเรื่อง “ท่านพึงพอใจมากน้อยเพียงใดในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของเทศบาลนครปากเกร็ด” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า มีความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในระดับหนึ่ง เนื่องจากปัจจุบันการแพร่ระบาดของยาเสพติดมีเพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่มีการปรับปรุงวิธีการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และบางโครงการก็มีเรื่องการเมืองแอบแฝงอยู่โดยตลอด

จากข้อมูลของกระบวนการมีส่วนร่วมของฝ่ายธุรกิจทั้งข้อมูลเอกสาร และจากแบบสัมภาษณ์ที่สามารถที่จะข้อมูลเหล่านี้ไปสรุปผล เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายธุรกิจต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “เทศบาลนครปากเกร็ดกับกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติด” เป็นการศึกษาเพื่อที่จะทราบว่าหน้าที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทั้งการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนโครงการ และมีงบประมาณสนับสนุน นั้นจะมีผลต่อการแก้ไขปัญหาเสพติดในท้องถิ่นได้มากน้อยเพียงใด การมีส่วนร่วมทางการเมืองของทุกฝ่าย ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ มีผลต่อการแก้ไขปัญหาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมืองส่งผลสำเร็จเพียงใด สามารถสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเทศบาลนครปากเกร็ด ซึ่งมีฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ ในการแก้ไขปัญหาเสพติด

1.1.2 เพื่อศึกษาถึงขั้นตอนต่าง ๆ ของการทำงานของเทศบาลนครปากเกร็ดในการแก้ไขปัญหาเสพติด

1.2 แนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.2.1 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.2.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

1.2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น และการกระจายอำนาจ

1.2.5 แนวคิดการบริหารของเทศบาลนครปากเกร็ดกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.3 ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลัก ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการบรรยาย อธิบาย พรรณนา ถึงผลวิเคราะห์ที่ได้จากการศึกษาแบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 3 แบบคือ

- การสังเกตการณ์โดยไม่มีส่วนร่วม

ตัวแปรตาม

- กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดของฝ่ายบริหาร
- กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดของฝ่ายนิติบัญญัติ
- กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดของฝ่ายตุรการ

1.4. ผลการศึกษาวิจัย

1.4.1 โครงสร้างและระบบการทำงานของเทศบาลนครปากเกร็ด

จากการศึกษาวิจัยเทศบาลนครปากเกร็ดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2546 โดยกำหนดให้นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน โดยองค์กรเทศบาลประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ฝ่ายบริหาร ได้แก่ นายกเทศมนตรีซึ่งมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง มีกำหนดระยะเวลาดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปีนับแต่วันเลือกตั้งจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ นายกเทศมนตรีแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกิน 4 คน ที่ปรึกษา 4 คน นายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรี มีหน้าที่ในการบริหารงานเทศบาลให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาเทศบาล โดยมีฝ่ายข้าราชการประจำเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ และปฏิบัติงานธุรการ

ฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สภาเทศบาลนครปากเกร็ดประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาล รวม 24 คน แบ่งออกเป็น สมาชิกสภาเทศบาลนครปากเกร็ดจำนวน 4 เขต เขตละ 6 คน สมาชิกสภาเทศบาล ทำการเลือกประธานสภา 1 คน และรองประธานสภา 1 คน สมาชิกสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้งดำรงตำแหน่งครั้งละ 4 ปี มีหน้าที่ติดตามการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร และข้าราชการประจำตลอดจนออกกระเบียบคำสั่งเทศบาล และพิจารณางบประมาณของเทศบาล และดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด

ฝ่ายตุรการเป็นข้าราชการประจำที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ พนักงานเทศบาล มีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาล ทำหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ โดยรับนโยบายจากฝ่ายบริหารไปปฏิบัติ และดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็น 7 ส่วนราชการ 1 หน่วยงาน คือ สำนักปลัดเทศบาล กองการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

กองการคลัง สำนักการช่าง กองการศึกษา กองวิชาการและแผนงาน กองสวัสดิการสังคม และ 1 หน่วยงาน คือ หน่วยตรวจสอบภายใน โดยมีพนักงานและลูกจ้างรวม 703 คน

จากการที่ผู้ศึกษาวิจัยไปทำการเก็บข้อมูล จากการศึกษาวิจัยเอกสาร ลงไปทำการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ พบว่าเทศบาลนครปากเกร็ดเป็นรูปแบบองค์กรที่นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรง เทศบาลชุดนี้ มีการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2547 เป็นครั้งแรกที่มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง ซึ่งมีกลุ่มการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งผลการเลือกตั้งปรากฏว่า นายวิชัย บรรดาศักดิ์ ซึ่งเป็นนายกเทศมนตรีคนเก่าก่อนการเลือกตั้ง ได้รับเลือกตั้ง และมีสมาชิกสภาเทศบาลในกลุ่มได้รับเลือกตั้งจำนวน 18 คน จากสมาชิก 24 คน ส่วนอีกกลุ่มได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน 6 คน โดยกลุ่มนายวิชัยฯ นายกเทศมนตรีนี้เป็นกลุ่มที่เข้ามาบริหารเทศบาลนครปากเกร็ดตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2535 ที่มีการเลือกตั้งครั้งแรกเป็นเทศบาลตำบลปากเกร็ด จนกระทั่งปัจจุบันได้ยกฐานะเป็นเทศบาลนคร โดยนายกเทศมนตรีได้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรี จำนวน 4 คน โดยแบ่งความรับผิดชอบเป็น 4 ฝ่าย คือฝ่ายสวัสดิการสังคม ฝ่ายการช่าง ฝ่ายการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และฝ่ายการศึกษา โดยให้รองนายกฯดูแลกำกับการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายธุรการตามสายงานที่รับผิดชอบ สำหรับนโยบายยาเสพติด นายกเทศมนตรีรับผิดชอบฝ่ายบริหารด้วยตนเอง โดยให้สำนักปลัดเทศบาลเป็นผู้อำนวยความสะดวก กำหนดไว้เป็นนโยบายสำคัญที่จะต้องดำเนินการตามนโยบายของทางรัฐบาล และทางจังหวัดโดยจัดทำ แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาเทศบาลนครปากเกร็ด พ.ศ.2548-2553 ได้มีการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาเสพติด ไว้ดังนี้

1. จัดให้มีโครงการส่งเสริมสถาบันครอบครัว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว
2. รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัว
3. ให้ความรู้แก่ประชาชนและเยาวชนเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดและการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด
4. สนับสนุนหน่วยงาน ฝ่ายปกครอง สถานีตำรวจ และสถานศึกษาที่จัดโครงการแก้ปัญหายาเสพติดทั้งทางด้านสนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมวิชาการ

จากการศึกษาวิจัยพบว่าทางฝ่ายบริหาร มีความเข้าใจนโยบายของหน่วยเหนือ มีการจัดการกระบวนการดำเนินการเป็นระบบ โดยมอบหมายให้สำนักปลัดเทศบาลเป็นผู้อำนวยความสะดวก และดำเนินการตามนโยบาย 3 ด้าน เกี่ยวกับปัญหายาเสพติดตามแนวทางของรัฐบาล และทางจังหวัดนนทบุรี โดยผ่านศูนย์อำนวยความสะดวกป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัดนนทบุรี

1. ด้านตัวยาและผู้ค้า เทศบาลมีนโยบายในการสนับสนุนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ โดยใช้เครือข่าย ชุมชนที่อยู่ในเขตเทศบาลเดิมมี 39 ชุมชน และขยายเป็น 63 ชุมชนในปี พ.ศ.2550 โดยใช้เครือข่าย ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน แนวร่วมประชาชนในชุมชนเป็นเครือข่ายให้การสนับสนุนช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ทั้งฝ่ายปกครอง ตำรวจเพื่อทำการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด และยังให้การสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ และฝ่ายปกครอง ในการดำเนินการ

2. ด้านการบำบัดรักษา ผู้เสพ ผู้ติดยา ทางเทศบาลจะร่วมกับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทางฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำโครงการเลิกยาเสพติดเรียกชื่อว่า “โครงการทางใหม่ ชีวิตใหม่” โดยร่วมกันค้นหาผู้ติดยา ผู้เสพยาในพื้นที่แต่ละชุมชนและร่วมกันนำไปทำการบำบัดรักษา จำนวน 7 วัน 6 คืน หลังจากนั้นจะส่งตัวผู้บำบัดกลับคืนสู่ชุมชน โดยให้คณะกรรมการชุมชนและทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายปกครอง และสาธารณสุข ร่วมกันติดตามผู้บำบัด และทางฝ่ายสวัสดิการสังคมของทางเทศบาลจะทำการฝึกอาชีพและหางานให้แก่บุคคลเหล่านี้จนมั่นใจว่าสามารถเลิกเสพยาได้ จากการปฏิบัติในโครงการนี้ซึ่งได้ร่วมกันดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545- ปัจจุบัน มีผู้ผ่านการเข้ารับการบำบัดตามโครงการทางใหม่ชีวิตใหม่ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ดประมาณ 1,400 คนเศษ สามารถเลิกยาเสพติดได้ประมาณ 80% นอกจากนี้ทางเทศบาลยังให้การสนับสนุนงบประมาณแก่หน่วยงานอื่นในการดำเนินการติดตามค้นหาผู้ติดยาเสพติด ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ อีกเช่นนำยาตรวจสารเสพติดในปีสภาวะ

3. ด้านการป้องกันกลุ่มเสี่ยง เทศบาลนครปากเกร็ดจัดทำโครงการในการป้องกันกลุ่มเสี่ยงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งการเผยแพร่ความรู้ให้แก่กลุ่มเสี่ยงตามชุมชนต่าง ๆ มีแผ่นป้ายประกาศถึงพิษภัยยาเสพติดทุกชุมชน สนับสนุนงบประมาณให้จัดสร้างลานกีฬาตามชุมชนต่าง ๆ จัดการแข่งขันกีฬาระหว่างชุมชน มีการเดินรณรงค์ยาเสพติดไปตามชุมชน จัดตั้งแนวร่วมในชุมชนทั้งเด็กเยาวชนในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา มีการตั้งศูนย์ฝึกอาชีพทุกตำบล และมีการเผยแพร่ความรู้แก่เด็กในสถานศึกษาที่รับผิดชอบ และสนับสนุนงบประมาณแก่หน่วยงานอื่น เช่นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เข้าไปสอนเรื่องยาเสพติดในโรงเรียนต่าง ๆ เรียกว่าโครงการครูแดร์ หรือ DARE. (Drug Abuse Resistance Education) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ไปอบรมเรื่องยาเสพติดแก่เด็กนักเรียนทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

นอกจากนี้ฝ่ายบริหารยังได้ กำหนดนโยบายให้ฝ่ายธุรการของเทศบาลนครปากเกร็ดจัดทำโครงการ เพื่อรองรับนโยบายด้านยาเสพติดโดยฝ่ายใดรับผิดชอบงานใดก็จัดทำโครงการเสนอเพื่อบรรจุเป็นงบประมาณเพื่อขออนุมัติต่อสภาเทศบาล

ด้านฝ่ายนิติบัญญัติสภาเทศบาลนครปากเกร็ด สมาชิกสภาทั้ง 24 คน จะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกัน โดยสมาชิกเขตที่มาจากการเลือกตั้งเขตใดก็จะคอยดูแลรับผิดชอบในพื้นที่เขตนั่น โดยจะคอยดูแลรับผิดชอบในเขตของตัวเองและนำปัญหาตลอดจนข้อมูลและความต้องการของประชาชนเข้าสู่สภา และร่วมประชุมกับประชาชนในเขตนำเสนอความต้องการของประชาชนเข้าสู่สภาเพื่อให้ฝ่ายบริหารนำไปแก้ไขหรือจัดเป็นโครงการต่าง ๆ ให้กับประชาชน และมีหน้าที่ในการพิจารณางบประมาณแต่ละโครงการและพิจารณาอนุมัติงบประมาณประจำปี ซึ่งจากการสัมภาษณ์และตัวผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมในบางครั้งพบว่า สมาชิกสภาเทศบาลมีการอภิปรายและนำข้อมูลตลอดนำเสนอเรื่องยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง และงบประมาณด้านยาเสพติดที่ฝ่ายบริหารนำเสนอเข้าสู่สภาปรากฏว่าสมาชิกสภาเทศบาลทั้งสองกลุ่มให้การสนับสนุนงบประมาณด้านยาเสพติดมาโดยตลอดไม่มีการตัดงบประมาณด้านยาเสพติดและให้การสนับสนุนทุกโครงการในด้านยาเสพติดโดยตลอด นอกจากนี้สมาชิกสภาเขตต่าง ๆ บางนายจะร่วมกันเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการลงไปดำเนินการตามกิจกรรม และ โครงการต่าง ๆ ในเขต พื้นที่ เช่นการร่วมประชุมชุมชนติดตามผู้บำบัดที่ผ่าน โครงการทางใหม่ชีวิตใหม่ทางสมาชิกสภาเขตที่รับผิดชอบเขตนั่นจะไปร่วมเกือบทุกครั้ง ทั้งการดำเนินการโครงการ การติดตามผู้บำบัด หรือการฝึกอาชีพ นอกจากนี้สมาชิกสภาเขตยังจะร่วมประชุมกับกรรมการชุมชน ตลอดจนประชาชนในเขตเพื่อรับฟังและช่วยกันวิเคราะห์ข้อมูลในปัญหาด้านยาเสพติดเพื่อกำหนดเป็นโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ

ด้านเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการซึ่งเป็นข้าราชการประจำและลูกจ้างของเทศบาลนครปากเกร็ด โดยมีสำนักปลัดเทศบาล เป็นฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่ในการแปลงนโยบายของหน่วยเหนือ และของฝ่ายบริหาร จัดทำแผนงานโครงการและออกระเบียบ คำสั่ง กำหนดตัวบุคคล กำหนดงาน กำหนดเวลา และวิธีการนำมาสู่การปฏิบัติ เมื่อฝ่ายบริหารได้กำหนดนโยบายออกมามีเกี่ยวกับนโยบายทางด้านยาเสพติด จากการสัมภาษณ์ เชิงลึก และจากเอกสารที่ฝ่ายธุรการดำเนินการ ไม่มีการประเมินผลเป็นระบบ มีเพียงการรายงานผลการปฏิบัติตามลักษณะงานที่สั่งการ ฝ่ายธุรการขาดเอกภาพในการบริหารโครงการ

1.4.2 กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาพบว่าเทศบาลนครปากเกร็ดมีการจัดกิจกรรมด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดย ได้ตั้งงบประมาณไว้โดยให้หน่วยงานในความรับผิดชอบที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับด้านยาเสพติดดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องโดยยึดตามแนวนโยบายของรัฐบาล และทางจังหวัดนนทบุรี นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการตามโครงการที่เกี่ยวข้องสนับสนุนงบประมาณเพื่อการรณรงค์แสวงหาความร่วมมือโดยใช้

หน่วยงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ช่วยในการแยกผู้เสพ ผู้ค้ายาเสพติด และผู้ผ่านการอบรมตามโครงการทางใหม่ชีวิตใหม่ โครงการนี้ได้รับการอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด ใช้เป็นโครงการบำบัด ผู้ติดยา และเสพยาเสพติด การดำเนินการ ใช้ฝ่ายปกครอง ตำรวจ สาธารณสุขและชุมชนร่วมกันนำผู้ติดยาในชุมชนไปทำการบำบัดและทำการติดตามตรวจสอบ และทำการฝึกอาชีพ โครงการนี้ทางเทศบาลให้การสนับสนุนงบประมาณและฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายธุรการ จะมีส่วนร่วมในการดำเนินการพอสมควร โดยมุ่งเน้นให้สมาชิกสภาเทศบาลลงพื้นที่มาก ๆ เพื่อสร้างกระแสความนิยมจากประชาชนเพื่อหวังผลการเลือกตั้งทางการเมือง

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพบว่าทางเทศบาลนครปากเกร็ดมีการทำการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดโดยตลอดและทั่วถึงทั้ง 63 ชุมชนตามโรงเรียน และสถานประกอบการ โดยมีทั้งการทำแผ่นป้าย ไปติดตามชุมชน มีการแจกแผ่นพับ และมีหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สาธารณสุข ชุมชนมวลชนสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ และทางเทศบาลได้จัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับยาเสพติดให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยได้ตั้งงบประมาณไว้เป็นประจำทุกปีและมีการส่งเจ้าหน้าที่ของเทศบาลไปร่วมสัมมนาและดูงานตลอดด้วย เช่นการจัดตั้งชุมชนเข้มแข็ง จัดตั้งชุมชนปลอดยาเสพติด

1.5 กระบวนการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดในด้านต่าง ๆ

เทศบาลนครปากเกร็ดมีรูปแบบการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดตามแนวทางของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดนนทบุรีและจัดตั้งศูนย์อำนวยการของเทศบาลสอดคล้องกับแผนนโยบายของรัฐบาลโดยตลอดทั้ง ยุทธศาสตร์ การแก้ไขปัญหา และมาตรการการดำเนินงาน และมีรูปแบบและระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนในส่วนของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กลยุทธ์ในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การยึดและควบคุมพื้นที่ จากการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยได้พบข้อมูลว่า ทางเทศบาลนครปากเกร็ดมีรูปแบบการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดที่ชัดเจน 3 ด้าน คือ

การควบคุมตัวยา และ ผู้ค้ายาเสพติด เทศบาลได้ดำเนินการให้การสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจและ อำเภอในการดำเนินการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด โดยให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ และให้การสนับสนุน โดยร่วมกับเจ้าหน้าที่ลงไปร่วมประชุมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน โดยใช้เครือข่ายของเทศบาล ได้แก่คณะกรรมการชุมชนและอาสาสมัครต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ช่วยในการให้ข้อมูลข่าวสาร

ด้านการบำบัดรักษา ผู้เสพ ผู้ติดยา ทางเทศบาลจะร่วมกับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทางฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร่วมกับประชาชนในชุมชนช่วยกันค้นหาผู้เสพยาในพื้นที่แต่ละ

ชุมชนและร่วมกันนำไปทำการบำบัดรักษา หลังจากนั้นจะส่งตัวผู้บำบัดกลับคืนสู่ชุมชน ร่วมกันติดตามผู้บำบัด และทางฝ่ายสวัสดิการสังคมของทางเทศบาลจะทำการฝึกอาชีพและหางานให้แก่บุคคลเหล่านั้นจนเห็นว่าสามารถเลิกเสพยาได้ นอกจากนี้ทางเทศบาลยังให้การสนับสนุนงบประมาณแก่หน่วยงานอื่นในการดำเนินการติดตามค้นหาผู้ติดยาเสพติด ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น น้ำยาตรวจสารเสพติดในปัสสาวะ

ด้านการป้องกันกลุ่มเสี่ยง เทศบาลนครปากเกร็ดจัดทำโครงการในการป้องกันกลุ่มเสี่ยงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งการเผยแพร่ความรู้ให้แก่กลุ่มเสี่ยงตามชุมชนต่าง ๆ โรงเรียน สถานประกอบการ มีแผ่นป้ายประกาศถึงพิษภัยยาเสพติดทุกชุมชน จัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ให้กลุ่มเสี่ยงได้รู้ถึงพิษภัยยาเสพติด และจัดกิจกรรมให้ห่างจากยาเสพติด เช่น จัดให้มีลานกีฬาตามชุมชน จัดแข่งขันกีฬาระหว่างชุมชน จัดนิทรรศการยาเสพติดตามโรงเรียน ทำการฝึกอาชีพแก่เด็กนอกสถานศึกษา เป็นต้น

2. อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายหลักในการศึกษาถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเทศบาลนครปากเกร็ด ซึ่งมีฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ ในการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด และศึกษาถึงขั้นตอนต่าง ๆ ของการทำงานของเทศบาลนครปากเกร็ดในการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด ดังนั้นตัวแปรที่สำคัญในการ ก็คือ โครงสร้าง หน้าที่ และระบบการทำงาน ของเทศบาลนครปากเกร็ดในแต่ละฝ่ายในการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ด ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด

ซึ่งสิ่งที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด ก็คือ กระบวนการการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด ในทุกขั้นตอน ทุกกิจกรรม ของการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด ที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน จากการศึกษาด้านโครงสร้างและระบบการทำงานของเทศบาลนครปากเกร็ด ทางฝ่ายบริหารได้มีนโยบายในการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดเป็นนโยบายหลัก โดยมีโครงการรองรับการดำเนินการ และจะมุ่งเน้นการให้การสนับสนุนงบประมาณหน่วยงานภาครัฐ แต่ยังไม่มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด ที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ได้ ทั้งโครงการของทางเทศบาลเอง และโครงการอื่น ๆ ที่ได้ให้งบประมาณสนับสนุนหน่วยงานอื่นด้วยเช่นกัน จึงทำให้ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดได้อย่างถาวร และสิ้นเปลืองงบประมาณของทางราชการ ส่วนทางฝ่ายนิติบัญญัติ ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับนโยบายในการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด โดยได้มีส่วนร่วมใน

กระบวนการการแก้ไขปัญหายาเสพติด ตั้งแต่การลงไปในพื้นที่เพื่อรับรู้ปัญหาตลอดจนข้อมูลและความต้องการของประชาชนในแต่ละชุมชนเข้าสู่สภานักสนุนงบประมาณด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติด เข้าร่วมกิจกรรม โครงการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพียงแต่มีบางส่วนที่ยังไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการ ไม่ลงไปสัมผัสปัญหาตามชุมชน ซึ่งส่วนมากจะเป็นฝ่ายค้าน ทำให้ในบางชุมชนขาดข้อมูลที่เป็นจริงที่จะได้นำมาดำเนินการแก้ไขให้ตรงกับสภาพปัญหาของแต่ละชุมชน และทางฝ่ายธุรการ ซึ่งเป็นข้าราชการประจำ และลูกจ้างเทศบาล ได้นำนโยบายมาจัดทำเป็นแผนงานโครงการ โดยกำหนดระยะเวลาและวิธีการปฏิบัติไว้ อย่างชัดเจน หากแต่การทำงานยังเป็นแบบราชการ คือมีความล่าช้า ไม่ต่อเนื่อง ไม่เอาใจใส่ เพียงแต่ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้เท่านั้น ขาดการติดตามประเมินผลที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างถาวรเช่นกัน

จากการศึกษาด้านกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง เห็นว่าแต่ละฝ่ายของเทศบาลได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกขั้นตอน ทุกกิจกรรม ตั้งแต่การเสนอปัญหา วิธีการแก้ไข กำหนดนโยบาย โครงการ การนำไปปฏิบัติ หากมีเพียงบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือในการเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีความเห็นคัดค้าน หรือไม่ตรงกับแนวความคิดของตนเอง ซึ่งส่วนมากจะเป็นฝ่ายค้าน สมาชิกเทศบาลบางส่วนเมื่อได้รับเลือกตั้งแล้วก็ไม่ได้ให้ความสนใจปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ จึงไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม และยังมีข้าราชการประจำบางส่วนที่ทำงานแบบราชการ ไม่ให้ความสนใจปัญหา เพียงแต่รอรับคำสั่งเพื่อจะนำไปปฏิบัติเท่านั้น

จากการศึกษาด้านกระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดในด้านต่าง ๆ เห็นว่าทางเทศบาลนครปากเกร็ดมีรูปแบบการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ชัดเจน ทั้งด้านการควบคุมตัวยา และผู้ค้ายา ด้านการบำบัดรักษา ผู้เสพ ผู้ติดยา และด้านการป้องกันกลุ่มเสี่ยง เพียงแต่ยังขาดความต่อเนื่องให้เป็นระบบในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ที่จะต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาเพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพปัญหายาเสพติดของแต่ละชุมชนที่แตกต่างกัน และการดำเนินการแก้ไขบางด้านไม่มีหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทำให้มุมมองในการแก้ไขปัญหายาเสพติดแคบลงไป ไม่ครอบคลุมทุกปัญหาที่จะต้องแก้ไขอย่างแท้จริง เช่น การโครงการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปัญหายาเสพติด และวิธีการป้องกัน ทำให้ขาดประสิทธิภาพ เนื้อหาความรู้ไปเป็นปัจจุบัน และไม่ทั่วถึงทุกชุมชน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลการศึกษาในครั้งนี้จะแสดงให้เห็นว่า แต่ละด้านยังมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าเหตุผลที่สนับสนุนให้การดำเนินการของเทศบาลนครปากเกร็ด ได้ผล มีเหตุผลสนับสนุนคือ

1. เนื่องจากการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตนี้ทางเทศบาลนครปากเกร็ด ได้ร่วมกับทางฝ่ายอำเภอ และเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการตามมาตรการทั้งสามด้านในการควบคุมและยึดพื้นที่มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 - ปัจจุบัน โดยได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง และได้ผลทำให้ได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ เพราะเห็นผลในการแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะการบำบัดรักษาผู้เสพตามโครงการทางใหม่ชีวิตใหม่ ที่ได้ผลอย่างมากผู้เข้ารับการบำบัดสามารถเลิกเสพยาได้ประมาณ 80% เมื่อประชาชนเกิดความเชื่อถือเจ้าหน้าที่ของรัฐว่ามีความจริงใจในการแก้ไขปัญหาทำให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนส่งผลให้ทีมงานฝ่ายการเมืองของ นายวิชัย บรรดาศักดิ์ นายกเทศมนตรี ได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันมาโดยตลอด

2. เหตุผลทางด้านการเมืองถึงแม้ในสภาเทศบาลนครปากเกร็ดจะมีกลุ่มการเมืองสมัครรับเลือกตั้งเข้ามา 2 กลุ่ม มีการแข่งขันด้านคะแนนเสียง แต่ทั้งสองกลุ่มนี้เมื่อเข้ามาทำงานแล้วเนื่องจากปัญหาสุขภาพจิตเป็นปัญหาใกล้ตัวประชาชนในพื้นที่และเป็นปัญหาความเดือดร้อน จึงปรากฏว่าสมาชิกสภาทั้งสองกลุ่มจะให้การสนับสนุนโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ไม่มีผู้ใดคัดค้านและให้การสนับสนุน เนื่องจากการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตมีกิจกรรมที่ลงไปทำงานกับชุมชนและปรากฏว่าสมาชิกสภาที่ลงไปร่วมดำเนินการด้วยทุกครั้ง ซึ่งเป็นเสมือนการหาเสียงไปด้วย

3. เหตุผลทางด้านการบริหารงบประมาณ เนื่องจากเทศบาลนครปากเกร็ดเป็นเทศบาลขนาดใหญ่สามารถจัดเก็บรายได้และมีงบประมาณ ปีละประมาณ 800 กว่าล้านบาท ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก มีงบประมาณเพียงพอโดยไม่ต้องขอรับการสนับสนุนจากรัฐหรือเอกชน ทำให้การดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมทั้งของเทศบาลเองและสนับสนุนหน่วยงานอื่นได้อย่างเต็มความสามารถ ทำให้มีโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเต็มที่ ทำให้การแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตเป็นไปด้วยดีและได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงานเนื่องจากมีงบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งเรื่องงบประมาณในการดำเนินการปัจจัยสำคัญในการบริหารงานให้สำเร็จ

4. เนื่องจากคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลชุดปัจจุบัน ได้เข้ามาบริหารเทศบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 และได้รับการเลือกตั้งมาจนถึงปัจจุบันโดยตลอด ทำให้เครือข่ายภาคประชาชนในชุมชนต่าง ๆ มีความใกล้ชิดและผูกพันทางการเมือง เมื่อทางเทศบาลลงไปทำกิจกรรมก็จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนส่วนใหญ่

5. ปัญหาสุขภาพจิตเป็นปัญหาใกล้ตัวประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

3. ข้อเสนอแนะ

1.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาวิจัย

1.1.1 ปัจจุบันสถานการณ์ยาเสพติดค่อนข้างจะมีการแพร่ระบาดในพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ดเพิ่มมากขึ้น แล้วแต่ชุมชนซึ่งความแตกต่างกัน เช่น ประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในคอนโดเมืองทองธานี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรแฝง กับประชาชนที่พักอาศัยอยู่ตามชุมชนดั้งเดิมตามริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีสภาพสังคมที่แตกต่างกัน แต่ก็ไม่มีการปรับปรุงตัวนโยบาย หรือโครงการ ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่แตกต่างกัน จะใช้นโยบาย หรือ โครงการ ที่มีวิธีการดำเนินการแบบเดียวกัน ซึ่งทำให้ไม่บรรลุผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาเสพติดในบางชุมชน จึงควรจะนำเอาสภาพแวดล้อม สภาพสังคม ของแต่ละชุมชนมาเป็นตัวแปรในการกำหนดนโยบาย หรือโครงการ ซึ่งบางโครงการอาจจะมีวิธีการปฏิบัติ และระยะเวลาการปฏิบัติที่แตกต่างกัน แล้วแต่สภาพสังคม และสภาพแวดล้อมของแต่ละชุมชน

1.1.2 นอกเหนือจากกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดของทางเทศบาลนครปากเกร็ดแล้ว จะเห็นได้ว่าการใช้เครือข่ายชุมชนของแต่ละชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดนั้น จะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาเสพติดของแต่ละชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากตัวแทนชุมชนนั้นจะทราบถึงปัญหาเป็นอย่างดี และมีความจริงใจตั้งใจในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนของตนเอง จึงต้องให้เครือข่ายชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในทุกขั้นตอน ทุกกิจกรรม ของกระบวนการการแก้ไขปัญหาเสพติด

1.1.3 ในกระบวนการการแก้ไขปัญหาเสพติด ด้านการบำบัดรักษาผู้เสพ ผู้ติด ให้สามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตในชุมชน และสังคม ได้นั้นถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่สำคัญ ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันติดตามผู้บำบัดไม่ให้หวนกลับมาเสพหรือติดอีก ประกอบกับการให้อาชีพ ฝึกอาชีพ จึงจะต้องให้ความสำคัญในด้านนี้อย่างต่อเนื่อง ในกระบวนการการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป็นนโยบาย และการสนับสนุนงบประมาณ

1.1.4 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการของเทศบาลนครปากเกร็ด ในการแก้ไขปัญหาเสพติดนั้น จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาเสพติด ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทุกกิจกรรม ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย จนถึงการติดตามประเมินผล ซึ่งถ้าหากต่างฝ่ายต่างดำเนินการโดยไม่ร่วมกันตั้งแต่ต้นก็จะส่งผลทำให้ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาเสพติดลดน้อยลง

1.1.5 การติดตามตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบาย โครงการต่าง ๆ ถือว่าเป็นส่วนสำคัญเพื่อจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข วิธีการ แนวทาง ขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย หรือ โครงการที่กำหนดไว้ จึงต้องให้ความสำคัญถึงวิธีการและแนวทางในการประเมินผล

1.2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัย

1.2.1 ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างของประชากรในฝ่ายธุรการในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ทำการเก็บข้อมูลเป็นระดับผู้บริหารของฝ่ายธุรการ แต่ในระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างยังถือว่ายังน้อยอยู่หากเปรียบเทียบกับสัดส่วนของจำนวนเจ้าหน้าที่ โดยการในศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มสัดส่วนการสัมภาษณ์ระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อจะได้ทราบถึงผลการศึกษาวิจัยในระดับปฏิบัติด้วย

1.2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และฝ่ายธุรการเทศบาลนครปากเกร็ด เท่านั้นหากจะทำการศึกษาวิจัยต่อไป ควรจะศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชนด้วยเพราะการแก้ไขปัญหายาเสพติดของแต่ละชุมชนจะต้องมีความร่วมมือจากภาคประชาชนของแต่ละชุมชนเป็นสำคัญเนื่องจากทราบถึงปัญหา และแต่ละชุมชนมีสภาพปัญหาแตกต่างกัน

1.2.3 จากการศึกษาการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเทศบาลนครปากเกร็ด ได้ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 - ปัจจุบัน หากจะมีการทำการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม ควรที่จะทำการศึกษาถึงความพึงพอใจของประชาชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ดต่อผลการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ผ่านมาด้วย เพื่อให้ทราบว่า การดำเนินการที่ผ่านมาประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

1.2.4 เนื่องจากโครงสร้างของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดเทศบาลนครปากเกร็ดมีโครงสร้างเป็น 2 รูปแบบ คือรูปแบบที่ใช้เมื่อปี พ.ศ.2546 – พ.ศ.2549 และรูปแบบใหม่ที่เริ่มใช้ พ.ศ.2550 ซึ่งมีรูปแบบและอำนาจหน้าที่แตกต่างกัน หากจะมีการศึกษาวิจัยเรื่องนี้เห็นควรทำการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบทั้งสองว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไร

1.3 ข้อเสนอแนะกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเทศบาลนครปากเกร็ดในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

1.3.1 การเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในเทศบาล ยังไม่มีการปรับปรุงเนื้อหา หรือวิธีการอบรม สัมมนา ให้ทันกับสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นเพียงการจัดการสัมมนา อบรม ตามรูปแบบเดิม ๆ ไม่มีประสิทธิภาพ บาง

โครงการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน ก็มีการเมืองแอบแฝงเพื่อเรียกคะแนนนิยมของกลุ่มการเมืองของตน โดยเอาหัวคะแนนในแต่ละชุมชนไปร่วมดูงาน หรืออบรม ด้วย ซึ่งไม่ได้ไปพัฒนาความรู้ แต่จะเป็นการไปเพียงเพื่อการพักผ่อนหาความบันเทิงเท่านั้น

1.3.2 การติดตาม และประเมินผล การปฏิบัติตามนโยบาย และโครงการต่าง ๆ ควรจะให้มีองค์กรกลางมาเป็นผู้ประเมินผลว่านโยบาย หรือโครงการต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จ หรือไม่ ตั้งแต่ก่อน ขณะ และหลังดำเนินการ เพื่อจะได้มีการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติการนโยบาย หรือโครงการต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

1.3.3 ผู้บริหารมุ่งผลงานหวังผลทางคะแนนนิยม แต่ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของฝ่ายบริหาร ไม่ได้ร่วมดำเนินการตามกระบวนการการมีส่วนร่วม ใช้อำนาจทางการบริหาร สั่งการให้ฝ่ายธุรการ ประสานงานกับทุกฝ่าย โดยมุ่งผลสำเร็จของงานขาดการวิเคราะห์ปัญหา ร่วมกัน เน้นแต่เพียงตอบสนองนโยบายโดยจัดทำแผนงานโครงการ ผู้ปฏิบัติ การประเมินผล ขาดหลักวิชาการจึงไม่ ปรับปรุงแผนให้สอดคล้องกับสภาพสังคม และไม่เกิดประสิทธิภาพ เท่าที่ควร จึงควรให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทุกกิจกรรม ตั้งแต่ต้น และให้มีการดำเนินการที่ต่อเนื่อง

1.3.4 ฝ่ายนิติบัญญัติต้องให้สมาชิกสภา ทำงานเป็นทีมไม่มีการเมืองเข้าแทรกแซง สับเปลี่ยน หมุนเวียนในทุกเขตพื้นที่ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกัน และต้องให้สมาชิกสภาเทศบาล มีอำนาจในการสั่งการ ฝ่ายธุรการ โดยออกคำสั่งควบคุม การปฏิบัติเป็น โครงการ ไปพร้อมกับ แนะนำการจัดทำระบบการประเมินผล ในเชิงวิชาการ เช่น กำหนดตัวชี้วัด ผ่านการวิเคราะห์ของ ฝ่ายนิติบัญญัติ ที่เป็นฝ่ายการเมือง ยอมรับปัญหาจากประชาชน ได้ดีกว่าฝ่ายอื่น

1.3.5 การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด จะต้องร่วมกันทำทุกฝ่าย เพราะทุก ๆ ฝ่ายมีส่วนสัมพันธ์กับประชาชนด้วยกันเกือบทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าจะแบ่งหน้าที่กันให้ชัดเจน มีการ เกี่ยวข้องต่อกัน โดยฝ่ายข้าราชการประจำจะต้องอาศัยข้อมูลจากฝ่ายนิติบัญญัติ และมีส่วนร่วม ทางการเมืองเสนอความคิดเห็นตามสภาพความเป็นจริงของแต่ละสังคม โดยมุ่งที่จะร่วมกันแก้ไข ปัญหายาเสพติด ไม่ทำงานโดยยึดติดแบบระบบราชการ

1.3.6 ฝ่ายธุรการจะต้องจัดเจ้าหน้าที่เป็นทีมเฉพาะ เพื่อลงพื้นที่ควบคู่กับฝ่าย ปกครอง(อำเภอ) ฝ่ายตำรวจ ฝ่ายสาธารณสุข เพื่อสำรวจพื้นที่ และแสวงหาความร่วมมือจาก ประชาชนเพิ่มความถี่ในการจัดกิจกรรมร่วมคิดร่วมทำ จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่าอาศัยหน่วยอื่น เป็นตัวนำ ถ้าหากทางอำเภอ ทางตำรวจ และสาธารณสุข ขัดแย้งกัน หรือมีปัญหาอุปสรรคจะทำให้ ฝ่ายเทศบาล ไม่สามารถดำเนินการได้ ถึงจะมีงบประมาณจำนวนมากก็ตาม

1.3.7 การจัดสรรงบประมาณในการแก้ไขปัญหายาเสพติดจะต้องมีการตรวจสอบจากหน่วยงานอื่น หรือหน่วยงานอิสระ ว่างบประมาณที่ดำเนินการ หรือสนับสนุนหน่วยงานอื่นไปนั้น เหมาะสมหรือไม่ มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด เพื่อไม่ให้มีการใช้งบประมาณไปในทางการเมือง หากคะแนนนิยมของทางฝ่ายบริหาร ไม่มุ่งหวังที่จะแก้ไขปัญหายาอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ ชมดี 2524. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณี
โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- โกวิทย์ พวงงาม 2543. การศึกษาภารกิจอุปถัมภ์และความเข้มแข็งของประชาคมตำบลในการจัดการ
กับปัญหาสุขภาพของชุมชนระดับตำบล. กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เจริญ คัมภีร์ภาพ (2548). อำนาจอธิปไตย กับ การทำเขตการค้าเสรี (FTA). Retrieved 9/12/06,
from: http://www.ftawatch.org/autopage1/show_page.php?t=5&s_id=3&d_id=3
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2525. การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท (อัครสำเนาะ). กรุงเทพฯ: คณะ
เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ฉันทนา บรรพศิริ โชติ. 2544. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: ปัญหาและ
แนวทางแก้ไข. บทความเสนอในการเสวนาเรื่องการปฏิบัติตามและการบังคับใช้
กฎหมาย
สิ่งแวดล้อม: นวัตกรรมการบังคับใช้กฎหมาย. ศูนย์ประชุมองค์การสหประชาชาติ.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2545. คู่มือการเรียนการสอนพลเมือง-พลเมืองโลก : การบูรณาการเรียนรู้อัน
จากประสบการณ์จริงตามแนวทางรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ,
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. โรงพิมพ์คุรุสภา กรุงเทพฯ.
- ถนัด ไบยา และคณะ. 2544. ศึกษาเรื่องสถานภาพและการพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนในการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดจังหวัดน่าน. งานวิจัย ศูนย์วิชาการ
สารเสพติดภาคเหนือ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธันยนันท์ ชนมณีโรจน์ และคณะ 2544. แนวโน้มการป้องกันยาเสพติดของประเทศไทย. ศูนย์วิจัย
สังคมศาสตร์, สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- ดิน ปรัชญพฤทธิ. 2532. ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมพฤติกรรม ในองค์กร. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ดิน ปรัชญพฤทธิ. 2544. การบริหารการพัฒนา: ความหมาย เนื้อหา แนวทางและปัญหา. พิมพ์ครั้งที่
5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. 2527. การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข
มหาวิทยาลัยมหิดล

- ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์. บรรณาธิการ 2527. **นโยบาย และกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนใน ยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบัน, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.** กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- ทศพล กฤตยพิสิฐ. 2538. **การมีส่วนร่วมของกำนันผู้ใหญ่บ้านเขตหนองจอกที่มีต่อโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาตามแนวทาง “บวร” และ “บรม” เพื่อสร้างอุดมการณ์แผ่นดินธรรม**
แผ่นดินทอง. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บุญเสริม นาคสาร (2546). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน: ผลในทางปฏิบัติ เมื่อครบรอบหกปีของการปฏิรูปการเมือง.** Retrieved 9/12/06, from: <http://www.publaw.net/publaw/view.asp?PublawIDs=697>
- ปาริชาติ วัลย์เสถียร. 2541. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน: เอกสารประกอบการศึกษาวิชา สค. 651.** กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พนัส พฤกษ์สุนันท์ และคณะ. 2542. **การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของสมาชิกชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนนอกรั้ว กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี : การจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง.** ราชบุรี: ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 4 ราชบุรี.
- รังสิมันต์ บุญยบรรณานนท์ (2537). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคณะกรรมการชุมชนและประชาชนในเขตเทศบาลท่าเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง.** พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ศราวุธ ศรีประเสริฐ. 2543. **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. 2542. **การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 8).** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- สมมาศ อิมธีระนนท์ และคณะ. 2544. **แนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัด/มัสยิด และโรงเรียน เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มนักเรียน.** งานวิจัย ศูนย์วิชาการสารเสพติดภาคเหนือ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสน่ห์ จามริก. 2540. **การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2.** มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- เสน่ห์ นนทะโชติ. 2524. **การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน**

ชุมชนชนบทไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านวังคล้า อ.เสิงสาง จ.นครราชสีมา. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิทธิณัฐ ประพุทธนิติสารและคณะ. 2546. **โครงการการถอดบทเรียนความสำเร็จของชุมชนในการ
 แก้ไขปัญหาเสาพิศด แบบครบวงจรและยั่งยืน. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ศูนย์วิชาการ
 สารเสพิศดภาคเหนือ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**

สุจิต บุญบงการ. 2537. **การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบัน
 ทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.**

สุภางค์ จันทวานิช. 2546. **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). คณะ
 รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

สำนักงานเทศบาลนครปากเกร็ด. 2548. **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลนครปากเกร็ด พ.ศ.
 2548-2553. งานวิเคราะห์นโยบายและแผน: กองวิชาการและแผนงานเทศบาลนคร
 ปากเกร็ด นนทบุรี.**

อกิน รพีพัฒน์. 2527. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรม
 ไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล
 อดงกรณ์ คูตระกูล. 2549. โครงการศึกษาข้อคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมใน
 การปกครองส่วนท้องถิ่นของสตรีในประเทศไทย. รายงานการศึกษาระดับสมบูรณณ์.
 คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.**

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. 2524. **การพัฒนาบุคคล กลุ่มและชุมชน. กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**

แหล่งอ้างอิงเว็บไซต์ (Website)

เทศบาลนครปากเกร็ด [http://www.pakkretcity.go.th]

สถาบันพระปกเกล้า [http://www.kpi.ac.th]

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี [http://th.wikipedia.org/wiki/]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ เรื่อง

“เทศบาลนครปากเกร็ด กับกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติด”

ฝ่ายนิติบัญญัติ (ช่วง ปี พ.ศ.2547-2549)

ส่วนที่ 1

1.1 เพศ

 ชาย หญิง

1.2 อายุ

 น้อยกว่า 30 ปี 31 – 40 ปี 41 – 50 ปี 51 – 60 ปี มากกว่า 60 ปี

1.3 ตำแหน่ง

1.4 สัมภาษณ์ เมื่อวันที่

ส่วนที่ 2

ก. คำถามเกี่ยวกับโครงสร้างและระบบการทำงานของเทศบาลนครปากเกร็ด

1. โครงสร้างการบริหารงานของฝ่ายนิติบัญญัติของเทศบาลนครปากเกร็ด เป็นอย่างไร
2. ท่านมีแนวความคิดอย่างไรเป็นกรณีพิเศษในการบริหารองค์กรของท่านให้ถูกใจประชาชน
3. ในพื้นที่ของเทศบาลนครปากเกร็ดมีปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด
4. ท่านเข้าใจนโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดมากน้อยเพียงใด
5. นโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดท่านได้ชูแคมเปญ (Campaign) ใดบ้างในการหาเสียงก่อนได้รับการเลือกตั้ง
6. ท่านได้นำปัญหาเสพติดเข้าอภิปรายในสภาเทศบาลบ้างหรือไม่ และฝ่ายนิติบัญญัติมีความคิดเห็นอย่างไร
7. ได้มีการอบรมสัมมนาเพื่อเข้าใจนโยบายและจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อนำสู่การปฏิบัติหรือไม่

8. ท่านมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด
 9. ฝ่ายนิติบัญญัติได้ให้การสนับสนุนหรือคัดค้านนโยบายการแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่ อย่างไร
 10. ท่านมีวิธีการประชาสัมพันธ์นโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างไร
- ข. คำถามเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง**
1. บุคคลากรในองค์กรของท่านมีความเข้าใจปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด
 2. มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่ อย่างไรบ้าง
 3. มีการแบ่งหน้าที่ให้จัดการกับการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างไร และท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มากน้อยเพียงใด ท่านเต็มใจให้ความร่วมมือเพียงใด
 4. ผู้ได้รับมอบหมายได้ไปแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่ อย่างไรบ้าง
 5. ได้รับความร่วมมือจากประชาชนชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่นๆ เพียงใด
 6. มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงภัยจากยาเสพติดหรือไม่ อย่างไรบ้าง
 7. มีการจัดสัมมนาทางวิชาการเรื่องยาเสพติดให้กับบุคลากรในหน่วยงานของท่านหรือไม่เพียงใด
 8. ได้ส่งเสริมให้บุคลากรของหน่วยท่านไปเข้าร่วมสัมมนาหรือไปศึกษาเกี่ยวกับปัญหาเสพติดจากที่อื่นบ้างหรือไม่เพียงใด
 9. มีการประชาสัมพันธ์กระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่ อย่างไรบ้าง
 10. มีการประสานงาน ขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นหรือไม่ อย่างไรบ้าง
 11. ได้รับความร่วมมือมากน้อยเพียงใด
 12. ท่านมีวิธีการจัดการงบประมาณ ในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างไร ในสภามีการแถลงอภิปราย เห็นด้วยมากน้อยเพียงใด
 13. มีการสนับสนุนทุนทรัพย์จากภาคเอกชน องค์กรภาครัฐอื่น หรือไม่เพียงใด
 14. มีการติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่เพียงใด
 15. เสียงข้างมากในสภามีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับนโยบาย และวิธีปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาเสพติดของหน่วยท่าน
- ค. คำถามเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติดในด้านต่างๆ**
1. ท่านคิดว่ากระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติดตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีแนวโน้มอย่างไรบ้าง
 2. ท่านคิดว่านโยบาย ของหน่วยเหนือในการแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นอย่างไร

3. วิธีการแก้ไขปัญหาโดยการควบคุมตัวยาและผู้ขายยาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร
4. วิธีการแก้ไขปัญหาโดยการแก้ไขปัญหาลูกค้า/ผู้ขายยาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร
5. วิธีการแก้ไขปัญหาโดยการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาส หรือกลุ่มเสี่ยง เข้าไปใช้ยาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร
6. วิธีการแก้ไขปัญหาโดยการบริหารจัดการ การแก้ปัญหายาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร
7. กระบวนการบริหารจัดการ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการทำงานของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร
8. ท่านพึงพอใจมากน้อยเพียงใดในการแก้ปัญหายาเสพติดของเทศบาลนครปากเกร็ด

แบบสัมภาษณ์ เรื่อง

“เทศบาลนครปากเกร็ด กับกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติด”

ฝ่ายธุรการ (ช่วง ปี พ.ศ.2547-2549)

ส่วนที่ 1

1.1 เพศ

ชาย

หญิง

1.2 อายุ

น้อยกว่า 30 ปี

31 – 40 ปี

41 – 50 ปี

51 – 60 ปี

มากกว่า 60 ปี

1.3 ตำแหน่ง

.....

1.4 สัมภาษณ์ เมื่อวันที่

ส่วนที่ 2

ก. คำถามเกี่ยวกับโครงสร้างและระบบการทำงานของเทศบาลนครปากเกร็ด

1. โครงสร้างการบริหารงานฝ่ายธุรการของเทศบาลนครปากเกร็ดเป็นอย่างไร
2. ลักษณะงานของท่านมีส่วนสนับสนุนที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด
3. หน่วยงานใดที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบเรื่องยาเสพติด
4. ในพื้นที่ของเทศบาลนครปากเกร็ดมีปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด
5. ท่านมีส่วนทำความเข้าใจกับคนในองค์กรอย่างไร ในการแก้ไขปัญหาเสพติด
6. คนในองค์กรของท่านให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด
7. ฝ่ายบริหารมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างไร เหมาะสมเพียงใด

8. การจัดโครงการต่าง ๆ รองรับนโยบายมีหรือไม่อย่างไร
9. ท่านมีวิธีการปลูกกระดุมปวงชน รวมถึงแผ่นดินเพื่อสร้างกระแสอย่างไร ในการแก้ไขปัญหาเสพติด บ้างหรือไม่ อย่างไร
10. ท่านมีวิธีการประชาสัมพันธ์นโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างไร
11. ท่านมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด

ข. คำถามเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

1. บุคลากรในองค์กรของท่านมีความเข้าใจปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด ให้ความร่วมมือเพียงใด
2. มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่ อย่างไรบ้าง
3. การแบ่งหน้าที่ในการจัดการแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นอย่างไร ผู้ได้รับมอบหมายให้ความร่วมมือมากน้อยเพียงใด
4. มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่ อย่างไรบ้าง
5. ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากน้อยเพียงใด
6. มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงภัยจากยาเสพติดหรือไม่ อย่างไรบ้าง
7. มีการจัดสัมมนาทางวิชาการเรื่องยาเสพติดในหน่วยงานของท่านหรือไม่ เพียงใด
8. มีการส่งเสริมให้บุคลากรของหน่วยงานไปเข้าร่วมสัมมนาหรือศึกษาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเสพติดจากที่อื่นบ้างหรือไม่เพียงใด
9. มีการประชาสัมพันธ์กระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่ อย่างไรบ้าง
10. มีการประสานงาน ขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นหรือไม่ อย่างไรบ้าง
11. ได้รับความร่วมมือมากน้อยเพียงใด
12. วิธีการจัดการงบประมาณ ในการแก้ไขปัญหาเสพติด เป็นอย่างไร
13. มีการสนับสนุนทุนทรัพย์จากภาคเอกชนหรือ องค์กรของรัฐอื่นหรือไม่เพียงใด
14. มีการติดตามประเมินผล การแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่ อย่างไร

ค. คำถามเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติดในด้านต่างๆ

1. ท่านคิดว่ากระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติดตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีแนวโน้มอย่างไรบ้าง
2. ท่านคิดว่านโยบายของหน่วย และการจัดทำโครงการของหน่วยในการแก้ไขปัญหาเสพติดเหมาะสมหรือไม่เพียงใด
3. วิธีการแก้ไขปัญหาคือการควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร
4. วิธีการแก้ไขปัญหาคือการแก้ไขปัญหาคือผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร

5. วิธีการแก้ไขปัญหโดยการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสหรือกลุ่มเสี่ยง เข้าไปใช้ยาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร
6. วิธีการแก้ไขปัญหโดยการบริหารจัดการ การแก้ปัญหายาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร
7. กระบวนการบริหารจัดการ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการทำงานของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร
8. ท่านพึงพอใจมากน้อยเพียงใดในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเทศบาลนครปากเกร็ด

แบบสัมภาษณ์ เรื่อง

“เทศบาลนครปากเกร็ด กับกระบวนการการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติด”

ฝ่ายบริหาร (ช่วง ปี พ.ศ.2547-2549)

ส่วนที่ 1

1.1 เพศ

 ชาย หญิง

1.2 อายุ

 น้อยกว่า 30 ปี 31 – 40 ปี 41 – 50 ปี 51 – 60 ปี มากกว่า 60 ปี

1.3 ตำแหน่ง

.....

1.4 สัมภาษณ์ เมื่อวันที่

ส่วนที่ 2

ก. คำถามเกี่ยวกับโครงสร้างและระบบการทำงานของเทศบาลนครปากเกร็ด

1. โครงสร้างการบริหารงานที่สำคัญๆ ของฝ่ายบริหารเป็นอย่างไร
2. ท่านมีแนวความคิดอย่างไรเป็นกรณีพิเศษในการบริหารองค์กรของท่านให้ถูกใจประชาชน
3. ในพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ดมีปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด
4. นโยบายเกี่ยวกับยาเสพติด ท่านได้ชูแคมเปญ (Campaign) ใดบ้าง ในการหาเสียงก่อนการเลือกตั้ง
5. เมื่อได้รับเลือกตั้ง ได้รับนโยบายจากหน่วยเหนือมาอย่างไรบ้าง มีความเข้าใจมากน้อยเพียงใด เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของเทศบาล
6. ท่านมีวิธีการนำนโยบายเหล่านั้นสู่การปฏิบัติอย่างไร

7. ท่านมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างไรบ้าง

ข. คำถามเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. บุคลากรในองค์กรของท่านเข้าใจปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด
2. มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่ อย่างไรบ้าง
3. ท่านได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานของท่านมากน้อยเพียงใด
4. มีการแบ่งหน้าที่ให้จัดการกับปัญหาเสพติดอย่างไรบ้าง
5. ผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ไปแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายเสพติดหรือไม่ อย่างไรบ้าง
6. ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ชุมชน องค์กรภาคเอกชนอื่นๆ เพียงใด
7. มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงภัยจากยาเสพติดหรือไม่ อย่างไรบ้าง
8. มีการจัดสัมมนาทางวิชาการเรื่องยาเสพติด ให้กับบุคลากรของท่านหรือไม่ เพียงใด
9. ได้ส่งเสริมให้บุคลากรของท่านไปเข้าร่วมสัมมนา หรือไปศึกษาปัญหาเสพติดจากที่อื่น ๆ หรือไม่เพียงใด
10. มีการประชาสัมพันธ์กระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่ อย่างไรบ้าง
11. มีการประสานงาน ขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นหรือไม่ อย่างไรบ้าง
12. ได้รับความร่วมมือมากน้อยเพียงใด
13. ท่านมีวิธีการจัดการงบประมาณ ในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างไรบ้าง
14. ท่านได้รับการสนับสนุนทุนทรัพย์จากภาคเอกชน องค์กรภาครัฐอื่นหรือไม่เพียงใด
15. มีการติดตามประเมินผล การแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่อย่างไร

ค. คำถามเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติดในด้านต่างๆ

1. ท่านคิดว่ากระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติดตามกฎหมายและระเบียบปฏิบัติในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีแนวโน้มอย่างไรบ้าง
2. ท่านคิดว่านโยบายของหน่วยเหนือในการแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นอย่างไร
3. วิธีการแก้ไขปัญหาโดยการควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร
4. วิธีการแก้ไขปัญหาโดยการแก้ไขปัญหาค้า/ผู้ติดยาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร
5. วิธีการแก้ไขปัญหาโดยการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสหรือกลุ่มเสี่ยง เข้าไปใช้ยาเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร
6. วิธีการแก้ไขปัญหาโดยการบริหารจัดการ การแก้ปัญหายเสพติดของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร

7. กระบวนการบริหารจัดการ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการทำงานของหน่วยงานท่านเป็นอย่างไร
8. ท่านพึงพอใจมากน้อยเพียงใดในการแก้ปัญหาเสพติดของเทศบาลนครปากเกร็ด

ภาคผนวก ข

อำนาจหน้าที่และภารกิจของเทศบาลนครปากเกร็ด

อำนาจหน้าที่และภารกิจของเทศบาลนครปากเกร็ด

เทศบาลนครปากเกร็ด มีอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายสำคัญ 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ดังนี้

1. ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 , 53 , 54 , 56 และ 57 เทศบาลนครปากเกร็ด มีหน้าที่ดังนี้

- หน้าที่ที่ต้องทำ ได้แก่

- (1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- (5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- (6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- (7) ส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (8) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (9) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (10) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- (11) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้
- (12) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- (13) ให้มีและบำรุงส้วมสาธารณะ
- (14) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (15) ให้มีการดำเนินกิจการ โรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น
- (16) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- (17) กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
- (18) การควบคุมสุขลักษณะและอนามัยในร้านจำหน่ายอาหาร โรงมหรสพและสถานบริการอื่น
- (19) จัดการเกี่ยวกับอยู่อาศัยและการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม
- (20) จัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
- (21) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

- หน้าที่ที่อาจจัดทำ ได้แก่

- (1) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- (2) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- (3) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (4) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- (5) ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
- (6) ให้มีการสาธารณสุข
- (7) จัดทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
- (8) จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
- (9) ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา
- (10) ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (11) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
- (12) เทศพาณิชย์

2. ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์ปกครอง

ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

มาตรา 16 หมวด 2 กำหนดให้เทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจในการให้บริการสาธารณะไว้จำนวน 31 ประการ ได้แก่

- 1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- 2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- 3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- 4) การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้างอื่นๆ
- 5) การสาธารณสุข
- 6) การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- 7) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- 8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 9) การจัดการศึกษา
- 10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส

- 11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 14) การส่งเสริมกีฬา
- 15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- 19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล
- 20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- 21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- 22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- 23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ
- 24) การจัดการ บำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 25) การผังเมือง
- 26) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- 27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 28) การควบคุมอาคาร
- 29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุน การป้องกัน และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 31) กิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด “การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และ

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ”

สำนักงานเทศบาลนครปากเกร็ด เลขที่ 1 หมู่ 5 ถนนแจ้งวัฒนะ ต.ปากเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120
โทรศัพท์ 0-2960-9704-14 โทรสาร 0-2960-9703
ติดต่อผู้ดูแลระบบ : webmaster@pakkretcity.go.th

ภาคผนวก ก
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ สภามหาวิทยาลัย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ สภาเทศบาล

มาตรา 15 สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตามจำนวนดังต่อไปนี้

- (1) สภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบสองคน
- (2) สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบแปดคน
- (3) สภาเทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนยี่สิบสี่คน

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดและยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่

[มาตรา 15 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543]

มาตรา 16 สมาชิกสภาเทศบาลให้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละสี่ปี ถ้าตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นแทน ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่วาระของสมาชิกสภาเทศบาล จะเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

สมาชิกสภาเทศบาลผู้เข้ามาแทนตามวรรคหนึ่งให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระของผู้ซึ่งตนแทน

[มาตรา 16 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542]

มาตรา 17 ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกสภาเทศบาลต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมสภาเทศบาลว่าจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งจะซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น

มาตรา 18 สมาชิกสภาเทศบาลย่อมเป็นผู้แทนของปวงชนในเขตเทศบาลนั้น และต้องปฏิบัติหน้าที่ตาม ความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใด ๆ

มาตรา 18 ทวิ สมาชิกสภาเทศบาลต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่เทศบาลเป็นคู่สัญญาหรือในกิจการที่กระทำให้แก่เทศบาลหรือที่เทศบาลจะกระทำ

[มาตรา 18 ทวิ เพิ่มความ โดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542]

มาตรา 19 สมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลย่อมสิ้นสุดลงเมื่อ

- (1) ถึงคราวออกตามวาระ หรือมีการยุบสภาเทศบาล
- (2) ตาย
- (3) ลาออกโดยยื่นหนังสือลาออกต่อผู้ว่าราชการจังหวัด
- (4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ใน

กฎหมายว่าด้วย การเลือกตั้ง สมาชิกสภาเทศบาล

(5) ขาดประชุมสภาเทศบาลสามครั้งติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุอันสมควร

(6) กระทำการอันต้องห้ามตาม มาตรา 18 ทวิ

(7) สภาเทศบาลมีมติให้ออกจากตำแหน่ง โดยเห็นว่ามีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่เทศบาลหรือกระทำการอันเสื่อมเสียประโยชน์ของสภาเทศบาล มติให้สมาชิกสภาเทศบาลออกจากตำแหน่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกที่มีอยู่

(8) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลได้ลงคะแนนเสียงให้พ้นจากตำแหน่งตามกฎหมายเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง เมื่อมีกรณีสงสัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลผู้ใดสิ้นสุดลงตาม (4) (5) หรือ (6) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด สอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว

ในกรณีสมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลสิ้นสุดลงตาม (8) พร้อมกันทั้งหมด ให้ถือว่าเป็นการยุบสภาเทศบาล

[มาตรา 19 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542]

มาตรา 20 สภาเทศบาลมีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้งจากสมาชิกสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล

ประธานสภาเทศบาลและรองประธานสภาเทศบาลอยู่ในตำแหน่งจนครบอายุของสภาเทศบาล หรือมีการยุบสภาเทศบาล หรือถือว่ามีการยุบสภาเทศบาลตาม มาตรา 19 วรรคสาม

[วรรคสองของ มาตรา 20 เพิ่มความโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543]

มาตรา 20 ทวิ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตาม มาตรา 20 วรรคสอง ประธานสภาเทศบาล และ รองประธาน สภาเทศบาลพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(1) พ้นจากสมาชิกภาพแห่งสภาเทศบาล

(2) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

[มาตรา 20 ทวิ เพิ่มความโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543]

มาตรา 20 ตริ ในกรณีที่ตำแหน่งประธานสภาเทศบาลหรือรองประธานสภาเทศบาลว่างลง เพราะเหตุใดเหตุหนึ่งตาม มาตรา 20 ทวิ ให้สภาเทศบาลเลือกสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นแทน ตำแหน่งที่ว่างภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง

[มาตรา 20 ตริ เพิ่มความโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543]

มาตรา 21 ประธานสภาเทศบาล มีหน้าที่ดำเนินการของสภาเทศบาลให้เป็นไป ตามระเบียบข้อ บังคับการประชุมสภาเทศบาล

รองประธานสภาเทศบาล มีหน้าที่กระทำการแทนประธานสภาเทศบาลในเมื่อ

ประธานสภาเทศบาล ไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา 22 ในเมื่อประธานและรองประธานสภาเทศบาลไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกสภาเทศบาล เลือกตั้งกันเอง เป็นประธานเฉพาะในคราวประชุมนั้น

มาตรา 23 ให้กระทรวงมหาดไทยวางระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาลไว้

มาตรา 24 ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญสองสมัยหรือหลายสมัยแล้วแต่สภาเทศบาลจะกำหนด แต่ต้องไม่เกินสี่สมัย วันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปี ให้สภาเทศบาลกำหนด

การประชุมสภาเทศบาลครั้งแรก ต้องกำหนดให้สมาชิกได้มาประชุมภายในเก้าสิบวัน นับแต่การเลือกตั้ง สมาชิกสภาเทศบาลเสร็จแล้ว

สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดไม่เกินสิบห้าวัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีก จะต้องได้รับ อนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด

มาตรา 25 โดยปกติให้ประธานสภาเทศบาลเป็นผู้เรียกประชุมสภาเทศบาลตามสมัยประชุม และเป็น ผู้เปิดหรือปิดประชุม

ในกรณีที่ยังไม่มีประธานสภาเทศบาล หรือประธานสภาเทศบาลไม่เรียกประชุมตามกฎหมาย ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุมและเป็นผู้เปิดหรือปิดประชุม

มาตรา 26 นอกจากสมัยประชุมสามัญแล้ว เมื่อเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งเทศบาล ประธาน สภาเทศบาลก็ดี หรือนายกเทศมนตรีก็ดี หรือสมาชิกสภาเทศบาลมีจำนวนไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่อยู่ในตำแหน่งก็ดี อาจทำคำร้องยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอให้เปิดประชุมวิสามัญให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา ถ้าเห็น สมควรก็ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเรียกประชุมวิสามัญได้

สมัยประชุมวิสามัญให้มีกำหนดไม่เกินสิบห้าวัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีก จะต้องได้รับ อนุญาตจาก ผู้ว่าราชการจังหวัด

มาตรา 27 การประชุมสภาเทศบาล ต้องมีสมาชิกสภาเทศบาลมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม

[มาตรา 27 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543]

มาตรา 28 การลงมติวินิจฉัยข้อปรักษานั้น ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่จะมีบัญญัติไว้เป็น อย่างอื่นในพระราชบัญญัตินี้

สมาชิกสภาเทศบาลคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้ามีจำนวนลงเสียงลงคะแนนเท่ากัน ให้ ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 29 ห้ามมิให้สภาเทศบาลประชุมปรึกษาหารือในเรื่องนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือเรื่องที่ไม่ฝืน กฎหมาย หรือเรื่องการเมืองแห่งรัฐ

มาตรา 30 การประชุมของสภาเทศบาลย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่จะได้กำหนดไว้ในระเบียบ ข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาล

เมื่อคณะเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาลรวมกันไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของ จำนวนสมาชิกที่มาประชุม ร้องขอให้ทำการประชุมลับ ก็ให้ประธานสภาเทศบาลดำเนินการประชุมลับ ได้โดยไม่ต้องขอมติที่ประชุม

มาตรา 31 ในที่ประชุมสภาเทศบาล สมาชิกย่อมมีสิทธิตั้งกระทู้ถามคณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรี ในข้อความใด ๆ อันเกี่ยวกับการงานในหน้าที่ได้ แต่คณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรีย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อเห็นว่าข้อความนั้น ๆ ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือ ประโยชน์สำคัญของเทศบาล

มาตรา 32 สภาเทศบาลมีอำนาจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลตั้งเป็นคณะกรรมการ การสามัญของสภาเทศบาล และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการ การวิสามัญของสภาเทศบาล เพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล แล้วรายงานต่อสภาเทศบาล

ในการตั้งคณะกรรมการวิสามัญตามวรรคหนึ่ง นายกเทศมนตรีมีสิทธิ เสนอชื่อบุคคลผู้เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิก เพื่อให้สภาเทศบาลแต่งตั้งเป็นกรรมการ ในคณะกรรมการ วิสามัญได้ไม่เกินหนึ่งในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด

คณะกรรมการที่สภาเทศบาลตั้งขึ้นตามวรรคหนึ่ง จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือ ปฏิบัติการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

[มาตรา 32 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543]

มาตรา 32 ตรี ในกรณีกิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสีย ของเทศบาลหรือประชาชน ในท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาลจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก เท่าที่มีอยู่หรือ คณะเทศมนตรีอาจเสนอต่อประธานสภาเทศบาลเพื่อให้มีการออกเสียงประชามติในท้องถิ่นได้ และประกาศให้ประชาชนทราบ

การออกเสียงประชามติต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการขอปรึกษาความเห็นของประชาชนว่าจะเห็น ชอบหรือไม่เห็นชอบกิจการสำคัญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามวรรคหนึ่ง ซึ่งมีใช่เรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย การออกเสียงประชามติที่เกี่ยวกับตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือคณะบุคคล ใดคณะบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้

บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ

การออกเสียงประชามติตามมาตรา 32 ตรี ให้มีผลเป็นเพียงการให้คำปรึกษา แก่สภาเทศบาลหรือคณะเทศมนตรีในเรื่องนั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ การเลือกตั้งกำหนด [มาตรา 32 ทวิ เพิ่มความโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543]

มาตรา 33 การประชุมคณะกรรมการตาม มาตรา 32 ต้องมีกรรมการ มาประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ระเบียบการประชุมของคณะกรรมการให้ใช้ระเบียบข้อบังคับ การประชุม สภาเทศบาลโดยอนุโลม

มาตรา 34 สมาชิกสภาเทศบาลไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวน สมาชิก ที่อยู่ในตำแหน่ง มีสิทธิ ที่จะรวมกันทำคำร้องยื่นต่อนายอำเภอในกรณีแห่งเทศบาลตำบล หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีแห่งเทศบาล เมืองหรือเทศบาลนครว่า คณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีผู้ใดปฏิบัติการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน ละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ หรือมีความประพฤติอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่ง หรือแก่เทศบาลหรือแก่ราชการ เมื่อนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ได้รับคำร้องนั้น ให้พิจารณาว่า จะสมควรเรียกประชุม สมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่ถ้าเป็นการ สมควรก็ให้เรียกประชุม สมาชิกสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี เพื่อให้มีการอภิปรายเกี่ยวกับคำร้องนั้นว่า สมควรจะส่งไปยังกระทรวงมหาดไทยหรือไม่ เมื่อที่ประชุมมีมติอย่างใด ให้นายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ปฏิบัติไปตามมตินั้น

การประชุมตามความในวรรคก่อนให้เป็นการประชุมลับ โดยให้นายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เป็นประธาน การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาใน การประชุมนี้ ให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ

ระเบียบการประชุมนั้น ให้ใช้ระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาเทศบาล โดยอนุโลม แต่ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกที่อยู่ในตำแหน่ง จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา 35 เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้รับคำร้องตามความในมาตราก่อน แล้วรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจสั่งให้ยกคำร้องนั้นเสีย หรือสั่งให้เทศมนตรีทั้งคณะหรือเทศมนตรี ผู้ใดออกจากตำแหน่งได้ เพื่อประโยชน์ในการนี้ จะสั่งให้มีการสอบสวนก่อนก็ได้

ภาคผนวก ง

พระราชบัญญัติเทศบาลฉบับที่ 13 พ.ศ. 2546 มาตรา 1-49

พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตราที่ 1-49(สำเนา)

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2546 เป็นปีที่ 58 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยเทศบาล

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546"

มาตรา 2[1] พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 4** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 4** เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะท้องถิ่นใดเป็นเทศบาลเมือง หรือเทศบาลนครแล้ว ห้ามมิให้ใช้กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ในส่วนที่บัญญัติถึงการแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนันในท้องถิ่นนั้น และให้บรรดาบุคคลที่ที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนันพ้นจากตำแหน่งและหน้าที่เฉพาะในเขตท้องถิ่นนั้น

ในเขตเทศบาลตำบลใด ถ้าหมดความจำเป็นที่จะต้องมีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล หรือสารวัตรกำนัน ให้รัฐมนตรีประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา"

มาตรา 4 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 8** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2499 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 8** เมื่อมีการจัดตั้งเทศบาลตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ ได้จัดตั้งเป็นเทศบาล

ในระหว่างที่ไม่มีนายกเทศมนตรี ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่จัดตั้งเทศบาลปฏิบัติหน้าที่ปลัดเทศบาล และให้ปฏิบัติหน้าที่นายกเทศมนตรีเท่าที่จำเป็น ได้เป็นการชั่วคราว จนถึงวันประกาศผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี"

มาตรา 5 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 9** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 9** เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย"

มาตรา 6 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 10** และ **มาตรา 11** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 10** เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด หรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

" **มาตรา 11** เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย"

มาตรา 7 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 12** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2596 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 12** ภายใต้บังคับ **มาตรา 9** **มาตรา 10** และ **มาตรา 11** การเปลี่ยนชื่อเทศบาลหรือการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล ให้กระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย

ในกรณีที่เป็นการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนคร ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน ในท้องถิ่นที่ได้เปลี่ยนแปลงเขตเป็นเทศบาล ตามความในวรรคหนึ่งสิ้นสุดอำนาจหน้าที่เฉพาะในเขตที่ได้เปลี่ยนแปลงนั้น เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศกระทรวงมหาดไทยเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลใช้บังคับเป็นต้นไป"

มาตรา 8 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 13** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 13** ภายใต้บังคับ **มาตรา 9** **มาตรา 10** **มาตรา 11** และ **มาตรา 12** ท้องถิ่นซึ่งได้ยกฐานะเป็นเทศบาลแล้วอาจถูกเปลี่ยนแปลงฐานะหรือยุบเลิกได้โดยทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย

ท้องถิ่นที่ได้เปลี่ยนแปลงฐานะตามความในวรรคหนึ่ง ให้พ้นจากสภาพแห่งเทศบาลเดิมนับแต่วันที่ได้ออกเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นต้นไป บรรดาทรัพย์สิน หนี้ สิทธิ และสิทธิเรียกร้องของเทศบาลเดิมให้โอนไปเป็นของเทศบาลใหม่ในขณะเดียวกันนั้น และบรรดาเทศบัญญัติที่ได้ใช้บังคับอยู่ก่อนแล้วคงให้ใช้บังคับต่อไป

ในการยุบเลิกเทศบาล ให้ระบุถึงวิธีการจัดทรัพย์สินไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นด้วย"

มาตรา 9 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 14** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 14** องค์การเทศบาลประกอบด้วยสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี"

มาตรา 10 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 15** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 15** สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามจำนวน ดังต่อไปนี้

(1) สภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบสองคน

(2) สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสิบแปดคน

(3) สภาเทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนยี่สิบสี่คน

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล นอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว จะต้องไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่นหรือที่ปรึกษาหรือเลขานุการของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลเท่าที่มีอยู่"

มาตรา 11 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 16** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 16** สมาชิกสภาเทศบาลให้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง ถ้าตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ หรือมีการยุบสภาให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นแทนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

สมาชิกสภาเทศบาลผู้เข้ามาแทนให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระของผู้ซึ่งตนแทน"

มาตรา 12 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 18** ทวิ และ **มาตรา 19** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 18** ทวิ สมาชิกสภาเทศบาลต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่เทศบาลนั้นเป็นคู่สัญญา หรือในกิจการที่กระทำให้แก่เทศบาลนั้นหรือที่เทศบาลนั้นจะกระทำ

" **มาตรา 19** สมาชิกสภาของสมาชิกสภาเทศบาลสิ้นสุดลงเมื่อ

- (1) ถึงคราวออกตามวาระ หรือมีการยุบสภาเทศบาล
- (2) ตาย
- (3) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อผู้ว่าราชการจังหวัด
- (4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตาม **มาตรา 15** วรรคสอง
- (5) ขาดประชุมสภาเทศบาลสามครั้งติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุอันสมควร
- (6) กระทำการอันต้องห้ามตาม **มาตรา 18** ทวิ

(7) สภาเทศบาลมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง โดยเห็นว่าเป็นความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่เทศบาลหรือกระทำการอันเสื่อมเสียประโยชน์ของสภาเทศบาล โดยมีสมาชิกสภาเทศบาลจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลทั้งหมด เท่าที่มีอยู่เข้าชื่อเสนอให้สภาเทศบาลพิจารณา และมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ทั้งนี้ ให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่สภาเทศบาลมีมติ

(8) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง เห็นว่าสมาชิกสภาเทศบาลผู้ใดไม่สมควรดำรงตำแหน่งตกไปตามกฎหมาย ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

เมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับสมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลผู้ใดสิ้นสุดลงตาม (4) (5) หรือ (6) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสอบสวนและวินิจฉัยโดยเร็ว คำวินิจฉัยของผู้ว่าราชการจังหวัดให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลสิ้นสุดลงตาม (8) พร้อมกันทั้งหมดให้ถือว่าเป็นการยุบสภาเทศบาล"

มาตรา 13 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของ มาตรา 20 แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ประธานสภาเทศบาลและรองประธานสภาเทศบาลดำรงตำแหน่งจนครบอายุของสภาเทศบาล"

มาตรา 14 ให้ยกเลิกความใน มาตรา 20 ทวิ แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" มาตรา 20 ทวิ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตาม มาตรา 20 วรรคสอง ประธานสภาเทศบาลและรองประธานสภาเทศบาลพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อผู้ว่าราชการจังหวัด
- (2) สิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาล
- (3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งให้พ้นจากตำแหน่งตาม มาตรา 73
- (4) สภาเทศบาลมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง โดยเห็นว่ามีอุปสรรคในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสีย

แก่ศักดิ์ตำแหน่งหรือสภาเทศบาล ปฏิบัติการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือละเลยไม่ปฏิบัติการหรือปฏิบัติไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ โดยมีสมาชิกสภาเทศบาลจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลทั้งหมด เท่าที่มีอยู่เข้าชื่อเสนอให้สภาเทศบาลพิจารณา และมีมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ทั้งนี้ ให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่สภาเทศบาลมีมติ

ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งประธานสภาเทศบาลหรือรองประธานสภาเทศบาลตาม (3) หรือ (4) จะดำรงตำแหน่งประธานสภาเทศบาลหรือรองประธานสภาเทศบาลอีกไม่ได้ตลอดอายุของสภาเทศบาลนั้น

ให้ประธานสภาเทศบาล หรือรองประธานสภาเทศบาลที่ได้รับเลือกใหม่อยู่ในตำแหน่งตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน"

มาตรา 15 ให้ยกเลิกความใน มาตรา 24 แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" มาตรา 24 ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญสี่สมัย สมัยประชุมสามัญครั้งแรกและวันเริ่มประชุมสามัญสามัญประจำปีให้สภาเทศบาลกำหนด

ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องกำหนดให้สมาชิกสภาเทศบาลได้มาประชุมสภาเทศบาลครั้งแรกภายในสิบห้าวันนับ

แต่ วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลครบตามจำนวนแล้ว และให้ที่ประชุมเลือกประธานสภาเทศบาล และรองประธานสภาเทศบาล

กรณีที่สภาเทศบาลไม่อาจจัดให้มีการประชุมครั้งแรกได้ตามกำหนดเวลาในวรรคสอง หรือมีการประชุมสภาเทศบาลแต่ไม่อาจเลือกประธานสภาเทศบาลได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้มีคำสั่งยุบสภาเทศบาล

สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่งๆ ให้มีกำหนดไม่เกินสามสิบวัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีกจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัด"

มาตรา 16 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของ **มาตรา 30** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"เมื่อนายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาลรวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่ง ในสามของจำนวนสมาชิกที่มาประชุมร้องขอให้ทำการประชุมลับ ก็ให้ประธานสภาเทศบาลดำเนินการประชุมลับ ได้โดยไม่ต้องขอมติที่ประชุม"

มาตรา 17 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 31** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 31** ในที่ประชุมสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาลมีสิทธิตั้งกระทู้ถามนายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรีในข้อความใดๆ อันเกี่ยวกับการทำงานในหน้าที่ได้ แต่นายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรีมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อเห็นว่าข้อความนั้นๆ ยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของเทศบาล"

มาตรา 18 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 32** ทวิ แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 32** ทวิ ในกรณีกิจการอื่นใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของเทศบาลหรือประชาชนในท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาลจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ หรือนายกเทศมนตรีอาจเสนอต่อประธานสภาเทศบาลเพื่อให้มีการออกเสียงประชามติในท้องถิ่นได้และประกาศให้ประชาชนทราบ

การออกเสียงประชามติต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการขอปรึกษาความเห็นของประชาชนว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกิจการสำคัญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามวรรคหนึ่ง ซึ่งมีใช่เรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย การออกเสียงประชามติที่เกี่ยวกับตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือคณะบุคคลใดคณะบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะจะกระทำมิได้

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ

การออกเสียงประชามติตาม มาตรา นี้ให้มีผลเป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่สภาเทศบาลหรือนายกเทศมนตรีในเรื่องนั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ"

มาตรา 19 ให้ยกเลิก **มาตรา 34** และ **มาตรา 35** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496

มาตรา 20 ให้ยกเลิกบทที่ 2 คณะเทศมนตรี และ **มาตรา 36** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไข

เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543

มาตรา 21 ให้ยกเลิก มาตรา 37 และ มาตรา 38 แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496

มาตรา 22 ให้ยกเลิก มาตรา 39 และ มาตรา 40 แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2510

มาตรา 23 ให้ยกเลิก มาตรา 41 มาตรา 42 มาตรา 43 และ มาตรา 44 แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496

มาตรา 24 ให้ยกเลิก มาตรา 45 มาตรา 46 มาตรา 47 และ มาตรา 48 แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542

มาตรา 25 ให้ยกเลิกความใน มาตรา 48 ทวิ แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" มาตรา 48 ทวิ ให้เทศบาลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น"

มาตรา 26 ให้ยกเลิก มาตรา 48 ตี และ มาตรา 48 จัตวา แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543

มาตรา 27 ให้ยกเลิกความใน มาตรา 48 เบญจ แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" มาตรา 48 เบญจ บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา

(3) ไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือที่ปรึกษาหรือเลขานุการของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ในสัญญาที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง

(4) เคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งถูกให้พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ"

มาตรา 28 ให้ยกเลิก มาตรา 48 ฉ แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543

มาตรา 29 ให้ยกเลิกความใน มาตรา 48 สัตต แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" มาตรา 48 สัตต ให้นายกเทศมนตรีดำรงตำแหน่งนับแต่วันเลือกตั้ง และมีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

ในกรณีที่นายกเทศมนตรีดำรงตำแหน่งไม่ครบระยะเวลาสี่ปีก็ให้ถือว่าเป็นหนึ่งวาระ และเมื่อได้ดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันแล้วจะดำรงตำแหน่งไม่อีกเมื่อพ้นระยะเวลาสี่ปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง"

มาตรา 30 ให้ยกเลิกความใน มาตรา 48 อัญญา มาตรา 48 นว และ มาตรา 48 ทศ แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" มาตรา 48 อัญญา นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาลตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมายได้ตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- (1) เทศบาลตำบล ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสองคน
- (2) เทศบาลเมือง ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสามคน
- (3) เทศบาลนคร ให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีได้ไม่เกินสี่คน

นายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งที่ปรึกษานายกเทศมนตรีและเลขานุการนายกเทศมนตรีซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาลได้ โดยในกรณีเทศบาลตำบลให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินสองคน ในกรณีเทศบาลเมืองให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินสามคน และในกรณีเทศบาลนครให้แต่งตั้งได้จำนวนรวมกันไม่เกินห้าคน

" มาตรา 48 นว รองนายกเทศมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม มาตรา 48 เบญจ

" มาตรา 48 ทศ ก่อนนายกเทศมนตรีเข้ารับหน้าที่ ให้ประธานสภาเทศบาลเรียกประชุมสภาเทศบาล เพื่อให้ นายกเทศมนตรีแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาล โดยไม่มีการลงมติ ทั้งนี้ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี

กรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานสภาเทศบาลและรองประธานสภาเทศบาลหรือสภาเทศบาลถูกยุบตาม มาตรา 24 หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญของราชการหรือราษฎร นายกเทศมนตรีจะดำเนินการไปพลางก่อนเท่าที่จำเป็นก็ได้ เมื่อได้มีการเลือกประธานสภาเทศบาลแล้วให้ประธานสภาเทศบาลเรียกประชุมสภาเทศบาลเพื่อให้นายกเทศมนตรีแถลงนโยบาย โดยไม่มีการลงมติภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการเลือกประธานสภาเทศบาล

การประชุมเพื่อแถลงนโยบายของนายกเทศมนตรีให้กระทำโดยเปิดเผย โดยนายกเทศมนตรีต้องจัดทำนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษรแจกให้สมาชิกสภาเทศบาลทุกคนที่มาประชุมด้วย

หากนายกเทศมนตรีไม่สามารถแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลได้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งให้นายกเทศมนตรีจัดทำนโยบายแจ้งเป็นหนังสือส่งให้สมาชิกสภาเทศบาลทุกคนภายในเจ็ดวัน โดยให้นำวิธีการแจ้งคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่านายกเทศมนตรีได้แถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลแล้ว

ให้นายกเทศมนตรีจัดทำรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาเทศบาลเป็นประจำทุกปี

คำแถลงนโยบายของนายกเทศมนตรีและรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานให้ประกาศไว้ โดยเปิดเผยที่สำนักงานเทศบาลด้วย"

มาตรา 31 ให้ยกเลิกความใน (1) ของ **มาตรา 48** ตรีศ แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติ และนโยบาย"

มาตรา 32 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของ **มาตรา 48** จตุศ แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2596 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 48** จตุศ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรีต้องไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) ดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นใดในส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเว้นแต่ตำแหน่งที่ดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(2) รับเงินหรือประโยชน์ใดๆ เป็นพิเศษจากส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ นอกเหนือไปจากที่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลในธุรกิจการงานตามปกติ

(3) เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่เทศบาลนั้นเป็นคู่สัญญา หรือในกิจการที่กระทำให้แก่เทศบาลนั้น หรือที่เทศบาลนั้นจะกระทำ"

มาตรา 33 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 48** ปัญจศ แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 48** ปัญจศ นายกเทศมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ถึงคราวออกตามวาระ

(2) ตาย

(3) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

(4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตาม **มาตรา 48** เบญจ

(5) กระทำการฝ่าฝืน **มาตรา 48** จตุศ

(6) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งให้พ้นจากตำแหน่งตาม **มาตรา 62** ตรี วรรคห้าหรือ **มาตรา 73**

(7) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

(8) ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง เห็นว่านายกเทศมนตรีไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไปตามกฎหมาย ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

ในระหว่างที่ไม่มีนายกเทศมนตรี ให้ปลัดเทศบาลปฏิบัติหน้าที่ของนายกเทศมนตรีเท่าที่จำเป็นได้เป็นการ

ชั่วคราวจนถึง วันประกาศผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี

เมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความเป็นนายกเทศมนตรีสิ้นสุดลงตาม (4) หรือ (5) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสอบสวน และวินิจฉัยโดยเร็ว คำวินิจฉัยของผู้ว่าราชการจังหวัดให้เป็นที่สุด"

มาตรา 34 ให้ยกเลิกความใน (5) ของ **มาตรา 48** โสฬส แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(5) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตาม **มาตรา 48** นว"

มาตรา 35 ให้ยกเลิกความในวรรคสองของ **มาตรา 48** โสฬส แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ให้นำความใน (1) (2) (3) (4) (6) และ (7) มาใช้บังคับกับการพ้นจากตำแหน่งของที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรีด้วยโดยอนุโลม

ให้นำความในวรรคสามของ **มาตรา 48** ปัญจทศ มาใช้บังคับกับกรณีของรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรีด้วยโดยอนุโลม"

มาตรา 36 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 48** เตวีสติ แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 48** เตวีสติ เมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่ให้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย ยกฐานะท้องถิ่นใดเป็นเทศบาลแล้ว ให้นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับอำนาจหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน บรรดาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ หรือกฎหมายอื่น ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่เทศบาลตำบลใดมีทั้งนายกเทศมนตรี และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนัน ให้นुकคดดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่หรือกฎหมายอื่นในเขตเทศบาลตำบลตามที่กำหนดในกฎกระทรวง"

มาตรา 37 ให้ยกเลิกความใน **มาตรา 48** จตุวีสติ แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" **มาตรา 48** จตุวีสติ เงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของนายกเทศมนตรีรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรี ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด"

มาตรา 38 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของ **มาตรา 50** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542

"การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไป เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงานและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้นและหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด"

มาตรา 39 ให้ยกเลิกความในวรรคสามของ มาตรา 62 แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วยกับร่างเทศบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งนายกเทศมนตรีลงนามใช้บังคับเป็นเทศบัญญัติต่อไป แต่ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วยให้ส่งร่างเทศบัญญัตินั้นพร้อมด้วยเหตุผลคืนไปยังสภาเทศบาล และให้สภาเทศบาลพิจารณาใหม่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างเทศบัญญัติคืนมา ถ้าสภาเทศบาลมีมติยืนยันตามร่างเทศบัญญัติเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกสภาเทศบาลเท่าที่มีอยู่ ให้ประธานสภาเทศบาลส่งร่างเทศบัญญัตินั้นให้นายกเทศมนตรีลงนามใช้บังคับเป็นเทศบัญญัติ และแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบต่อไป แต่ถ้าสภาเทศบาลไม่ยืนยันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างเทศบัญญัติคืนจากผู้ว่าราชการจังหวัด หรือยืนยันตามร่างเทศบัญญัติเดิมด้วยคะแนนเสียงน้อยกว่าสองในสามของสมาชิกสภาเทศบาลเท่าที่มีอยู่ ให้ร่างเทศบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป"

มาตรา 40 ให้ยกเลิก มาตรา 62 ทวิ แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543

มาตรา 41 ให้ยกเลิกความใน มาตรา 62 ตรี แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติ เทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" มาตรา 62 ตรี ในกรณีที่สภาเทศบาลไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่ง ประกอบด้วยกรรมการจำนวนสิบห้าคน เพื่อพิจารณาหาข้อยุติความขัดแย้ง โดยแก้ไข ปรับปรุง หรือยืนยันสาระสำคัญในร่างเทศบัญญัตินั้น ทั้งนี้ ให้ยึดถือหลักเกณฑ์ตามกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประโยชน์ของท้องถิ่นและประชาชนเป็นสำคัญ

คณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งสภาเทศบาลเสนอจำนวนเจ็ดคน และบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งนายกเทศมนตรีเสนอจำนวนเจ็ดคน โดยให้แต่งตั้งภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่สภาเทศบาลมีมติไม่รับหลักการ และให้กรรมการทั้งสิบสี่คนร่วมกันปรึกษาและเสนอบุคคล ซึ่งมีได้เป็นนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และมีได้เป็นสมาชิกสภาเทศบาลคนหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการดังกล่าวภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่กรรมการครบจำนวนสิบสี่คน

ในกรณีที่ไม่สามารถเสนอบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นกรรมการหรือประธานกรรมการได้ภายในกำหนดเวลาตามวรรคสอง หรือกรรมการหรือประธานกรรมการไม่ปฏิบัติ หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตั้งบุคคล ซึ่งมีได้เป็นนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และมีได้เป็นสมาชิกสภาเทศบาลทำหน้าที่กรรมการหรือประธานกรรมการดังกล่าวให้ครบตามจำนวน

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งพิจารณาร่างเทศบัญญัติให้แล้วเสร็จ ภายในสิบห้าวันนับตั้งแต่วันที่ได้แต่งตั้งประธานกรรมการในคราวแรก แล้วรายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีที่คณะกรรมการไม่สามารถพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ประธานกรรมการรวบรวมผลการพิจารณาแล้ววินิจฉัยชี้ขาดโดยเร็ว แล้ว

รายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งร่างเทศบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการ หรือประธานกรรมการในวรรคสี่ให้นายกเทศมนตรีโดยเร็ว แล้วให้นายกเทศมนตรีเสนอร่างเทศบัญญัติดังกล่าวต่อสภาเทศบาลตาม

" มาตรา 61 ทวิ ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับร่างเทศบัญญัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด หากนายกเทศมนตรีไม่เสนอร่างเทศบัญญัตินั้นต่อสภาเทศบาลภายในเวลาที่กำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด รายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อสั่งให้นายกเทศมนตรีพ้นจากตำแหน่ง"

มาตรา 42 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา 62 จัตวา แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496

" มาตรา 62 จัตวา ให้สภาเทศบาลพิจารณาร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายตาม มาตรา 62 ตรี วรรคห้า ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างเทศบัญญัติจากนายกเทศมนตรี หากสภาเทศบาลพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดหรือมีมติไม่เห็นชอบให้ตราเทศบัญญัตินั้นให้ร่างเทศบัญญัตินั้นตกไป และให้ใช้เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีที่แล้วไปพลางก่อน ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้มีคำสั่งยุบสภาเทศบาล

ในการพิจารณาร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของสภาเทศบาล การเสนอการแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใดๆ ที่มีผลให้สมาชิกมีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้"

มาตรา 43 ให้ยกเลิกความใน มาตรา 68 แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" มาตรา 68 การจ่ายเงินค่าตอบแทนแก่ประธานสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล และการจ่ายเงินค่าเบี้ยประชุมให้แก่กรรมการที่สภาเทศบาลแต่งตั้งขึ้น ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด"

มาตรา 44 ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของ มาตรา 72 แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" มาตรา 72 เมื่อนายอำเภอในกรณีแห่งเทศบาลตำบลในอำเภอนั้น หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีแห่งเทศบาลเมืองและเทศบาลนครเห็นว่า นายกเทศมนตรี หรือรองนายกเทศมนตรีผู้ใดปฏิบัติภารกิจของเทศบาลไปในทางที่อาจเป็นการเสียหายแก่เทศบาล หรือเสียหายแก่ราชการและนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ได้ชี้แจงแนะนำตักเตือนแล้วไม่ปฏิบัติตามนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี มีอำนาจที่จะสั่งเพิกถอนหรือสั่งให้ระงับการปฏิบัติของนายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรินั้นไว้ก่อนได้ แล้วให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรีบรายงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยทราบภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่มิคำสั่ง เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยวินิจฉัยสั่งการตามสมควร"

มาตรา 45 ให้ยกเลิกความใน มาตรา 73 แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" มาตรา 73 ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่า นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล หรือรองประธานสภาเทศบาล ปฏิบัติการฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน ละเลยไม่ปฏิบัติ

ตามหรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ หรือมีความประพฤติในทางจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่ง หรือแก่เทศบาล หรือแก่ราชการให้เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพร้อมด้วยหลักฐาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาจใช้ดุลพินิจสั่งให้นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล หรือรองประธานสภาเทศบาลพ้นจากตำแหน่งก็ได้ คำสั่งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้เป็นที่สุด"

มาตรา 46 บรรดาสมาชิกสภาเทศบาล คณะเทศมนตรี นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ซึ่งดำรงตำแหน่ง อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระหรือมีการยุบสภาเทศบาล ในกรณี เช่นว่านี้ ให้บทบัญญัติในส่วนที่ 2 บทที่ 1 สภาเทศบาลและบทที่ 2 คณะเทศมนตรี ในส่วนที่ 4 เทศบัญญัติ และใน ส่วนที่ 6 การควบคุมเทศบาลแห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ยังคงใช้บังคับต่อไปได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 47 ในวาระเริ่มแรกเป็นเวลาสี่ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มิให้นำบทบัญญัติใน **มาตรา 48** เบญจ (2) แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ มาใช้บังคับกับการเลือกตั้ง นายกเทศมนตรี

มาตรา 48 บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับที่กำหนดการจ่ายเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของนายกเทศมนตรี เทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี เลขาธิการนายกเทศมนตรี การจ่ายเงินค่าป่วยการแก่ประธานสภาเทศบาล รองประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภา เทศบาล และการจ่ายเงินค่าเบี้ยประชุมให้แก่กรรมการที่สภาเทศบาลแต่งตั้งขึ้น ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้ต่อไปจนกว่าจะได้มีการออกระเบียบตาม **มาตรา 48** จตุวิสถิติ และ **มาตรา 68** แห่ง พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 49 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี

*หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจาก พระราชบัญญัติ เทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดรูปแบบการบริหารเทศบาลเป็นสองรูปแบบ คือ รูปแบบคณะเทศมนตรีและรูปแบบนายกเทศมนตรี เพื่อให้การบริหารเทศบาลเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน โดยให้นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นประกอบกับมี บทบัญญัติบาง มาตรา ยังไม่เหมาะสมกับการบริหารงานของเทศบาล เพื่อให้การบริหารงานของเทศบาลเป็นไปด้วย ความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	พลตำรวจตรี บุญเลิศ นันทวิสิทธิ์
วัน เดือน ปี	วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2489
สถานที่เกิด	อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
ประวัติการศึกษา	รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
อาชีพ	ข้าราชการบำนาญ